

تفاهت‌نویس که ملا باجو

سالنامه دانشکده ادبیات تبریز

سال ۱۳۲۶ تا ۱۳۳۰

از نشریات اداره انتشارات دانشگاه تبریز

آذرماه ۱۳۳۰

SAVOIR C' EST POUVOIR

ANNUAIRE

DE LA

FACULTÉ DES LETTRES

DE TABRIZ

«(1947 - 1951)»

PUBLICATION DE L' UNIVERSITÉ DE TABRIZ

TABRIZ - DÉCEMBRE 1951

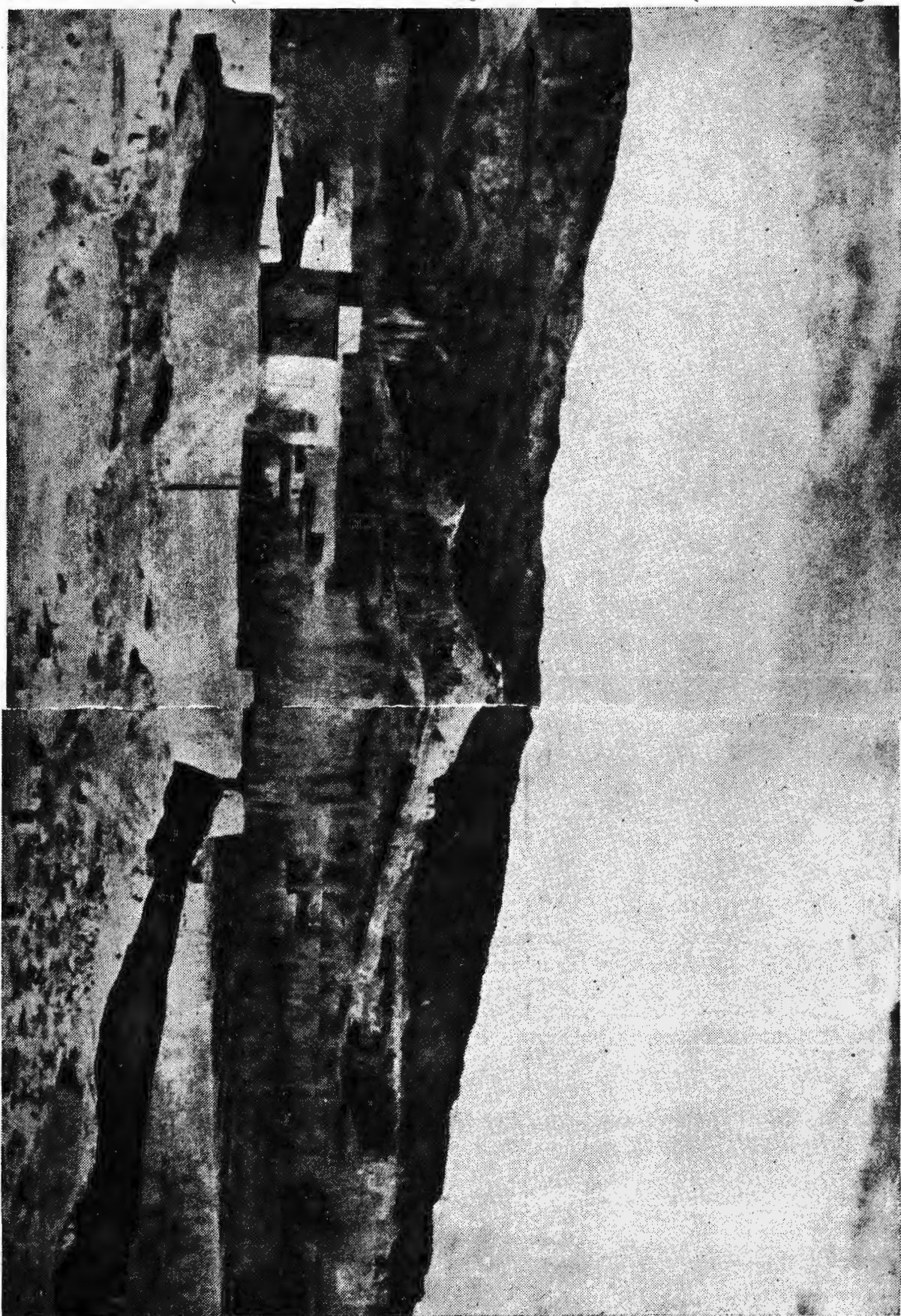
سال
نام
ادبیات

آرامگاه

۱

۳

۳۹

(دو رنمایی از خرابیهای رشیدی در تبریز - ضمیمه صفحه ۸)

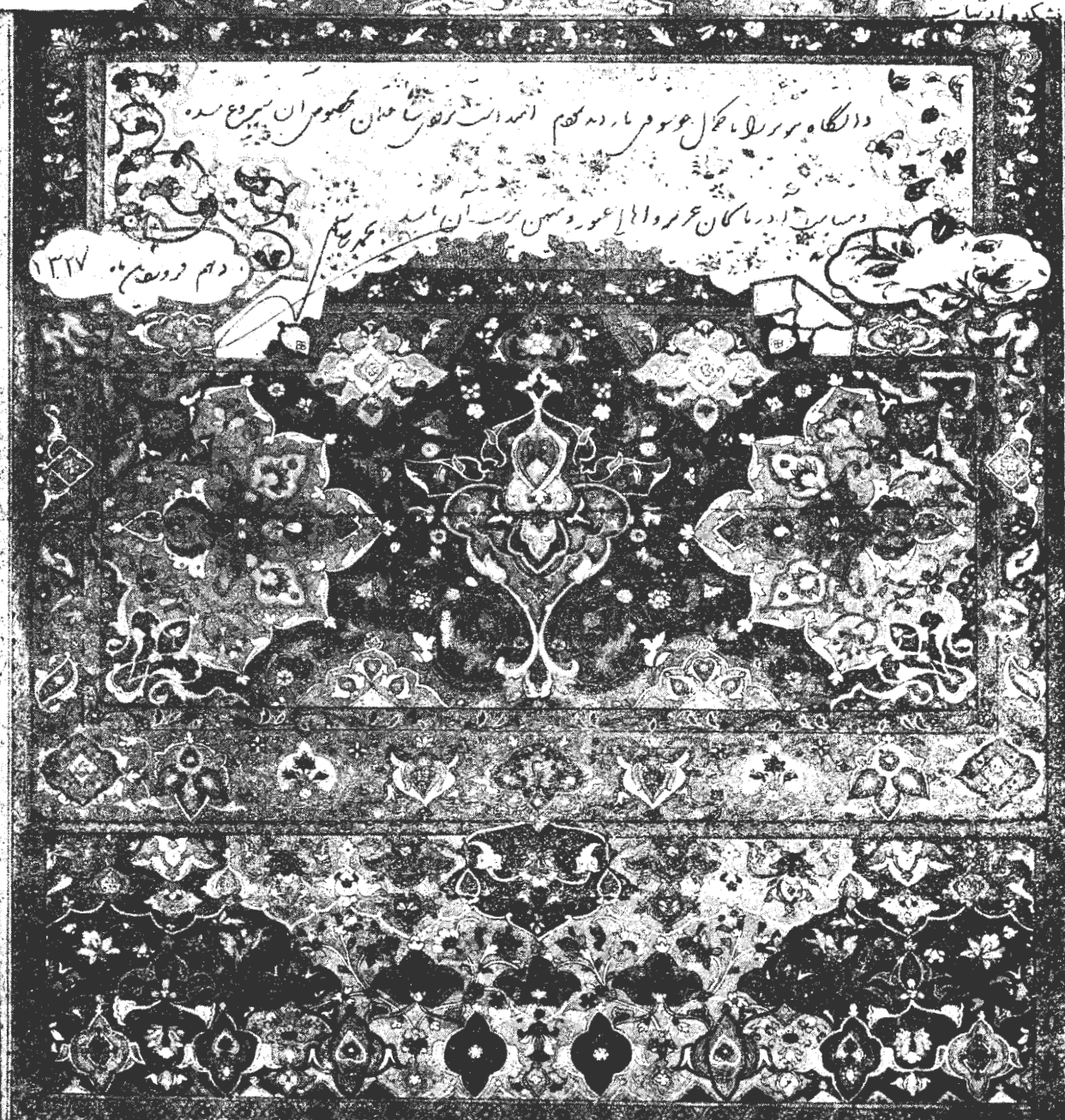
وزارت فرهنگ

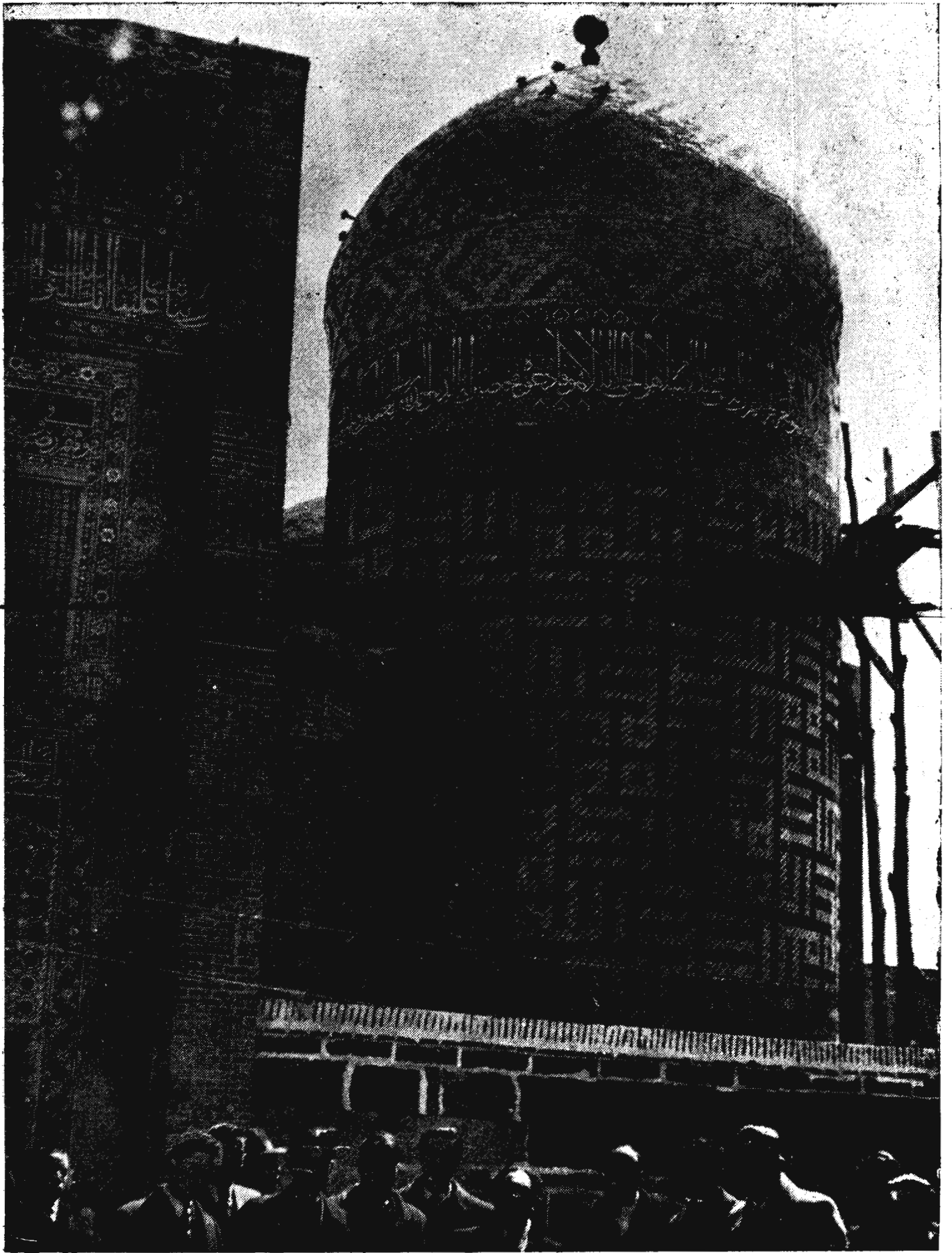
دانشگاه تبریز

کتابخانه

دانشگاه تبریز، محل علوم و معارف
استادان و دانشمندان
و سایر ادراکات و اعمال و امور و حسن و حسنات
و سایر امور و حسنات و حسنات و حسنات

دوم فروردین ۱۳۲۷

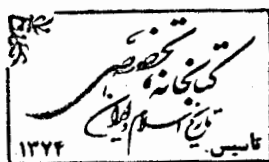
مقبره شيخ صفى ضعيمه صفحه ٩٦

کتابخانه ملی

بر و مند باد آن همایون درخت
که در سایه آن توان برد درخت

فهرست مندرجات سالنامه

صفحه	موضوع
۱	تحصیلات عالیّه در آذربایجان
۱۳	دانشگاه تبریز
۲۰	شرح حال آقای دکتر اقبال استانداری و رئیس سابق دانشگاه
۲۲	« « « بیانی رئیس دانشگاه وقت
۲۴	تاریخچه تأسیس دانشگاه
۲۹	گزارش آقای دکتر بیانی رئیس سابق دانشگاه
۳۲	شرح حال « « تعلیمی رئیس دانشکده ادبیات
۳۴	دانشکده ادبیات تبریز
۳۸	پیشرفت‌های دانشکده در سال جاری
۴۰	کادر تعلیماتی (شامل شرع حال استادان و معلمان دانشکده)
۶۳	تشکیلات اداری
۶۵	اداره کتابخانه
۷۶	موزه آذربایجان
۷۸	اداره انتشارات
۸۳	جمع آوری لغات
۸۳	ترجمه و تألیف
۸۳	برنامه رادیو و سخنرانیها
۸۵	سخنرانیها در دانشکده
۸۸	گزارش علمی
۱۱۴	شورای دانشکده

فهرست مندرجات سالنامه

موضوع	صفحه
برنامه دروس	۱۱۵
آئین نامه ثبت نام و شهریه دانشجویان	۱۱۷
حضور و غیاب دانشجویان	۱۱۹
انضباطی	۱۲۱
امتحانات دانشکده ادبیات	۱۲۳
آمار کار دانشکده	۱۲۵
فارغ التحصیل ها	۱۲۸
پایان نامه تحصیلی	۱۳۰
صورت فارغ التحصیل ها	۱۳۰
لیسانسیه های دانشکده ادبیات تبریز	۱۳۴
دوره اعلی حضرت محمد رضا شاه پهلوی	۱۳۹
انجمن لیسانسیه های دانشکده ادبیات	۱۴۰
بازدید از دانشگاه	۱۴۲
برنامه دروس و کلاسها	از ۱۴۵ - ۱۹۴
رشته ادبیات فارسی	۱۴۶
رشته تاریخ و جغرافیا	۱۷۳
رشته زبان خارجه	۱۹۲
<u>عکس و گراور</u>	

در این سالنامه تعداد ۹۹ عکس و گراور از اشخاص و مؤسسات مربوط
بدانشکده بچاپ رسیده است

تحصیلات عالیه در آذربایجان

تاریخ تحصیلات عالیه در آذربایجان از نظر کلی بدو دوره مشخص تقسیم میشود: نخست دوره قبل از اسلام که تعلیمات مبتنی بر مذهب زردشت و عقاید ایرانیان قدیم میباشد. دوم دوره بعد از اسلام که علوم از نظر دین مبین اسلام و تمدن اسلامی مورد توجه و مباحثه قرار میگیرد؛ و ما در این مقاله باجمال کلیات هر يك از دو دوره مذکور را مینگاریم.

۱- دوره قبل از اسلام - اطلاعات ما در خصوص تحصیلات عالیه ایران قبل از اسلام و بخصوص آذربایجان بسیار کم و محدود بمطالبا ناقصی است که چسته چسته از خلال تاریخ ایران قدیم بدست میآید و برای اینکه بتوان در این باره نظریه ای ابراز نمود ناگزیر بذکر مطالب زیر میباشیم:

الف - در ایران قدیم روحانیون طبقه مشخصی را تشکیل میداده اند، فردوسی در شاهنامه روحانیون را یکی از چهار طبقه ایرانیان قدیم دانسته و آنانرا بنام کاتو- زبان خوانده.

گروهی که کاتوزیان خوانیش برسم پرستندگان دانیس این طبقه بگفته ابن البلیخی در فارسنامه کسانی بودند که بخرد و ذکاء موسوم گشته و بدستجانی تقسیم میشدند: گروهی علم دین آموخته و حدود ملت و دین را نگاه میداشتند. دسته ای فن دبیری و حساب پیشه ساخته و امور ملک و دولت را اداره میکردند. و جمعی بشغل آموزش گاری پرداخته و وظیفه تعلیم و تعلم را انجام میدادند.

بنابر این چنانکه می بینیم طبقه روحانی در کلیه امور دینی و اجتماعی و سیاسی دست داشته و تعلیم علم نیز از وظایف مختص بایشان بوده.

در اوستانیز روحانیون یکی از طبقات سه گانه و دارای موقعیتی خاص میباشد اوستا آنا را ایریامن airiaman خوانده و در مواردی هم آثرون Athervan نامیده و این همان کلمه است که در پهلوی بصورت آتورپان و آذربان در آمده و بمعنی محافظ و پاسبان آذر (آتش مقدس است).

این آثروانان در عین حال که حفاظت آتش مقدس را عهده دار بوده اند بامرو

اجتماعی و اخلاقی و تعلیماتی نیز رسیدگی میکرده اند.

ب - آثروانان یا روحانیون در ایران قدیم برای حفظ منافع طبقاتی خود حدود و مقرراتی داشتند و از ورود دیگران درزی خود جداً ممانعت میورزیدند بدین معنی که شغل آثروانی انحصار به خانواده مخصوصی داشت و در تمام ایران میباید روحانیون بستگی بآن خانواده داشته باشند و آن خانواده مغان است که از روزگار اشتراك آرینها این سمت را اختصاص بخود داده بودند.

هردت مورخ قدیم یونان مغانرا یکی از طوائف ششگانه مدی دانسته که در آذربایجان میزیسته اند و تصریح میکند که شغل آثروانی و اجرای مراسم دینی و امور تعلیماتی انحصار باین مغان داشته (۱)

چنانکه میدانیم زردشت پیامبر از میان همین مغان برخاسته و چون پرستش آتش در میان اقوام آریائی رسوخ یافته بودوی نتوانست با تعلیمات عالیہ خود بکلی آنرا از میان بردارد و بهمین جهت آنرا یکی از سه ایزدان بزرگ (سروش - اشی - آذر) خواند و روی همین اصل پس از آنکه مذهب زردشت رسمیت یافت مغان توانستند با پذیرفتن این دین موقعیت قدیم خود را حفظ کرده و مانند گذشته شغل روحانیت و آثروانی را بخود انحصار دهند و همین مغان بودند که بعدها از مدی پارس و سایر نقاط ایران پراکنده شده طلایه دارو پیشوایان مذهب زردشتی گشته اند چنانکه گفتیم مغان علاوه بر وظیفه آثروانی بکلیه امور اجتماعی و اخلاقی رسیدگی میکردند و چون تعلیم و تعلم انحصار باین طبقه داشت مردم در هر حال محتاج آنان بودند و در عین اینکه اجرای مراسم مذهبی را به عهده داشتند بجل و فصل دعاوی مردم میپرداختند و همانطور که طبیب روحانی بودند بمعالجه جسمانی مردم نیز مبادرت میورزیدند و بادستورات طبی و ادعیه مذهبی بمداوا مشغول بودند، امر تحصیل نیز از وظایف آنان بود و در هر آتشکده دبستانی وجود داشت که تحت سرپرستی مغل اداره میشد و اطفال برای درس خواندن بدانجا میرفتند و فردوسی در تشکیلات عهد اردشیر بدین نکته متذکر است:

بهر برزنی بر دبستان بدی کجا جای آتش پرستان بدی

البته معلوماتیکه در این دبستانها بعموم میآموختند از حدود خواندن و نوشتن تجاوز نمیکرد ولی معلومات اختصاصی منحصر بطبقه مغان بود و صرفاً بکسانی آموخته میشد که بخواهند شغل آثروانی را عهده دار شوند. این معلومات اختصاصی عبارت

بود از آداب و مراسم مذهبی، فلسفه ثنویت، احکام دینی و اجتماعی، معلومات طبیبی و کهنات و ستاره شناسی و امثال اینها که میباید مغان قبلا در خدمت استادان خود بیاموزند تا پس از تکمیل تحصیلات شایسته مقام آثروانی شوند.

ج - چنانکه میدانیم مرکز مغان آذربایجان بوده و زردشت تحصیلات اولیه خود را در آذربایجان و در آموزشگاههای مغان فرا گرفته و بهمین جهت در یکجا از اوستا «مغ» را ستوده و از وی بسمت استادی یاد میکند.

بنابراین قدیمترین آموزشگاههای عالی ایران باستان را باید در خطه آذر-بایجان جستجو کنیم و شاید نظر بهمین موقعیت تاریخی پس از انتشار مذهب زردشت نیز آموزشگاههای دینی مغان موقعیت خود را حفظ کرده باشد؛ چه با توجه باینکه آثروانان از مغان انتخاب میشده و مغان طایفه مخصوصی از مادها در آذربایجان بوده اند شاید بتوان قبول کرد که طلاب دین زردشت تحصیلات عالیه خود را ابتدا در آذربایجان فرا میگرفته و سپس از آنجا با عنوان مغ و موبد و هیربد با کناف کشور میرفته اند.

وجود آتشکده بزرگ آذر کشسب در آذربایجان نیز که مورد توجه عموم مردم و بخصوص سلاطین بوده قرینه فوق را تأیید میکند مخصوصا که در شاهنامه یاد آور شده که پس از بنای «آذر گشسب» بدست کیخسرو دانشمندان و ستاره شناسان و موبدان در آنجا فراهم آمده اند.

نشستند گرداندرش موبدان ستاره شناسان و هم بخردان

نمونه علوم میرا که در آموزشگاههای عالی مغان تدریس میشده میتوان در تلو کتاب مذهبی زردشت بدست آورد زیرا قسمت عمده این علوم در کتاب اوستا ضبط بوده، بروایت «دینکرد» پس از آنکه اسکندر بر ایران مستولی شد و قصر سلطنتی را آتش زد کتاب اوستا را که در «دژ نپشتیک» بود بسوخت و نسخه ایرا که در «گنج شپیکان» در آذربایجان بود بامر وی یونان بردند و قسمتهای علمی آنرا ترجمه و اقتباس کردند.

این مطالب علمی که از کتاب اوستا یونانی ترجمه شده بظن قوی جزء همان چیزهایی بوده که در آموزشگاه عالی مغان در آذربایجان تدریس میشده.

انحصار تعلیم و تعلم بمغان بما اجازه میدهد که تصور کنیم معلومات مغان اطلاعاتی از کلیه علوم زمان قدیم بوده و چون علوم تکامل و تنوع امروزه را نداشته و جز مغان کسی حافظ علم نبوده طبعا معلومات آن زمان محدود و در عین حال مربوط بهمهمه علوم و فنون

میشده، این معلومات بطن قوی شامل کلیاتی بوده از اساطیر مذهبی و ملی و قسمتی از امور کهنات و ستاره پرستی و ادعیه و مراسم دینی و مطالبی از فلسفه و طب قدیم و حکمت عملی و اطلاعات ادبی خاص آن عهد که نمونه ای از آنها در اوستای فعلی منعکس است.

مغان برای فرا گرفتن این علوم همه روزه در آتشکده بزرگ « آذر گشسب » گرد آمده و از محضر « هیربدان » و « موبدان » استفاده میکردند و بهین جهت کلمه « هیربد » که بر پیشوایان دینی اطلاق میشده در مورد استاد و آموزگار نیز بکار رفته زیرا پیشوایان دین در هر حال امور آموزشی و پرورشی مردم را نیز به عهده داشته اند (۱) با این مقدمات آیا میتوان قبول کرد که بزرگترین آموزشگاه عالی دینی ایران قدیم در آذربایجان بوده و مغان از عهد مدی تا ظهور اسلام پیوسته در آن بتلقین و تکرار علوم اشتغال داشته اند؟

۴. دوره بعد از اسلام - دوره بعد از اسلام را میتوان بدو قسمت کرد: یکی از آغاز ظهور اسلام تا زمان نظام الملک، دیگری از عهد نظام الملک تا زمان معاصر. در قسمت اول که تا اوایل قرن ششم بطول میانجامد آموزش عالی در آذر - بایجان صرفاً بر اساس تعلیمات مذهبی بوده زیرا جامعه اسلامی در قرون اولیه بعلمومی توجه داشت که بکار مذهب میامد و بهمین جهت تعلیمات در اطراف علوم قران و حدیث و زبان و ادبیات عرب دور میزد و اگر احیاناً بعلموسی دیگر از قبیل فلسفه و ریاضیات نیز علاقه ابراز میداشتند برای آن بود که از این علوم در فقه و اصول و کلام استفاده شود.

بهمین جهت مراکز اجتماعات مذهبی دارای موقعیت علمی نیز بوده و مردم در عموم مساجد حوزه های علمی تشکیل داده بدرس و بحث میپرداختند.

گاهی در مساجد بزرگ چندین حوزه درس تشکیل میشد و این حوزه ها عموماً بصورت دایری شکل بود و شاگردان پیرامون استاد حلقه زده بدرس گوش میدادند و بهمین جهت این مجامع را حلقه درس مینامیدند.

حلقه های تدریس در تمام شهرهای ایران و جوامع بزرگ وجود داشته و بسیاری از دانشمندان برای حضور در این حلقه ها ناگزیر بمسافرت از شهری بشهری میشدند.

در مساجد بکمک مردمان خیر و بزرگان کتبخانه های کوچک و بزرگی

دائرة میشد که وقف بر طلاب علم بود و فقط شاگردانیکه در حلقه های درس آن مساجد حاضر میشدند از آن کتابها استفاده میکردند و نیز در جزو موقوفات مساجد کمک هائی برای طلاب علوم پیش بینی میشد و مبلغی بنام کمک خرج میپرداختند که آنرا بنا بر رسم زمان اجراء میگفتند (۱)

بنا بر این مساجد آذربایجان مانند سایر نقاط ایران با قطع نظر از جنبه مذهبی مدارس بود که در آنها علوم عالیه دین از هر نوع تدریس میشد و هر چه از صدر اسلام جلوتر میآیم و بعلمت توسعه دائرة علوم دامنه تحصیلات در این مجامع توسعه مییابد تا جائیکه در قرن چهارم و پنجم علاوه بر بحث در علوم دینی علوم فلسفی و ریاضی و حتی فن طب نیز بوسیله استادان در این مساجد تدریس میشده (۲)

از اینجاست که تفکیک مسجد از مدرسه قدری مشکل میشود زیرا وجه ارتباط میان آن در بعدیست که گاهی مدرسه را مسجد و یا برعکس مسجد را مدرسه نامیده اند. شبستان مساجد عموماً حکم مدارس را داشت و از حیث شکل نیز مسجد و مدرسه بهم نزدیک بود، در مساجد قدیم حجراتی برای سکونت طلاب علوم وجود داشت همچنانکه مدارس نیز بسبب مساجد ساخته میشد و دارای محراب و مناره بود، بنا بر این در تمدن اسلامی فرق اساسی میان مسجد و مدرسه وجود ندارد زیرا جامعه اسلامی در قرون اولیه به مدرسه از جنبه مذهبی نگاه میکرد و بهمین جهت برای او فرق نمیکرد که علوم مذهبی را در مسجد فراگیرد یا در محل مخصوصی بنام مدرسه و حتی وسعت دامنه تعلیمات بعدی بود که در مقابر و زوایا و تکایا و عبادتگاههای زهاد یا صوفیه و خانگاهها و رباطات نیز دانشمندان حلقه درس تشکیل میدادند و از میان آنان کسانی که تمکنی داشتند شاگردان را در منزل خود میپذیرفتند (۳)

و این در سهای خصوصی غالباً علوم و فنون خاصه و ادبیات تعلق داشت و از این حوزه های خصوصی بود که ادبا و شعرائی مانند قطران امام الشعرا یا خاقانی شیروانی بر میخواستند مثلاً در قرن ششم کافی الدین عثمان عم خاقانی که دانشمندی فیلسوف و طبیب بود علوم صرف و نحو و ریاضی و فلسفه و هیئت و نجوم تدریس میکرد و همو این علوم را بخاقانی آموخته یا ابوالعلائی گنجوی که در فنون ادب و شکر راهنمای وی شده (۴)

۱- دائرة المعارف اسلامی ج ۳ ص ۴۰۷

۲- رجوع شود بمجله آموزش و پرورش سال یازدهم شماره ۶۵

۳- رجوع شود بمجله آموزش و پرورش سال یازدهم شماره ۶۵ مقاله آقای دکتر صفای

۴- مقدمه دیوان خاقانی چاپ عبدالرسولی

این قبیل فضلا زیاد بودند که هر کدام حوزه درسی مخصوص بخود داشتند و در علوم مذهبی، ادبی، فلسفی، طب، ریاضی و امثال اینها برای معدودی درس میگفتند و هنوز این رسم در آذربایجان باقی است.

از عهد نظام الملک بعد - چنانکه اشاره شد قبل از نظام الملک در ایران مدارس وجود داشته و نام بعضی از آنها در کتب آمده ولی از زمان نظام الملک مدرسه صورت خاصی بخود گرفت زیرا این وزیر دانش دوست مدارس کامل بنا نهاد که طلاب علم در آن دارای نفقه و راتبه بودند و نزد استادان مشخصی درس میخواندند عمل نظام الملک موجب شد که بعد از آن هر کس مدرسه میساخت اوقافی برای ماهانه طلاب آن در نظر میگرفت بنا بر این نظام الملک را میتوان علت اصلی و اساسی در ایجاد نهضت جدید در تأسیس مدارس دانست زیرا اول او بود که مدارس را بصورت آموزشگاههای مرتب شبانه روزی در آورد و وسائل آسایش و لوازم تحصیل طلاب را از هر جهت فراهم ساخت (۱)

نظام الملک مدراسی در بغداد و نیشابور و بصره و اصفهان و بلخ و هرات بنام نظامیه دائر ساخت و بعد از او امر او بزرگان سلجوقی و حتی سلاطین نیز به بنای مدارس قیام کردند مثلاً ملکشاه سلجوقی بتقلید وزیر خود چندین مدرسه ساخت که یکی از آنها در محله کران اسپهان بود - همچنین طغرل بن محمد سلجوقی و مسعود بن محمد بن ملکشاه (متوفی ۵۴۶) و ارسلان بن طغرل (متوفی ۵۶۱) و مادر وی و اتابک ایلدگز و ملک خاتون سلجوقی که عموماً مدراسی در نقاط مختلف کشور ساخته اند، روش سلجوقیان موجب شد که امرا و بزرگان زمان مخصوصاً اتابکان بانشاء مدراس پردازند (۲) علاقه اتابکان بایجاد مدارس بما اجازه میدهد که یقین حاصل کنیم که اتابکان آذربایجان نیز در حوزه حکومت خود مدراسی ساخته اند چه قابل تصور نیست که اتابکان آذربایجان با آنهمه علاقه که نسبت بدانشمندان و بخصوص ادبا و شعرا ابراز میداشتند از چنین کار مفید که مایه بقای نام و شهرت است باز مانند بنا بر این ظن قوی اینست که اتابکان آذربایجان نیز مدراسی داشته اند و انقلابات و حوادث آنها را از میان برده و فتنه مغول هم در این امر بی اثر نبوده و همانطور که اثرات حمله مغولان در تمام ایران آثار علم را از میان برد در آذربایجان نیز که مرکز جنگهای جلال الدین خوارزمشاه و بعداً پایتخت مغولان بود بطریق اولی آثار علم را محو کرد

صاحب تاریخ جهانگشا مینویسد: «بسبب قهر روزگار مدارس درس مندرس و معالم علم منظم و طبقه طلبه آن در دست لکدکوب حوادث پایمال زمانه غدار و روزگار مکار شدند».

هنر اکنون همه در خاک طلب باید کرد زانکه اندر دل خاک کنده همه پرهبران،
 ① معذک وجود دانشمندی همچون خواجه نصیر الدین موجب شد که در زمان هلاکو خان مغل در آذربایجان رصد خانه ای بنا شود، رصد خانه مراغه که بوسیله خواجه نصیر ساخته شد اگر چه از نظر تهیه زیج و ارساد کواکب بودولی بطور غیرمستقیم قانونی برای اشاعه علم و دانش بشمار میرفت زیرا جمعی از دانشمندان بزرگ برای بستن این رصد بآذربایجان آمدند و مقدار زیادی از کتب و آلات علمی که در فتح بغداد بدست آمده بود باین رصد خانه آورده شد و مدرسه ای نیز در کنار رصد خانه ساختند

بنوشته صاحب و صاف پس از فراغ هلاکو از فتح قلاع ملاحده و واقعه بغداد خواجه ویرا تشویق کرد که برای تجدید احکام نجومی و تحقیق ارساد صدی بسازد و زیجی استنباط کند، هلاکو که بتأثیر ستارگان اعتقادی تام داشت خواجه را باینکار گماشت و تولیت و اختیار اوقاف کل کشورهایی که تحت استلای وی در آمده بود بخواجه سپرد تا در این راه صرف کند و علاوه حکم شد سوای آنچه بصیغه راتبه برای حکما و معاونین بر قرار گردید هر چه محتاج الیه آن مهم باشد دیوانیان و خزانه داران بپردازند و بحکم هلاکو جمعی از اساتید و مشاهیر علوم ریاضی و نجوم از آنجمله مریدالدین عرضی از دمشق و نجم الدین کاتب صاحب منطق از قزوین و فخرالدین مراغی از موصل و فخرالدین اخلاطی از تفلیس و محی الدین مغربی و علامه شیرازی و قطب الدین محمود که سمت تلمذ خواجه را داشت و غیر اینها از همه جابر برای بستن رصد مراغه دعوت شدند و خواجه برای محل رصد پشته ای بلند از شمال مراغه آذربایجان را اختیار کرد و بمعاونت همان دانشمندان در سال ۶۵۷ رصد خانه ای در نهایت استحکام و آراستگی بنا نهاد و زیج خانی را بنام پادشاه تصنیف کرد و چند جدول و نکات حسابی که در زیجهای متقدمین نبود بر آن بیفزود و در جوار رصد خانه یک سرای عالی از برای خود و جمعیت هیئت شناسان با کتابخانه بسیار با عظمت ساخت و کتابخانه را از کتب منسوبه بغداد و شام و غیره مملو نمود و یک مدرسه علمیه هم در آن محل ایجاد کرد.

رصد مراغه که از سال ۶۵۷ شروع شده بود تا سال ۶۷۲ پایان یافت و در این تاریخ خواجه با جمعی از شاگردان و اصحاب خود از مراغه ببغداد عزیمت نمود و

در همان سال وفات یافت (۱)

ابن رشد خانه و مدرسه و کتابخانه بزرگ معلوم نیست پس از فوت مؤسس عالی مقام خود تا چه مدت باقی مانده ولی آنچه مسلم است تصاریف ایام آنرا برور زمان از میان برده و فعلاً جز خرابیهای آن چیزی برجای نیست ﴿۱۰﴾
همچنین خواجه رشید الدین فضل اله وزیر (۶۴۵ - ۷۱۸) در زمان غازان خان ربع رشیدی را ساخت.

ربع رشیدی بنوشته حمداله مستوفی در محل ویلانکوه تبریز داخل باروی غازانی قرار داشت و شامل عمارات زیادی بوده که مدرسه و دارالشفاء و دارالسیاده و مسجد و کتابخانه و خانقاه و دارالصنایع و کارخانهای نساجی و کاغذ سازی را تشکیل میداده و وسعت آن بعدی بوده که مورخین آنرا شهرچه نامیده اند.

ربع رشیدی نه تنها از جنبه علمی بلکه از نظر صنعت و هنر نیز واجد کمال اهمیت بوده و در واقع آنجا دانشگاهی وجود داشته که شامل چندین دانشکده علمی و فنی و هنر کده بوده، علاوه بر علوم عالیه اسلامی و دروس ادبی و فلسفی و ریاضی صنعت های مختلف مخصوصاً نساجی و کاغذ سازی نیز در ربع رشیدی تدریس میشده و برای مطالعه محصلین کتابخانه بزرگی ترتیب داده بودند که انواع کتب علمی بانسخ متعدد در آن یافت میشده و در عین حال برای پذیرائی علما و طلاب و زهاد و صوفیه که از خارج باین شهر وارد میشده اند جاهای مخصوصی مجهز بتمام وسائل فراهم کرده بودند

اوحدی مراغه ای مداح سلطان ابوسعید بهادر در جام جم که بمساعدت خواجه غیاث الدین محمد فرزند خواجه رشید الدین سروده در وصف ربع رشیدی و ابنیة آن اشعار شیوایی دارد و راجع بمدرسه و خانقاهش گفته :

ای در علم و خانه دستور	چشم بدهاد ز آستان تودور
رفته بر خط استوار عرشت	همدم خطه بقافر شت
کوه پیش دوت که ر بسته	زیر بارت زمین چکر خسته
برده ابداعیان کن فیکون	چار حدت زشش جهت بیرون
در حصار تو گنبد گردان	کو تووال تو همت مردان
شید سعادت طلایه بر تبریز	تا فکندی توسایه بر تبریز
ز بسی ضبط سفره خوانت	تا مهیا شود سبک نانت

آسمان گشته کو کبی انبوه آسیابان بر آب میلان کوه
مال تبریز خرج خوان تو نیست مال سرخاب رانوان تو نیست
هر که رخ در رخ سپاس نهد در جهان این چنینی اساس نهد (۱)
برای اینک که به میزان بزرگی و عظمت ربع رشیدی بی ببریم قسمتی از یک نامه
خواجه رشید الدین را که به فرزندش خواجه جلال الدین حاکم روم نوشته و مربوط
بباغ ربع رشیدی است در اینجا میآوریم:

و باغی انشاء فرموده ایم که از حسن صنایع و درک بدایع آن اوهام اصحاب
فطنت و افهام از باب خبرت قاصر است ... و پس از چند سطر مینویسد: و چون صحن
آن فسیح و ساحت آن وسیع است پنجقریه در آن احداث کرده ایم تا بفرس اشجار و حفر
قنوات و انهار و صرف سواقی و قطف ثمار قیام نمایند و اکنون چهار قریه بحال عمارت
در آمده بدین موجب: قریه زنگیان چهل نفر ذکور و اناث و قریه گور جیان چهل نفر ذکور
و اناث و قریه قردیان چهل نفر ذکور و اناث و قریه حبشیان چهل نفر ذکور و اناث و
قریه دیگر که از رعیت خالی و از عمارت عاری مانده میخواهیم که قریه رومیان باشد
توقع که چهل غلام و کنیز رومی بدار السلطنه تبریز فرستید که در قریه مذکوره
ساکن و بعمارت مشغول شوند یقین که تقصیر نخواهند کرد والسلام

شرح فوق بخوبی میرساند که وسعت محوطه دانشگاه ربع رشیدی تا چه
حد زیاد بوده.

در نامه دیگر که به خواجه سعد الدین فرزند دیگرش نوشته پس از شرح عمارات
و ابنیه رشیدی چندین کس از علمای طب و استادان علوم متفرقه و صنعتگران ماهر
خواسته که در آنجا مشغول تدریس شوند و از همین نامه معلوم میشود که ربع رشیدی
در آن زمان دانشگاه بزرگی بوده که از هر علوم و صنعت و قنی در آن شعبه ای وجود
داشته و نیز از همین نامه بر میآید که در ربع رشیدی هفت هزار طلبه درس میخوانده
که هزار طلبه اهل محل و بقیه خارجی بوده اند که همه را تبه داشته و شبانروزی
در ربع میزیسته اند (۲)

خواجه رشید الدین در وصیت نامه مفصل خود که متن آن در شماره های

۱- برای تفصیل بیشتر رجوع شود به نشریه دانشکده سال اول شماره ۶ و ۷ مقاله

آقای حسین نخجوانی

۲- رجوع شود به همان مقاله

۳۴۰۰ و نشریه دانشکده ادبیات سال دوم نقل شده آنقدر موقوفات برای ربع رشیدی شمرده که انسانرا دچار سرگیجه میسازد در همان وصیت نامه راجع به کتابخانه ربع شرحی دارد که در اینجا نقل میکنیم :

« ... بیت الکتب که در جوار کنبد خود از یمین و یسار ساخته ام از جمله هزار عدد مصحف در آن نهاده ام وقف کرده ام بر ربع رشیدی و مفصل آن بدین موجب است آنچه بحل طلا نوشته است ۴۰۰ ، عدد آنچه بخط یاقوت است ۱۰ عدد آنچه بخط ابن مقله است عددان، آنچه بخط احمد سهروردی است ۲۰ عدد، آنچه بخط اکابر است ۲۰ ، عدد آنچه که بخطوط روشن خوب نوشته است ۵۴۸ عدد، دیگر شصت هزار مجلد کتاب در انواع علوم و تواریخ و اشعار و حکایات و امثال و غیره که از ممالک ایران و توران و مصر و ترکستان و روم و چین و هند جمع کرده ام همه را وقف گردانیدم بر ربع رشیدی دیگر اثاث و قنادیل و شمعدانها و بسط و مساند و آلات طبیح و زبادی (۱) دارالاضیافه و آلات دارالشفاء که ذکر مفصل آن از حد بیرون است و بسالها جمع شده »

در هر حال بطور مسلم موسسات علمی ربع رشیدی در زمان خود نظیر نداشته و شاید هم در تمام دوره تمدن اسلامی دانشگاهی باین عظمت و تشکیلات شنیده نشده باشد، در حقیقت دانشگاه ربع رشیدی حکم شهری را داشت که سکنه آنرا استادان و طلاب تشکیل میدادند و از همه جهت آراسته و کامل بود ولی تعجب اینجاست که از آنهمه بناها و تشکیلات هیچگونه اثری جز بقایای تل خرابه ای باقی نمانده رشیدالدین که از فضلا و مورخین بزرگ بوده شخصا کتابهای زیادی نوشته و آثار خیر او زیاد است. این وزیر دانشمند بسعایت تاج الدین علیشاه وزیر مقتول شد و شاید رقابت علیشاه نیز یکی از عواملی بوده که آثار ربع رشیدی را از میان برد زیرا چنانکه میدانیم علیشاه بتقلید خواجه رشیدالدین مسجد و مدرسه بزرگی در تبریز ساخته ابن بطوطه که معاصر ابوسعید بهادر مغول بوده و در عهدوی بتبریز آمده شرحی راجع بمسجد علیشاه نوشته و میگوید : مسجد جامعی که وزیر علیشاه معروف بجیلان ساخته رسیدیم در خارج مسجد طرف راست رو بقبله مدرسه ای بود و در طرف چپ زاویه ای که صحن آن مفروش بسنک مرمر و دیوارهای آن مسجد آراسته بسنک کاشی شده ...

۱ - از زبد مشنق است و مراد چرخ گره گرفتن از شیراست نقل از پاورقی ۱۶۴ نشریه دانشکده سال دوم

حمداله مستوفی نیز شرحی راجع به مسجد علیشاه نوشته و متعرض است که صفة ایوان این مسجد از صفة ایوان کسری در مدائن بزرگتر بوده. هنوز خرابه این ایوان در باغ ارگ خودنمایی میکند ولی از قسمتهای دیگر مسجد و بخصوص مدرسه آن اثری باقی نیست گوئی روزگار تعمیدی داشته که آثار قدیمی را در تبریز نابود کند. چه بعلمت حوادث و انقلاباتی که روی داده فعلابنائی که از پنجشش قرن قبل بوده و نسبتاً آباد باشد در این شهر نمیتوان پیدا کرد و حتی از مسجد جهان شاه سومین پادشاه ترکمان قره قویونلو هم که در ۸۷۰ ساخته شده جز طاق خرابه‌ای بر جای نمانده.

همچنین از مسجد حسن بیگ علی ابن قراعثمان ترکمان رقیب سرسخت جهان شاه که بنوشته حمداله مستوفی مانند مسجد جهانشاه در ربع مسکون نظیر نداشته اثری باقی نمانده - باین قبیل مساجد غالباً مدارس همراه بوده و گاهی نیز در خود مسجد مدرسی برای تدریس علوم دین بنامیشده.

در هر حال آثاریکه از هجوم مغل سالم مانند در حمله تیمور از میان رفت همچنانکه آثار عهد تیمور و ترکمانان نیز در جنگهای عثمانی و صفویه نابود شد. صفویه که در همه جا مدارس بزرگ ساخته اند و آثار برجسته آنان در اصفهان و مشهد و سایر شهرهای بزرگ موجود است بطور حتم نسبت باذربایجان که منشاء آنها بوده بیشتر ابراز علاقه میکردند و یقیناً مدارس در تبریز و سایر شهرهای آذربایجان ساخته اند که با نهایت تأسف حوادث زمان آنها را از میان برده است. امروز در تبریز که مرکز آذربایجان است فقط چند مدرسه بزرگ دینی دیده میشود که عموماً مربوط بعهد قاجار میباشد و مهمترین این مدارس طالبیه و صادقیه است که تا کنون موقعیت علمی خود را حفظ کرده و طلاب علوم دین در آن تحصیل میکنند و بنای آنها مربوط بعهد فتحعلیشاه قاجار است.

تا اینجا آنچه گفته شد مربوط به تحصیلات عالیه قدیم است و وجه نظر طلاب در تحصیل علوم دینی بوده که یا مستقیماً ارتباطی با مذهب اسلام داشته و یا لااقل اگر کمکی بدین نمیکرد مخالفتی با مذهب نداشت، طلاب مدارس قدیم در درجه اول بتحصیل صرف و نحو و لغت عرب میپرداختند و سپس در ضمن یک سلسله دروس عمومی بتکمیل رشته مخصوصی از علوم دینی مانند، فقه، اصول، حدیث میپرداختند و یا بعلوم ادبی از قبیل معانی بیان، عروض، قافیه، قرض الشعر و امثال اینها توجه میکردند. عده‌ای هم دنبال فلسفه و حکمت میرفتند یا بتحصیل علم طب و ریاضیات میگراییدند ولی در

همه حال مرکز این علوم همین مدارس اسلامی بوده و استادان غالباً بدون هیچ منظور مادی حاضر میشدند برای طلاب درس بدهند و در نتیجه عقیده و ایمان از گسیخته شدن رشته علم جلو گیری میکردند و چنانکه میدانیم بزرگان علم و ادب قدیم و ما از همین مدارس برخاسته اند .

و اما در خصوص مدارس عالیہ جدید باید گفت تبریز تنها شهری از ایرانست که بعد از تهران بلافاصله بفرار گرفتن علوم و فنون جدید پرداخته و حتی در قسمت فنون نظامی شاید پیشقدم تر باشد چه بطوریکه معروف است نایب السلطنه عباس میرزا برای اولین بار در زمان فتحعلیشاه در تبریز مدرسه عالی نظام دائر ساخته که پس از وی منحل شده ولی کمی بعد در زمان ناصرالدینشاه که امیر کبیر بتشکیل دارالفنون در تهران قیام کردند نظر بعلاقه ای که بتبریز داشت شعبه ای از دارالفنون در این شهر دائر نمود . بوجه دارالفنون تبریز مطابق اطلاعی که از ناحیه آقای دکتر موسوی بینده رسیده بپول آنروز سه هزار تومان بوده و ریاست مدرسه را مرحوم اسعدالدوله رئیس تلگرافخانه تبریز به عهده داشته ، در این مدرسه شعبات طب و مهندسی و نظام وجود داشته و استاد طب آن شخصی بنام میرزا جعفر خان از پزشکان خارجه دیده آن زمان بود . محل مدرسه دارالفنون در عمارت دولتی جبه خانه واقع بوده و دو قسم محصل می پذیرفته یکی محصلین دائم که شبانروزی بوده و لباس او نیفورم مخصوصی می پوشیده اند که دارای دکمه های شیر و خورشید بوده عده ای هم روزانه با آنجا میرفته اند ولی آنچه از قرائن بر می آید مقصود دولت تربیت یک عده طبیب و ریاضی دان و نظامی برای اشغال بکارهای دولتی بوده . در مرآت البلدان شرحی راجع بیک مدرسه عالی در تبریز نوشته که در آن علوم هندسه و جغرافیا و طب و السنه مختلف از فارسی و عربی و فرانسه و لاتینی تدریس میشده و مینویسد هیچجده سال است بنای آن تمام شده و سالی دو بست و پنجاه تومان مستمری و مقرری به شاگردان میدادند (۱) شاید مقصود او همین دارالفنون بوده .

در هر حال دارالفنون تبریز پس از سالها که در محل جبه خانه دائر بوده بعلمتی که بر ما مجهولست مجبور بنقل مکان شده و بمحلّه ششگلان انتقال مییابد ، در آنجا یکی از اطاقهای درس دفعته خراب شده و بمحصلین صدماتی وارد میسازد و در نتیجه مدرسه تعطیل میشود و بوجه آن را بمصرف دیگری میرسانند و این امر باعث انحلال مدرسه میگردد بعضی از شاگردان آن مدرسه هنوز در تبریز حیات دارند

در دوره یکساله قیام متجاسرین در آذربایجان اسماً دانشگاهی در تبریز دایم شده که نه دارای محل و نه دارای لوازم و وسائل کار بوده، این دانشگاه بعدی بی اساس بوده که با رفتن متجاسرین بنیان آن از هم پاشید.

تبریز خردادماه ۱۳۴۰ - ادیب طوسی

دانشگاه

دستخط مبارك همایون شاهنشاهی که موقع تشریف فرمائی بدان دانشگاه تبریز مرقوم فرموده اند در صفحه مقابل ملاحظه میشود

منظره‌ای از مدخل دانشگاه تبریز

دانشگاه تبریز، محل علوم و معارف، در سال ۱۳۲۶ تاسیس شد.

دانشگاه تبریز، محل علوم و معارف، در سال ۱۳۲۶ تاسیس شد.

۱۳۲۷
دوم فروردین

دانشگاه تبریز دومین دانشگاه ایران است که در بیست و سوم آبانماه ۱۳۲۶ در شهر تبریز افتتاح و دایر شده است.

آذربایجان سالهاست که مهد علم و دانش است و طبق بعضی روایات زردشت با آئین معروف خود از این سر زمین برخاسته و در حدود بیست و چهار قرن پیش مکتب راستی و حقیقت پرستی را کشف و آشکارا کرد، است آذربایجان همیشه مدرسه و دارالعلم داشته و چراغ علم و دانش را بر فروغ نگاهداشته است، در کتاب دانشمندان آذربایجان نام بسیاری از ستارگان فروزان و طراز اول علم و دانش برده شده که همه در دامن آذربایجان پرورش یافته و هر یک بنحوی معرف سابقه علمی و ادبی این استان تاریخی ایران میباشند، با این ترتیب اگر میگوئیم دانشگاه تبریز در سال ۱۳۲۶ تأسیس شده است منظور دانشگاه بمعنی و بسبب امروز است.

اعلیحضرت همایونی همیشه متوجه اهمیت استان آذربایجان بوده و علاقه مخصوصی بتأسیس و پیشرفت امور دانشگاه تبریز ابراز فرموده و میفرمایند . در سال ۱۳۲۷ که باین استان تشریف فرما شدند دانشگاه تبریز را مورد افتخار و مباحثات قرار داده و از این کانون عام و هنر باز دید فرموده اند و عبارت را که در صدر مقاله ملاحظه میشود در دفتر یا بود دانشگاه توشیح فرمودند . توجه بهمین نوشته علاقه کامل شاهنشاه را به پیشرفت امور این دانشگاه می رساند و ما امیدواریم همانطور که دانشگاه تهران بدست شاهنشاه فقید پی ریزی و بنا نهاده شده و امروز کانون روشنی بخشی در مرکز

کشور عزیز بوجود آورده دانشگاه تبریز نیز با برخورداری از عنايات عالیه و عواطف خاصه اعلی حضرت همایوبی به پیشرفتهای لازم نائل آمده بتواند چراغ علم و دانش را در این استان مشتعل و نورانی نگاهداشته ایناء این کشور را در رهبری بامور زندگی و اجتماعی کمک نماید و با تربیت پیشوایان قوم و افراد مفید اجتماع خدمات شایانی به ترقی و تعالی کشور انجام دهد.

تأسیس دانشگاه تبریز ابتدا برحسب موافقت وزارت فرهنگ و سپس بموجب قانون مورخ سوم خرداد ۱۳۲۸ که در يك ماده و هفت تبصره از تصویب مجلس شورای ملی گذشته بعمل آمده است. طبق تبصره ۲ آن قانون شرایط اساسی دانشگاه تبریز از جهات اداری و مالی و تعلیمات و استخدامی و غیره تابع قانون تأسیس دانشگاه تهران مصوب بیستم خرداد ۱۳۱۳ است (۱)

باین ترتیب ملاحظه میشود که از لحاظ مقررات قانونی دانشگاه تبریز در اصول عیناً مانند دانشگاه تهران بوده و قانون اختلافی بین این دو مؤسسه علمی قائل نشده است. تنها در فروغ که هر دانشگاه تابع مصوبات شورای خود میباشد ممکن است اختلافی در عمل ملاحظه شود که آنهم از نظر مقتضیات محلی ناگزیر پیش میاید.

هنگام تأسیس دانشگاه تبریز دو نفر از استادان عالی مقام دانشگاه تهران بنام آقای دکتر خانیابایانی و مرحوم دکتر حبیبی در نظر گرفته شدند که دانشکده ادبیات و دانشکده پزشکی را با سوا بقیه که در امور مربوطه داشتند دائر نمایند. و با زحماتی که در این راه متحمل شده اند نام این دو استاد ارجمند تا دانشگاه تبریز برپاست در تاریخ دانشگاه ضبط خواهد بود.

دانشگاه تبریز در ابتدای تأسیس با عده ای از مبرزترین و فاضلترین معلمین و صد و پنجاه و سه نفر دانشجو و عده ای کارمند دفتری و اداری شروع بکار کرد هشتاد و سه نفر دانشجو در دانشکده ادبیات و هفتاد نفر در دانشکده پزشکی نام نویسی کردند و با اینکه بیش از چهار سال از تأسیس آن نمیگذرد فعلاً دانشکده پزشکی دارای چهار صد و پنجاه هشت نفر و دانشکده ادبیات دارای دویست و هفت نفر دانشجو میباشد.

دانشگاه تبریز از دو دانشکده ادبیات و پزشکی تشکیل میشود.

۱- در قانون دانشگاه تهران موادی دیده میشود که ناظر بتاريخ و زمان معینی است از جمله موضوع نسبت مقام معلمین دانشگاه است که بواسطه گذشتن آن تاریخ قابل انطباق با مقتضیات دانشگاه تبریز نیست و اصلاح آن تقاضا شده است.

دانشکده پزشکی دارای قسمتهای پزشکی، داروسازی، آموزشگاه عالی مامائی و پزشکیاری است

قسمت پزشکی دارای چهار کلاس است که از ابتدای تاسیس تا کنون مرتباً سالی یک کلاس دایر شده امید است در دو سال آینده دو کلاس دیگر آن دایر شود در هر کلاس فعلاً بشرح ذیل دانشجو دارد

سال اول ۸۷ نفر پسر و چهار نفر دختر جمع ۹۱ نفر

سال دوم ۸۸ نفر پسر و سه نفر دختر جمع ۹۱ نفر

سال سوم ۶۲ نفر پسر و چهار نفر دختر جمع ۶۶ نفر

سال چهارم ۶۳ نفر پسر و سه نفر دختر جمع ۶۶ نفر

جمع پسر ۳۰۰ نفر - دختر ۱۴ نفر جمع کل ۳۱۴ نفر

بیمارستانهای تبریز از سال ۱۳۲۸ جزء دانشگاه تبریز شده و دانشجویان پزشکی زیر نظر استادان مربوطه خود دروس عملی خود را در بیمارستانها انجام میدهند. بیمارستانهای تابعه دانشگاه عبارتند از:

۱- بیمارستان بوعلی: بخش جراحی تعداد تخت خواب ۷۰

۲- بیمارستان رازی: بخش امراض داخلی ۶۰

۳- بیمارستان حبیبی: چشم پزشکی ۲۲

کودکان ۴۰

۴- بیمارستان امراض واگیردار ۲۱

۵- بیمارستان نسوان: زایمان ۳۸

امراض زنان ۳۸

۶- بیمارستان فارابی: چشم پزشکی ۲۰

اعتبار بیمارستانها در سال ۱۳۲۸ ۸۲۰ / ۸۲۵ / ۲ ریال و در سال ۱۳۲۹ ۱۰ / ۲۹۲ / ۲۰۰ ریال بوده است

قسمت داروسازی فعلاً دارای دو کلاس است، در هر کلاس عده دانشجویان بشرح ذیل است:

سال اول ۲۸ نفر پسر و یک نفر دختر جمع ۲۹ نفر

سال دوم ۲۵ نفر پسر و دو نفر دختر جمع ۲۷ نفر

آموزشگاه عالی مامائی دارای سه کلاس است و در هر کلاس بشرح ذیل دانش آموز دارد:

سال اول ۲۸ نفر دختر

سال دوم ۸ نفر دختر

سال سوم ۱۴ نفر دختر

آموزشگاه پزشکیاری دارای دو کلاس است و در هر کلاس بشرح ذیل دانش آموز دارد:

سال اول ۲۳ نفر پسر و ۷ نفر دختر جمع ۳۰ نفر

سال دوم ۵ نفر پسر و ۳ نفر دختر جمع ۸ نفر

عده استادان و دانشیاران دانشکده پزشکی ۴۰ نفر است و ریاست دانشکده با آقای دکتر پروفسور پلانتر تبعه اطربش است که علاوه بر سمت ریاست استاد فزیولوژی نیز میباشد.

دانشکده ادبیات دارای رشته های زبان خارجه ، ادبیات فارسی ، تاریخ و جغرافیا و دانشسرایعالی است. جمع کل دانشجویان دویست و هفت نفر است بشرح ذیل

۱ - رشته زبان : انگلیسی مقید ۳ نفر

« « : « آزاد ۲۴ نفر

« « : « فرانسه مقید ۹ نفر

« « : « آزاد ۸۰ نفر

« « : « روسی مقید -

« « : « آزاد ۱ نفر

۲ - ادبیات فارسی : مقید -

« « : « آزاد ۳۳ نفر

۳ - تاریخ و جغرافیا : مقید ۱۵ نفر

« « : « آزاد ۴۲ نفر

جمع دانشجویان دانشکده ۱۸۰ نفر و دانشسرایعالی ۲۷ نفر که از این عده ۱۵ نفر دختر و بقیه که ۱۸۲ نفر است پسر میباشند

هر سال طبق مقررات دانشکده دانشجویان سال سوم باتفاق استادان مربوطه بنقاط مختلف کشور بعنوان مسافرت علمی میروند . تاکنون دانشجویان بنقاط شیراز اصفهان - آبادان - مازندران و گیلان مسافرت کرده اند .

سال گذشته اولین دسته فارغ التحصیل های دانشکده ادبیات تبریز وارد اجتماع شدند و دانشگاه موفق شد اولین حاصل کار خود را معرفی نماید . تعداد دانشجویان

فارغ التحصیل ۴۹ نفر بود: ۱۷ نفر در رشته ادبیات فارسی و ۳۲ نفر در رشته تاریخ و جغرافی. دانشگاه تبریز در اثر حسن تدبیر مربیان و کارکنان آن امروزه مورد توجه عموم اهالی محترم کشور است بطوریکه نه فقط دانشجویان آذربایجانی در آن تحصیل مشغولند بلکه از تمام نقاط مختلف کشور دانشجویانی برای تحصیل به تبریز آمده اند در دانشکده پزشکی از شهرهای مراغه، همدان، تهران، رشت، اراک، رضائیه، کرمانشاه، اردبیل، قزوین، خوی، شاپور، شمسوار، بندر پهلوی، خرم آباد، سراب، ارسباران، مارانی، بندرگز، سبزوار، اهر، سلماس، قوچان، زاغ مرز، ساری، آستارا، قم، صدر آباد، اسکو، سلمدوز، حجت آباد، ارونق، مهاباد، اهواز، لاهیجان، شوط، قرجه داغ، زنوز، جوشیر، میانه

و در دانشکده ادبیات از شهرهای تبریز، مراغه، رضائیه، خوی، اهر، تهران، مرند، رشت، مشهد، بندر پهلوی، شیراز، قزوین، شبستر، زنجان، شاهنذر آبادان و کرمانشاه دانشجویانی تحصیل اشتغال دارند.

دانشکده پزشکی و ادبیات هر یک دارای کتابخانه مستقلی بوده و مورد استفاده آقایان استادان و دانشجویان میباشد. کتابخانه دانشکده پزشکی دارای ۱۷۶۸ جلد کتاب بزبانهای فارسی - فرانسه - انگلیسی - لاتین - آلمانی - ترکی عثمانی - روسی عربی و فارسی میباشد

کتابخانه دانشکده ادبیات دارای ۱۲۲۰۲۵ جلد بزبانهای فارسی - عربی - روسی - فرانسه - انگلیسی - ترکی عثمانی - ترکی - لاتین - یونانی - ایتالیائی و سوئدی و خطی بزبانهای فرانسه - عربی و فارسی است.

در خاتمه لازم است نام کسانی که بنحوی از انحاء در تشکیل و پیشرفت امور دانشگاه تبریز اقداماتی کرده اند بنام حق شناسی یاد آور شود.

۱ - جناب آقای دکتر اقبال استاندار آذربایجان و رئیس دانشگاه تبریز که در سال ۱۳۲۵ با سمت وزارت بهداری بآذربایجان برای سرکشی آمده و لزوم تأسیس دانشگاه را در این استان تأیید نهوده و بعداً نیز با سمت کفالت وزارت فرهنگ و همچنین شرکت در کابینه های مختلف همکاری مؤثری بامقامات مربوطه کرده و حتی متن قانون تأسیس دانشگاه های شهرستانها را تهیه و از تصویب مجلس شورای ملی گذرانیدند.

۲ - جناب آقای دکتر عیسی صدیق سناتور محترم و استاد فعلی دانشگاه تهران که با سمت وزارت فرهنگ و جبات داور کردن دانشگاه تبریز را فراهم و در مراسم

- افتتاح تبریز و آنرا بنام نامی اعلیحضرت همایونی افتتاح کردند .
- ۳ - جناب آقای دکتر شایگان که با سمت وزارت فرهنگ کمکهای موثری در پیشرفت کار دانشگاه بعمل آورده اند .
- ۴ - شادروان مرحوم دکتر زنگنه که با سمت وزارت فرهنگ در رفع نواقص دانشگاه کمکهای شایان تقدیری کرده و در مراسم شروع ساختمان بنای مخصوص دانشگاه شرکت کردند .
- ۵ - جناب آقای منصورالملک که در زمان تصدی استانداری آذربایجان بین دیماه ۱۳۲۵ و مهرماه ۱۳۲۶ نظر مقامات مربوطه را تسریع در گشایش دانشگاه جلب و از آن پس نیز علاقه زیادی به پیشرفت امور دانشگاه مبذول داشته اند .
- ۶ - نمایندگان محترم آذربایجان که با توجه با حتمیاجات اهالی در مواقع مختلف اولیاء محترم امور را ملاقات و مصراً مستدعیات اهالی را یادآور شده و در جلب نظر سایر همکاران محترم خود در گدرا نیدن قوانین مربوطه خدمات شایانی کرده اند
- ۷ - جناب آقای محمد مهرا ن شهردار فعلی تهران که در زمان کفالت استانداری و پیشکار داری استانی آذربایجان با قبول عضویت هیئت تحریریه نشریه دانشکده و نشر مقالات در نشریه دانشکده کمک کرده و در مواقع متعدد در پیشرفت کار دانشکده ابراز علاقه کرده اند .
- البته دانشگاه تبریز نواقص زیادی دارد که امید است با توجه مخصوص اعلیحضرت همایونی و اولیاء محترم امور بزودی آن نواقص رفع شود و مخصوصاً ساختمان بنای مخصوص آن طبق نقشه پایان رسیده موجب زینت صوری و معنوی شهر تبریز گردد و همانطور که اعلیحضرت همایونی هنگام بازدید از دانشگاه مرقوم فرموده اند متناسب آذربایجان عزیز و اهالی غیور میهن پرست آن بشود .
- محمدعلی دانشور

جناب آقای دکتر اقبال استنادار آذربایجان
رئیس دانشگاه تبریز

جناب آقای دکتر منوچهر اقبال فرزند مرحوم حاج ابوتراب مقبل سلطنته
بسال ۱۲۸۷ در مشهد مقدس متولد شدند، تحصیلات ابتدائی را در مولد خود و تحصیلات
متوسطه را در تهران انجام دادند؛ سپس برای تحصیل عالی به کشور فرانسه عزیمت
کردند، کلاس (P. C.N) مقدماتی طب را در دانشگاه (مون پلیمه) طی نموده
در سال ۱۹۲۷ وارد دانشکده پزشکی پاریس گردیدند، پس از طی دوره دانشکده
و گذراندن پایان نامه باخذ دیپلم دکترای پزشکی و نشان نقره و عنوان لورآ
از دانشگاه پاریس نائل آمدند؛ در سال ۱۹۳۳ برای انجام خدمت نظام وظیفه بایران

مراجعت نمودند، و خدمت وظیفه را در هنگ ۲۸ پیاده و بیمارستان لشکر ۹ شرق در مشهد انجام دادند؛ در سال ۱۳۱۴ بریاست بهداری مشهد و در سال ۱۳۱۶ بریاست بخش بیماریه‌های مسری بیمارستان رازی تهران منصوب شدند. در سال ۱۳۱۸ بدانشیاری بیماریه‌های مسری در دانشکده پزشکی تهران انتخاب گردیدند، در سایه ابرازلیاقت و کفایت در سال (۱۹۱۹) بنا به پیشنهاد آقای پرفسور ابرن رئیس دانشکده پزشکی باستادی کرسی بیماریه‌های عفونی دانشکده پزشکی تهران ارتقاء یافتند و فعلاً نیز عهده دار همان مقام میباشند.

در دیماه سال ۱۳۲۱ شسی در کابینه جناب آقای ساعد معاونت وزارت بهداری رسیدند؛ در شهریور ماه ۱۳۲۳ کفالت وزارت بهداری را بعهده گرفتند، و از بهمن ماه ۱۳۲۴ بعهده در تمام کابینه‌ها بااستثنای کابینه جناب آقای رزم آرا بااستم وزارت به شرح ذیل شرکت نمودند:

در کابینه جناب آقای قوام السلطنه		
وزیر بهداری	۱۳۲۴	در بهمن ماه
« پست و تلگراف	۱۳۲۵	در تیرماه
« بهداری	۱۳۲۵	در مهر ماه
« بهداری	۱۳۲۶	در اردیبهشت ماه
« بهداری	۱۳۲۶	در تیرماه
در کابینه مرحوم هژیر		
وزیر فرهنگ	۱۳۲۷	در خرداد ماه
در کابینه جناب آقای ساعد		
وزیر راه	۱۳۲۷	در آبان ماه
« بهداری	۱۳۲۷	در آذر «
« کشور	۱۳۲۷	در اسفند «
« راه	۱۳۲۸	در دیماه «
« راه	۱۳۲۸	در اسفند «

در کابینه جناب آقای منصور

در فروردین ماه ۱۳۲۹ وزیر راه

سپس در مردادماه ۱۳۲۹ به استناداری آذربایجان و سپس بریاست دانشگاه تبریز

منصوب شدند و هم اکنون این دو مقام را بعهده دارند

جناب آقای دکتر اقبال در خلال این مدت در نتیجه ابراز شایستگی علاوه

بر تقدیرهای زیاد بدریافت :

۱- نشان درجه اول همایون باحمایل

۲- نشان آذرآبادگان

۳- Commandeur de la Legion d'Honneur نائل آمده اند.

علاوه بر مناصب مزبور جناب آقای دکتر اقبال عضویت مجامع علمی و اجتماعی ذیل را نیز دارا میباشد :

۱- شورای عالی بهداشت

۲- شورای بنگاه باستور (ایران)

۳- هیئت مدیره سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی

۴- هیئت مرکزی جمعیت شیرخورشید سرخ ایران

۵- Societe Medicale des Hopi taux de paris

آقای دکتر بیانی رئیس سابق دانشگاه تبریز

دکتر خان بابا بیانی رئیس سابق دانشگاه و دانشکده ادبیات تبریز و معلم تاریخ عمومی، در همدان متولد شده و تحصیلات ابتدائی خود را در دبستان ترقی تهران نموده و دیپلم متوسطه را از دارالفنون گرفته اند لیسانس تاریخ و جغرافی از دارالمعلمین عالی تهران دارد و از سال ۱۹۳۲ تا ۱۹۳۸ میلادی در فرانسه بوده و دکتری خود را در آنجا گرفته و علاوه بر این دیپلمه آموزشگاه عالی السنه قدیمه از دانشگاه پاریس میباشد. هنگامیکه برای انجام خدمت زیر پرچم رفت چون ضعیف بود از خدمت معفی برای همیشه معاف گشت

و پس از انجام خدمت زیر پرچم مشاغل زیرین را یکی پس از دیگری عهده دار شده :

۱- تدریس تاریخ و جغرافی والا حضرت شاهپور علی رضا پهلوی (در کلاس ششم دبیرستان نظام)

- ۲- استادی دانشکده ادبیات تهران
 - ۳- معاونت دانشکده ادبیات تهران و دانشسرای عالی
 - ۴- ریاست دبیرخانه دانشگاه تهران
 - ۵- ریاست اداره نگارش وزارت فرهنگ
 - ۶- معلمی دانشکده حقوق و موسسه وعظ و خطابه
 - ۷- تدریس در کلاس روزنامه نگاری تهران
 - ۸- تدریس در دبیرستان دارائی
 - ۹- عضویت شعبه اونسکو در تهران
 - ۱۰- رئیس دانشکده ادبیات تبریز
 - ۱۱- کفیل و رئیس دانشگاه تبریز
 - ۱۲- و فعلاً مدیر کل دانشگاه تهرانست
- کتاب زیر از تألیفات اوست
- روابط ایران و اروپای غربی در زمان صفویه بزبان فرانسه (رساله دکتری)
- تاریخ مغول بفرانسه ، ذیل جامع التواریخ رشیدی ، تاریخ ایران ، تاریخ دیپلوماسی ایران و فرانسه در زمان فتحعلی شاه ، تاریخ زول مازان بقارسی ، تاریخ روابط ایران و انگلیس
- و در حدود سی مقاله علمی در مجله آموزش و پرورش فرهنگ و نشریه دانشکده ادبیات تبریز نوشته اند
- خدمات ایشان در دوره ریاست دانشگاه و دانشکده ادبیات تبریز پیوسته مورد توجه و تقدیر اولیای آموزش و پرورش فرهنگ میباشد

تاریخچه تأسیس دانشگاه تبریز

لله در دی ماه ۱۳۲۵ شادروان دکتر مصطفی حبیبی و آقای دکتر بیانی از طرف دانشگاه تهران مامور شدند که تحت سرپرستی جناب آقای دکتر اقبال وزیر بهداشتی وقت (که قصد سرکشی بامور بهداشتی آذربایجان را داشتند) برای مطالعه در اطراف تأسیس دانشگاهی در تبریز بدان شهر عزیمت نمایند. دانشگاه تهران از جناب آقای دکتر شفق نماینده مجلس شورای ملی و استاد دانشکده ادبیات تهران نیز که در آن موقع در تبریز بودند تقاضا نمود که با هیئت همکاری نموده و در این کار نظارت کنند. هیئت پس از مطالعات کافی با در نظر گرفتن اوضاع و احوال و مقتضیات استان آذربایجان و علاقه مفرط آذربایجانیان تشخیص داد که در تبریز تأسیس دانشگاهی که فعلاً دارای دو دانشکده پزشکی و ادبیات باشد از ضروریات است و بهمین قرار هم گزارش تهیه و بدانشگاه تهران تسلیم نمود.

انمام کار هیئت با ورود جناب آقای منصور الملک استاندار وقت آذربایجان بتبریز مصادف شد و ایشان در همان اوان نظر هیئت را تائید و تأکید نمودند تا این نیت مقدس از قوه بفعل درآید و در خلال مدتی که از این تاریخ تا مهر ماه ۱۳۲۶ بطول انجامید پیوسته از طرف جناب آقای استاندار درخواست می شد که زودتر بتأسیس دانشگاه تبریز که مورد علاقه عموم آذربایجانیهاست اقدام شود، برای نمونه متن یکی از تلگرافهای ایشان که از طرف ایشان بهر کز متخبره شده است ذیلاً می نگارد:

جناب اشرف آقای نخست وزیر راجع بایجاد دانشگاه که صحبت آن از چندی قبل در تبریز بوده برای اینکه هر چه زودتر اساس آن گذاشته و شروع بکار شود بررسیهایی بعمل آمد و فعلاً چنین بنظر آمده که دانشکده پزشکی و دانشکده ادبیات دائر شود، جهت انجام این منظور وسایل و اعتباراتی لازم است که اداره فرهنگ آذربایجان در نتیجه مطالعات کمیونی که در این باب تشکیل یافته بود بوسیله آقایان دکتر بیانی و دکتر حبیبی نمایندگان اعزامی از مرکز وزارت فرهنگ پیشنهاد نموده تمنی دارد با بذل توجه مخصوص مقرر فرمائید از طرف وزارت فرهنگ اقدامات سریع و کافی بعمل آید ۹۹۰ مورخ ۲۵/۱۱/۱۸

دستورات و اوامر اکید شاهانه و پشت کار و فعالیت مداوم جناب آقای منصور

با تجدید درخواستهای پی در پی جوانان پر شور و اهالی تبریز و اقدامات مجدانه نمایندگان آذربایجان در مرکز و اصرار جناب آقای دکتر اقبال در هیئت وزیران دولت وقت را برانگیخت که بودجه‌ای بمبلغ ۶ میلیون ریال برای تأسیس دانشگاه تصویب نموده و در اختیار وزارت فرهنگ بگذارد. جناب آقای دکتر شایگان در زمان تصدی وزارت فرهنگ خود دست با اقداماتی زده کمیسیون‌هایی برای رسیدگی باین کار تشکیل دادند و حتی بمعیت جناب آقای دکتر اقبال تصویب نامه‌ای هم برای افتتاح دو دانشکده ادبیات و پزشکی از هیئت وزیران گذرانیدند ولی در این هنگام تغییری در هیئت دولت روی داد و اقدامات مقدماتی متوقف ماند.

ولی بطوریکه اطلاع حاصل گردیده در همین مواقع باتهمیه اساشنامه و تدوین قانون برای تشکیل دانشگاه بوسیله جناب آقای علی اصغر حکمت که در هیئت دولت سمت وزارت مشاور را داشتند و امور مهمه آذربایجان در مرکز بایشان محول بود اقدامات وزارت فرهنگ تقویت شد و بمحض ورود جناب آقای دکتر صدیق وزیر فرهنگ وقت از اروپا در ملاقاتی که آقایان نمایندگان آذربایجان از ایشان نمودند جناب آقای دکتر صدیق وعده اقدام عاجل را در این امر دادند و برای استحضار بسوابق و طرح نقشه علمی این امر مهم مشغول مطالعه شدند در خلال این احوال که علاقمندان تشکیل دانشگاه تبریز چشم براه وصول مژده شادی بخش پایتخت بودند و با بی صبری انتظار میکشیدند جناب آقای منصور در طی مخابرات تلگرافی متعدد وزارت فرهنگ را متوجه انتظارات اهالی آذربایجان مینمود، برای نمونه یکی از ده هاتلگراف استانداری آذربایجان و وزارت فرهنگ را ذیلاً متذکر میشود:

جناب آقای دکتر صدیق وزیر فرهنگ - با وعده‌های مؤکدی که از طرف دولت راجع با افتتاح دانشگاه تبریز که امسال بایستی از تأسیس دانشکده‌های پزشکی و ادبیات شروع شود و اعتبار آن هم بمبلغ شش میلیون ریال تصویب گردیده هنوز بداره فرهنگ دستور عملی برای انجام این کار نرسیده چون دانشجویان و علاقمندان اهالی همواره مراجعه و تقاضای اقدام دارند و بیش از یکماه بابتدای سال تحصیلی نمانده متمنی است توجه فرموده بفوریت وسایل لازمه با دستور کافی بداره فرهنگ آذربایجان برسانند ۱۷۶۶۷ مورخ ۲۶۵۲۷

جناب آقای منصور الملك استاندار آذربایجان - تلگراف ۲۷ مرداد راجع بتأسیس دانشگاه زیارت فوری اقدام خواهد کرد و رؤسای دانشکده‌ها را اعزام خواهند داشت و در آغاز سال تحصیلی دانشگاه دائر خواهد شد خواهشمند است مقرر فرمائید

مراتب را با اطلاع دانشجویان برسانند ۶۴۱۱ دکتر عیسی صدیق سرانجام با انتخاب جناب آقای دکتر بیانی بریاست دانشکده ادبیات تبریز و تهیه و تنظیم بودجه و انتخاب معلمین و اعضای اداری اولین قدم عملی در تأسیس دانشگاه تبریز برداشته شد چنانکه در تلگرام جوابیه‌ای که آقای وزیر فرهنگ با آقای استاندار مبنی بر تسریع کار داده بودند متذکر شده‌اند که «رئیس و اعضای دانشکده ادبیات بزودی عزیمت خواهند کرد»

افتتاح دانشگاه

بموجب احکام وزارتی که از اول مهر تا آخر آبان ۱۳۲۶ به‌عنوان جناب آقای دکتر خانابایانی و شادروان دکتر حبیبی و آقایان معلمین و اعضای اداری صادر گردید دانشکده ادبیات و دانشکده پزشکی شروع بکار کردند و هر دو رئیس دانشکده به‌تیمه مقدمات و ریختن اساس و بنیان این کاخ افتخار آذربایجان پرداختند تا در روز ۲۲ آبان ۱۳۲۶ دانشکده ادبیات و روز ۳ آذر ۱۳۲۶ دانشکده پزشکی ضمن دعوت‌های رسمی بنام نامی اعلی حضرت همایون شاهنشاهی محمد رضا شاه بهایوی افتتاح و بکار خود آغاز کردند.

دانشگاه تبریز چنانکه مذکور گشت دارای دو دانشکده ادبیات و پزشکی می‌باشد و بودجه سال اول آن مبلغ ۶ میلیون ریال بوده و دانشکده تا تصویب قانون از مجلس شورایی مستقل زیر نظر مستقیم وزیر فرهنگ انجام وظیفه می‌نمودند و امور آن بوسیله اداره کل تعلیمات عالی و روابط فرهنگی وزارت فرهنگ انجام می‌شد ولی چون ممکن بود در محل اموری پیش بیاید که مربوط بکارهای عمومی هر دو دانشکده باشد و تا مراجعه بوزارت فرهنگ تاخیری در انجام آن شود و علاوه معلوم نبود کدامیک از روسای دانشکده‌ها باین امور

رسیدگی نمایند با موافقت شادروان دکتر حبیبی رئیس دانشکده پزشکی تبریز ضمن ابلاغ وزارتی بجناب آقای دکتر بیانی اختیار داده شد جواب مراجعات دانشگاه را که متضمن تعهدات خاصی نباشند بدهند.

دانشگاه تبریز چنانکه اشاره شد در آن سال دارای قانون خاصی نبوده ولی در نتیجه اقدامات مجدانه جناب آقای دکتر اقبال وزیر فرهنگ و جناب آقای دکتر

مهران معاون وزارت فرهنگ که در هیچ مورد از مساعد دریغ و مضایقه نکرده اند قانون دانشگاه تنظیم و برای تصویب به مجلس شورای ملی رفت و با مساعدت آقایان نمایندگان آذربایجان جامه عمل بخود پوشید .

پس از تصویب آن قانون دانشگاه تبریز وارد مرحله نوینی گشت و بهرور در نتیجه مساعی اولیای امور رو به تکامل گذاشت و استقلال خود را تا حد لزوم بدست آورد بطوریکه امروزه دانشگاه تبریز دارای شورای مخصوص بخود میباشد که اعضای آن را روسا و معاونین دو دانشکده و منتخبین شورای دانشکده ها تشکیل میدهند این شورا بکلیه امور فنی و اداری دانشگاه تبریز نظارت دارد و مصوبات آن بوسیله دبیرخانه دانشگاه اجرا میشود .

ریاست دانشگاه

ریاست دانشگاه تبریز در سال ۱۳۲۹ برای اولین بار از طرف وزارت فرهنگ با آقای دکتر خانبابا بیانی محول شد و پس از انتقال ایشان بتهران به تقاضای وزارت فرهنگ جناب آقای دکتر اقبال استاد دانشگاه تهران که استاندار آذربایجان میباشد این سمت را پذیرفته اند و با کثرت مشاغلی که دارند پیوسته باتوجه مخصوصی در پیشرفت امور دانشگاه کوشیده اند .

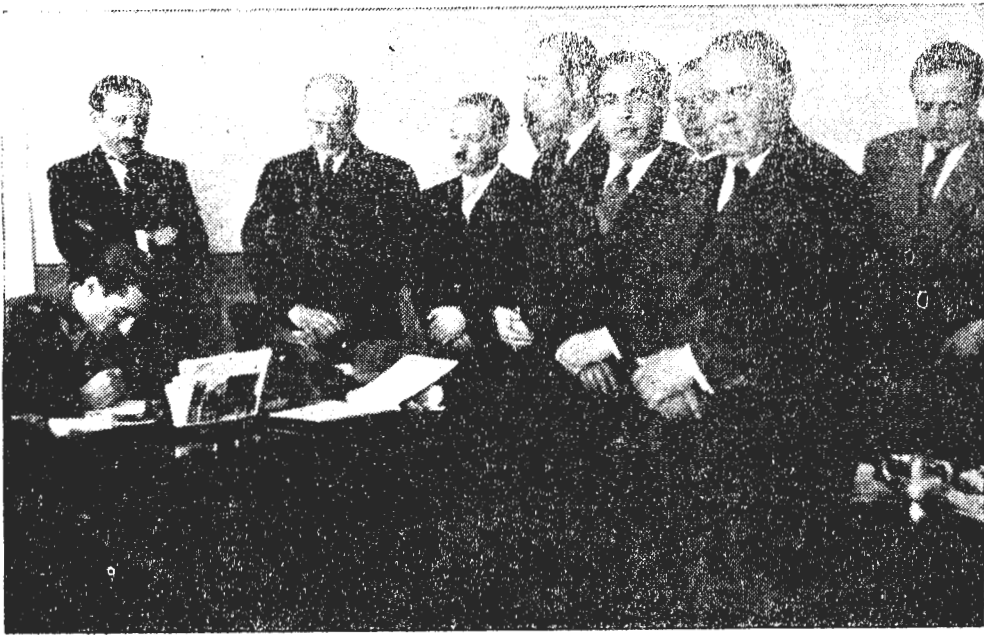
پیشرفت و ترقیات سریع دانشگاه تبریز در این مدت قلیل تحت توجهات شاهنشاه محبوب موجب شگفتی و تحسین خودی و بیگانه شد چنانکه روزی نبود که یکی از برجستگان و فضایی داخله و خارجه برای بازدید بدانشگاه نیایند و پشت کار و فعالیت اولیای امور و نظم و ترتیب دانشجویان را مورد تحسین قرار ندهند ناطقی در سخنرانیهای خود از پیشرفت های سریع آن سخن رانده و اظهار امیدواری میکردند که روزی خواهد رسید که دانشگاه تبریز یا سایر دانشگاهها دم از رقابت خواهد زد .

تذریف فرمائی اعلیحضرت همایونی بدانشگاه

اعلیحضرت همایونی شاهنشاهی از بدو تأسیس پیوسته دانشگاه تبریز را مورد عنایات ملوکانه قرار داده در همه مورد برای بسط و توسعه آن تسکینات و اوامر لازمه بدولت مخصوصاً بوزارت فرهنگ صادر فرموده اند، دانشگاه تبریز مرهون این الطاف شاهانه بوده . دانشگاهیان این مراحم را در لوح ضمیر خود برای همیشه چون نقش بر حجر ثبت کرده اند .

دانشگاه تبریز در اولین سال تأسیس خود به بزرگترین افتخارات تاریخی

شاهنشاه در حال اعضای دفتر دانشگاه تبریز

خود نائل گردید بدین معنی که دو کب اعلیحضرت همایون شاهنشاهی که برای انجام مسابقات قهرمانی کل کشور و اعطاء جوایز قهرمانان بآذربایجان نزول اجلال فرموده بودند روز سه شنبه دهم فروردین ماه سال ۱۳۲۷ مقارن ساعت ۱۱ جهت بازدید بدانشکده ادبیات تبریز تشریف فرما شدند .

بدو آقای دکتر بیانی بنام کارکنان و دانشجویان دانشکده مقدم شاهنشاه جوانبخت را تبریک عرض نموده و گزارش به پیشگاه ملوکانه معروض داشتند . سپس اعلیحضرت همایونی کتابخانه و کلاسهای دانشکده ادبیات را بازدید و نسبت بکارکنان و دانشجویان دانشکده ابراز تفقد فرموده و بعداً با طاق رئیس دانشکده تشریف فرما شده و دانشگاه تبریز را با دستخط ملوکانه باینقرار بدانشگاه تبریز را با کمال خوشوقتی بازدید نمود امید است بزودی ساختمان مخصوص آن شروع شده و متناسب آذر بایجان عزیز و اهالی غیور میهن پرست آن باشد . قرین افنخار و مباحثات فرمودند . در اینجا اعلیحضرت همایونی سفارشات مؤکد و صریح در تقویت دانشگاه و بخصوص خرید زمین و ساختمان آن بجنابان آقایان جمه وزیر دربار و دکتر هیاسی وزیر فرهنگ و منصور استاندار آذربایجان فرمودند مقارن ظهر در میان هلهله و شادی و کف زدنهای دانشجویان دانشگاه را ترک فرمودند .

گزارش آقای دکتر بیانی رئیس دانشکده ادبیات تبریز

در پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی

سه شنبه ۱۰ فروردین ۱۳۲۷

شاهنشاهها!

دانشکده ادبیات تبریز امروز با تشریف فرمائی شاهنشاه معظم و محبوب پر افتخارترین ایام خود را مشاهده کرده این موهبت عظمی را در سراسر لوح افتخارات تربیتی خود برای جاویدان ثبت و بدان فخر و میاهات خواهد نمود. از تابستان سال گذشته که خاطر خطیر ملوکانه با افتتاح دانشگاه تعلیق گرفت وزرای فرهنگ و استاندار آذربایجان هر يك بنوبه خود در انجام منویات ملوکانه دامن همت بکمر زدند و بودجه مقدمانی آنرا که شش ملیون ریال است بتصویب هیئت وزیران رسانده از اول مهر ماه ۱۳۲۶ با انتخاب رؤسای دانشکده ها اولین قدم را برداشتند.

چاکر از همان اوان بتهیه مقدمات تشکیلات اداری و تنظیم بودجه و انتخاب معلمین همت گماشت تا در روز ۲۲ آبان سال گذشته آقای منصور بنام نامی بندگان اعلیحضرت همایون شاهنشاهی دانشکده ادبیات را افتتاح نمودند.

در این مدت چهار ماه و چند روز که از تأسیس این دانشکده میگذرد کارکنان آن آنچه که در قوه و قدرت داشتند در تحت توجهات ملوکانه در پیشرفت این مؤسسه دریغ نکردند اینک که این گزارش بعرض مبارک شاهانه میرسد دانشکده ادبیات دارای ۷۷ نفر دانشجو و ۹ نفر معلم است که در دو رشته تاریخ و جغرافیا و ادبیات فارسی بتحصیل و تدریس مشغولند.

کتابخانه آن که بیش از يك ماه نیست تأسیس شده دارای دو هزار جلد کتاب میباشد. بر نامه رادیو و مجالس سخنرانی شروع و افتتاح شده است مجله دانشکده تهیه و بزودی از شرف عرض ملوکانه خواهد گذشت.

برای ایجاد روابط معنوی بین دو دانشگاه تهران و تبریز وزارت فرهنگ و دانشگاه تهران موافقت کردند که هر ماه یکی از استادان دانشکده ادبیات تهران به تبریز آمده بایراد سخنرانیهای ادبی تاریخی و جغرافیائی در کلاس درس و مقابل رادیو و مجالس دیگر بپردازند در ماه گذشته این کار عملی شد و کمتر صورتگر استاد دانشکده ادبیات تهران ماموریت خود را انجام داد.

شاهنشاهها اساس و پایه دانشگاه تبریز در تحت توجهات و عنایت ملوکانه ریخته شده ولی چنانکه خاطر مبارک مستحض است زمانی دانشگاه به معنای حقیقی

خود خواهد رسید که بودجه و اعتبار کافی در اختیار داشته باشد، دانشگاه تبریز هنوز دارای محل مناسبی نیست و بنای فعلی فقط برای همین سال کافی خواهد بود در سال تحصیلی آینده لازم است کلاسها اضافه و کتابخانه توسعه یابد ناچار تنگی جا از این اقدام جلوگیری خواهد کرد آقای منصور در این موضوع مانند سایر قسمتها از همان اوان کار ب فکر بوده برای خرید زمین و شروع بساختن پیمانهاداتی بوزارت فرهنگ و دولت کردند آقایان دکتر صدیق و دکتر سیاسی وزرای فرهنگ و وکلای آذربایجان این امر حیاتی را دنبال و ضمن لایحه قانون تأسیس دانشگاه مبلغی پیش بینی و برای تصویب به هیئت دولت و مجلس پیشنهاد کردند که امید می رود با توجهات خاص ملوکانه نسبت باین امر حیاتی آذربایجان هر چه زود تر از تصویب مجلس شورای ملی بگذرد. موضوع حیاتی دیگر تصویب بودجه های پیشنهادی دانشکده برای سال آینده است که با کمال دقت و مراعات احتیاجات ضروری و صرفه جوئی تهیه و تقدیم شده است که باید بدون کم و کاست تصویب گردد.

در خاتمه بنام کارکنان و دانشجویان دانشکده از تشریف فرمائی ذات شاهانه که به بزرگترین افتخار زندگانی خود نائل آمده اند با کمال خضوع سپاسگزاری و تشکر مینماید

روابط خارجی دانشگاه

بمحض تأسیس دانشگاه از وزارت فرهنگ خواسته شد که این مؤسسه علمی نو بنیاد را بسایر دانشگاهها و مؤسسات فرهنگی ممالک خارجه معرفی نماید اداره تبلیغات عالی و روابط فرهنگی وزارت فرهنگ مامور انجام این امر شد و در نهایت صداقت ماموریت خود را بمورد عمل گذاشت طولی نکشید که از اطراف و اکناف ارسال تلگرافات تبریک و استقبال شایان برای داخل شدن در ارتباط مبادله مطبوعاتی و فکری برای طرز تعلیم و تربیت با دانشگاه جوان تبریز آغاز گردید از نتایج بسا دانشگاههای ممالک فرانسه و امریکا و انگلیس و سوئیس و مصر و ترکیه و افغانستان ارتباط برقرار شد - تصادفاً نشریه دانشکده ادبیات و انتشار بعضی کتب از طرف آقایان معلمین دانشکده های پزشکی و ادبیات نیز وسیله خیری شده عملاً ثابت گردید دانشگاه تبریز با فعالیت مخصوصی بجانب مقصود در حرکت است حتی (اونسکو) یعنی انجمن تعاونی و روابط فرهنگی بین المللی وابسته بسازمان ملل متفق تقاضای دانشگاه را باحسن قبول پذیرفته و شعبه این انجمن در تهران بتقاضای دانشگاه تبریز عطف توجه مخصوص کرده و میکنند.

بنای دانشگاه

مدتی بود که در اطراف زمین بنای دانشگاه گفتگوی زیادی میشد هر کس بخاطر دانشگاه و علاقه بدان کوشه‌ای از تبریز را که وسعتی داشت برای این منظور پیشنهاد میکرد ولی غافل از اینکه محل و بنای دانشگاه مشروط بشرایطی است و تنها وسعت و فضا کافی باین مقصود نیست. دوری و نزدیکی شهر، سلامتی آب و هوا و وجود آب کافی، وسعت زیاد برای احتیاجات فعلی و آینده و در ضمن کمک بزیبائی شهر مورد نظر بودن تمام از شرایط اولیه و لازم و ملزوم یکدیگر بودند و یکی بدون دیگری تقریباً غیر مفید بنظر میامد بنابراین لازم بود در بادی امر مطالعات زیادی در این خصوص بشود. جناب آقای منصور الملک استاندار وقت آذربایجان که بدون شك در تأسیس دانشگاه تبریز عامل مؤثر بشمار می‌آیند سعی و کوشش داشتند که بنای دانشگاه باید در اطراف خیابان پهلوی و در مدخل شهر باشد که تصادفاً نظرشان من حیث الجموع باشرايط مذکور موافق آمده بود. پرونده‌ای در استانداری از دانشگاه تبریز موجود است که نصف محتویاتش حاکی از اقدامات راجع بساتنخاب محل و خرید زمین دانشگاه می‌باشند.

بندگان اعلی حضرت همایونی هم در موقع تشریف فرمائی به تبریز (روز سه شنبه ۱۰ فروردین ماه ۱۳۲۷) همین نظر را تصویب و امر با اجرا فرمودند. جناب آقای دکتر اقبال وزیر فرهنگ وقت و استاندار و رئیس فعلی دانشگاه تبریز بنابر امر جهانمطاع دنباله موضوع را گرفته و در روزهایی که فقط برای بازرسی و مطالعه در امور و پیشرفت دانشگاه به تبریز تشریف آوردند شخصاً بمطالعۀ در اطراف محل پرداختند، سرانجام بادخالت و وساطت جنابان آقایان اسکندری و گنجۀ و دکتر مجتهدی نمایندگان تبریز و آقای صادقی نژاد رئیس فرهنگ وقت یکی از باغات اطراف خیابان پهلوی مورد پسند واقع شده تصمیم بخیریداری آن گرفته شد دنباله این فعالیتها تاچندی ادامه یافت.

مخصوصاً جناب آقای فهیم الملک که از طرف وزارت فرهنگ از معظم له تقاضای دخالت در عملی کردن موضوع شده بود بپشت کار و حسن نیت فراوان بمداخله پرداخته و با مساعدت و اقدامات آقای شمس آوری نماینده وزارت فرهنگ نتیجه‌غائی حاصل شد. نادر تیرماه سال ۱۳۲۸ اولین کلنگ بنای عظیم دانشگاه تبریز بنام نامی شاهنشاه محبوب بدست جناب آقای دکتر زنگنه وزیر فرهنگ وقت در محوطه‌ای که ۲۴۷ هزار متر مربع مساحت دارد زده شد و بلافاصله مبلغ ۵ میلیون ریال برای شروع ساختمان آن از طرف دولت تصویب و شروع باقدام گردید نقشه‌ها کشیده شد و شرکت

ساختمان «رس» که برنده مناقصه بود کار ساختمان را آغاز نهاد ولی اشکالات فنی و شروع فصل سرما مانع از بن آمد که جزیی کنی (برای جلوگیری از صرفه جوئی و از دست رفتن اعتبار) و کشیدن يك قسمت از دیوار و خریداری مقدار معتناهی مصالح ساختمانی که اینک مورد استفاده قرار گرفته بکار دیگری اقدام شود تا در اول اردیبهشت ماه سال ۱۳۲۹ که نقشه ها کامل و فصل اجازه میداد ساختمان دانشگاه هم آهنگ با ساختمان مریضخانه صد و پنجاه تخت خوابی عطیه ملو کانه مجدداً شروع و ساختمان تالار تشریح و آزمایشگاههای دانشکده پزشکی بسرعت روبه پیشرفت گذاشت .

جناب آقای دکتر تعلیمی رئیس دانشکده ادبیات

آقای دکتر محمد تعلیمی بسال ۲۲۸۵ شمسی در تهران تولد یافتند ، تحصیلات ابتدائی و متوسطه را در مدارس مولوی و دارالمعلمین و تحصیلات عالی را در شعبه ریاضی دانشسرای عالی تهران بعمل آوردند ، در سال ۱۳۱۰ بقصد تکمیل تحصیلات عازم اروپا شدند ؛ نخست از دانشگاه برنو (فرانسه) مجدداً باخذ درجه لیسانس نائل آمدند ، سپس وارد دانشگاه ژنو (سوئیس) گردیدند ، با تألیف رساله درباره احتمال رؤیت ستارگان ذوزنبی که دارای مدار هندولوی هستند ، باخذ درجه دکتری و همچنین اخذ دو دانشنامه یکی

در قسمت فیزیک ستارگان و دیگری در قسمت جوشناسی موفق گردیدند ، و مدت دو سال در رصدخانه ژنو مشغول تحقیقات عملی بودند. علاقه وافری که به تعلیم و تربیت داشتند ایشانرا به انستیتوی ژان ژاک روسو و دانشکده ادبیات کشانید ، پس از پنج سال تحصیل و تحقیق در روانشناسی و تعلیم و تربیت ، با تألیف رساله ای درباره (سازمان مدارس و فهم حساب نزد کودکان) بدریافت يك دانشنامه در تعلیم و تربیت عمومی و روانشناسی و بعداً دیپلم عالی اختصاصی در قسمت تعلیم و تربیت تجربه ای نائل گردیدند .

در مرداد ماه سال ۱۳۶۶ پس از هفده سال تحصیل و تحقیق و تجربه در اروپا (فرانسه - سوئیس) بافر آورده گرانیهائی از علم و دانش بمولد خود بازگشتند و در وزارت فرهنگ با سمت مترجم فنی وارد خدمت شدند ، پس از دو ماه با سمت دانشیاری و معاونت دانشکده ادبیات به تبریز آمدند ، در تاریخ ۲۹/۶/۶۶ با حفظ سمت دانشیاری بریاست دانشکده ادبیات تبریز ارتقاء یافتند .

در خلال این مدت بمناسبت ابراز لیاقت و اظهار علاقه و فداکاری در امور اداری و تعلیماتی دانشکده با سه فقره تقدیر وزارتی و یکقطعه مدال سپاس درجه ۲ مورد لطف قرار گرفته اند و جناب آقای دکتر اقبال استاندار معظم آذربایجان و رئیس دانشگاه تبریز نیز طی این نامه « ۵۲۶۰ - ۲۹/۱۲/۷۷ جناب آقای وزیر فرهنگ نظر بر اینکه امور دانشکده ادبیات از هر حیث مرتب و منظم بوده مخصوصاً طرز کار آقای دکتر محمد تعلیمی رئیس آن دانشکده مورد رضایت میباشد لذا مراتب در شورای مورخ ۲۹/۱۲/۷۲ دانشگاه نیز مطرح و مورد تأیید واقع گردید خواهشمند است به نحو مقتضی از زحمات نامبرده قدردانی بعمل آید - رئیس دانشگاه تبریز - دکتر اقبال » تقاضای تقدیر فرمودند . آثار قلمی معظم له عبارتند از :

رساله ای درباره (احتمال رؤیت ستارگان ذو ذنبی که دارای مدار هند لولی هستند) بزبان فرانسه - چاپ ژنو - ۱۳۹۳۹ میلادی .

۲ - رساله ای درباره « فهم حساب نزد کودکان بزبان فرانسه - چاپ ژنو ۱۹۴۵ میلادی .

۳ - يك سلسله مقالات علمی و تربیتی که در نشریه دانشکده ادبیات تبریز بچاپ رسیده .

۴ - مقالات متعددی که در روزنامه اطلاعات و ژورنال دتهران بزبانهای فارسی و فرانسه انتشار یافته است . (یکی از مقالاتی که در باره پستالوزی در ژورنال دتهران منتشر شده بود سبب گردید که آقای دکتر تعلیمی توسط سفارت گبرای سوئیس در تهران مورد تقدیر واقع شدند و يك جلد کتابی هم که روی پستالوزی نوشته شده بود بر ایشان اهدا گردید .

۵ - رسالات متعددی در باره (روانشناسی - تعلیم و تربیت - جوشناسی) بزبان فارسی تالیف فرموده اند ولی هیچیک هنوز بچاپ نرسیده است .

دانشکده ادبیات تبریز

دانشکده ادبیات تبریز که در روز چهارشنبه ۲۲ آبان ۱۳۲۶ با حضور استازدار و تمام روسای ادارات کشوری و لشگری و نمایندگان خارجی مقیم تبریز بریاست دکتر بیانی در عمارت دانش سرای پسران افتتاح گردید در ابتدا دارای دو رشته زبان و ادبیات فارسی و تاریخ و جغرافیا بود. در این دو رشته ۷۷ نفر دانشجو که بیشتر آنها از معلمان مدارس و اعضای ادارات شهر و عده ای هم از سایر شهرهای آذربایجان بودند به تحصیل مشغول شدند. اسامی معلمان اولیه دانشکده که از میان بهترین و فاضلترین معلمان تهران و تبریز انتخاب شده بودند بقرار زیر است:

آقای دکتر محمد تعلیمی معاون دانشکده و معلم روانشناسی
 آقای غلامرضا جرجانی رئیس کتابخانه و معلم جغرافیا
 آقای دکتر ماهیار نوایی معلم ادبیات قبل از اسلام و تاریخ ایران
 آقای دکتر عبدالرسول خیامپور معلم زبان و ادبیات فارسی

آقای حسن قاضی طباطبائی معلم زبان و ادبیات عربی
 آقای جواد فاضل معلم منطقه و فلسفه قدیم
 آقای فتوحی معلم زبان انگلیسی
 خانم ماری لویییز تعلیمی معلم زبان فرانسه
 خانم لید بایکانیانس معلم زبان روسی
 خود آقای دکتر بیانی هم تاریخ عمومی را به عهده گرفتند .
 برنامه دروس و آئین نامه ها و مقررات با تطبیق اوضاع و احوال عیناً
 از دانشکده تهران اقتباس و با اضافه چند ساعت زبان فارسی پس از تصویب شورای
 دانشکده بمورد اجرا گذاشته شد . منظور از این عمل بیشتر برای هم آهنگی میان
 دو دانشکده ادبیات تهران و تبریز بود .
 اعضای اداری نیز از میان نخبه ترین اعضای فرهنگ آذربایجان بقرار ذیل
 انتخاب شدند :

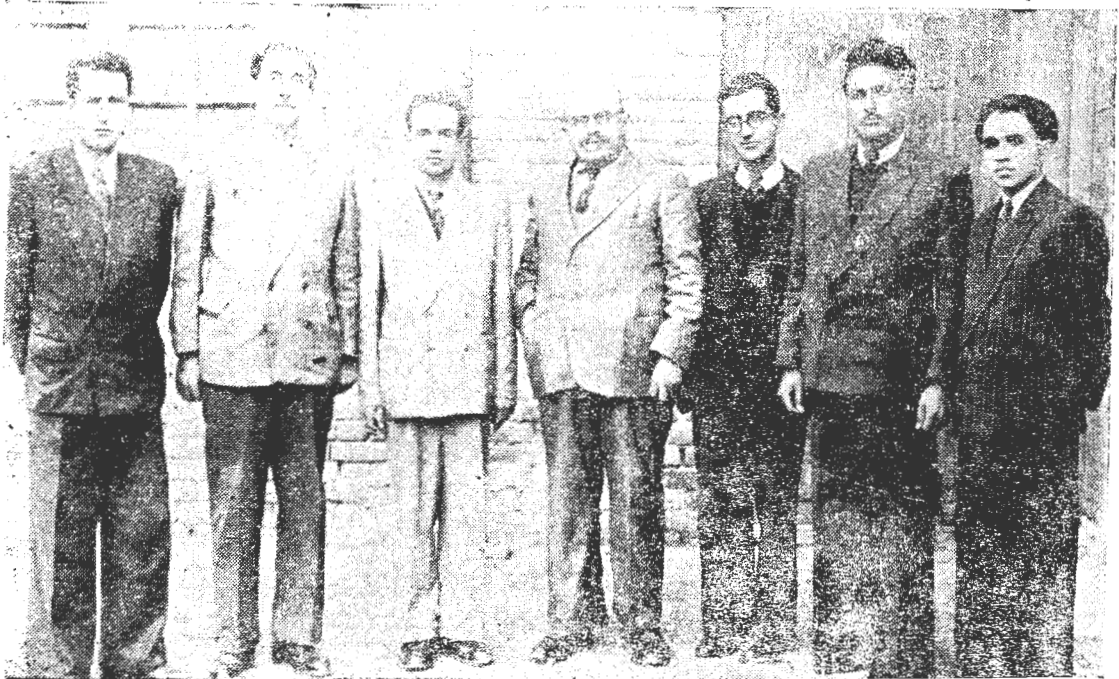
آقای محمد نور آذر رئیس دفتر
 آقای اسودی متصدی دفتر
 آقای سبجانی متصدی امور دانشجویان
 آقای فرهنگ متصدی بایگانی
 آقای اصفهانی زاده صاحب جمع اموال و کارپرداز
 آقای هریسچی حسابدار و مترجم
 زردوانی ماشین نویس

بودجه دانشکده که بمبلغ ۲۷۸۶۵۶۰ تعیین و تنظیم گردیده بمورد عمل
 گذاشته شد . بیشتر اثاثیه و لوازم دانشکده که فوق العاده آب رومند است از سابق
 باقی مانده و احتیاجی بتهیه آنها نشد و این خود کمک بزرگی ببودجه شد که در وهله اول
 اعتبار دانشکده آن قدرها صرف خرید لوازم بهبوده نگردید .

سال دوم دانشکده ادبیات شروع گردید و در این سال تحصیلی (۲۷-۲۸) رشته زبان
 خارجه مرکب از سه زبان انگلیسی ، روسی و فرانسه بر دو رشته دیگر یعنی رشته
 زبان و ادبیات - تاریخ و جغرافی اضافه و داوطلبان نسبتاً زیادی در آن به آموختن
 زبانهای سه گانه مشغول شدند . کادر معلمی دانشکده نیز کامل شد و حوائج تعلیم
 و تربیتی آنرا بخوبی برآورده کرد ، در این سال علاوه بر معلمین سال قبل آقایان محمد
 حسین مدرس نهاوندی - مهندس محمود هومن - حسن گریست - احمد ترجانی زاده

استخدام و مشغول انجام وظیفه شدند. عده دانشجویان نیز روبهزونی گذاشت. در دانشکده ادبیات آنچه را که در درجه اول بیشتر جلب توجه میکند استحکام بنیان و نظم و ترتیب شدیدی است که در آن حکمفرما بوده و هست، از معلم گرفته تا کارمند و دانشجویان این موضوع حیاتی را بنحو احسن و اکمل مراعات مینمایند و این موضوع سبب ترقی و پیشرفت سریع کانونی که در آن با انجام وظیفه اشتغال دارند شده است. در این خصوص خدمات جناب آقای دکتر محمد تعلیمی رئیس فعلی دانشکده که سابق سمت معاونت را عهده دار بودند شایان توجه بیشتری است، در سال تحصیلی ۲۸/۲۹ عده دانشجویان (۲۷۰ نفر) و آقایان ادیب طوسی، دکتر محمد حسن لطفی، علمی اکبر بامداد، خواجهی، محمد علی دانشور، مهدی روشن ضمیر، لو کونیدر، تقی میرفخرائی، محمد جواد مشکور، لطف الله مفخم پایان، مسترنولز، سرهنگ وفا و احمد نور آذر بر سازمان سال قبل اضافه شدند:

در پایان این سال دانشکده ادبیات اولین محصول خود را تحویل جامعه داد و در تاریخ یکشنبه ۲۱ خرداد ماه ۱۳۲۹ بمناسبت پایان دوره اول تحصیلی دانشکده ادبیات و بافتخار اولین دسته فارغ التحصیلی که از دانشگاه تبریز باخذ پایاننامه موفق شده بودند مجلس جشن باشکوهی در تالار دبیرستان فردوسی برپا شد و عموم

بزرگان و معاریف در آن حضور داشتند، در این جشن جناب آقای وحید معاون وزارت فرهنگ بنمایندگی از طرف جناب آقای نخست وزیر و وزیر فرهنگ شرکت فرموده بودند و نماینده جناب آقای حکیمی وزیر دربار و عده ای از نمایندگان مجلس شورای ملی نیز حضور بهم رسانیده بودند.

پس از نواختن سرود دانشگاه تبریز جناب آقای وحید معان وزارت فرهنگ و جناب آقای زند استاندار وقت و جناب آقای دکتر بیانی رئیس دانشگاه وقت و آقای شفیع رئیس اداره تبلیغات مطالبی ایراد فرمودند - سپس نماینده خیم که بوسیله آقای ادیب طوسی استاد دانشکده ادبیات تنظیم شده بود و همچنین تابلو موزیکال حافظ از طرف دانشجویان بازی شد و مجلس در حدود ساعت ۹ پایان رسید، جریان این جشن بوسیله رادیو تهران و تبریز پخش میگردید.

پیشرفت‌های دانش‌گده در سال جاری

این موسسه فرهنگی امروز چهارمین سال موجودیت خود را پایان می‌رساند گرچه در سال گذشته بعلافت فقر مالی دولت و گرفتاریهای دیگری دانش‌گده نتوانست بطور یکه لازمست در تکمیل کتابخانه و موزه آن قدمهای موثری بردارد معذالك با پشتیبانی ریاست محترم دانشگاه جناب آقای دکتر آقبال و مردمان خیر فرهنگ دوست آذربایجان و همچنین دوستان بیگانه فرهنگ باستانی ایران از اطراف و اکناف عالم کتابها و مجلانی بعنوان هدیه برای کتابخانه دانش‌گده ارسال شده است و همچنین بما سعی و کوشش رئیس موزه آذربایجان از موزه ایران باستان اشیائی برای موزه آذر-بایجان گرفته اند .

۱- از کارهاییکه در سال گذشته انجام شده در وحله اول عبارتست از تاسیس دانشسرای عالی در تبریز که باوجود کوشش هائیکه شده بود متأسفانه اجازه تاسیس آن تا سال گذشته بتأخیر افتاد البته اهمیت تاسیس دانشسرای عالی بر هیچکس پوشیده نیست زیرا در اینجا است که دیران لایق و مجهز که از هر حیث شایستگی تربیت جوانان آذربایجانی را داشته باشند تربیت می‌شوند و از ابتدای کار دانشجویان دانشسرای عالی را با اصول و عقاید نوین تعلیم و تربیت آشنا می‌سازند ، امروز دردنیای متمدنی عموماً قدمهای بزرگی در راه پیشرفت روش‌های نوین برداشته شده و سعی میشود تا ممکن است جوانان و نوباوگان را مجهز نموده تا بتوانند در يك زندگانی سعادت مندی موفق و کامکار گردند؛ در ممالك راقیه موسساتی بنام بنگاه راهنمایی محصلین تاسیس شده که هیئت مدیره آن عبارتند از يك پزشك متخصص امراض روحی، يك روان شناس و يك متخصص علوم تربیتی. این هیئت پس از بررسی‌های دقیق از نظر روحیات اطفال، سابقه امراض - بنیه ابونین (جسمانی و روحانی) - قدرت بدنی و غیره يك عده لیست‌هایی برای تعیین استعدادهای بارز اطفال بآنان میدهند و از روی همین امتحانات است که راهی را که کودک باید طی بپیماید تا در زندگانی موفق گردد به آنان نشان میدهند ، بدین ترتیب دیگر شکست تحصیلات که متردیده میشود و همچنین کمتر اشخاصی پیدا میشوند که سربار جامعه باشند . البته تا بحال در این قسمت در مملکت ماقدمهای موثری برداشته نشده ولی امیدواریم که هر چه زود تر وزارت فرهنگ در این امر حیاتی تصمیمات لازم بگیرد و وظیفه ملی خود را انجام دهد .

- ۲ - کتب اهدائی در سال ۲۹ چه بوسیله اشخاص یا مقامات خارجی بکتابخانه دانشکده در حدود ۹۰۰ جلد میباشد .
- ۳ - از ممالک فرانسه و آمریکا و انگلستان نیز مرتباً مجلاتی برای استفاده دانشجویان ارسال شده و در دسترس آقایان میباشد ، تعداد مجلات در سال جاری در حدود هزار جلد میباشد .
- ۴ - در چاپ و انتشار نشریه دانشکده تغییری حاصل نشده و برنامه رادیوی کمافی السابق هر ۱۵ روز یک بار توسط یکی از آقایان معلمین دانشکده برای استفاده عموم اجرا شده است
- ۵ - دانشکده ادبیات با موافقت قبلی وزارت فرهنگ مبلغ چهل هزار تومان برای حفريات توسط متخصصین و باستان شناسان در بودجه خود منظور داشته و امید میرود که در سال آینده موزه آذربایجان دارای اسناد نفیسی که از خود آذربایجان پیدا شده باشد بشود
- ۶ - در سال تحصیلی ۱۳۲۹-۱۳۳۰ دانشکده موفق شد از وجود چند تن از متخصصین خارجی در قسمت زبان های خارجی استفاده نماید . دانشکده امیدوار است که وزارت فرهنگ با گذراندن تصویب نامه از مجلس شورای ملی در باره تدریس اشخاص خارجی بیش از پیش آنان را در کار خود دلگرم نماید .
- ۷ - نظر باینکه فیلم های تربیتی و علمی در تربیت جوانان نقش بزرگی را ایفا مینماید دانشکده توانست تعداد زیادی از اینگونه فیلم ها برای استفاده دانشجویان در دانشکده به عرض نمایش بگذارد
- ۸ - امسال نیز مانند سالهای گذشته با پشتیبانی جناب آقای دکتر اقبال ریاست محترم دانشگاه دانشجویان کلاس سوم تاریخ و جغرافیا و سوم ادبیات توانستند برای تکمیل معلومات خود از نقاط شمالی کشور دیدن نمایند .
- ۹ - دانشکده امسال موفق شد که وسایل مسافرت یک عده چهل نفری از آقایان معلمین دانشکده و دانشجویان را بترکیه فراهم نماید و در صورتیکه گذرنامه آقایان تا ۲۵ تیر مهیا گردد مسافرتین خواهند توانست روز ۲۵ تیرمء در مرز ایران و ترکیه بوده و بدین ترتیب مسافرت علمی خود را که از هر حیث برای آقایان قابل استفاده خواهد بود شروع نمایند ، دولت ترکیه نیز توسط قنصلگری خود اطلاع داده است که وسائل راحتی آقایان را از هر حیث فراهم خواهد ساخت و تخفیفات کلی در کرایه مسافرت و همچنین غذا بآنها داده خواهد شد و مجل سکونت نیز مجاناً از طرف وزارت فرهنگ تپ کپه در اختیار آقایان گذارده خواهد شد .

کادر تعلیماتی

کادر تعلیماتی دانشکده ادبیات تبریز را ۲۷ تن از معلمان میرزداخی و خوارچی تشکیل می‌دهند، سه نفر زن و بقیه مرد می‌باشند، از این عده ۶ نفر خوارچی (سه نفر فرانسوی، دو نفر انگلیسی و یک فرد روسی) و ۲۱ تن ایرانی هستند و برای مزید اطلاع خوانندگان سالنامه مختصری از شرح حال آنان را که بوسیله آقای عبدالملکی کاربک فارغ التحصیل رشته ادبیات فارسی از دانشگاه تبریز تهیه شده ذیلاً درج می‌کنم:

۱- بانو فورواردمعلم زبان انگلیسی

ماری الیزابت فوروارد در نزدیکی شهر اسلو در بیستم دسامبر ۱۹۱۹ بدنیآ آمد و در بین سالهای ۱۹۲۶ - ۱۹۳۲ در مدرسه رادلند شتوئر در اسلو تحصیلات مقدماتی را نموده و در سال ۱۹۳۸ باخذ دیپلم متوسطه نائل شد تحصیلات وی در زمینه فرضیه و عمل درام در اسلو و رگن بود و نظر باینکه در دوران اشغال نروژ از طرف آلمانها مدارس هنریشگی فقط دانشجویان نازی را قبول می‌کردند ناچار بتحصیل فرانسه و بعداً انگلیسی پرداخت قبل از ازدواج (که در تابستان سال ۱۹۴۷ بموقع

انجامید) نامبرده در اسلو بتدریس زبانهای فرانسه و انگلیسی در دبیرستانها اشتغال داشت و نامدتی بعد هم بامر تدریس مشغول بود تا در تابستان سال ۱۹۵۰ که شوهر مشارالیها آقای فوروارد بسمت کنسولیار دولت بریتانیا در تبریز منصوب گردید و مشارالیها از همان موقع بنا بدعوت دانشگاه تبریز بتدریس انگلیسی در دانشکده ادبیات مشغول میباشد

۲- بانو لوئیز تعلیمی معلم زبان فرانسه

بانو ماری لوئیز تعلیمی ~~در شهر~~ ~~پاریس~~ پاریس (فرانسه) متولد شد، تحصیلات ابتدائی و متوسطه خود را در همان جا پایان رسانید، سپس داخل دانشگاه بردو گردید و باموفقیت کامل باخذ دیپلم عالی در تاریخ قدیم و زبان لاتینی نائل آمد، پس از فراغت از تحصیل چند سال بتدریس زبان و ادبیات فرانسه در دبیرستانهای آنکشور اشتغال ورزید، در مرداد ماه سال ۱۳۲۶ بایران آمد، و در مهرماه همانسال بنا بدعوت دانشکده ادبیات تبریز وارد دانشکده شده و عهددار تدریس زبان و ادبیات فرانسه گردید؛ در نتیجه علاقه وافر که در انجام خدمت خود ابراز نموده و مینماید مورد تشویق و تقدیر وزارت فرهنگ واقع شده.

۳- بانو یگانیان مدرس معلم زبان روسی

بانو لیدیا یگانیان در شهر یگاترین بورك روسیه تولد یافت، پدرش روس و بشغل مهندسی در راه آهن مشغول بود، تحصیلاتش را در شهر مزبور پایان رسانید و در سال ۱۹۲۲ بشعبه ژورنالیستی (تند نویسی) داخل شد.

در سال ۱۹۳۱ بامردی ایرانی ازدواج نمود و تابعیت ایران را پذیرفت، در سال ۱۹۳۸ بایران آمده در شهر تبریز اقامت گزید و در اداره تبلیغات تبریز استخدام شد، از بدو تشکیل بنا بدعوت دانشکده ادبیات تبریز وارد دانشکده شده عهده دار تدریس ادبیات زبان روسی گردید.

۴- آقای دکتر خیامپور معلم زبان فارسی

و معاون دانشکده

آقای دکتر عبدالرسول تاهباززاده معروف به (خیامپور) فرزند مرحوم حاجی محمد و تاهباز بسال ۱۳۱۶ قمری (۱۲۷۷ شمسی) در تبریز تولد یافته پس از تحصیلات مقدماتی بتهران اعزام و در سال ۱۳۰۶ باخذ گواهینامه از شعبه ادبی دبیرستان دارالفنون نائل شدند. بعد از سه سال خدمت دبیری در دبیرستان شاپور اهواز، در تهران وارد دارالمعلمین عالی (دانشسرای عالی امروز) شده در سال ۱۳۱۲ از شعبه فلسفه و ادبیات لیسانس گرفتند و چون در امتحانات رشته مزبور درجه اول راحائز بودند از طرف وزارت

فرهنگ يك قطعه مدال علمی درجه اول بایشان اعطا شد. پس از گرفتن لیسانس، در دبیرستانهای تهران وبخصوص در شعبه ادبی دبیرستان دارالفنون با پایه (۴) اداری بسمت دبیری منصوب گردیدند و ضمناً چندی نیز در دانشکده مغفول و منقول متصدی و مدیر دفتر بودند تا در آبانماه سال ۱۳۱۶ که بسمت مدیری دبستان ایرانیان باستانبول اعزام و پس از چهار سال تحصیل در دانشکده ادبیات استانبول از شعبه ترک کوئوژی آنجا لیسانسیه شدند و پس از سه سال رساله دکتری خود را در ادبیات ترک با درجه بسیار خوب گذرانیده در تیر ماه ۱۳۲۵ بایران باز گشتند.

در سال تحصیلی ۲۶-۱۳۲۵ در دانشسرای مقدماتی و دبیرستان شاپور رشت بتدریس دروس ادبی و فلسفه اشتغال داشتند و در اول مهر ماه ۱۳۲۶ بسمت معلمی زبان و ادبیات فارسی در دانشکده ادبیات تبریز منصوب شدند، از تاریخ دوم خرداد ۱۳۲۹ ریاست کتابخانه نیز بایشان واگذار شد و در تاریخ ۱۳۲۹/۶/۴ از طرف وزارت فرهنگ بریاست دانشکده منصوب گردیدند ولی ایشان بهعلی آنرا نپذیرفتند و در تساریخ ۱۳۲۹/۷/۱۸ معاونت دانشکده را بعهده گرفتند.

آثار و تألیفات ایشان :

- ۱ - تذکره « مجمع الخواص »، تألیف صادق افشار کتابدار شاه عباس کبیر و حاوی ترجمه حال و منتخباتی از اشعار ۲۳۳ تن از شعرای قرن دهم هجری که بزبان ترکی چغتایی نوشته شده است و آقای دکتر آذربایان فارسی ترجمه کرده در سال ۱۳۲۷ شمسی در تبریز عین اصل و ترجمه را منتشر ساخته اند .
- ۲ - رساله ای زیر عنوان « غلط مشهوره که بطور مسلسل در سیزده شماره از نخستین شماره سال اول نشریه دانشکده ادبیات تبریز بچاپ رسیده است .
- ۳ - رساله د کتری زیر عنوان « شنوی یوسف وزلیخا در ادبیات ایران و ترک که بادرجه بسیار خوب (عالی) در دانشگاه استانبول پذیرفته شده است (سال ۱۳۲۵ شمسی) .
- ۴ - يك سخنرانی در باره خاقانی شروانی که بسال ۱۳۲۷ در تبریز بچاپ رسیده است .
- ۵ - مقالات متعدد و مختلف علمی و ادبی که در نشریه دانشکده ادبیات تبریز بچاپ رسیده است .

۵ - آقای ادیب طوسی معلم تاریخ ادبیات فارسی

آقای محمد امین ادیب طوسی فرزند شادروان آیه‌اله حاج شیخ محمد حسین توسلی طوسی از مراجع تقلید در سال ۱۲۷۳ شمسی در مشهد مقدس متولد شده‌اند

تحصیلات اولیه معظم له در مدارس قدیم صورت گرفته و در علوم ادب از شاگردان مبرز استاد فقید میرزا عبد الجواد ادیب نیشابوری بودند. فلسفه قدیم را نزد مرحوم فاضل و آقا بزرگ حکیمی و علوم دینی را در محضر پدر خود فرا گرفتند، سپس برای تکمیل این علوم به نجف اشرف رفتند و پس از سه سال اقامت و تحصیل چون ذوق خود را از این علوم سیراب نیافت از

سال ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۷ بمسافرت‌هایی در هند، ترکستان، عربستان، مصر، شامات و آسیای صغیر پرداخته بهیمن خود برگشتند و بخدمت فرهنگ مشغول شدند.

در طی ایام خدمت مشاغل زیر را عهده‌دار بوده‌اند؛

- ۱- مدیریت مدرسه احمدی مشهد
- ۲- دبیری دبیرستان شاهرضا
- ۳- تدریس در مدرسه امریکائی
- ۴- تربیت والا حضرت شاهپور احمد رضا و محمود رضا (در دبستان نظام)
- ۵- تدریس در مدرسه تدین و لیسه فرانکوپرسان و دبیرستان زردشتیان
- ۶- ریاست فرهنگ گروس
- ۷- دبیری دبیرستان نظام و دبیرستانهای تبریز
- ۸- مترجم فنی وزارت فرهنگ
- ۹- نماینده وزارت فرهنگ در کمیون مطبوعات
- ۱۰- ریاست کتابخانه فنی فرهنگ
- ۱۱- بازرس وزارتی

۱۲- واکنون معلم تاریخ ادبیات بعد از اسلام در دانشکده ادبیات تبریز در ضمن این خدمات آقای ادیب طوسی توانسته اند معلومات جدید را از مرحله ابتدائی تا کورد کتر ابا موفقیه طی کنند و بهمین مناسبت در جشن استقلال دانشگاه از طرف قرین الشرف شاهنشاه مورد تقدیر واقع شده و با خندمال يك فرهنگ و نشان علمی از درجه ۲ نائل آمدند از زبانهای امروزه انگلیسی ، عربی ، اردو و ترکی و از زبانهای باستانی پهلوی ، اوستائی و پارسی قدیم را میدانند و در این زبانها شاگرد مرحوم هر تسفند آلمانی و جکسن امریکائی بودند

آقای ادیب طوسی در نظم و نثر دارای اسلوبی بدیع و پیر و شیوه قدما میباشند. تالیفات ایشان آنچه به چاپ رسیده :

- ۱- تاریخ دینی ایران قدیم (جلد اول چاپ شده و بقیه برای چاپ آماده است)
- ۲- فقه اللغة فارسی در سه جلد
- ۳- دستور زبان فارسی در دو جلد
- ۴- تعلیم و تربیت از نظر غزالی
- ۵- افسانههای اجتماعی و اخلاقی (انتقام عشق ۳ جلد ، شبخ مخوف ، دخمه سیاه ۲ جلد و جوکی در جنگل)
- ۶- رساله بودا درهند
- ۷- رساله تخت سلیمان
- ۸- منظومه پیام فردوسی که بمناسبت هزاره فردوسی منتشر شده .
- ۹- ایام کودکی

۱۰- دوره یکساله مجله ماهتاب منتشره در تبریز

۱۱- مقالات علمی و ادبی و اشعار زیادی در روزنامه های شفق سرخ ، ایران ، ایران باستان ، کوشش ، مهر ایران ، آزادی ، آفتاب شرق و نیرو و مجلات مرکزو و شریه دانشکده ادبیات تبریز

در مجامع ادبی ایران عموماً عضویت دارند و مخصوصاً در انجمن ادبی فرهنگستان که ریاست کرسیهون لهجه های محلی و عضویت چند که سیون دیگر را عهده دار میباشند آثار زیادی از ایشان برای طبع آماده است و دیوان شعرشان در حدود ۲۰ هزار بیت میشود و اینک قصیده ابراهیم به مناسبت اوضاع فعلی جهان سروده اند ذیلا میآوریم :

جنگ یا صلح؟

گر در طبیعت بشری نیست رای جنگ
بهر چه گشته زاده انسان درنده خوی
چو نشد که از طریق سلامت کند عدول
آری از آن بجنگ گراید بشر که نیست
واندر بسیط خاک نیابی بهر مقام
از چیست کش بسر نبود جز هوای جنگ؟
گر خود نه زاده است زاول برای جنگ؟
بیوسته خویشتن فکند در بلای جنگ؟
او را بملك هستی جز مدعای جنگ
جائی که آدمی بود و نیست جای جنگ

بنگر یسکی بصفحه تاریخ باستان
کاین آدمی ز جنگ طلبکار حق بود
گر چند قتل و غارت مردم بود مراد
و رزاکه انقراض ملل باشد آرزو
چون دجله بر حداق بابل گریست خون
تا عالمی بدانند کز بهر حق فکند
یا کورش کبیر پی کسب افخار
چون آنکه هم سکندر رومی بحق گشود
هم از عرب ز غیرت دین بر زمین فناد
و از حماه مغل که جهان در باز فکند
بنگر بجنگهای صلیبی که مائمش
نام مسیح بود محمد که گشته بود
القصه هر که بود بگیتی ستیزه خواه
زیرا که نیست از نظر نسل بوالبشر
زانرو که گر خدای نمیخواست جنگرا
تا عالمی خراب کند فتنه و ستیز
تا نیک بر تو عرضه کند ماجرای جنگ
جز در هوای حق نشود آشنای جنگ!
یونان مدد همی طلبد از خدای جنگ
ایران بنام یزدان خواند دعای جنگ!
از نینوا بچرخ بر آمد نوای جنگ
در نینوا شهنشه مادی عضای جنگ!
در آسیا فکند بچرخ آسیای جنگ
در پیشرو میان بی غارت لوای جنگ
صدها هزار سر زعجم زیر پای جنگ
شد خواننده انتقام خدائی بلای جنگ!
بنشاند عالمی همه اندر عزای جنگ
انگیزه چپاول و رونق فرای جنگ!
کرد از پی رضای خداوند رای جنگ
در هر سبب رضای خدا جز رضای جنگ
اندر جهان پدید نگشتی لقای جنگ
یا مردمی هلاک شود از عنای جنگ!

بوده است خود ز عهد چرو تا گه اتم
کورا بهر خیال و بهر حال دل نگشت
بد بختی بشر همه از ابتلای جنگ
آسوده از کشاکش بی منتهای جنگ!

ساز و سلاح خویش بی اعتلای جنک
روز دگر تبر بگرفتی برای جنک
وز گرز نیزه کرد بهردی هوای جنک
و آراسته بخود وزره کرد رای جنک
افکنده شعله در دل قارور های جنک!
بنهاد بر اساس نو آئین بنای جنک
کرد از تفنگ و توپ جهان بر صدای جنک
آماده هر که بود بگیتی برای جنک
بنشست از این معامله اندر عزای جنک
شد عقل و دانش بشری پیشوای جنک
بسپرد عرصه همه عالم به پای جنک
صحرا ز توپ و تانک پر از اژدهای جنک
شد آن دژ پرند، تو گفستی همای جنک
گردند روز، هر که رونق فزای جنک
بر آسمان رود ز زمین وای وای جنک!

از نو زدند در همه گیتی صلابی جنک
درهم شدند و گشت زمین مبتلای جنک
دام و ددی نماید برون از بلای جنک!
تا خویشتن نجات دهند از عنای جنک
صلحی که زاده بود هم از اقتضای جنک
کز هیچ ملتبی نرسد ادعای جنک
ور هست لحظه ایست هم اندر قفای جنک
صلح است عادت همه در انتهای جنک
چون آنکه صلح نیز بود خونبهای جنک
تا بوده است و هست بود آشنای جنک
از نو بما پدید نماید لقای جنک

هر چند شد فزون بتمدن فزون نمود
یگر و ز رای جنک نمودی بچوب و سنک
و آندوره چون سپرد بشمشیر بر دست
تیر و کمان گرفت بگردونه شد سوار
پس چرخ و منجیق بپا کرد و بهر خصم
وز بعد سالیان که بر این شیوه شد بکار
قطران فکند و از پی و باروت نفت رفت
عالم از آنصدا بهم اندر فتاد و گشت
جنک ملل پدید شد و خلق عالمی
لیکن ز اختراع بسی بلمعجب سلاح
میدان آسمان و زمین شد مصاف او
دریا بشد ز کشتی جنگی پر از نهنگ
و اندر فراز ابر به پروازهای دور
تا گونه گونه اژدر، یابوب و فشفشه
وز احتراق خویش بسوزند عالمی

اسباب کار چون همه آماده گشت باز
بر خاستند خلق جهان جمله در ستیز
بیکار آدمی همه جنبندگان بسوخت
وز بعد چند سال کشاکش بر آنشدند
بنیاد سازمان ملل شد بنیام صلح
دادند رای صلح و بر آن بود مدعا
غافل که صلح نیست هیسرا از این بشر
جنک است مقصدها از ابتدای صلح
جنک است چون نگو نگری خونبهای صلح
القصه آدمیرا از جنک چاره نیست
ز آن دیر می نیاید کاین صلح بسی اساس

عالم پراز شراره آتش کند چنانک
دیگر اثر نماند زین خلق خود پسند
نسل بشر شود همه یکسر فدای جنک
تا باز خود سرانه نماید هوای جنک
باطل شود حکایت هیدریون و اتم
را دارو رادیو نشود رهنمای جنک!

آشفته خاطرم چو همی بنگرم جهان
آن روز می رسد مگرای بار کرد کار!
آشفته از کشاکش بسی منتهای جنک
و اندر ره مروت و آزادگی رود
کاین آدمی زسربگنارد هوای جنک!
جوید صلاح خویش و بماند قرین صلح
راهی که هست مقصد آن انتهای جنک
صلحی کز آن پدید نیاید لقای جنک!
آنروز اگر رسید بهشتی شود زمین
دور از شراردوزخ حرمان فزای جنک!

۶- آقای بامداد معلم فلسفه جدید

آقای علی اکبر بامداد فرزند میرزا محمد در سال ۱۲۸۴ شمسی در شهر تبریز متولد شد، تحصیلات ابتدائی و متوسطه خود را در همان شهر به پایان رسانید، سپس بقصد تحصیل عالی عازم تهران گردید. در سال ۱۳۱۰ شمسی از دارالمعلمین عالی تهران لیسانس به شد، و برای تکمیل تحصیلات خویش جزو محصلین اعزامی بکشور فرانسه عزیمت کرد، پس از مراجعت از اروپا وارد خدمت فرهنگ گردید و در شصت و چهارمین جلسه شورای عالی فرهنگ مورخ ۲۸ تیرماه ۱۳۲۷ بتحصیلات خارجی وی که در رشته فلسفه و روانشناسی بعمل آمده بود

ارزش فوق لیسانس داده شد. آقای بامداد فعلاً در دانشکده ادبیات تبریز بتدریس روانشناسی عمومی و روانشناسی کودک و کلیات فلسفه مشغول می باشند؛

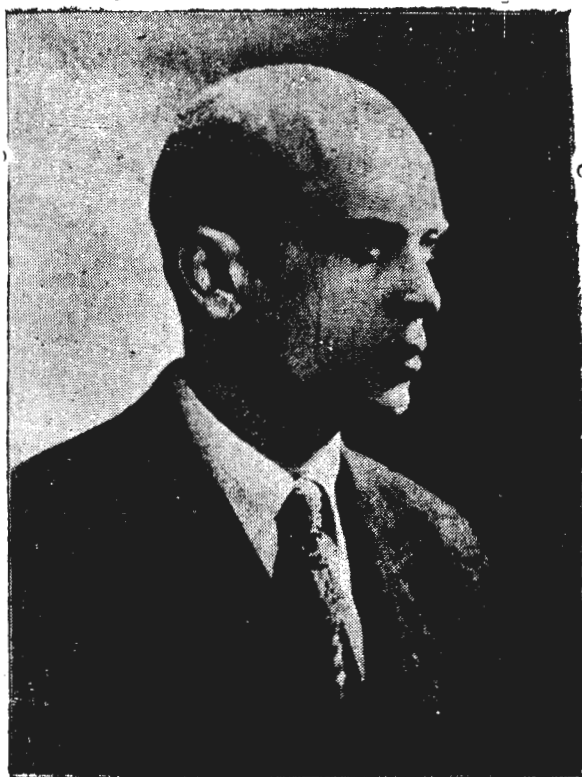
۷- آقای تر جانی نراه معلم عربی

آقای احمد تر جانی زاده متولد در مهاباد از
اوان جوانی در موطن خود به تحصیل علوم قدیمه
پرداخت سپس برای تکمیل معلومات به نجف
اشرف رفته است پس از چند سال اقامت بایران
برگشته وارد خدمت وزارت فرهنگ شد و در
دبیرستانها به تدریس زبان و ادبیات عرب
اشتغال یافت پس از تشکیل دانشگاه تبریز برای
تدریس ادبیات و زبان عرب به علمی دانشکده ادبیات
منصوب گردید و سال گذشته برای مطالعه و ایراد
کنفرانسهای ادبی بمصر مسافرت نمود و یکسال در
دانشگاه فواد اول مشغول تدریس ادبیات فارسی بود

۸- مرحوم جرجانی معلم تاریخ

رضا جرجانی در
سال ۱۲۸۶ در تهران دنیا
آمد، تحصیلات ابتدائی
و متوسطه را در موطن
خود بپایان رسانید و در
رشته ادبی دارالفنون
فارغ التحصیل گشت و سه
سال بعد از دانشکده
حقوق تهران ایسانسیه شد
در سال ۱۳۰۹ شمسی جزو
محصنین اعزامی برای
ادامه تحصیل بفرانسه
رفت. یکسال در دانشگاه
پاریس تحصیل کرد و
سپس بدانشگاه مون پلیه
رفته در دانشکده حقوق

آنجا باخذ درجه لیسانس موفق گردید و برای گذراندن دوره دکتری بدانشگاه لوزان (سویس) روی نهاد و در آنجا رساله خود را به پایان رساند و لیکن برانرکار زیاد دچار کسالتی شده نتوانست رساله خود را بدانشگاه تقدیم کند و برای دفاع از آن آماده باشد. بعلمت شروع جنگ دراروپا، بایران بازگشت و وارد وزارت دارائی شده بریاست اداره مال الاجاره هاتعمین گردید و سپس در اداره پنبه بعنوان معاون آقای هادی اشتزی بخدمت پرداخت و در دوره وزارت آقای دکتر شایگان بوزارت فرهنگ منتقل شده بعنوان رئیس اداره کل تعلیمات عالی مشغول انجام وظیفه گردید هنگام تأسیس دانشگاه تبریز بخواهش آقای دکتر بیانی (رئیس سابق دانشگاه تبریز) بتبریز آمد و قریب سه سال در دانشکده ادبیات بتدریس جغرافیای عمومی مشغول بود و در عین حال اداره کتابخانه دانشکده را نیز بعهد گرفت و وی علاقه وافری بموسیقی و نقاشی و عکاسی و فیلمبرداری داشت، فیلمهای جالب توجهی از مسافرتهای علمی دانشجویان دانشکده ادبیات تبریز بنواحی مختلف کشور تهیه کرده که مهارت زایدالوصف او را را در این فن نشان می دهد.

جرجانی هنگامیکه با استفاده از مرخصی (تعطیل عید نوروز) در تهران بود، عصر روز ۲۴ فروردین ماه ۱۳۲۹ ضمن سخنرانی در باره نقاشی (در تالار آپادانا کاشانه هنرهای زیبا) در حالیکه این رباعی را :

جامی است که عقل آفرین میزندش صد بوسه زمهر بر جبین میزندش
این کوزه گر دهر چنین جام لطیف میسازد و باز بر زمین میزندش
میخواند بسکنه قلبی در گذشت و دل یاران و دوستان خود را نا بدادگذار نبود. دانشگاه تبریز بنام تجلیل از روح و تقدیر از زحمات فراموش نشدنی وی دو مجلس ترحیم و یادبود باشکوه ترتیب داد که تمام دانشمندان و معاریف شهر تبریز در آنها حضور داشتند.

آثار قلمی جرجانی عبارت از يك سلسله مقالات علمی و انتقادی است که در مجله سخن (منتشره در تهران) و نشریه ماهانه دانشکده ادبیات تبریز بچاپ رسیده است.

۹- مستر چارلس معلم زبان انگلیسی

مستر چارلس آرنولد مالکولم هوایت در تاریخ ۱۵ آوریل ۱۹۱۶ در شهر بیرکنهد انگلستان تولد یافته، از ۱۹۲۲ تا ۱۹۳۵ در مدرسه بیرکنهد مشغول بوده، از ۱۹۳۵ تا ۱۹۳۸ در کولژ امانتول دانشگاه کامبریج به تحصیل السنه و تاریخ جدید پرداخته و در ۱۹۳۸ به دریافت لیسانس نایل گردیده از ۱۹۳۸ به تحصیلات فوق لیسانس در مدرسه اقتصادیات لندن مشغول بوده است.

در سال ۱۹۳۹ در مرکز تربیت اکابر لندن در

(توینبی هال) مشغول مطالعه بوده و سمت معاونت افتخاری داشته است.

در سال ۱۹۴۲ بدریافت درجه م.آ. کامبریج نایل گردیده، از سال ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۶ در آرتش انگلیس در الجزایر، تونس، فلسطین، لبنان، سوریه، مصر و ایتالیا خدمت کرده است. از ۱۹۴۷ تا ۱۹۴۹ در اداره مرکزی شورای فرهنگی بریتانیا در لندن مشغول خدمت بوده و از سال ۱۹۴۹ تا ۱۹۵۰ در شورای فرهنگی بریتانیا در استانبول ترکیه بانجام وظیفه پرداخته است و از سال ۱۹۵۰ باینطرف بریاست شورای فرهنگی بریتانیا در تبریز منصوب شده هم اکنون با حفظ این سمت در شعبه زبان انگلیسی دانشکده ادبیات تبریز، ادبیات زبان انگلیسی تدریس می نماید.

۱۰- آقای دانشور معلم زبان انگلیسی

آقای محمد علی دانشور فرزند تقی بسال ۱۲۹۷ شمسی در شهر بروجرد متولد شد، تحصیلات ابتدائی و دوره اول متوسطه را در بروجرد، و دوره دوم متوسطه را در اهواز، و دوره عالی را در تهران به پایان رسانید و در سال ۱۳۱۷ با خدلیسانس در رشته فلسفه و علوم تربیتی نائل آمد. سپس بدعوت شورای فرهنگی بریتانیا و تصویب وزارت فرهنگ بانگلستان عزیمت نمود، پس از دو سال تحصیل در دانشگاه ناتینگهام گواهی مهارت کامل در زبان انگلیسی، دریافت داشت و پس از بازدید

مؤسسات فرهنگی انگلستان در سال ۱۳۱۹ شمسی بایران مراجعت نمود بدیبری: بان انگلیسی در دبیرستانهای تهران پرداخت، ضمناً در اداره کل تعلیمات عالییه و روابط فرهنگی نیز متصدی امور مربوط به یونسکو بود، در سال ۱۳۲۸ بنابذعوت دانشکده ادبیات تبریز عهده دار تدریس زبان و تاریخ ادبیات انگلیسی گردید. آثار قلمی وی عبارتند از:

۱- يك سلسله مقالات تربیتی منتشره در روزنامه های ستاره و دیپلمات (چاپ تهران) که بدین وسیله مورد تقدیر وزارت فرهنگ قرار گرفت.

۲- کتاب «سنگش هوش»، چاپ تهران ۱۳۱۷

۳- کتاب «کودک و کودکستان»، که هنوز بچاپ نرسیده است.

۱۱- آقای سیمائی معلم فرانسه

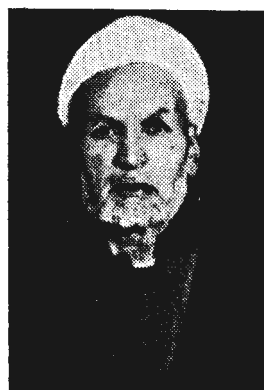

آقای حق نظر سیمائی در سال ۱۳۰۳ در کائنات تولد یافته و پس از طی تحصیلات مقدماتی در دانشکده ادبیات تهران باخذ لیسانس زبان فرانسه موفق شده و در انستیتو فرانسه در تهران نیز معلومات خود را در این زمینه بکمال رسانده و اینک دوسال است که در دانشکده ادبیات بتدریس زبان فرانسه مشغولست.

۱۲- آقای علومی معلم فلسفه و منطق قدیم

آقای ابراهیم علومی فرزند مرحوم حاجی جلیل در

سال ۱۲۶۲ شمسی در شهر اردبیل تولد یافت، تحصیلات مقدماتی وی در (صرف و نحو - منطق - معانی - بیان - بدیع - اصول و فقه) در موطن خودش بعمل آمد. در سال ۱۳۲۶ قهری برای تکمیل تحصیلات بزنجان عازم شد، و فقه و اصول خارج را تدریجاً اجتهاد در محضر آخوند ملا قربانعلی مجتهد درجه اول و شیخ فیاض روحانی معروف فراگرفت، ضمناً در کلام و حکمت (فلسفه) از حاجی سید حسین حکمی، و در علوم ریاضی

قدیم (حساب - هیئت - اسطرلاب - معرفت تقویم رقومی - هندسه - مناظر و مریا کره متحرک - معطیات - مساکن - صور - کواکب و غیره) نزد میرزا ابراهیم ریاضی شاگرد میرزای جلوه اصفهانی نملذ کرد . سپس بمولد خود مراجعت نمود و ده سال بتدریس علوم دینی پرداخت ، در سال ۱۳۳۶ قمری بنابذعوت عدلیه اردبیل عهده دار قضاوت گردید ، در سال ۱۳۴۲ قمری به تبریز آمد و در تشکیلات آقای صدرالاشراف تهرانی پس از گذراندن امتحان بارتبه چهار قضائی در عدلیه تبریز مشغول قضاوت شد ، پس از انحلال عدلیه ایران در زمان داور بطهران عزیمت کرد و از آن پس با سمت های مختلف قضاوت - وکالت رسمی عدلیه - متصدی دفتر عقد و ازدواج - متصدی دفتر اسناد رسمی بانجام خدمت اشتغال ورزید ، تا در سال ۱۳۲۸ شمسی که بنابذعوت دانشکده ادبیات تبریز تدریس ادبیات زبان عربی و فلسفه را بعهده گرفت .

تألیفات وی عبارتند از :

- ۱- غایة المطالب در علم نحو و مباحث الفاظ ۲ جلد «عربی»
- ۲- فراید المعلوم در فنون متفرقه مثل ککشکول شیخ بهائی مرحوم و عربی و فارسی ، ۲ جلد
- ۳- قسطاس البرهان فی حکمة الایزان شرح وحاشیه تهذیب علم منطق و عربی ، یک جلد
- ۴- کشف حقیقت در شرح فارسی هیئت (هیئت قدیم و جدید و شرعیات از آیات و اخبار) یک جلد فارسی و عربی
- ۵- علم الهدایة فی شرح الکفایة شرح قسمتی از کفایة الاصول مرحوم آیه الله خراسانی «عربی یک جلد»
- ۶- سیف الصواب در جواب باب بزبان ترکی یک جلد
- ۷- سفینة الغیث فی المیراث منظومه عربی «باب ارث فقه و حقوق و ایقاعات» یک جلد
- ۸- اساسات الاصول منظومه دوره علم اصول عربی که چاپ هم شده است یک جلد
- ۹- لسان ناطق منظومه عربی یک دوره مختصر علم منطق یک جلد
- ۱۰- ار جوزه نحویه منظومه یک دوره علم نحو عربی یک جلد
- ۱۱- مناقب اثنی عشریه نظم و نشر عربی مثل اثنی عشریه محی الدین اعرابی یک جلد

- ۱۲- گنجینه معارف اشعار و غزلیات فارسی یکجلد
- ۱۳- نخبه المناقب اشعار فارسی مدائح ائمه صم یکجلد
- ۱۴- عبرة المصائب دیوان اشعار مصیبت فارسی یکجلد
- ۱۵- ادبیات یا وطنیه اشعار فارسی و عربی یکجلد
- ۱۶- اشعار متفرقه فارسی و عربی و نشر راجع با وضاع سابق اردبیل یکجلد
- ۱۷- شرح الغاز و معماهای ملا جامی باختصار فارسی یکجلد

۱۲- مرحوم فاضل معلم منطق قدیم

مرحوم میرزا محمد تقی فاضل جوادی فرزند
مرحوم حسین در تاریخ اول سرطان سال ۱۲۷۲
شمسی در کوی حکم آباد تبریز متولد شد تحصیلات
مقدماتی و عالی خود را در رشته علوم دینی و ادبیات
عربی در محضر مرحوم میرزا عباسعلی واعظ و
مرحوم میرزا ابوالحسن انگجی مجتهد معروف طاب
نراه (والده ماجد آقایان دکتر محمود و دکتر اسماعیل
انگجی) فرا گرفت، پس از فراغ از تحصیل حوزه
درسی تشکیل داد و بتدریس علوم دینی پرداخت.
چندین بار در داخل ایران مسافرت نمود، کتب

بیشتری که مورد علاقه وی بود از قم و مشهد مقدس و تهران جمع آوری کرد و کتابخانه
شخصی نسبتاً خوبی ترتیب داد، در سال ۱۳۲۶ بنا به دعوت دانشکده ادبیات تبریز تدریس منطق
قدیم (لوژیک) را بعهده گرفت یکسال و چند ماه تدریس نکرده بود که داعی حق رالیك
گفت و در تاریخ ۱۲ بهمن ماه ۱۳۲۷ بر حمت ایزدی پیوست. آن مرحوم کتاب منطق
بنام منطق جوادی، تألیف کرده بود که بچاپ و انتشار آن موفق نگردید. دانشکده
ادبیات تبریز برای تقدیر از زحمات و تجلیل از روح آن مرحوم مجلس تذکری ترتیب
داد که تمام روحانیان و معارف و رجال تبریز در آن حضور یافتند.

۱۴ - آقای فرامرز معلم فرانسه

آقای برزو فرامرزى فرزند کلنل فرامرز خان در سال ۱۳۲۴ قمری (۱۹۰۶ میلادی) در قریه سنگراز محال رضائیه متولد شد، تحصیلات مقدماتی وی در مدرسه سن لویی تهران بعمل آمد سپس در سال ۱۹۲۰ - م برای ادامه تحصیلات پاریس عزیمت کرده وارد دبیرستان (ژانسون دو سایبی - Janson de Sailby) گردید، ده سال در فرانسه بود، در این ضمن برای فرا گرفتن زبان انگلیسی

مسافرت‌هایی نیز بلندن کرد، در سال ۱۹۳۰ میلادی به ایران بازگشت و در وزارت فرهنگ استخدام شده و در شهرهای (شیراز - تهران - رضائیه) دبیری زبان فرانسه پرداخت. در سال ۱۳۲۹ در تهران بود که بنابذعت و پیشنهاد دانشگاه تبریز به معلمی ادبیات زبان فرانسه دانشکده ادبیات تبریز منصوب گردید.

آثار قلمی وی عبارتند از:

- ۱- کتاب شعری بنام *Esquisses poétiques* (چاپ شیراز - بزبان فرانسه)
- ۲- ترجمه کتاب دریانوردان (تألیف ویکتور هوگو) که بطور پاورقی در روزنامه کیوان (چاپ رضائیه) منتشر شده است.
- ۳- مقالات متعددی در ژورنال د تهران (چاپ تهران - بزبان فرانسه).
- ۴- سخنرانی‌های متعدد در باره شعراء و عرفای ایرانی (در رادیو تهران - بزبان فرانسه).
- ۵- مقالات ادبی متعدد در جراید و مجلات مختلف کشور و نشریه دانشکده ادبیات تبریز.
- ۶- ترجمه و تنظیم قسمت مهمی از شاهنامه فردوسی بزبان فرانسه که در نظر دارند تمام آنرا نیز بشعر فرانسه برگردانند. و هنوز بچاپ نرسیده است. کتاب ترجمه از فارسی بفرانسه (تم) را برای دانشجویان نیز اخیراً بچاپ رسانیده‌اند.

۱۵- آقای قاضی طباطبائی معلم عربی

آقای حسن قاضی طباطبائی در ۱۲۹۵ هجری در تبریز متولد گردیده پس از فراغ از تحصیلات متوسطه و طی دوره نظام احتیاط در سال ۱۳۱۸ وارد دانشسرای عالی شده و در سال ۲۱ از آنجا فارغ و بدیبری مدارس تبریز مأموریت یافته در سال ۱۳۲۶ که دانشگاه در تبریز تشکیل یافت به سمت تدریس زبان عربی در دانشکده ادبیات استخدام گشته و فعلاً علاوه بر تدریس ریاست کتابخانه نیز در عهده

وی است آثار قلمی او یکی تحقیق در سبک نثر بیهقی و دیگری ترجمه اخبار ابی انواس است .

۱۶- آقای گریست معلم زبان انگلیسی

حسن گریست متولد دهم اسفند ماه ۱۲۹۲ تحصیلات ابتدائی خود را در مدرسه انتصاریه و تحصیلات متوسطه را در کالج امریکائی سابق نمود سپس در سال ۱۳۱۶ وارد دانشسرای عالی شد و رشته زبان و ادبیات انگلیسی را در سال ۱۳۱۹ با تمام رسانید، در ضمن تحصیل در دانشسرای عالی در شعبه عالی کالج امریکائی نیز به تحصیل تعلیم و تربیت و ادبیات انگلیسی مشغول بوده و در سال ۱۳۱۸ بدریافت B.A. نائل گردید از سال ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۹ ضمن تحصیل در دانشسرای عالی و کالج امریکائی در قسمت کالج امریکائی به تدریس زبان انگلیسی اشتغال داشت، در سال تحصیلی ۱۳۲۰ - ۱۳۲۱ ضمن انجام خدمت وظیفه با سمت آجودانی گردان مستقل توپخانه لشکر اصفهان در ذییرستان نظام اصفهان به تدریس مشغول بود، در سالهای تحصیلی ۲۵ و ۲۶ در دانشگاه لندن در رشته تعلیم تربیت (تدریس زبان انگلیسی با شخص غیر انگلیسی و تعلیم و تربیت عملی کودکان) اشتغال داشت و از آذرماه ۱۳۲۷ در این دانشکده به تدریس زبان انگلیسی مشغولند .

۱۷- دکتر لطفی معلم تاریخ

آقای دکتر محمد حسن لطفی بسال ۱۲۹۸ شمسی در شهر تبریز تولد یافت، تحصیلات ابتدائی و متوسطه اش از سال ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۷ در تبریز بعمل آمد، در سال ۱۳۱۷ بدانشکده حقوق تهران وارد و در سال ۱۳۳۰ باخذ لیسانس حقوق نمود و در سال ۱۳۲۲ باستانبول رفت و پس از شش ماه تحصیل در دانشگاه آن شهر بصوب آلمان حرکت کرد، از سال ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۴ در دانشگاه گوتینگن، بادامه تحصیل مشغول گردید و از آن دانشگاه دکتر در حقوق شناخته شد.

از سال ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۶ در همان دانشگاه بتدریس ادبیات فارسی و ترکی و مقدمات زبان عربی پرداخت سپس بایران مراجعت نمود، در وزارت مالیه (دارائی) عهده دار مشاغل قضائی بود تا در آذرماه ۱۳۲۸ که بنا بدعوت دانشگاه تبریز، تدریس تاریخ عمومی دانشکده ادبیات تبریز را بعهده گرفت. آثار قامی وی عبارت از مقالاتی است که در جرائد و مجلات تهران و تبریز و نشریه دانشکده ادبیات منتشر شده است.

۱۸- لکونیدر و کروان

مسیولکونیدر و کروان دونفر روحانی لازارست مسیحی که مدت بیست سال در تبریز مدرسه کاتولیکها را اداره کرده اند و در سالهای ۲۸ - ۲۹ قسمتی از دروس فرانسه این دانشکده را عهده دار بودند و دانشکده از خدمات صادقانه آنان بدین وسیله قدردانی مینماید

۱۹ - آقای مشکور معلم تاریخ ادبیات ایران قدیم

آقای محمد جواد مشکور فرزند علاءالدین بسال ۱۲۹۷ شمسی در تهران متولد شد، تحصیلات خود را در رشته ادبیات فارسی در دانشگاه تهران بپایان رسانید، فلاطر دانشکده ادبیات تبریز معلم تاریخ ایران قدیم و ادبیات قبل از اسلام و زبان پهلوی است. تألیفات آقای مشکور بشرح ذیل می باشد.

۱- ترجمه فرق الشیعه نوبختی طبع تهران

سال ۱۳۲۵ ش

۲- گفتاری درباره دینکرد مشتمل بر تاریخ

اوستا و ادبیات دینی پهلوی طبع تهران ۱۳۲۵ ش

۳- تاریخ ایران باستان بروایت ابن عربی با ترجمه

سربانی و متن عربی و ترجمه و حواشی و تعلیقات طبع

تهران ۱۳۲۶ ش

۴- کارنامه اردشیر بابکان . مشتمل بر متن

پهلوی . لغت نامه . ترجمه فارسی مقایسه با شاهنامه

حواشی و تعلیقات طبع تهران ۱۳۲۹ ش.

۲۰- دکتر ماهیار نوابی معلم زبان پهلوی

آقای دکتر یحیی ماهیار نوابی فرزند ابوالحسن

در ۱۲۹۱ شمسی در شهر شیراز تولد یافت، پس

از پایان تحصیلات ابتدائی و متوسطه برای تکمیل

تحصیلات به تهران عزیمت کرد و از دانشسرای عالی

تهران بدریافت درجه لیسانس در رشته ادبیات زبان

پارسی موفق گردید، پس از انجام خدمت نظام وظیفه

در سال ۱۳۱۸ وارد خدمت فرهنگ شد؛ در تاریخ ۱۸

اردیبهشت ماه ۱۳۲۵ پس از طی کورد کترو تألیف

رساله ای تحت عنوان « سنک نبشته بهستان »، باخذ

درجه دکتری در ادبیات فارسی از دانشگاه تهران

نائل آمد. در سال ۱۳۲۶ به دانشیاری ادبیات فارسی

(قبل از اسلام) در دانشکده ادبیات تبریز منصوب

گردید. و پس از دو سال تدریس بقصد مطالعات علمی (در قسمت زبانشناسی) بلندن عزیمت

نمود، و هم اکنون در آنجا می باشد.

۲۱- آقای میر فخرائی معلم فرانسه

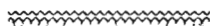
آقای تقی میر فخرائی بسال ۱۲۸۲ شمسی در تبریز متولد شد، تحصیلات ابتدائی و متوسطه خود را در سال ۱۳۰۶ پایان رسانید از سال ۱۳۱۲ تا ۱۳۱۵ به شغل دبیری در دبیرستان رشديه تبریز مشغول گردید. در سال ۱۳۱۵ برای ادامه تحصیل به مرکز عزیمت نمود، در خرداد ۱۳۱۸ در رشته زبان خارجه (فرانسه) از دانشسرای عالی تهران باخذ لیسانس نائل شد، و از آن تاریخ به بعد بترتیب دبیری دبیرستان پهلوی ملایر - دبیرستان نظام تبریز - دبیرستانهای فردوسی - ایراندخت و دانشسرای پسران تبریز ریاست دبیرستان فردوسی - بازرسی فنی فرهنگ - ریاست دبیرستان منصور - ریاست دانشسرای پسران تبریز را عهده دار بود. اکنون نیز با حفظ سمت اخیر در دانشکده ادبیات تبریز زبان فرانسه تدریس می نماید و در خلال این مدت بدریافت هشت فقره تقدیرنامه اداری و وزارتی و یکقطعه نشان فرهنگ (از درجه سوم) نائل شده است.

۲۲- نور آذر معلم جغرافیای عمومی

آقای سید احمد نور آذر فرزند مرحوم میر عطا در سال ۱۲۹۶ شمسی در تبریز متولد شد، تحصیلات ابتدائی و متوسطه را در مولد خود پایان رسانیده بلافاصله به تهران عزیمت کرد، در سال ۱۳۱۸ از دانشسرای عالی تهران باخذ درجه لیسانس در رشته تاریخ و جغرافیا نائل آمد، پس از انجام خدمت نظام وظیفه در سال ۱۳۲۰ وارد خدمت فرهنگ گردید، تا سال (۱۳۲۴) دبیر تاریخ و جغرافیای دانشسرای مقدماتی پسران تبریز بود، از سال ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۶ نظامت دبیرستان فردوسی را به عهده داشت و از ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۸ بترتیب ریاست دفتر دانشکده

ادبیات و ریاست کارگزینی دانشگاه تبریز را به عهده گرفت و در تاریخ ۱۳۲۸ به علمی و جغرافیای عمومی، دانشکده ادبیات تبریز انتخاب گردید و هم اکنون انجام وظیفه می نماید.

۲۳- مستر نواز معلم زبان انگلیسی

مستر نواز تبعه انگلستان تحصیلات اولیه خود را در دبستان تاورهام نزدیک نارویچ ورگبی انجام داده و از دانشکده نیروی هوایی سلطنتی در کرنول بباخذ گواهینامه نائل آمده و تا ۱۹۴۲ با درجه افسری در نیروی هوایی سلطنتی خدمت کرده از ۱۹۴۳ در خدمت شورای فرهنگی بریتانیا در بخش مربوط بخاورمیانه وارد شده و در ضمن در شعبه مطالعات شرقی دانشگاه لندن به تحصیل زبان فارسی اشتغال یافته، از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۴۹ معاونت ریاست شورای فرهنگی بریتانیا را در تهران به عهده داشت و فعلاً در تبریز بانجام وظیفه مشغول است و ضمناً در دانشکده ادبیات تبریز بتدریس زبان انگلیسی اشتغال دارد.

۲۴- آقای مدرس نهاوندی معلم تاریخ تمدن

آقای محمد حسین نهاوندی بسال ۱۲۷۷ شمسی در تهران متولد شد پس از تحصیلات ابتدائی وارد مدرسه آلیانسی فرانسه گردید، و سپس مدرسه دارالفنون قدیم را بپایان رسانید در سال ۱۳۲۶ قمری مأمور تدریس ریاضیات مدرسه متوسطه محمدیه تبریز شد، پس از ۱۹ ماه توقف دوباره بتهران مراجعت نمود و پس از سالها تدریس ریاضیات در دبیرستانهای تهران و تألیف یک رشته کتب کلاسی مفید برای کلاسهای ابتدائی و متوسطه

متوجه علوم اجتماعی شده و بتحصیل و تحقیق فلسفه و تاریخ پرداخت و نتیجه مطالعات خود را بصورت چندین جلد کتاب مفید در آورد که حاضر برای طبع و انتشار می باشد از سال ۱۳۲۷ شمسی نیز در دانشکده ادبیات تبریز بتدریس تاریخ تمدن مشغول می باشد.

مهمترین تألیفات غیر کلاسی وی که بچاپ رسیده عبارتند از :

۱- ترجمه کتاب مشکلة الالوهیته در فلسفه

۲- ترجمه تاریخ مشرق تألیف الکسندر موره

۳- يك سلسله مقالات و سخنرانی که در جرائد تهران منتشر شده است و نیز دیوان منوچهری دامغانی را تصحیح و تحشیه نموده و بچاپ رسانیده است.

۲۵- دکتر ورقا معلم جغرافیای

آقای دکتر علیمحمد ورقا در ۱۲۹۰ در تهران متولد شده و پس از طی تحصیلات مقدماتی باخذ لیسانس در تاریخ و جغرافیا و همچنین رشته اقتصاد از دانشگاه تهران نائل آمده سپس بفرانسه عزیمت نموده و چهار سال در انستیتو ژا گرافیک تحصیل کرده و درجه دکترا گرفته و اخیرا در دانشکده ادبیات تبریز بتدریس جغرافیا اشتغال دارد

۲۶- مهندس هومن معلم فلسفه و تاریخ

آقای مهندس هومن در اردی بهشت ماه سال ۱۲۸۷ در شهر تهران بدنیا آمد، تحصیلات ابتدائی را در دبستانهای آلیانس و علمیه، و تحصیلات متوسطه را در دبیرستانهای علمیه و دارالفنون به بل آورد، تحصیلات عالی و مهندسی وی نیز در دانشکده صنعتی ایران و آلمان صورت گرفت. در سال ۱۳۱۱ بدانشکده افسری وارد شد پس از طی یکسال خدمت افسری؛ در سال ۱۳۱۲

تدریس و شیمی معدنی و اصول تجزیه های شیمیائی، شعبه مهندسی شیمی دانشکده صنعتی تهران را به عهده گرفت، از سال ۱۳۱۵ تا ۱۳۲۲ مدیریت شعبه مهندسی شیمی و استادی اصول تجزیه های شیمیائی - و شیمی معدنی به عهده وی واگذار شد، وی شیفته فلسفه حیات بود، از کارکناناره جست نادر سال ۱۳۲۷ بنابعد عورت دانشگاه تبریز عهده دار تدریس فلسفه و تاریخ قرون اولیه اسلامی در دانشکده ادبیات تبریز گردید. آثار بچاپ رسیده وی عبارتند از:

۱- حافظ چه میگوید؟ متضمن بحث درباره شخصیت و طرز فکر حافظ چاپ تهران ۱۳۱۷ ش

۲- از زندگانی چه میدانیم؟ چاپ تهران ۱۳۲۲ ش (متضمن تحقیق در مفهوم کلی زندگانی)

- ۳- « زیست بازندگی ؟ » چاپ تهران ۱۳۲۵ ش (متضمن تحقیق در مفهوم کلی زندگانی)
- ۴- « حافظ » متضمن روش علمی تصحیح دیوان حافظ چاپ تهران ۱۳۲۵ ش .
- ۵- مقالات علمی ، فلسفی ، ادبی که در جرائد و مجلات تهران و تبریز بچاپ رسیده است .

آقای غلامحسین فتوحی

آقای غلامحسین فتوحی که از دانشیاران دانشکده ادبیات تبریز میباشد چون شرح حال و عکس وی در دسترس نبوده در ضمن کادر معلمین نامی از ایشان

برده شد

آقای غلامحسین فتوحی از مردم مراغه تحصیلات عالیه خود را در امریکا بپایان رسانیده و در رشته زبان انگلیسی تدریس میکنند و مدتها معلم دانشکده کشاورزی تهران بوده اند و از بدو تشکیل دانشگاه تبریز برای تدریس انگلیسی بدانشکده ادبیات منتقل شده اند

همچنین در سنوات گذشته اشخاصی هم بودند که با داشتن کار خارج ساعاتی در دانشکده تدریس میکردند و از آنجمله آقایان خواجوی رئیس داد - گستری و آقای حسین زاده و سرکار سرهنک و فاطمه رئیس ستاد نیروی آذربایجان را باید نام برد

سرکار سرهنک وفا

تشکیلات اداری

اداره دانشکده دارای یک رئیس و یک معاون است ریاست آن در ابتدا با آقای دکتر خانابا بیانی بود و فعلاً آقای دکتر تعلیمی عهده دار این سمت میباشند و آقای دکتر خیابا پور شغل معاونت را عهده دارند

تشکیلات اداری دانشکده دارای شعب زیر میباشد

۱- اداره دفتر شامل دوائر امور دفتری و امور دانشجویان و امور مربوط بکارگزینی

۲- اداره حسابداری و کارپردازی

۳- اداره کتابخانه و موزه

۴- اداره انتشارات و تبلیغات فرهنگی

اداره دفتر - وظیفه دفتر رسیدگی بامور اداری و کارهای آموزشی و کلیه مکاتبات و تنظیم و رسیدگی مدارک تحصیلی دانشجویان و صدور کارنامه و گواهینامه و امور مربوط بدانشکده و اجرای دستورات شورای دانشکده میباشد و دارای شعب زیر است

۱- امور دفتر

۲- امور دانشجویان

۳- امور مربوط بکارگزینی

اعضای دفتر عبارتند از:

رئیس دفتر آقای علی اصغر اسودی

متصدی دفتر و کارگزینی ، عزیز دولت آبادی

متصدی امور دانشجویان ، تقی و کیلی تهامی

کارمند شعبه دانشجویان : آقای اعلم ملکی

کارمند دفتر : آقای اسداله اعتماد فر

ماشین نویس : آقای اسماعیل زردوانی

اداره حسابداری - وظیفه حسابداری دانشکده رسیدگی بامور محاسباتی و کارپردازی و وصول و ایصال هزینه های جاری و حقوق کارمندان فنی و اداری میباشد و دارای سازمان بشرح زیر است :

۱- رئیس حسابداری آقای محمد تقی هریسچی

۲- کارپرداز ، رضاقلی تقی زاده اسکوئی

۳- تحویلدار ، حسن نبی پور

۴- صاحب جمع اموال ، اصغر شهریر

آقای محمد تقی هریرچی

آقای علی اصغر اسودی

آقای اسماعیل زردوانی

آقای تقی وکیلی تهامی

آقای عزیز دولت آبادی

آقای تقی زاده اسکونی

آقای حسن نبی پور

اداره کتابخانه

خوشبختانه از بدو تأسیس دانشگاه تبریز کتابخانه دانشکده ادبیات نیز تشکیل و رقم بزرگی از بودجه دانشکده صرف خرید کتابهای مفید و حفظ و اداره کتابخانه دانشکده میشود. کتابخانه در دانشکده های ادبیات، حقوق، دانشسرای عالی و غیره شایان اهمیت میباشد و در حقیقت آزمایشگاه و لابراتوار در دانشکده های مذکور است.

چنانچه اگر يك دانشجوی پزشکی معلومات کلاسی و نظری خود را در لابراتوار دانشکده عملاً مورد آزمایش قرار نهد و تجربه نماید نتیجه مطلوبی از تحصیلات خود نمیگیرد دانشجویان دانشکده ادبیات نیز جهت پیشرفت معلومات خود و بررسی و تحقیق در باره تئوریهای کلاسی باید لااقل روزی یکی دو ساعت از وقت خود را در کتابخانه دانشکده گذرانیده و حداکثر استفاده را از کتب دانشکده بنمایند.

خوشبختانه کتابخانه دانشکده ادبیات تبریز همیشه از ساعت ۹ صبح الی ۱۲ و از ۳ به ۴ ظهر تا ۷ برای استفاده دانشجویان دایر بوده و از دادن کتاب بطور امانت به بیرون دانشکده نیز برای دانش حویان مضایقه نمیشود.

در دانشکده هادر ممالك مترقی بیش از هر چیز بکتابخانه اهمیت میدهند چنانچه عظمت کتابخانه دانشکده ها در آنجاها بمرحله ای میرسد که هیئت مدیره آن از صدها نفر وعده کتب آن از صدها هزار جلد تجاوز می نماید.

کتابخانه دانشکده ادبیات تبریز در اندک مدتی دارایی کتابهای نفیسی شده است. قسمتی از آنها از طرف دانشجویان، استادان و دول خارجه مانند انگلیس و فرانسه و امریکا و انجمنهایی مانند یونسکو اهداء گردیده. از طرف دانشکده ادبیات نیز نسبت بخريد كمب مفید سعی و کوشش زیادی شده چنانچه کتابخانه دانشکده در اندک مدتی جمعاً دارای ۱۲۳۶۹ جلد کتاب گردیده که از این عده ۳۰۲۴ جلد بفارسی و ۱۶۵۱ جلد به عربی و ۵۰۲۴ جلد به فرانسه و ۹۰ جلد به آلمانی و ۷۶ جلد به روسی و ۲۰۱۹ جلد به انگلیسی و ۱۷۱ جلد به ترکی عثمانی (بخط قدیم) ۲۹۱ جلد ترکی (بخط لاتینی) و ۲ جلد بزبان یونانی و ۳ جلد بزبان ایتالیائی و ۱ جلد بزبان سوئدی است و عده کتب خطی ۱۷ جلد میباشد ولی بالاینهمه این کتابخانه نوزاد، از حیث عده کتاب و نوع کتب نواقصی دارد و باتوجهی که از طرف اولیاء دانشکده در رفع نواقص آنها میشود امید است بزودی مرتفع گشته و کتابخانه

دانشکده ادبیات یکی از آبرومندترین و بزرگترین کتابخانه‌های کشور گردد
کتابخانه دانشکده ادبیات تبریز توسط پنج نفر اداره میشود :

۱- آقای حسن قاضی رئیس کتابخانه (در بدو تشکیل ریاست آن با مرحوم
رضا جرجانی بود و پس از فوت ایشان با آقای دکتر خیامپور محول گشت و فعلاً آقای
قاضی آنرا اداره میکنند)

کتابدار کتابخانه

۲- آقای دکتر آشوت گاسپاریان

معاون کتابخانه

۳- آقای حسین احمدی پور

ماشین نویس کتابخانه

۴- خانم جمیک ها کو بیان

کارمند کتابخانه

۵- آقای غلامحسین کاظمی سعید

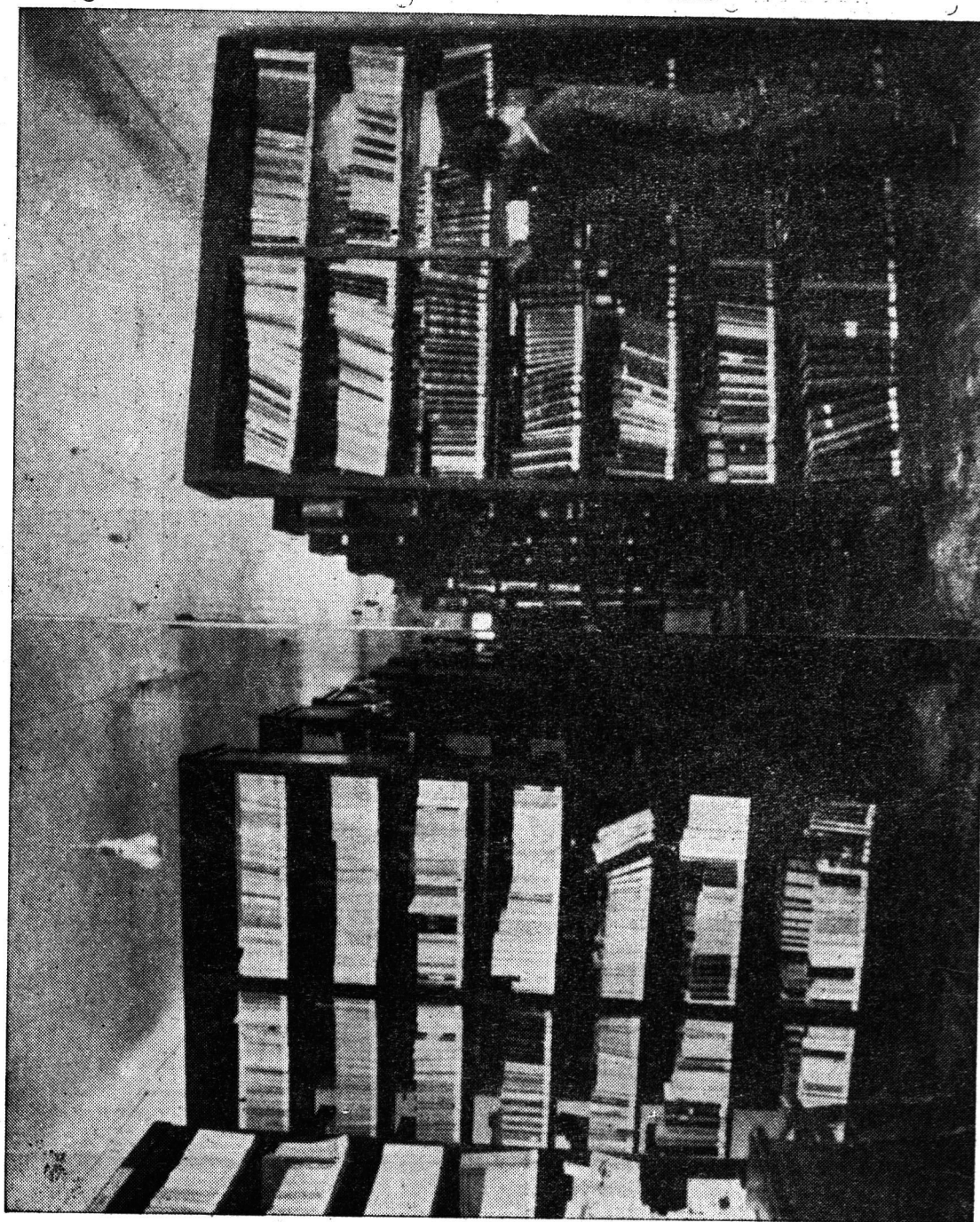

خانم جمیک ها کو بیان

آقای حسین احمدی پور

تهیه فهرست و فیش برای کتابها

برای کتابهای دانشکده ادبیات با کمال دقت و مواظبت فهرست مختصری نوشته شده
و فیش نیز تهیه گردیده است، کتابهای انگلیسی و روسی و آلمانی توسط آقای دکتر
گاسپاریان و کتب عربی و فارسی توسط آقای قاضی و کتب فرانسه توسط مادام تعلیمی و کتب
ترکی توسط آقای هریسچی بر حسب موضوع بطور الفبائی فهرست شده است.
و همین فهرستها توسط ماشین نویس کتابخانه استنساخ و در دسترس مراجعین قرار دارد

برای هر کتاب سه جور فیش تهیه شده : بر حسب عنوان ، بر حسب مؤلف
بر حسب موضوع تا در موقع مراجعه دانشجویان هر کتابی را که خواسته شود بزودی در
دسترس بگذارند .

عکس اعضای سابق کتابخانه

طرز استفاده از کتابهای کتابخانه : کتابهای کتابخانه فقط برای استفاده
دانشجویان و استادان دانشکده میباشد و اشخاص خارج موقعی میتوانند از کتابهای
دانشکده استفاده نمایند که اهل فضل و کمال بوده و توسط یکی از استادان دانشکده
معرفی شده باشند .

دانشجو برای گرفتن کتابی از کتابخانه اول بجای فیشها کسه در پایین اطاق
طالار مطالعه قرار دارد مراجعه و از آنجا شماره کتاب را یادداشت و بعداً بکتابدار
مراجعه می نماید و پس از دادن دو برگ رسید در کارت مخصوص (یکی برای ضبط در
جای کتاب و دیگری جهت نگهداری پیش خود کتابدار) و نوشتن رسید در دفتر مخصوص
کتابخانه همان کتاب بزودی در دسترس وی قرار میگیرد

عده مراجعه کنندگان بکتابخانه در مدت یکسال (از تاریخ ۲۸/۱۱/۱۹ تا ۲۹/۱۱/۱۹)
که برای اخذ کتاب بطور امانت و ب مدت چند روز مراجعه نموده اند از روی آمار صحیح

۵۱۰۱ دفعه بوده است و آنانکه کتاب را برای مطالعه در طالار مطالعه دانشکده ب مدت کمی میگیرند داخل این رقم نمیشاند.

جای فیشهای کتابها در طالار مطالعه قرار دارد و ه قسمت است :
در قسمت اول فیشهای کتابهای آلمانی، ترکی، خطی قرار داده شده
در قسمت دوم فیشهای کتابهای فرانسه.
در قسمت سوم فیشهای کتابهای انگلیسی
در قسمت چهارم فیشهای کتابهای فارسی
در قسمت پنجم فیشهای کتابهای عربی

محوطه کتابخانه

کتابخانه در طبقه اول عمارت قرار گرفته و مخزن کتابخانه و اطاق کارمندان - اطاق بایگانی مخصوص روزنامه و مجلات و طالار مطالعه رو به جنوب است. ابعاد مخزن ۱۳×۴۲۵ متر - اطاق کارمندان $۴۵ \times ۴/۲۵$ و مخزن دیگر $۴/۲۵ \times ۱۳$ و طالار مطالعه رو به غرب بوده و با ابعاد $۴/۵ \times ۱۳$ میباشد

عکس سالن مطالعه

مجلاتیکه از خارجه بکتابخانه دانشکده فرستاده میشود :
از مصر : ۱ - ثقافه بزبان عربی ۲ - ژوندون ۳ - Islamique review
اسلامیک ریویو بزبان انگلیسی

۴ - Revue des conference francaise en orient
از کابل: ۱ - روغینا (بزبان فارسی) ۲ - ژوندون
از هرات : - مجله هرات
از : فرانسه بزبان فرانسه :

Historia

Revue de Paris

Mercure de france

les nouvelles litteraires

Revue d'histoire litteraire de la france

Time

۱۰

از انگلیس بزبان انگلیسی

از امریکا: (بزبان فرانسه) un gouvernement par le peuple

Korea

=

زبان انگلیسی

از روزنامهجات ممالک خارجه فقط روزنامه‌ای است بزبان انگلیسی که از لندن
تقریبا مرتبا میرسد :

The Newyork Times

مجلات و روزنامهجات داخلی که بدانشکده میرسد :

مجلات مشهور پایتخت و سایر شهرستانها که بکتابخانه میرسد عبارتند :

- ۱- مجله یغما (تهران) ۲- مجله آرتش (تهران) ۳- نامه شهربانی (تهران)
- ۴- مجله تندرست (تهران) ۵- مجله آشفته (تهران) ۶- فرهنگ اردبیل (اردبیل) ۷- دانش (تهران)
- ۸- خبرهای دانشگاه (تهران) ۹- مجله بهداشت (تهران) ۱۰- نامه موسیقی (تهران)
- ۱۱- تهران مصور (تهران) ۱۲- مجله نیروی هوایی آرتش شاهنشاهی (تبریز) ۱۳- مجله آرتش ۱۴- جهان نو (تهران)

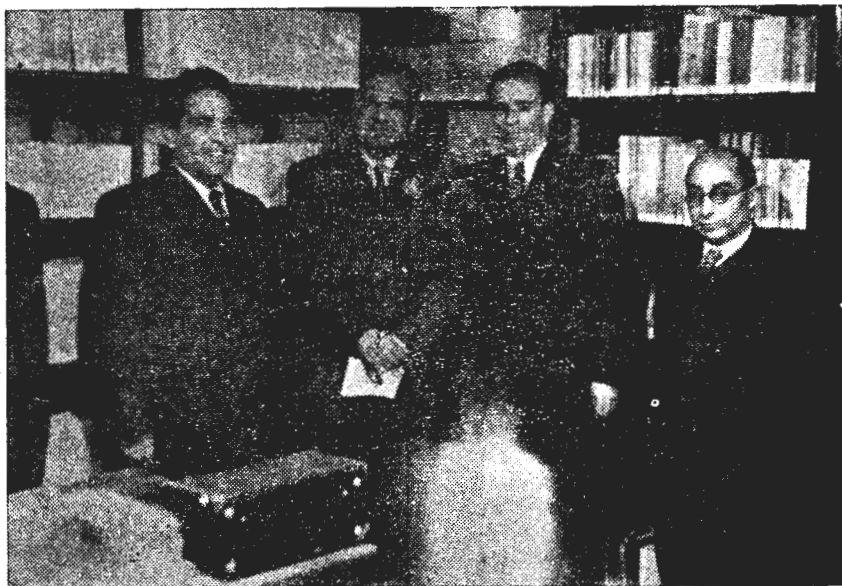
از روزنامهجات پایتخت و سایر شهرستانها

روزنامهجات پایتخت و سایر شهرستانها که بکتابخانه دانشکده میرسد عبارتند از:

- ۱- چکاو ۲- تبریز ۳- اختر شمال ۴- آذرآبادگان ۵- مهد آزادی ۶- قدرت اسلام ۷- آذربایجان (از تبریز)

۱- روزنامه باختر امروز ۲- ارشاد ملت ۳- کیهان ۴- شاهکار ۵- ملت ایران ۶- آلیک بزبان ارمنی (از تهران)

از مشهد: ۱ روزنامه خراسان
از شیراز: ۱- دوست مات

دفتر کتابخانه

عکس قرائتخانه

اشخاص و مؤسساتي كه كتاب بگتابخانه دانشكده

اهدا نهوده اند

ردیف نام اهداكننده تعداد جلد

۲۲	« كاظم طباطبائي	۱
۲۳	« دكتر مهدي بياني	۴
۲۴	« دكتر قاسم زاده	۱
۲۵	« دكتر شايگان	۹
۲۶	« اصفهاني زاده	۳
۲۷	« امين سبجاني يك دوره روزنامه جهان پاك	۱
۲۸	« شريفلي رئيس خانه فرهنگ	۵
۲۹	« نقه الاسلام	۶
۳۰	« مهندس باباجهانگيري	۴۶
۳۱	« بينش پور	۶
۳۲	« احمد نور آذر	۶
۳۳	« ابوالحسن جوادى	۱۰
۳۴	« شركت ييمه	۵۱
۳۵	« جمعيت آزادگان	۹
۳۶	« آقاى دكتر مقدم	۳
۳۷	« مهدي مجتهدى	۱
۳۸	« مستوفى	۴۰
۳۹	« مهندس ژام	۳
۴۰	« اردبيلى	۴
۴۱	« حسينقلی كاتبي	۸
۴۲	« رضاقلی - رشديه	۳
۴۳	« پرويز - عدل	۵۶
۴۴	« غلامحسين - فرش	۷۵

ردیف نام اهداكننده تعداد جلد

۱	« آقاى دهخدا	۱۲۰
۲	« وحيد الملك شيباني	۲۰
۳	« پور داود	۱۱۰
۴	« سيد جمال الدين تهراني	۷
۵	« دكتر محمد مقدم	۷
۶	« داود پيرنيا يك دوره تاريخ ايران	۱
۷	« خانم مه لقاميكده	۱۷ جلد
۸	« ماري لوتيز تعليمي	۱۲
۹	« سركار سرنك بهار مست	۵
۱۰	« آقاى عبدالله خديوى	۵
۱۱	« فريدون قارا	۱
۱۲	« رضا حسيني	۱
۱۳	« عبدالحسين مجتهدى	۱۰
۱۴	« شمس الدين پرويزى	۱۱
۱۵	« على مجتهدى	۱۱
۱۶	« مهندس اقبالى	۲
۱۷	« زنده دل	۸
۱۸	« سر رشته	۲
۱۹	« آقاى محمد ناصرى	۶
۲۰	« دكتر شقيع امين	۱
۲۱	« احمد سميعى	۸

۷۲	دانشگاه هامبورگ	۳	۴۵	رئیس انستیتوی ترقیات دانشگاه استانبول	۲
۷۳	قنصلگری انگلیس	۸۲۳	۴۶	« اسماعیل زردوانی	۱
۷۴	کتابخانه آستان قدس	۴	۴۷	« محمد علی بابکان	۱
۷۵	روابط فرهنگی ایران و شوروی	۲	۴۸	« مهندس اردبیلی	۲
۷۶	انجمن روابط فرهنگی ایران و اطریش	۶	۴۹	« صادقی نژاد	۵
۷۷	دکتر شفیع	۲۱	۵۰	« حاج حسین نخجوانی	۹
۷۸	آقای دکتر تعلیمی رئیس دانشکده ادبیات	۱۱۵	۵۱	« دکتر حمید برار	۲
۷۹	« هادی ثقة الاسلامی	۲۵	۵۲	« صدرالاشرفی	۷
۸۰	انجمن روابط فرهنگی ایران و فرانسه	۱۳۹۰	۵۳	دانشگاه تهران	۲۰
۸۱	آقای وردانلو	۱	۵۴	دبیرستان فردوسی	۱
۸۲	وزارت فرهنگ	۲	۵۵	ستاد ارتش وزارت جنگ	۲
۸۳	سفارت آمریکا	۲۰	۵۶	وزارت دادگستری	۱
۸۴	دانشگاه آنکارا	۶۶	۵۷	کتابخانه انقلاب استانبول	۳
۸۵	دولت هندوستان	۳	۵۸	اونسکو	۲۴
۸۶	اداره باستان شناسی	۴	۵۹	اداره تعلیمات عالییه	۶
۸۷	دانشگاه سوئد	۱	۶۰	آمار و اطلاعات کشاورزی	۲
۸۸	ضیاء مجتهدی	۴	۶۱	بانگملی ایران	۱
۸۹	صدیقی نخجوانی	۱	۶۲	غلامرضا واحدی	۱
۹۰	دانشگاه استانبول	۱۳۶	۶۳	محمود - هومن	۲
۹۱	انجمن پرورش افکار جوانان ارمنه	۱	۶۴	فایق اصغرزاده	۱
۹۲	آقای دکتر بیانی	۲	۶۵	دانشجویان دانشکده ادبیات تهران	۹۲
۹۳	آقای عمید	۱	۶۶	خلیل عراقی	۲
۹۴	آقای مشکور	۴	۶۷	مجتبی - مینوی	۱
۹۵	دانشگاه مالایا	۲	۶۸	انجمن روابط فرهنگی بریتانیا	۸۹
۹۶	آقای جعفر شعار	۱	۶۹	یحیی الخشاب	۲
۹۷	آقای عبدالله انتظام	۱	۷۰	اهدائی از اشتونکارت	۱
۹۸	آقای حشمتی	۱	۷۱	هنری کوین	۱

۱۱۱	۱۱۳	دانشگاه تهران	۹۹	آقای بامداد	۱
۱	۱۱۴	سازمان برنامه	۱۰۰	سرهنگ وفا	۱
۵	۱۱۵	علی اکبر - سر رشته	۱۰۱	موزه ایران باستان	۲
۱۱	۱۱۶	محمد - مکاری	۱۰۲	اهدائی فنولوژی آمریکا	۷۷۲
۱	۱۱۷	اسداله - نوری اسفندیاری	۱۰۳	مصطفی خوئی	۲
۱	۱۱۸	سالنامه اخگر	۱۰۴	اهدائی یونسکو	۲۵
۱	۱۱۹	صادق - نوری	۱۰۵	آقای مفتخر بایان	۹۴
۲	۱۲۰	دولت عراق	۱۰۶	پرفسور رملهارت	۱
۹	۱۲۱	آقای اردوبادی	۱۰۷	آقای علی اصغر حکمت	۱
۹	۱۲۲	«وم میلر»	۱۰۸	«ابوالحسن صبا»	۳
۱۱	۱۲۳	«دکتر معظمی»	۱۰۹	«ابراهیم علوم»	۳
۴	۱۲۴	«فاضل تونی»	۱۱۰	«آقای احمدی پور»	۱
۱۰	۱۲۵	«دکتر تهامی»	۱۱۱	«ستاد آرتش»	۱۳
۴	۱۲۶	کتابخانه ابن سینا	۱۱۲	«مسیو کامبورد»	۱۰
مجموع کتب اهدائی ۱۳۰۵ ر ۳۰ ۲۴۳۹					

دکتر گاسپاریان کتابدار کتابخانه

آقای دکتر آشوت گاسپاریان، در اواخر سال ۱۸۸۹ میلادی در شهر تبریز تولد یافت، در ۱۲ سالگی به آکادمی گیورگین در اچمیماچین از نواحی ایروان وارد شد، در مدت هفت سال دوره این آکادمی را با موفقیت با تمام رسانید، سپس با آلمان عزیمت نمود، و در دانشگاه برلین مشغول ادامه تحصیل شد پس از دو سال بلاپزیک رفت و در دانشگاه آنشهر به تحصیل فلسفه و تاریخ عمومی بین‌المللی و اقتصادی پرداخت و با گذراندن امتحان

و تألیف رساله‌ای بعنوان «اصول ملیت»، در تاریخ نویسندگان آلمان در قرن نوزدهم بدرجه دکتری با امتیاز عالی نائل آمد. سه سال نیز در دانشگاه ژنوسویس در شعبه علوم اجتماعی به تحصیل اشتغال ورزید، سپس بایران بازگشت و بدبیری زبان‌های خارجه منصوب گردید پس از چند سال خدمت دوباره بارو پارفت و چهار سال در کشور فرانسه به تحقیقات علمی پرداخت، بعد از مراجعت بایران شش سال عهده دار مترجمی کتابخانه دولتی تربیت تبریز بود و در سال ۱۳۲۶ کتابداری کتابخانه دانشکده ادبیات تبریز بعهده وی واگذار شد.

تألیفات مهم وی عبارتند از:

- ۱- مطالب اصولی - بزبان ارمنی - چاپ بیروت ۱۹۲۷ میلادی
- ۲- مطالب تاریخی در علم الاجتماع - بزبان ارمنی - چاپ قاهره ۱۹۲۹ میلادی
- ۳- علم الاجتماع میخائیلوسکی - بزبان ارمنی
- ۴- فلسفه تاریخ نویسندگان ارمنه بزبان ارمنی که تألیف اخیر هنوز بچاپ

نرسیده است

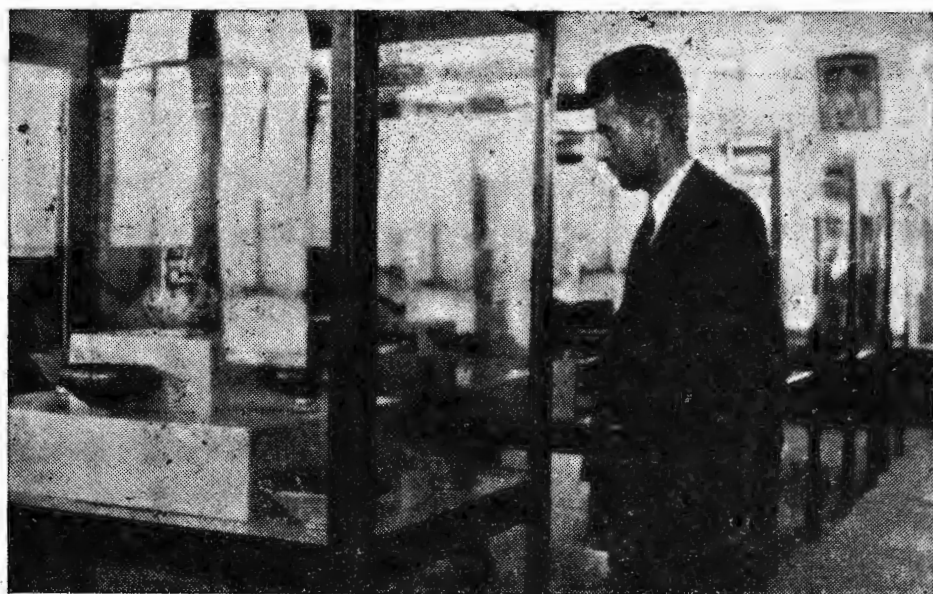
موزه آذربایجان

مدتی بود فضلاء و برجستگان تبریز تأسیس موزه ای را در آذربایجان که یکی از مراکز مهم تمدن ایران است لازم میدانستند. این موضوع طرف توجه جناب آقای استاندار وقت واقع شده حتی محل استانداری را برای این کار در نظر گرفته بودند اداره فرهنگ آذربایجان هم با خواستن اجتناس عتیقه و سکه هایی از اداره باستانشناسی مقدمات کار را فراهم ساخته بود ولی آماده نبودن محل و گرفتاری های فوق العاده فرهنگ آذربایجان مانع از اقدام باین عمل حیاتی می شد مسافرت استاد معظم آقای فروزانفر و مذاکرات مفیدی که در ضمن سخنرانی سودمند خود راجع بوظایف دانشکده ادبیات تبریز (از جمله تشکیل يك موزه) دادند اولیای امور دانشکده را باین فکر انداخت که در این موقع که دانشگاه تبریز تأسیس شده لازم است بوسایلی بتوسعه آن کمک کرده و به تشکیل موزه نیز اقدام نمود بنا بر این با اجازه قبلی جناب آقای دکتر مهران معاون فعال و علاقمند سابق وزارت فرهنگ و مشاوره با آقای محمد تقی مصطفوی رئیس اداره باستانشناسی پیشنهادی مبنی بر تشکیل موزه آذربایجان و الحاق آن بدانشگاه تبریز در تحت سرپرستی ریاست دانشکده ادبیات بمقام وزارت تقدیم شد و جناب آقای

دکتر اقبال که از بدو تصدیشان بمقام وزارت فرهنگ پیوسته علاقه خود را بدانشگاه تبریز نشان داده بودند با این پیشنهاد موافقت فرمودند تا موزه در تیر ماه ۱۳۲۸ افتتاح شد و امروز دارای اشیاء عتیقه بسیار نفیس از ادوار تاریخی ایران باستان و پس از اسلام بوده و توانسته است درهای خود را بروی ارباب ذوق باز نماید. این موزه که در آینده از مفاخر شهر تبریز خواهد شد اساسش محکم و پی ریزی آن طوری شده است که میتواند در آتی نزدیکي مژده پیشرفتهای سربیی را بدهد و آقای رحیم هویدا اکنون عهده دار ریاست آن میباشد.

آقای هویدا رئیس موزه

دو عکس از موزه دانشکده

اداره انتشارات

دانشکده ادبیات برای پیشرفت علم و نشر آثار مفید و مبادله مطبوعات اداره‌ای بنام اداره انتشارات و تبلیغات فرهنگی تشکیل داده که امور نشریه و چاپ کتب و سالنامه‌ها و تألیف و ترجمه و سخنرانیها عموماً جزء وظایف این اداره بشمار میرود.

ریاست اداره انتشارات از طرف شورای دانشگاه با آقای ادیب طوسی استاد تاریخ ادبیات بعد از اسلام محول است و کارهایی که تاکنون بوسیله این اداره انجام شده بقرار زیر است :

۱- نشریه دانشکده

نشریه دانشکده از آغاز سال دوم تشکیل دانشگاه تبریز شروع بکار کرد، سرپرستی آن در ابتدا بعهده آقای حسن قاضی طباطبائی بود و فعلاً آقای ادیب طوسی بدان رسیدگی میکنند.

نشریه دانشکده سه سال مرتباً انتشار یافته و -بجایه ارتباط دانشگاه تبریز با سایر دانشگاهها بوده و با تبادل انتشارات روابطی معنوی بین آن و مؤسسات علمی و فرهنگی خارجی ایجاد نموده.

اینک قسمتی از مقاله دانشجویی را که حاوی کلیاتی راجع بتاریخچه و امور مربوط بنشریه است و برای نشر در سالنامه فرستاده در اینجا درج میکنیم :

پس از تأسیس دانشگاه در سال دوم بانتشار نشریه دانشکده مبادرت ورزیدند و بدینوسیله دانشکده با کانونهای فرهنگی و دانشگاههای فرهنگی علمی در داخل و خارج کشور تماس گرفت. انتشار این نامه ماهانه در مرحله اول فعالیت در خود دانشکده ایجاد کرد و نویسندگان و دانشمندان از استادان دانشکده و فضایی دیگر را باشاعه اندوخته‌های دانشی خود تحریک و تشویق نمود بدینترتیب هیئت تحریریه تشکیل یافت و باعلاقه کامل در تنظیم نشریه کوشیدند و بر اثر کوششهای خستگی ناپذیر ایشان نشریه توانست که بوسیله تهیه و درج مقالات سودمند در دل‌های خوانندگانانش جایی برای خود باز کند و مورد پسند همگان واقع گردد. صدها نامه که از داخل و خارج کشور بدفتر دانشکده رسیده و اظهار خوشوقتی‌ها که از انتشار آن شده است از علاقه مفراط

خوانندگان محترم حکایت میکنند

تقدیر شاهانه

در رأس این نامه‌ها مر قومه ایست که از طرف قرین الشرف اعلیحضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی بدفتر دانشکده رسیده و نویسندگان نشریه را بیش از پیش بادامه انتشار آن تشویق فرموده اند و ماعین نامه را ذیلاً درج میکنیم :

ریاست دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز

نامه شماره ۹۲ بضمیمه نخستین شماره نشریه دانشکده ادبیات تبریز به عرض پیشگاه مبارک ملوکانه رسید و مورد توجه واقع گرد بدذات مقدس شاهانه انتظار دارند که دانشگاه تبریز بر اثر جدیت و فداکاری متصدیان پیوسته رو به تکامل رفته و صورت يك مؤسسه عام المنفعه حقیقی بخود گرفته و در تعلیم و تربیت اهالی حساس آذربایجان وظیفه واقعی خود را انجام دهد

رئیس دفتر مخصوص شاهنشاهی

مبادله مطبوعاتی : اثر دیگر انتشار مجله که خیلی مهم بوده و ارزش بسیار دارد مبادله مطبوعاتی است که به تمام مجلات و روزنامه‌های مهم نشریه فرستاده میشود و در مقابل اکثر آنها نشریات خود را بدانشکده ارسال میکنند و در بعضی از مجلات تهران نیز اظهار نظرهایی را جمع بمقالات نشریه دانشکده نوشته شده است

مظهر دانشکده : بدون شك روزنامه و مجلاتی که راجع بحوادث و جریانات روز قلم فرسایی میکنند و با داستانهای را برشته نگارش میکنند ارزش آنها وقتنی است لیکن مجله‌ای که دارای مطالب علمی، کنجکاویهای ادبی و سایر مقالات سودمند است هر شماره اش يك كتاب پر بها و نفیس است که از طرف چند دانشمند و محقق تألیف یافته است، چنین مجله‌ای در عین حال که بمعلومات عمومی خوانندگانش میافزاید عمل نخواهد بود زیرا تنوع يك عامل اصلی است که خواننده را بر ادامه مطالعه تحریک میکند. نشریه دانشکده علاوه از اینکه شامل مزایای فوق الذکر است میتواند گفت تاریخچه‌ای است از آنچه در دانشکده میگردد، مثلاً خوانندگان با مطالعه مقاله وحدت معنوی ایران بقلم آقای دکتر صورتگر استاد دانشگاه تهران ضمناً اطلاع مییابند که آقای دکتر بنا بدعوت دانشکده تبریز باین دانشکده تشریف آورده و در سالون سخنرانی دانشکده که هر پانزده روز یکبار تشکیل میشد سخنرانی فوق را ایراد کرده اند از اینرو است که باید نشریه را مظهر دانشکده ادبیات

تبریز دانست زیرا بدون انتشار آن جز يك اسم خالی در ذهن خوانندگان داخل و خارج وجود نخواهد داشت و این تنها با ارسال نشریه است که سوابق ذهنی تجدید میشود و در حقیقت مظهری از دانشگاه در جلو چشم آنها قرار میگیرد

تاریخ انتشار: اولین شماره نشریه در فروردین ۱۳۲۷ انتشار یافت و این درست مصادف با تشریف فرمائی اعلیحضرت همایونی بخطه آذربایجان بود و همین شماره با تمثال مبارک همایونی و بادستخط مبارک که بافتخار دانشگاه تبریز صادر فرموده اند مزین و مفتخر است.

سرپرست نشریه - در بدو تشکیل امور اداره نشریه بمهده آقای حسن قاضی طباطبائی محول گشت ولی بعدها که اداره انتشارات دانشکده تشکیل یافت و ریاست آن با آقای ادیب طوسی محول گردید امور نشریه نیز جز وظائف ایشان قرار گرفت و اینست در صددند که آنرا با وضعی آبرومندتر و بهتر از سابق منتشر کنند.

نویسندگان نشریه: هیئت تحریریه نشریه که آثار پر ارزش آنان مضامین صفحات مجله را تشکیل داده مسئولیت سنگین و بزرگی را عهده دار شده اند زیرا از

نویسندگان متفرق ارسال مقاله‌ای که در خور درج در نشریه باشد کمتر صورت می‌گیرد و بنا بر این تا بحال هیئت تحریریه غالباً خودشان زحمت تدوین مقالات را به عهده گرفته‌اند و ماذیلاً بذکر اسامی آنان می‌پردازیم:

در سال اول و دوم: آقای میرزا عبدالله مجتهدی - محمد مهراڤ پيشكار داراڤي سابق تبريز و شهردار فعلی تهران - حاج حسين نخچواني - مرحوم رضا جرجاني - آقای حسن قاضي طباطبائي - دکتر خيامپور - دکتر ماهيار نوايي

در سال سوم و چهارم: آقای اديب طوسي - دکتر خيامپور - آقای مدرس نهاوندي - آقای ترجاني زاده - مهندس هومن - دکتر لطفي - آقای گريست - آقای مشكور - آقای دانشور

نویسندگان ديگر: از استادان دانشکده و دانشمندان و نویسندگان کشور آقایان زیر بار سال مقاله در انتشار نشریه کمک کرده‌اند:

دکتر بياني ، دکتر محمد تعليمي ، آقای حق نظير سيمائي ، دکتر محمد معين ، خانم ليد يايکانيانس ، دکتر صورتگر ، سرهنک غلامحسين وفا ، خانم ماري لوبز تعليمي ، آقای جعفر آزمون ، آقای حسن تقی زاده ، مسيو کامبورد ، مشيرالاطبا ، تبريزي آقای لطف الله مفخم پايان ، آقای صمد روشن ضمير ، آقای آذري ، آقای برزو فرامرزي ، دکتر غلامحسين صديقي ، آقای شهيدی ، آقای فياض ، آقای مينائي ، آقای محسن جهانسوز ، آقای همایون ، آقای عبدالعلي صدرالاشرافي ، آقای بامداد

ضمیمه‌های نشریه: چهار دفترچه در عرض سه سال انتشار مجله بضمیمه آن بچاپ رسیده اند و ما آنها را با شرح مختصری راجع به محتويات آنها ذیلاً بيان مي‌کنيم:

۱- دفترچه دانشگاه تبريز و هدف تربيتي آن، بزبان انگليسي که متن سخنراني آقای حسن گريست در دانشکده ادبيات است ، اين دفترچه چنانچه از موضوعش پيدا است در باره دانشگاه تبريز وعده استادان و معلمين و دانشجویان دانشکده ادبيات و پزشکی و کتابخانه‌ها وعده کتب آنها و غيره سخن مي‌گويد و در ضمن اشاره بدانشگاه های انگلستان و آمريکا و فرانسه وغيره هدف تربيتي دانشگاه را نيز شرح مي‌دهد.

در این دفترچه چند گراور تاریخی جلب توجه میکند: بازدید اعلیحضرت همایونی از دانشگاه، تصویر آقای دکتر بیانی رئیس دانشگاه تبریز، تصویری از آقای دکتر بیانی و استادان دانشکده ادبیات، سالون مطالعه دانشکده ادبیات، دانشجویان دانشکده پزشکی، آقای دکتر شفیع امین، آقای دکتر تعلیمی رئیس فعلی دانشکده ادبیات.

۲- متن نطق آقای بدیع الزمان فروزانفر استاد دانشگاه، این دفترچه حاوی دو سخنرانی از آقای فروزانفر میباشد: اولی روز سه شنبه ۷ خرداد ۱۳۲۷ در دانشکده ادبیات زیر عنوان «قدیمترین اطلاع از زندگانی خیام» و سخنرانی دوم در تالار دبیرستان فردوسی زیر عنوان «وظیفه دانشکده ادبیات تبریز» ایراد گردید و این دفترچه بضمیمه شماره ۴ سال اول منتشر شده.

۳- دفترچه زبده اشعار صائب انتخاب آقای جعفر آزمون رئیس بانک کشاورزی شعبه تبریز که بعوض شماره های ۱۰ و ۱۱ سال اول بچاپ رسیده. بدیهی است که انتخاب بهترین اشعار از يك دیوان مستلزم مطالعات و تتبعات کافی در آن دیوان است و مؤلف محترم با گرد آوردن زبده اشعار صائب تبریزی علاقه مندان شعروادب را رهین منت خود قرار داده و تسهیلی در امر مطالعه ایشان فراهم آورده اند.

۴- دفترچه «جریان جشن پایان اولین دوره فارغ التحصیلی دانشکده ادبیات تبریز سال تحصیلی ۱۳۲۸ - ۱۳۲۹» این دفترچه جریان جشن مزبور را که توسط رادیو تبریز و رادیو تهران پخش میشد نشان میدهد و مندرجات آن عبارتست از: بیانات جناب آقای وحید معاون اسبق وزارت فرهنگ، بیانات جناب آقای زنداستاندار سابق آذربایجان، گزارش جناب آقای دکتر بیانی رئیس سابق دانشگاه، سخنرانی آقای شفیع رئیس اداره تبلیغات آذربایجان، توزیع پایان نامه ها و مدالها، نمایشنامه خیام تنظیم آقای ادیب طوسی استاد دانشکده ادبیات و آهنگ آن از آقای مفتخر پایان، سخنرانی آقای نصرالله دیهیمی فارغ التحصیل دانشکده ادبیات، اشعار آقای صدرالاشرفی فارغ التحصیل دانشکده ادبیات و تابلو موزیکال حافظ.

تذکر - امور مطبوعاتی نشریه دانشکده ادبیات تبریز را آقای غلامحسین کاظمی سعیدرسیدگی میکنند و اداره انتشارات از خدمات نامبرده بدین وسیله قدردانی مینماید.

۲- جمع آوری لغات

یکی دیگر از کارهای مفیده دانشکده ادبیات تبریز مطالعه در زبانهای محلی آذربایجان است که برای این کار دکتر ماهیار نوایی معلم ادبیات قبل از اسلام دانشکده در نظر گرفته شده و با ابلاغ وزارتتی بکار پرداختند، در ضمن سال تحصیلی ۲۶ - ۲۷ مسافرتهاى چندی ب بعضی از نقاط آذربایجان مانند محال هرزن و دهات گلین قیه و غیره که بزبان فارسی خالص تکلم میکنند کرده و اطلاعات مفیدی جمع آوری نمودند که بزودی ضمن نشریه بچاپ خواهد رسید

۳- تألیف و ترجمه

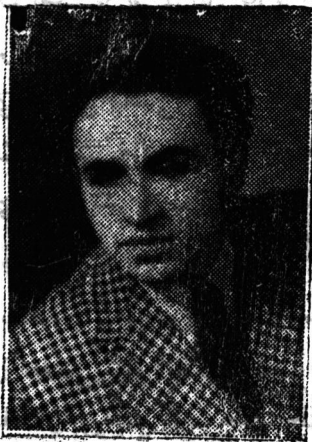
بمنظور تهیه و تدوین کتب و رسالات سودمند و انتشار آنها بر طبق اساسنامه و آئین نامه خاص انجمنی بنام انجمن تألیف و ترجمه در دانشگاه تشکیل یافته که تاکنون چندین جلد از این قسم کتب تحت نظر این انجمن بمرحله تدوین و انتشار رسیده است و ذیلاً بذکر اسامی کتبی که بوسیله معلمین تألیف و ترجمه شده است اشاره میشود:

نام کتاب	اسم مؤلف یا مترجم
ترجمه کتاب محمد مری	آقای حسن گریست
تاریخ شرق	« نهاوندی
دستور زبان فارسی	« دکتر خیامپور
اخبار ابونواس	« حسن قاضی طباطبائی
ادبیات معاصر فرانسه	« سیمائی

۴- بر نامه رادیو و سخنرانیها

چون یکی از وظایف مهم و برجسته دانشکده ادبیات روشن کردن اذهان و تنویر افکار عامه است اداره انتشارات با ایجاد بر نامه رادیویی و ترتیب مجالس سخنرانی این موضوع را وجهه همت خود قرار داد و از بهمن ماه ۱۳۲۷ هم باموافقت و مساعدت کامل اداره کل تبلیغات آذربایجان همه هفته سخنرانیهای مفیدی بوسیله معلمین دانشکده در رادیو بعمل آمد و از اسفند ماه همان سال بر نامه سخنرانیها در تالار دبیرستان فردوسی نیز بوسیله آقایان استادان عالیقدر فروزانفر و دکتر صورتگر افتتاح گردید، اقدام باین امر موجب شد که نه تنها دانشجویان دانشکده ها بلکه عموم افراد آذربایجانی از سخنران

پرمغزو حکمیانه آقایان استادان دانشگاه تهران بهره‌مند شوند و بعلاوه باعث ایجاد روابط معنوی و حسن تفاهم بین دو دانشکده ادبیات تهران و تبریز گردید. و دنباله این سخنرانیها بوسیله استادان دانشگاه تبریز و دانشمندان داخلی و خارجی ادامه یافت.

آقای مجید فرهنگ

تنظیم بر نامه رادیوئی دانشکده
در ابتدا بعهد آقای مجید فرهنگ بود
و در سال گذشته آقای اسودی رئیس
دفتر دانشکده اینکار را عهده‌دار شد و
با وجود کثرت مشغله بخوبی از عهده
انجام وظایف محوله برآمده است،
خدمات نامبرده پیوسته مورد توجه و
تقدیر اداره انتشارات میباشد

محل ایراد کتابخانه	موضوع	تاریخ سختخانی	سمت	سختخان	ردیف
رادیو تبریز	افتتاح برنامه رادیویی دانشگاه تبریز	۲۶/۱۱/۳۰	استانداری آذربایجان	جناب آقای منصور	۹
«	گزارش بمناسبت برنامه	۲۶/۱۱/۳۰	کفل دانشگاه تبریز	آقای دکتر بیانی	۱۰
«	وحدت معنوی ایران	۲۶/۱۲/۳۹	استاد دانشگاه تهران	آقای دکتر منصور نکر	۱۱
«	یکدوره درخشان	۲۶/۱۲/۳۵	رئیس سابق دانشگاه ادبیات	آقای دکتر بیانی	۱۲
«	شعراي آذربایجان	۲۶/۱۲/۳۱	معاون فنی	آقای دکتر خیامپور	۱۳
«	درباره دانشگاه تبریز	۲۷/۱/۳۶	دانشجوی دانشگاه ادبیات	یداله قریب	۱۴
«	اکتشافات قطبی	۲۷/۲/۳۳	دانشیار دانشگاه ادبیات	رضا جرجانی	۱۵
دانشکده ادبیات	روابط فرهنگی ایران و فرانسه	۲۷/۲/۳۳	مستشار فرهنگی سفارت فرانسه	کلمبود	۱۶
سالی دبیرستان فردوسی	—	۲۷/۲/۳۱	نماینده مجلس شورایی	آقای تقی زاده	۱۷
دانشکده ادبیات	قدیمترین اطلاع از زندگانی خیام	۲۷/۳/۳۷	استاد دانشگاه تهران	آقای بدیع الزمان فرزانه	۱۸
«	دانشکده ادبیات تهران	۲۷/۳/۳۹	«	«	۱۹
«	نقش دانشگاه ادبیات	۲۷/۳/۳۱	«	«	۲۰
رادیو تبریز	تغییر اعتقادات مذهبی ملت	۲۷/۳/۳۳	کنشدار قرائتخانه تربیت	آقای محمد علی قوسی	۲۱
«	سازمان کشوری ایران در زمان صفویه	۲۷/۳/۳۷	کفیل دانشگاه تبریز	آقای دکتر بیانی	۲۲
«	اهمیت دانشگاه تبریز	۲۷/۳/۳۰	رئیس اداره قیافت و ارتقاء فرهنگ	آقای عدیلی	۲۳
رادیو تبریز	سختی چند درباره تعلیمات عمومی	۲۷/۶/۳۴	رئیس دانشگاه ادبیات تبریز	آقای دکتر تعلیمی	۲۴

مجله ایران کفرا نیس	موضوع	تاریخ سخنرانی	سمت	سخنران	ردیف
سالن دبیرستان فردوسی تهران	زبان آذربایجان فارسی است	۲۷/۶/۱۱	رئیس دادگستری تبریز	آقای خواجه‌ای	۱۷
رادیو تبریز	راجع بکتاب مجمع الخواص	۲۷/۷/۱۵	دانشیار دانشکده ادبیات	مرحوم جرجانی	۱۸
"	لفظ عام و لفظ قلم	۲۷/۷/۲۹	رئیس اداره انتشارات و روابط رهنش دانشکده تهران	دکتر وزیر خالمری	۱۹
"	روش جدید تعلیم و تربیت	۲۷/۸/۳	رئیس دانشکده ادبیات تبریز	آقای دکتر تعلیمی	۲۰
"	حسن بن علی	۲۷/۸/۹	دانشجوی دانشکده ادبیات	آقای منجید فرهنگ	۲۱
"	شعر ترجمان روح است	۲۷/۱۱/۷	معلم دانشکده ادبیات	خانم تعلیمی	۲۲
"	کبره ماه	۲۷/۱۰/۲۶	"	آقای لطیفه مغنم بابان	۲۳
"	علم و شرق	۲۷/۱۱/۱۰	"	مدرس نهانندی	۲۴
دانشکده ادبیات	سخنرانی انگلیسی	۲۷/۱۲/۱۶	"	گریست	۲۵
رادیو تبریز	سهم و بهره ایران در تمدن اسلام	۲۷/۱۲/۲۲	"	ترجانی زاده	۲۶
سالن فردوسی	گزارش دانشکده	۲۸/۴/۲۶	رئیس سابق دانشکده	آقای دکتر بیانی	۲۷
سالن دبیرستان فردوسی	دبیر ماسی ایران در شگفت ملت آباد تا معاهده مطمان	۲۸/۷/۲۹	استاذ دانشگاه تهران	آقای دکتر بیانی	۲۸
دانشکده ادبیات	سلطنت محمد بن عبدالله	۲۸/۹/۲۹	معلم دانشکده ادبیات تبریز	ترجانی زاده	۲۹
سالن دبیرستان فردوسی	نطق فرانسه موضوع لامارین	۲۸/۱۰/۲۷	دانشجوی دانشکده ادبیات	مینائی	۳۰
دانشکده ادبیات تبریز	حقوق بین الملل خصوصی	۲۸/۱۱/۲۸	معلم دانشکده ادبیات	سرکار فرهنگ وفا	۳۱
"	وضع اتباع بیگانه در ایران	۲۸/۱۱/۲۸	"	"	۳۲

محل ابراد کنفرانس	موضوع	تاریخ سخنرانی	سمت	سخنران	ردیف
دانشکده ادبیات	تعلیم و تربیت يك امر طبیعی است	۲۸/۱۲/۲۲	معلم دانشکده ادبیات	آقای گریست	۳۳
"	آذربایجان و سوابق تاریخی	۲۸/۹/۱۲	"	ادیب طوسی	۳۴
"	هنر و موسیقی	۲۸/۱۰/۲۶	"	چرجانی	۳۵
"	یوسف زلیخای فردوسی	۲۸/۱۰/۲۲	معاون دانشکده ادبیات	دکتر خیامپور	۳۶
دانشکده ادبیات تبریز	سازمان ملل متحد	۲۸/۱۱/۲۴	معلم دانشکده ادبیات	محمدعلی دانشور	۳۷
"	هدف دانشگاه	۲۸/۱۲/۱۶	"	مدرس نهاوندی	۳۸
"	کره ماه	۲۹/۱/۱۵	"	مفخم بایان	۳۹
"	وظیفه مردم آذربایجان در مقابل دانشگاه	۲۹/۱/۲۹	"	دکتر لطفی	۴۰
رادیو تبریز	راجع به برنارد شاو	۲۹/۸/۲۴	"	محمدعلی دانشور	۴۱
"	چگونه میتوان خوشبخت بود	۲۹/۹/۲۸	"	ادیب طوسی	۴۲
"	دانشگاه (وسیله آقای اسودی ایراد شده)	۲۹/۹/۲۲	"	محمد حسین نهاوندی	۴۳
"	تقریرش دانشگاه (وسیله آقای اسودی رئیس دفتر دانشگاه)	۲۹/۹/۲۲	رئیس دانشکده ادبیات	آقای دکتر تعلیمی	۴۴
"	اهمیت تربیت دختران (وسیله آقای اسودی)	۲۹/۱۰/۲۸	"	"	۴۵
رادیو تبریز	تطور لغت	۲۹/۳۰/۲۰	معلم دانشکده ادبیات تبریز	آقای گریست	۴۶
"	الفرد دوموسه شب ماه مه	۲۹/۱۱/۲۴	"	سیمائی	۴۷
"	علم میت قدیم و جدید (وسیله آقای اسودی)	۲۹/۱۱/۱۸	"	علوم	۴۸

گردش‌های علمی

از نظر آشنا ساختن دانشجویان به محیط خارج و بررسی علمی هر ساله ایام تعطیل دانشجویان را بگردش علمی می‌برند و از سال اول تشکیل دانشکده ادبیات این رویه ادامه داشته و ماجریان این مسافرت‌ها را بر طبق گزارش‌های که خود دانشجویان داده‌اند در اینجا می‌آوریم:

الف - گزارش گردش علمی دانشجویان در سال ۱۳۲۷ (بقام یکی از دانشجویان)

روز ۱۸/۱۲/۲۷ ساعت شش صبح است هوا تازه روشن میشود سرمای شدید چند روز پیش هم تخفیف یافته، است عده‌ای از دانشجویان در مقابل دانشگاه تبریز با بارون به مسافرت ایستاده و بانتظار ورود سایر رفقای خویش دقایق را می‌شمارند، آثار سرور و شادی کامل از سیمای یکمده از جوانان کشور که خود را برای دیدن گوشه زیبائی از میهن عزیز خود آماده ساخته بودند خوانده میشد، استادان محبوب آقابان: دکتر تعلیمی و دکتر جرجانی در میان این عده دیده میشدند در شگه‌ها یکی پس از دیگری توقف نموده مسافرین دانشجوی خود را پیاده میکردند شماره رفقا دائما زیاد میشد تا عده به ۳۶ رسید، اینک اتوبوسهای میهن‌تور که برای این مسافرت تهیه شده بودند از بیچ خیابان رده شده و جلو دانشگاه ترمز کردند. بلافاصله بارها بسته شد و مسافرین سوار شدند، باجرهای اتومبیل و آهنک مهیج سرود «ای ایران» بحرکت در آمدند خیابان پهلوی طی شد و ساعت با عظمت شهرداری تبریز بانواختن ۷ ضربه متوالی دانشجویان را بدرقه نمود:

گردنه پر پیچ شیبی پیموده شد و بستان آباد را هم پشت سر گذاشتیم، هرچه پیش می‌رویم بر سرما و ضخامت برفها افزوده میشود و باد تندی دانه‌های ریز برف را همراه آورده و پرده نازک سفید رنگی روی شیشه‌های اتومبیل میکشد که مانع مشاهده طبیعت آشفته و زیبا میگردد بهر اندازه که جلوتر می‌رویم بر ضخامت برف افزوده شده و اتومبیل دستخوش کولاک شدید میشود با وجود اینکه راننده اتوبوس باطنا مایل نیست که پیش برود ولی در مقابل تشویق و اصرار رفقا چاره‌ای جز پیشرفت ندارد، دائما از سرعت اتومبیل کاسته میشد و چرخهای آن روی برف لیز می‌خورد و مخصوصا در دو طرف جاده که برف باندازه ارتفاع اتومبیل انباشته شده حرکت را مشکل ساخته بود، کولاک باشدت هرچه تمامتر می‌آمد و موتور اتومبیل در سربالائی با صدای خواب آوری ناله میکرد و بعضی از دانشجویان که برای حرکت دادن اتوبوس پیاده میشدند در عرض چند دقیقه برف همه جایشان را می‌پوشید و سرمای فوق‌العاده آزارشان میداد ولی

معملاً آنها تصمیم داشتند بهر نحو است از این منطقه رد شده و مسافرت خود را ادامه دهند. افاق ابتدا معلوم نبود و کوه و صحرا تشخیص داده نمیشد بطور کلی آسمان برف، زمین برف، همه جا برف بود. چهار ساعت متوالی بود که در میان برف دست و پا میزدیم و با طبیعتی که آخرین درجه خشونت خود را نشان میداد مبارزه میکردیم، کم کم کولاک قطع میشد و از ضخامت برفها کاسته میگردد و اتومبیل بر سرعت خود میافزود که مصادف با چندین گامیون حامل سرباز شدیم که آنها هم برای باز کردن راه در میان برفها دست و پا میزدند و بعضی مشاهده همدیگر غریب شادی از طرفین برخاست طولی نکشید با کمک سربازان فعال راه را باز و به حرکت خود ادامه دادیم.

ساعت ۵ بهد از خوردن غذا از قره چمن حرکت نمودیم، من غرق تماشای صحرای زیبا بودم که صدای یکی از رفقا که رودخانه کوچکی را نشان داده و میگفت ترکمانچای است مرا بخود جلب کرد، در افکار دور و درازی غوطه ور شدم و این افکار تا ساعتی مرا بخود مشغول کرد، ساعت هشت و ربع بود که وارد میانه شدیم و جهت صرف چایی مختصر توقفی نمودیم، شب ماقبل چهار شبه آخر سال بود صدای ترقه از دور بگوش میرسید. باز در اینجاهم تداعی معانی از من دست برداشته و به صدای گلوله هایی که روزی در این منطقه شنیده میشد و روزهای سیاه و خونینی که مردم گذرانده اند میانداشیدیم، طوری بخود مشغول ودم که از حرکت خود از میانه بیخبر مانده و وقتی بخود آمدم که ساعت ده شب بود و از قافلانکوه رد میشدیم، از دامنه این کوهها و کنار قزل اوزن که سال گذشته شاهد فداکاری آرتش و سربازان دلیر ایرانی و غلبه حق بر باطل بودند رد شدیم و ساعت دو و پنج دقیقه بهد از نصف شب وارد زنجانیکه غرق در خاموشی و سکوت بوده شدیم، همه مسافر خانه ها و مهمانخانه ها را قهرمانان اعزامی اشغال کرده بودند و ابد آجایی جهت خوابیدن موجود نبود ناچار در همان اتوبوس چند ساعتی استراحت نموده و ساعت شش و ده دقیقه صبح روز سه شبه ۲۵ اسفند ماه زنجان را که تازه از خواب بیدار شده بود ترک کردیم.

سلطانیه و بنای عظیم العیالتو سلطان که از دور نمایان بود پشت سر گذاشته شد و روی زمین بضخامت ۲۰ سانتی متر برف بود، راه میان قزوین و زنجان به ملت یکنواخت بودن آن خسته کننده است، مخصوصاً سرما هم آزار بیشتری میداد، خرم دره راهم گذشتیم و تا کستان تمیز و زیبا را دیدیم و ساعت یازده و ربع وارد قزوین شدیم مردم ایستاده و اتوبوسهای ما را که در جلو آن (کاروان دانشگاه تبریز) نوشته شده بود بهمدیگر نشان میدادند، ما هم شهر قزوین را تماشا میکردیم و در اطراف کارخانه ذوب آهن که مادر سایر کارخانه هاست و قرار بود که در زمان اعلیحضرت شاه سابق در این شهر دایر گردد ولی در نتیجه شروع جنگ و ورود متفقین بایران ناتمام مانده بود، صحبت هایی رد و بدل میشد و ناقص ماندن این اقدام بزرگ که جهت صنعتی کردن ایران بعمل آمده بود موجب تأسف گردید و درختهای تنومند و بلند شهر قزوین و طرز ساختمان خانه ها و شیر و انبیا و گنبد ها و نوع بنائی آن شهرهای دوره عظمت زمان صفویه

را بخاطر می‌آورد، بالاخره ساعت ۱۱ جلو گزاند هاتل اتومبیلها توقف نمودند و ناهار در همانجا صرف شد و دو و یکربع کم حرکت بطرف زشت شروع گردید

«در راه توکی ارزشی دارد این جان ما، پاینده باد خاک ایران ما» با پایان یافتن این بیت ماهم قزوین را ترک می‌کنیم و نسیم ملایمی این سرود را که از حلقوم جوانان دانشجو بیرون می‌شد در همه جا به همراه خود می‌برد و در گوش جهانیان طنین انداز می‌کرد که پاینده باد خاک ایران ما... از برویت هوا فوق‌العاده کاسته شده بود، راه آسمان و سراسیمه و سرعت اتومبیل نشاطی به همراه بخشیده بود و هوا بی اندازه لطیف، جاده پر پیچ و خم و بر نشیب که در دامنه کوهستان کشیده میشد فوق‌العاده مطبوع بود مخصوصاً که رفته رفته سبزه و چمن هم بنظر میرسید و رودخانه و جویهای کوچکی از دو طرف جاده سرازیر بودند، رویهم محیط عوض شده و دیگر آن دیوارهای گلی و سنگی بنظر نمی‌رسید، کلبه‌های دهاتی در محیط آزاد روی تپه‌ها و میان سبزه بیشتر خود نمایی می‌کرد و اکثر دهانی‌ها به ملت نزدیکی عید لباسهای تازه و تمیزی داشتند رفقا از اینجا شروع به نشان دادن مطالبی که در دروسهای جغرافیا خوانده بودند نمودند یکی جلگه را نشان میداد و دیگری می‌خروط افکنده و آبراه را شرح میداد، سومی طبقات مختلف خاک را می‌نمود و آندیکری از رودخانه و طرز تشکیل آن و چگونگی بسترش صحبت میداشت. بهر حال این جاده با تازه گیاهی که در برداشت با وجود سرور پیونده شد

من نمیدانم این مسافرت را گردش جغرافیائی بنامم یا مطالعه کتاب زحمات و فداکاریهای اعلیحضرت رضا شاه فقید اسمش بدهم زیرا در هر قدم آثار او را می‌دیدم این جاده که در دامنه کوهستان ادامه دارد، آن ساختمان آموزشگاه که در میان دهکده بنا گردیده و آن پل زیبا و عظیم که بر سفید رود بسته شده و آن کارخانه که جهت رفع نیازمندیهای کشور در آن شهر بنا گردیده و این امنیت که در زمان سلطنتش در آخرین نقطه دوردست هم حکمفرما بود، همه از یاد گارهای جاویدان این مرد بزرگ و شاهنشاه سترگ است و هر قدر زمان بیشتر بگذرد بهمان اندازه ارزش فداکاریها و خدماتش آشکارتر خواهد گردید. ساعت ۵ بکربع مانده بود که ما در منجیل برای چند لحظه توقف کردیم و در کنار درختهای زیبای سر و ناحیه جنگلهای را که از دور در بالای سلسله جبال البرز دیده میشد تماشا می‌کردیم، این جنگلهائی بود که سالها در کتابهای جغرافی خواننده و یک مفهوم ذهنی که شاید بهیچوجه شباهتی با اصل آنها نداشت در خاطر داشتیم اینک آنها را برای اولین مشاهده می‌کردیم، ساعت ۵ وارد بهترین مرکز تفریحی ایران یعنی رودبار شدیم، قصبه‌ای است که بین جنگل و رودخانه واقع شده و هوای بسیار لطیف دارد، چند ساختمان زیبا که از آثار شاه فقید بود و نظافت شهر و جنگل کنار جاده که در دامنه کوه اتفاق افتاده بود بیشتر جاب نظر می‌کرد، اتومبیل جهت برداشتن بزرگ چند لحظه ایستاد و سپس برای رسیدن برشت با حرکت سریع خود در میان جنگلهای زیبای و زمینهای سبز و خرم و بنفشه‌های صحرائی و خانه‌های روستائی که اکثر آن از جویهای جنگلی ساخته شده بودند برداشت از دور آثار شهر زیبائی بنظر

اعلا حضرت فقید رضا شاه کبیر

اینجا رشت است مرکز استان یکم، تالو و چراغها و گل کاری خیابانهای آن بهشتی و زیبایش موافق اید، اتومبیل از چندین خیابان رد شده و در سبزه میدان جنب شهرداری جلوس هتل ایران ساعت هشت و ۱۵ دقیقه کم توقف نمود، آنجا که سرود دانشجویان و تالو (کاروان دانشگاه تبریز) جلوس و ۱۵ ایستای رشت را که در خیابانها گریه می نمودند کرده و آنها را اتومبیل ما جمع

شده و از مقصد و مقصود ما می‌رسیدند و از اینکه می‌دیدند حقیقتاً دانشگاهی در تبریز ایجاد و در همان سال اول دانشگاه را جهت گردش علمی اعزام داشته تعجب نکرده و خوشحال بودند در عرض چند دقیقه در نتیجه می‌باهدتهای آقایان دکتر تعلیمی و دکتر چرجانی در همان هتل ایران جا برای خوابیدن تهیه و پس از صرف شام عوم رفقا که در نتیجه راه پیمایی دوروزه خسته بودند بخوابگاههای خود رفتند. از لحظات بسیار شیرین این مسافرت ساعتی بود که بگی از شبپادر نالار ناهار خوری دانشسرای پسران رشت بار نقای دانشگاهی تهرانی خود اتفاق ملاقات دست داد، در این دیدار دو دسته دانشجوی دانشکده فنی و ادبیات که هر دو دارای يك ایده آل و مرام بودند و آن تجدید عظمت ایران بزرگ میباشد، با هم دو برو شدند حرارت و شیرینی آن لحظه بر قهای مسرت را که از ششهای هردو طرف ساطع بود از یاد نخواهم برد - ساعت ۱۲ روز چهارشنبه ۲۶ اسفند پس از گردش و بازدید نقاط مختلف شهر رشت سوار اتوبوس شده و راه اسفالتی را که از میان مزارع برنج و درختهای نارنج و پرتقال گذشته و به بندر پهلوی منتهی میشد تعقیب نمودیم.

اینک برای اولین بار با آبهای بحر خزر تماس پیدا می‌کنیم، آنچه که تا بحال در وصف ساحل شنیده‌ایم افسانه‌ای بیش نبوده است، مطالعه صدها جلد کتاب در تعریف ساحل ارزش یکبار مشاهده از نزدیک را ندارد، ماهنوز در غازیان هستیم و برای رسیدن به بندر پهلوی دوراه بیش نداریم یا باید از پلهای متحرک و زیبایی پهلوی عبور کرده و با توسط قایقهای که شغل درشکه‌ها و اتوبوسهای شهری را انجام میدهند از مرداب انزلی بگذریم، عده‌ای سوار قایق شده پهلوی روانند و چندتن از روی پلهای با عظمت می‌گذرند، اینک دانشجویان در ساحل دیگر مرداب بدور هم جمع شدند، بی آنکه قدمی باز پس بگذاریم بسوی ساحل دریا در حرکتیم و امواج دریا نیز بنوبت خود بی‌شوا و مهمانان آذربایجانی شتافته و هر لحظه موجهای خود را در مقابل قدمهای میهمانان خود قربانی میدهند و باز مزه‌های موزون خود غیر مقدم می‌گویند. چقدر خوشبختند کسانی که شغل دریا نوردی و ماهیگیری را پیشه ساخته و در کنار دریا يك زندگی توأم با مسرت و شادی دارند، میان ما و ساحل دریا بهیچوجه مانعی وجود ندارد لحظه‌ای بدریا خیره شده و امواج کوه پیکر دریا را از نزدیک مشاهده می‌کنیم، حال موقع آن رسیدم است که مدتی در ساحل دریا بگردش پرداخته و از مناظر زیبای طبیعی استناده نمایم، اگر بگویم که منظره پس زیبایی بولوار و ساختمانهای چند طبقه و زیبایی پهلوی بر عظمت دریا افزوده است اغراق نگفته‌ام دور نمای شهر زیبای پهلوی از ساحل دریا بقدری دیدنی است که درو ماه اول هر تازه واردی خیال میکنند که در یکی از بنادر کوچک اروپا پیاده شده است.

صبحگاهان بندر پهلوی منظره زیبایی دارد، دریا تا اندازه‌ای آرام گشته ندیم زح بخشی می‌وزد و زمزمه امواج لاجور دین بساحل بر می‌خورد و تکرار میشود آفتاب چون اختر فروزانی سطح دریا را از اشعه سپیدگون خود سپید میکند، ما نیز پس از صرف صبحانه بقصد گردش

از مهمانخانه بیرون آمده و راه ساحل را در پیش میگیریم، دسته دسته دانشجویان برای سیاحت در دریا بقایق موتوری سوار میشوند و لحظه ای بعد در وسط دریای بیکران غرق شادی و سرور میگردند، در روی موجهای دریا و در زیر آسمان صاف بجز زمزمه موتور قایق که با فریاد های شادی دانشجویان بهم آمیخته صدائی شنیده نمیشود، اینک دسته اول پیاده شده و دسته دیگر با عجله هر چه تمامتر در قایق قرار گرفتند، آهنگ خوش امواج دریا با نغمه دکشتی نشسگانییم ای باد شرط برخیز موسیقی نشاط انگیزی ترتیب داده است، اینک در آغوش دریای ساکت و آرام بسوی مقصد نامعلومی پیش میرویم، شور و شنف همه بی پایانست، همه عاشق بقرار دریا شده و میخواهند همیشه در دریا باشند چه لحظات نشاط انگیزی ای پرنده زمان اند کی آهسته تررو وای ساعات خوشی دمی دیر تر بگذرید! بگذرید که لختی چند با سودگی لذات شیرین دقایق عمر خویش را بچشم افسوس این شادی و نشاط دبری نیابید و در نتیجه زیادی مسافر آب دریا بدورن قایق فوران کردن آغاز نمود از شنف و سرور لحظه پیش اثری نیست، رنگها پریده و همه در اضطرابند، راننده قایق با شتاب هر چه تمامتر قایق را بسوی کشتی مرجان سوق میدهد، چند لحظه میان بیم و امید سپری گزرید و قایق موتوری در کنار کشتی قرار گرفت، هنگامه عجیبی برپا بود همه بهر شه کشتی بالا میآمدند، بالاخره قایق موتوری آخرین مسافرین خود را که آقایان دکتر جرجانی و دکتر تعلیمی بودند بکشتی پیاده نمود و خوشبختانه مسافرت دریائی ما بخوشی پایان یافت.

اینجا شیلات بحر خزر بزرگترین مؤسسه ماهیگیری ایران است دانشجویان وارد محوطه شیلات شده و بتمشای قسمتهای مختلفه مشغولند، آقای مهندس پاک رئیس لابراتوار ماهی شناسی شیلات با جملات شمرده توضیحات لازم را بدانشجویان داده و اطلاعات لازم را در دسترس مامیکندا شدند ولی مگر دانشجویان کنجگاو باین زودی دست برمیداشتند، یکی میزان ماهیهای صید شده در یکروز را سؤال میکند، دیگری در باره در آمدی که از شیلات عاید ایران می شود توضیح

در شیلات بندر بهاری

میخواهد ولی آقای مهندس فقط از انواع ماهی و طرق تکثیر آنها صحبت فرموده و باطلاعات علمی ما میافزاید، پس از بازدید شیلات گردش در مؤسسات بندری آغاز گردید، رئیس اداره بندر ما را راهنمایی نموده و کارخانجات بندری و طرز آب انداختن کشتیها را با توضیحات لازم نشان دادند. بازدید قسمتهای مختلفه بندر پهلوی خانم بافت و ساعت يك بعد از ظهر همه در باغچه هتل پهلوی مشغول استراحت و صرف ناهار شدیم، وادبوئیریز شروع بخش اخبار نموده و میگفت قهرمانان کشور که برای انجام مسابقات بتبریز میروند به علت برف زیاد و مسدود شده راه مشغول استراحت در قره چمن میباشند، آری اگر ما هم فعالیت نکرده و منتظر باز شدن راه میشدیم بسر نوشت آنها دچار شده والان در قهوه خانه قره چمن مشغول استراحت بودیم.

باز بارونه بسته می شوند و برای چند روز رشت زیبارا بمنظور دیدن شهرهای دیگر ترك می نمایم، انومبیلهای حامل دانشجویان در مقابل دانشسرای رشت آماده حرکت هستند، اینك اتوموبیلها از خیابانهای زیبای رشت گذشته و از دروازه شهر خارج میشوند اکنون از میان جنگلهای زیبا و مزارع وسیع برنج بسوی لاهیجان پیش میرویم و هر قدر بیشتر میرویم بزبانی راه افزوده میشود، زمانی تپه های شنی ساحل مانع از روبرو شدن دریا میگردد ولی هنگامی قدری بساحل نزدیک میشویم که با امواج دریا تماس حاصل می نمایم. پس از بیمودن ساعتی چند لاهیجان مرکز کشت چای ایران رسیدیم بعضی ورود ما را با باغچه کشاورزی لاهیجان راهنمایی نمودند. اگر ادعا نمایم که در سراسر ایران چنین باغ و بیانی وجود ندارد عراق نگفته ام، در گل کاری این باغ و جمع آوری و تربیت انواع درختان آن باندازه ای مهارت به خرج داده شده که هر بیننده ای بی اختیار زبان به تحسین و تمجید میگشاید، خلاصه آنچه که تابحال در کتابهای گیاه شناسی از انواع و اقسام درختها و نباتات و گلها خوانده بودیم از نزدیک دیدیم از همه مهمتر موزه حیوان شناسی باغچه کشاورزی که شامل تمام

پرندگان ناحیه شمال ایران بود جلب توجه میکرد، در روی تپه مقابل در میان درختان سرو در زیر خاک کسی خوابیده است که برای اولین دفعه تخم چای را بایران آورده و کشف آنرا ترویج کرده، ابن راد مرد مین پرست کاشف السلطنه میباشد که بالاخره شهید آمال مقدس خود گردید،

اینک دانشجویان بر سر قبر او بحالت احترام ایستاده و بروان کسبیک، بآبادی و عمران ایرات عزیز خدمت نموده است درود میفرستند.

اشتباه نکنید سوبس نیست! اینجا ویلای زیبای رامسر است آن عمارت سفید رنگ مرمری قصر سلطنتی است و آن ساختمان بزرگ هتل رامسر میباشد، این بنای شیک هم دبستان اردی بهشت است که حقا در سرزمین بهشت بنا شده است، چراغهایی که نظیر ستارگان از دور بشما چشمک میزنند متعلق بکازینوی باشکوه رامسر میباشد که در کرانه دریا بنا شده است. مه غلیظی بالای کوه و جنگل را پوشانیده و صدای برخورد امواج بساحل بگوش میرسد، باران ملایمی خیابانهای اسفالت را آبیاشی نموده و گرد و غبار را از سطح آنها زدوده و بدرختان شمشاد و پرتقال طراوت مخصوصی میبخشد، کوئی میخواهد بدینوسیله از مسافرین دانشجوی خود استقبال بعمل آورد، حقیقتا منظره بدیعی بود، بخصوص که موقع تحویل سال هم رسیده و دنیا خود را جهت وداع سال کهنه و پیشواز سال نو آماده ساخته بود، عده ای از دانشجویان اطاق خواب خود را جهت شیرینی خورانی و پذیرائی تهیه نموده بودند، پس از تحویل سال آقایان دکترها و عموم رفقا در این اطاق جمع و پس از عرض تبریک از طرف دانشجویان آقایان استادان نیز مانند پدران مهربان نسبت به فرد فرد دانشجویان ابراز تفقد مینمودند، ساعت ۱۱ شب این مجلس ساده و بسیار صمیمی در میان احساسات و کفزدنهای ممتد و فریادهای «زننده باد ایرات» خاتمه پذیرفت.

اگر میخواهید زیبایی را ببینید براه کناره بیاوید. در اینجا اگر دلنشان دربارخواست میتوانید بغویی تماشا نمائید و اگر هوای کوه بستران زده بطرف دیگر توجه نمائید و اگر از منظره جنگل خوشتان میآید درختان تنومند را که دور آنها نیلوفرهای وحشی پیچیده است بدقت به بینید و اگر از بهشت مفهومی تاریک در ذهن دارید در اینجا برای العین شاهد بهشت حقیقی باشید آنکاه اگر از دیدن طبیعت سیر شدید بامن بیایید تا شمارا از میان باغهای پرتقال و نارنج عبور داده و از شهسوار گذرانیده و چالوس ببرم و در اینجا قدرت صنعت را که در دامن طبیعت بکار افتاده نشان بدهم، بلی این موتور ها و ماشین های بزرگ بهمت شاه فقید جهت احیاء هنرهای زیبای ایران باستان باین سرزمین آورده شده و اکنون زیر نظر مهندسین و کارگران ایرانی بهترین ابریشمها را تهیه میکنند که از حیث جنس و رنگ بر حریرهای خارجی برتری دارد. حالا که تمام قسمتهای این کارخانه را هم ملاحظه فرمودید اجازه بدهید که ما میخواستیم برگردیم زیرا چالوس در برنامه

گردش ما آخرین نقطه تعیین شد و ایام تعطیلات عید نیز پایان خود نزدیک میشود و ملا خدا حافظ.

اگر روز دوشنبه دوم فروردین بعد از ظهر که باران ملایمی می‌آمد از جاده آستارا به پهلوی عبور میکردیم کاروان ما را میدید که از بندر پهلوی بطرف آستارا در حرکت است و به سمت خرابی راه و شکست پله‌ها ساعت ۱۰ وارد آستارا و همانجا استراحت نمودیم و صبح سوم فروردین حرکت بطرف اردبیل شروع شد، راه پر برف و کم عرض و گردنه‌های متعدد و خطرناک راننده ماشین را دچار زحمت و بعضی از رفقا را بوحشت انداخته و تا اینکه ساعت ۱۱/۵ وارد اردبیل شده و پس از باز دید از مقبره شیخ صفی و شاهکارهای صنعتی دور صفویه بطرف تبریز حرکت نمودیم و بالاخره ساعت ۱۲/۲۰ دقیقه با همان آهنگی که تبریز را ترک گفته بودیم (یعنی سرود ای ایران) وارد تبریز گشتیم. این مسافرت از هر جهت مفید و سودمند بوده و اطلاعات بسیار وسیعی را از لحاظ علمی و اجتماعی دودسترس دانشجویان گذاشت.

ب - گزارش مسافرت علمی دانشجویان دانشکده

(بقلم مجید فرهنگ)

ادبیات تبریز در سال ۱۳۲۸

روز چهارشنبه هیجده اسفند دانشجویان بنظر مشاهدۀ آثار باستانی شوش و موسسات فنی نفت آبادان، بسرپرستی آقای دکتر محمد تعلیمی و آقایان جرجانی و دکتر ماهیار نوایی و مدرس نهانندی و دکتر محمود انگجی از تبریز به صوب تهران عزیمت نمودند.

صبح روز حرکت تیمسار سپهبد شاه بهشتی فرمانده عالی نیروهای آذربایجان و مرحوم فهیم الملك استاندار اسبق برای بدرقه دانشجویان بدانشکده ادبیات تشریف فرما شدند و در میان کف‌زدنهای متعدد ابراز احساسات بی شائبه دانشجویان را بتوجیهات مخصوص اعلیحضرت همايوت شاهنشاهی امیدوار و آنها را وداع گفتند و آقای دکتر بیانی کفیل دانشگاه تبریز و رئیس دانشکده ادبیات ضمن بیانات خود شان از تیمسار سپهبد شاه بهشتی و آقای

فهیم الملك اظهار تشکر نموده و سلامتی دانشجویان را در این مسافرت آرزو کردند و اتوبوسهای

حامل دانشجویان که در مقابل شیشه آنها جمله (کاروان دانشجویان دانشگاه تبریز) نوشته شده بود. ساعت ۱۰ براه افتادند و پس از عبور از بوستان آباد و میانه ساعت ۴ بعد از نصف شب بزنجان وارد و پس از کمی اقامت و صرف صبحانه در زنجان صبح روز ۱۹ اسفند با فطرازه آهن بسوی تهران حرکت و ساعت ۸ بعد از ظهر همان روز وارد تهران شدند. شب را استراحت و صبح روز شنبه ۲۱ اسفند از موزه ایران باستان که شامل آثار عتیق و ذقیمت گوناگون از ادوار مختلف تاریخ می باشد بازدید بعمل آورده و بعد کتابخانه ملی تهران را دیدن کردند.

در کتابخانه ملی تهران آقای دکتر مهدی بیانی رئیس کتابخانه توضیحات لازم در باره تعداد و نوع کتب و طرز فیش بندی آن دادند. این کتابخانه که در حدود ۵ هزار جلد کتاب خطی و چاپی را شامل است بزرگترین کتابخانه ایران می باشد و چون گنجایش آن نسبت به کتب موجودی کم است وزارت فرهنگ در نظر دارد کتابخانه دیگری که گنجایش یک میلیون جلد کتاب را داشته باشد بسازد و قسمتی از اراضی سنگلج بکتابخانه ملی تخصیص داده خواهد شد و ۲۱ میلیون تومان مخارج ساختمان آن پیش بینی شده.

امید است که آینده نزدیک زبردت نظر آقای دکتر مهدی بیانی ترقیات شایانی نصیب این کتابخانه گردد.

بعد از ظهر روز ۲۱ اسفند از نمایشگاه نقاشی انستیتوی فرانسه بازدید بعمل آمده در این نمایشگاه آثار نقاشی جدید که بدست ایرانیان با ذوق و هنرمند تهیه شده جلب توجه می نمود. پیش از ظهر روز ۲۲ اسفند دانشجویان دانشکده ادبیات و چاپخانه مجلس شورای ملی را بازدید نمودند. در آنجا آقای طباطبائی عضو بازرسی چاپخانه تاریخیچه چاپخانه و طرز کار آنرا شرح داده و قسمتهای مختلفه چاپخانه از قبیل سالون گراور سازی، عکاسی، کلیشه برداری و دستگاههای چاپ و حروف چینی و اطاق ته دوزی و جلد سازی را نشان دادند و بعد دانشجویان ب جلسه علمی مجلس راهنمایی شدند و تا پایان جلسه علمی در آنجا بودند.

عصر روز ۲۲ اسفند دانشجویان بنا بدعوت دانشکده علوم دانشگاه تهران در محل جشن آن دانشکده حضور بهم رسانیدند و دانشجویان دانشکده علوم با کف زدنهای متعدد دانشجویان دانشگاه تبریز را استقبال و پس از سخنرانی مفید و سودمند آقای دکتر هشتی رودی استاد دانشگاه برنامه جالبی از طرف هنرمندان انجمن روابط فرهنگی فرانسه و ایران اجرا گردید و سپس آقای صدرالاشرفی دانشجوی دانشکده ادبیات چکامه ابراهیم را که بمناسبت افتتاح دانشگاه تبریز سروده بودند خواندند و در پایان برنامه با افتخار مهمانان آذربایجان جای و شیرینی داده شد و جلسه در ساعت نه و نیم پایان یافت.

صبح روز دوشنبه ۲۳ اسفند نمایندگان آذربایجان جهت ملاقات با دانشجویان در سالون دانشسرای مقدماتی حاضر و سال نور را تبریک و خیر مقدم گفتند و آقای دکتر محمد تعلیمی از زحمات و فداکاریهاییکه نمایندگان آذربایجان در راه پیشرفت دانشگاه تبریز متحمل شده اند

اظهار تشکر نمودند و ضمناً آقای دکتر احمد علی آبادی از طرف وزیر محترم فرهنگ سال جدید را بدانشجویان تبریک گفته و پیشرفت و اعتلای دانشگاه تبریز را آرزو نمودند و در پایان آقای نصراله دیب‌می از طرف دانشجویان دانشکده تقاضا نمودند که هر چه زودتر قانون دانشگاه تبریز در مجلس شورای ملی مطرح و تصویب شود. ساعت یازده و نیم آقایان نمایندگان دانشجویان را وداع و دانشسرا را ترک گفتند.

عصر روز دوشنبه دانشجویان جهت بازدید دانشگاه روحانی به مسجد سپهسالار رفتند. در محوطه مسجد سپهسالار جناب آقای ضحیرالاسلام رئیس دانشگاه روحانی بدانشجویان خیر مقدم گفتند و بیاناتی بلیغ درباره تأسیس دانشگاه روحانی و خدمات آن بدین مبین اسلام و ترویج آن در دانشگاه‌های دیگر ایراد فرمودند و آقای صدوقی خسروشاهی از طرف دانشجویان دانشکده اظهار تشکر نموده پیشرفت و موفقیت دانشگاه روحانی را در ترویج شرایع دین مقدس اسلام از خداوند متعال مسئلت نمودند. سپس کتابخانه مسجد سپهسالار که شامل کتب خطی بسیار نفیس و گرانبها میباشد بازدید کردند.

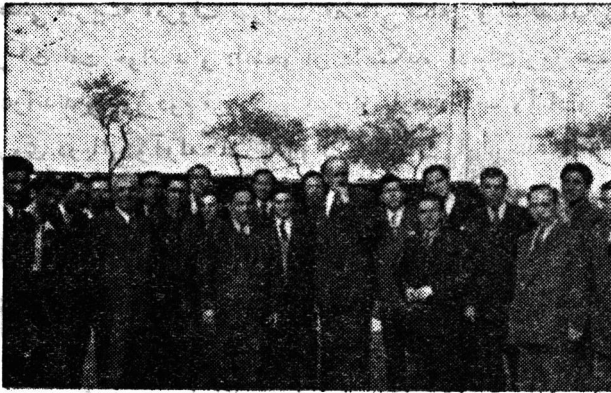
و عصر همان روز طبق دعوت آقای احمد دهقان نماینده محترم مجلس شورای ملی و مدیر تماشاخانه تهران برای تماشای تماشاخانه تهران رفتند و نمایش عالی و بی نظیر قتل در تماشاخانه تهران را که شرکت هنرمندان و هنر پیشگان تماشاخانه به مرض نمایش گذاشته شده بود تماشا کردند و روز سه شنبه ۲۴ اسفند پس از بازدید دانشکده‌های حقوق و فنی دانشگاه تهران ساعت پنج و نیم با قطار بسوی اهواز حرکت نمودند.

در مدت ۴ روز اقامت در
تهران و سائل پذیرائی
دانشجویان در دانشسرای
مقدمانی بمرات فراهم و
آقایان امامی اهری رئیس
و آقای پیروز ناظم آن
دانشسرا از هیچگونه پذیرائی
مضایقه نفرمودند و علاوه ۱۲
نفر از دانشجویان طبق
دعوت آقای دکتر مجتهدی

رئیس دبیرستان البرز در آن دبیرستان پذیرائی میشدند. در دانشسرای تهران
بیست و چهار ساعت تمام قطار راه میرفت و ساعت ۵ و نیم عصر روز چهارشنبه ۲۵
اسفند به ایستگاه راه آهن اهواز رسید و دانشجویان سرودای «ایران را» آغاز نمودند. آقای
رئیس فرهنگ اهواز و شهردار جهت استقبال از دانشجویان بایستگاه آمده بودند.

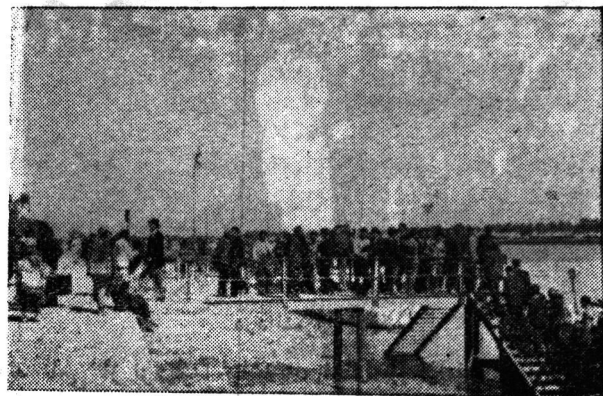
شب پنجشنبه ۲۲ اسفند
را در دانشسرای اهواز با
کمال خوشی و خرمی
گذرانده و صبح روز پنجشنبه
بامیت آقای فیاض رئیس
دانشسرای اهواز از دبیرستان
و چند دبستان نو بنیاد تعلیمات
اجباری بازدید بعمل آوردند
و بعد از ظهر همان روز در
چشم افتتاح دبستان شماره ۲

در دانشسرای اهواز

تعلیمات اجباری شرکت نمودند، در این جشن نیز آقای صدرالاشرفی پس از اظهار تشکر از
پذیرایی گرم اهالی اهواز شعار را که خود سروده بودند خواندند و صبح روز ۲۷ اسفند از رود
کارون با قایق ها گذشته و از باغ کشاورزی دیدن کردند .

ساعت هشت و ربع صبح
روز بعد با قطار بخرم شهر
حرکت و ساعت ۱۲ و نیم در
خرم شهر پیاده و با قایق های
موتوری از شط کارون عبور و
بوسیله اتوبوسهای مخصوص
شرکت نفت به شهر آبادان
عزیمت نمودند و پس از سه
ربع ساعت که از میان
نخلستانها عبور می نمودند

در خرم شهر

به آبادان رسیدند و در دبیرستان رازی که وسایل استراحت دانشجویان فراهم گشته بود فرود آمدند.
صبح روز یکشنبه از پالایشگاه نفت آبادان و تعمیرگاهها و مؤسسات تصفیه آب آن
بازدید بعمل آوردند و بعد از ظهر همان روز از بیمارستان ششصد تخته خوابی شرکت نفت و دستگاه
دامپروزی آت دیدن کردند .

صبح روز اول فروردین ۱۳۲۸ بهنگاهای فرهنگی آبادان را بازدید نموده و بعد از
ظهر همان روز در جشن نوروز باشگاه ایران که از طرف مدیران آبادان دانشجویان دعوت

بجای آمده بود شرکت نمودند، در این جشن سه گونه وسایل سرگرمی و تفریح فراهم بود و محسنی هنرپیشه معروف تهرانی قطعاتی فکاهی و نشاط انگیز و شیرین به همراهی دسته ارکستر شرکت نفت خواند و دانشجویان دانشکده ادبیات روز عید را با کمال خوشی و شادکامی گذرانند و روز دوم فروردین پس از بازدید از خسروآباد و کشتی بزرگ نفت کش انگلیسی و نیروی دریایی و آرامگاه شادروان سرریب باید در ساعت ۳ بعد از ظهر با قطار بسوی اهواز حرکت نمودند.

در شهر آبادان آقای روحانی معاون فرهنگ آبادان در تمام بازدیدها همراه دانشجویان بودند و توضیحات مفید و سودمند میدادند.

ساعت ۶ نیم عصر روز سه شنبه ۲ فروردین ماه که دانشجویان در اهواز از قطار پیاده شده و مستقیماً به محل اقامت و استراحت خودشان در دانشسرای اهواز رفتند. اتفاقاً در همین شب ورود دانشجویان به اهواز چند تن از اعضای ارکستر ملی تهران بسرپرستی آقای صبا و بالون

زن مشهور، که جهت دادن نمایش به اهواز آمده بودند، در سالون دانشسرا کنسرت داشتند. دانشجویان به محض ورود بدانشسرا در سالون حاضر و کنسرت مجلل ارکستر ملی را که در آن بانو روحبخش و آقای بنان خوانندگان مشهور و علی زاهد ضرب زن ماهر و خود آقای صبا شرکت داشتند

در دانشسرای اهواز

استماع کردند و با آقای صبا هنرمند نامی از نزدیک آشنا شدند، آقای صبا اعلام نمودی خودشان را به آذربایجان و آذربایجانیان ابراز داشته و وعده دادند که در این نزدیکی هاسنری به تبریز بنمایند. دانشجویان شب را استراحت و صبح روز چهارشنبه سوم فروردین ساعت هشت و نیم با اتوبوس جهت بازدید آثار باستانی شوش حرکت نمودند و پس از بازدید از قلعه شوش و مقبره دانیال بسوی دزفول عزیمت کردند. در قلعه شوش مسیو کریشن رئیس مسیون فرانسوی توضیحات لازم در باره تاریخچه قلعه و اقدامات مسیون فرانسوی در حفر و کشف آثار باستان در شوش دادند و دانشجویان را برای بازدید گورستان قدیمی شوش که از زیر خاک در آورده شده و اسکلت مردگان سالم در توی تابوت ها نمایان بود راهنمایی کردند.

درشوش

مقبره دانیال نیز که یکصد سال پیش بامر میرزا تقی خان امیر کبیر ساخته شده بود بازدید گردید . قلمه شوش و شهر تاریخی دزفول بزرگترین نماینده تمدن و عظمت ایران باستان هستند و همیت شهر باستانی شوش است که آفتاب درخشان علم و دانش و تمدن و فرهنگ دنیا اولین

دفعه از آنجا طلوع نموده و بانور خیره کننده خود عالم را روشن ساخته است . دانشجویان پس از بازدید آثار تاریخی بسوی اهواز حرکت نمودند و شب را استراحت و صبح روز پنجشنبه چهارم فروردین سوار ترن شده و راه تهران پیش گرفتند . ترنها یکی بعد از دیگری قطار حامل دانشجویان را به آغوش هم میانداختند و دانشجویان باشادی و شرف خاطره های شیرین و گرانبهای را که از این مسافرت با خود همراه داشتند ذکر و آنها را تجدید مینمودند، رود آب و ریزدو کنار مسیر قطار جریان داشت و جوی بارهای رنگین کوه های بلند خوزستان را در خود میکشید و بسوی کارون پیش میرفت و جنگلهای سبز و خرم ، ساخته انهای بکنواخت ایستگاهها، دره های سرسبز و زیبای جلوه قطار رد میشدند و دانشجویان دانشکده ادبیات را در يك بهت و شادی وصف ناپذیر باقی میکذاشتند. ۲۴ ساعت تمام بدین نحو گذشت و قطار ساعت هفت و نیم صبح روز جمعه پنجم فروردین وارد تهران شد . شب اول دانشجویان مهمان دبیرستان البرز بودند و روز جمعه ۵ فروردین جناب آقای دکتر بیانی کفیل دانشگاه تبریز در کالج ملاقات دانشجویان آمده و سال نو را بآنان تبریک گفتند و ابراز تقدیر نمودند .

صبح روز یکشنبه هفتم فروردین دانشجویان از کتابخانه و باشگاه ورزش و بیمارستان و چاپخانه بانگملی تهران بازدید بعمل آوردند .

این چاپخانه بامدن ترین دستگاههای چاپ مجهز و ۲۵۰ نفر در آن کار میکنند و میتوان گفت که از بزرگترین چاپخانه های تهران بشمار میرود .

عصر روز هفتم از کاخ گلستان و موزه سلطنتی و تخت مرمر بازدید بعمل آورده و شب را استراحت و صبح روز دوشنبه هشتم فروردین از تهران با قطار بسوی زنجان حرکت و در زنجان پس از صرف شام با اتوبوس به طرف تبریز حرکت نمودند و ساعت ۲۱ روز سه شنبه نهم فروردین وارد تبریز شدند .

تمام جریان این مسافرت و مراکز باز دید شده بوسیله آقای جرجانی استاد دانشکده ادبیات که همراه دانشجویان بودند فیلمبرداری شد
در این مسافرت علمی دانشجویان دانشکده ادبیات تبریز علاوه از اطلاعات مفید و سودمندیکه از بازدید آثار تاریخی و مؤسسات فنی نفت و نگاههای فرهنگی و کارخانجات و چاپخانه ها و کتابخانه های بزرگ کشور کسب نموده اند خاطره های فراموش نشدنی و ذیقیمت دیگری که در نظر ایشان گرانیه از اطلاعات مذکور میباشد باخود همراه آورده اند و آن مهربانیها و پذیرائی گرم هم میهنان تهرانی و خوزستانی آنها میباشد .

ج - گزارش مسافرت علمی در سال ۱۳۲۸ (بقلم مینائی)

این سومین سالی بود که باتفاق استادان و دانشجویان بهزم گردش علمی از تبریز خارج شدیم خاطرات شیرین و فراموش نشدنی که در دو سال گذشته از صفحات سبز و خرم شمال و مناطق نفت خیز و پر ثروت جنوب داشتیم ، اشتیاق مارا بدیدن زیباییهای دو شهر بزرگ و تاریخی ایران یعنی اصفهان و شیراز بیشتر میکرد . این مسافرت از ۲۵ اسفند ماه شروع و هاشتم فروردین ۱۳۲۹ ادامه داشت .

راستی اگر بخواهیم جزئیات مشاهدات این سفر را شرح دهیم مثنوی هفتاد من کاغذ شود زیرا درظرت مدت قلیل که مادر گردش بودیم . اگر چه من هم مانند بیشتر رفقا یادادشتهای گرانبها از این گردش برداشته ام تا در تنظیم خاطرات این مسافرت برایم دستمایه باشد ولی در اینجا از آوردن مطالب زاید و تاریخ بازدید شهرها و مطالب جزئی خودداری کرده و تنها بذکر قسمت های حساس و رموز مطالب ها میپردازم .

شوق دیدار اصفهان و شیراز بقدری مارا مست کرده بود که راستی سراز بانمی شناختیم

دردانشرای تهران

و سرمای هوا بسته بودن راه مانع از انجام دادن این مسافرت نشد . اقامت مادر تهران که در محل دانشسرای مقدماتی بود یکروز بیشتر طول نکشید زیرا همه میخواستیم بزودی خود را در مقابل سردرب مسجد شیخ لطفاله اصفهان و حجاریهای ظریف تخت جمشید مشاهده نمایم .

اصفهان : اصفهان رانیمه خوانند از جهان صد جهان من دیده ام در اصفهان شب بود که با اصفهان پایتخت سلاطین عظیم الشان صفوی رسیدیم . شهر درو هله نخست خیلی

باعظمت و مجلل در نظر ما جلوه نمود. از نگاه اول دریافتیم که آنچه در باره اصفهان خواننده و شنیده‌ایم اغراق آمیز نبوده است. شب را در محل دانشسرای پسران راحت کردیم و صبح ما را به محل اداره فرهنگ راهنمایی کردند، اداره فرهنگ یکی از ساختمان‌های آبرومند دوره صفوی را اشغال کرده است. دفتر فرهنگ همان تالار معروف اشرف است که شاه سلیمان ساخته و اطاق کوچکی در جنب آن قرار دارد که محل پذیرایی سفراء خارجی بوده و قریب آن متاسفانه از بین رفته - در این اطاقها یکدنیا صنعت و طلاکاری و نقاشی و کج بریها بکار برده شده که زبان از شرح آنها عاجز است

در میدان شاه - در دنبال راهنما عازم میدان شاه، نقش جهان شدیم. می گویند اینجا میدان چوگان بازی جوانان در زمان شاه عباس بوده است. این میدان را شاه عباس ساخته و بسیار وسیع است در اطراف آن درختان کهنسال کاشته شده، در یکطرف عالی قاپو، در مقابل آن مسجد شیخ لطف اله و از یکطرف مسجد شاه، در مقابل آن سردر بازار قرار گرفته

عالی قاپو - عالی قاپو در میدان شاه به تقلید باب عالی عثمانی ساخته شده و هفت طبقه دارد این عمارت محل سکونت حرم شاه عباس بوده و بسیار مفصل و مجلل است. در قسمت بالا دیوانیست که گویا محل بار خصوصی شاه بوده و حوض آهنی آن اکنون باقی است. بعد از بالا رفتن از ۱۳۰ پله با آخرین قسمت مرتفع عمارت رسیدیم. و کج بریها، نقاشیهای ظریف آئینه کاریها در تمام قسمت ها جاب نظر میکنند افسوس که در زمان ظل السلطان روی بعضی نقاشی هارا با کج پوشانیده اند

مسجد شاه - کاشیهای سردر مسجد شاه بخط علیرضای عباسی نوشته شده که فوق العاده ظریف و خوش خط است. برای ساختن این مسجد بیست سال وقت صرف شده. گنبد یکی از صفاها خیلی بلند است و صدای شخص را بخوبی منعکس میکند. در هر گوشه از مسجد دروازهها یکدنیا صنعت و مهارت نهفته شده که متاسفانه وقت کافی برای ما نبود تا با حوصله به مشاهده ظریف کاریهای کاشی آت پیروزیم. ابوانها را با عجله می بینیم و رد میشویم. شاخص معروف که شیخ بهائی ساخته در حیات این مسجد است.

مسجد شیخ لطف الله - گنبد مسجد از داخل مانند کاسه چینی بزرگی است که وارونه گرفته باشند، واقعا انسان در مقابل اینهمه صنعت و ظرافت و هنر و ذوق کاری بغیر از تعظیم و خشوع نمیتواند بکند، کاشیهای مسجد تماماً بی عیب مانده و مثل اینست که چند روز قبل از زیر دست خارج شده است. بنای مسجد در ۱۰۳۸ با امر شاه عباس و بنام یکی از علمای معروف تشیع ساخته شد عصر همانروز بدیدن پل خواجو رفتیم. این پل را شاه عباس ثانی ساخته و دارای سی و سه چشمه (سه طبقه است) میباشد که آب زاینده رود از آن میگذرد - در امتداد مسیر رودخانه خیابانی است بنام دالان بهشت که در بهار و تابستان خیلی خرم و باصفا میشود

مسجد جامع - این مسجد از ابنیه مهم و تاریخی اصفهان است. بنای آن مربوط به چند دوره بوده و هر قسمت آن یادگار سلسله‌ایست که بر ایران حکومت داشته‌اند - گنبد قدیمی را دیبانه ساخته‌اند و صاحب عباد ایوانی بر آن افزوده، گنبد دیگر مربوط به خواجه نظام الملک است. قسمتی هم در دوره مغول ساخته شده و در قرن نهم نیز کاشی کارهای معرق بوسیله امراء تیموری بعمل آمده و کتیبه بدستور شاه طهماسب بر آن نوشته‌اند. چهار صفا بدستور ملک‌شاه سلجوقی ساخته و بعداً در دوره صفویه آنرا کاشی کرده‌اند - در حیاط مسجد چهار صفا دایره مقابل یکدیگر بنا شده، بنامهای استاد و شاگرد، درویش و عباد. بالاخره در قرن یازدهم چهار ستونی بدان اضافه کرده‌اند که تشکیل نمازگاه بزرگی را میدهد. از همه مهمتر و عجیب تر کچ بری بر جسته و نقشنگی است که در یکی از طاقها بدستور وزیر سلطان محمد خدابنده بعمل آمده. این مسجد شبستانی دارد که در عهد تیموریه بنا شده و سقف‌ها بدون ستون و قائمه مستقیماً بوسیله طاقها بزمین متصل است - در قسمتی از مسجد در کتیبه نام خلفای اربعه دیده میشود که یادگار حکومت اشرف افغان است.

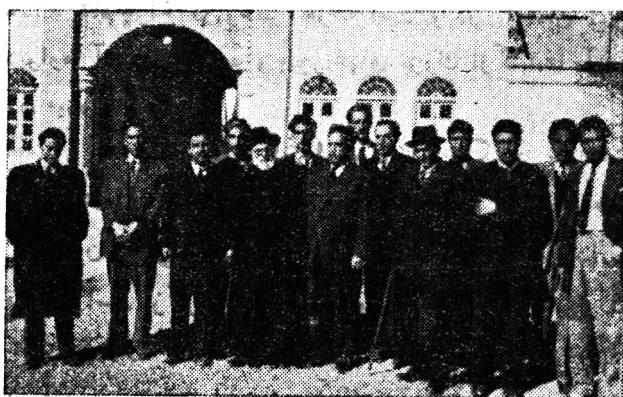
چهل ستون - چهل ستون مارا از همه بیشتر بخود مشغول کرد، این چاراهم شاه عباس ساخته است، در تالار بزرگ که دیوارها پراز تصویر جنگ‌ها و مجالس بزم شاهان صفوی است انسان نمیداند بکدام گوشه برود و تماشا کند. مجالس بزم شاه عباس و شاه صفی و مجالس پذیرائی شاه طهماسب از هماون شاه هندی و جنگ شاه عباس ثانی با لیکها، تصاویر رنگین نقاشان معروف عهد صفوی، درهای منبت کاری شده بطوری مارا مجذوب کرد که متوجه گذشت وقت نشدیم. در این تالار در دوره‌های بعد نقاشیهای سلاطین قاجار و افشار اضافه شده است - ایوان بزرگ بیرون دارای بیست ستون است که در جلو آن حوض بزرگی قرار دارد و تمام بنا در وسط باغ باصفائی است.

قبر صائب تبریزی و منار جنبان - ماهی خلی میل داشتیم جنبیدن منار معروف اصفهانرا از نزدیک مشاهده نماییم - اتوبوسها مارا در خارج شهر بمجلی که مقبره شخصی در آن واقع است بردند. گویا منارها بوسیله امیر عبداله بن محمود در سال ۷۱۶ ساخته شده است مقبره حیاط کوچکی دارد و منارها در دو طرف بالای مقبره قرار دارند و وقتی که یکی از منارها را تکان بدهند منار دیگر که ظاهراً انصالی بدان ندارد حرکت میکند. عصر همان روز بدیدن قبر صائب که در باغ باصفائی واقع است رفتیم. قبر صائب دو سال قبل کشف شده و معلوم نیست چرا فرهنگ محل برای ساختن مقبره آبرومندی جهت شاعر سبک هندی اقدامی نکرده است.

مسجد چهار باغ - این مسجد از بناهای معظم و مهم اصفهان است. دیدن آن شخص را بیاد مسجد سه سالار تهران میاندازد - حیاط وسیع و مشجر با طاقها و حجرات طلبه نشین بادو سردر و يك محراب که کاشی کاری شده است بیننده را متوجه میکند که شاهان صفوی چه قدر و قیمتی برای دانش و دانشمندان قائل بوده‌اند. این مدرسه از آثار شاه سلطان حسین

صفوی است و گویا خودش نیز سمت استادی آنجا را داشته و صحت این نکته از وضعیت ممتاز و بس عالی یکی از حجره‌ها که خاص او بوده بخوبی پیداست.

جلفای اصفهان. در آخرین روز توقف بدیدن جلفا رفتم جلفا سابقاً در بیرون اصفهان بوده و بندریج که شهر توسعه یافته و فاصله بین اصفهان و جلفا آباد شده اکنون در حکم یکی از بخش‌های شهر بشمار میرود. محله ایست بس تمیز و آباد- این قصبه را شاه عباس بعد از ارامنه کوچانیدن از سرحد شمال غربی ایران بدانجا ساخته است. چیزیکه بیش از همه ما را در اصفهان مجذوب

کرد کلیسای تاریخی جلفای اصفهان بود. بنای کلیسا در ۱۶۵۴ مسیحی یعنی ۴۸ سال بعد از انتقال ارامنه صورت گرفته. جمعیت جلفا در حدود چهار هزار بوده و باقراء نزدیک در حدود ده هزار نفر است. در مدخل کلیسا تصویر اشخاصیکه خدمات عمده برای فرهنگ

در جلفای اصفهان

ارامنه کرده اند دیده میشود. داخل کلیسا که محل نماز ارامنه است بیشتر شیشه بیک رنگارستان است تا بیک معبد. از بالای گنبد بلند مدور که سقف کلیسا است گرفته تا قسمت پائین دیوارها از نقاشیهای دلفرب مزین شده است. موضوع نقاشیها بیشتر از انجیل و تورات مأخوذ شده است در هر گوشه از این معبد کوچک یک دنیا صنعت و هنر از نقاشان و معماران عهد صفوی بیادگار است نقاشیهای عالی و قشنگ سرتاپای دیوارها را مستور کرده و حتی برای نمونه یک متر مربع هم جای خالی دیده نمیشود. در محل کلیسا در سمت دیگر موزه ارامنه دایر است در آنجا فرامین شاهان صفوی دایر بلزوم مراعات حال ارامنه و تحفیف مالیاتها، کتابهای خطی قدیم لباسهای عهد گذشته ارامنه جلب توجه میکرد. مردم اصفهان که بکارکن و زحمتکش بودن معروف ایران هستند خود اعتراف داشتند که ارامنه جلفا مردمانی ساعی و جدی میباشند.

شیراز - عصر روز اول سال ۱۳۲۹ بشیراز رسیدیم و از زیر دروازه قرآن گذشته و وارد شهر شدیم. منزل از طرف فرهنگ محل در دبستان محمد رضا شاه پهلوی معین شده بود. شب را راحت کرده و صبح برای دیدن قسمت‌های تاریخی شهر براه افتادیم. در بین آثار گرانبهای شهر آنهاییکه در دوره سلطنت کریم خان ساخته شده جالب تر و مهم تر است: مسجد وکیل با ۴۸ ستون آن، حمام وکیل که تبدیل بوزر شخانه شده، بازار وکیل با گنبد های بلند که همه حاکی از علاقه وکیل‌الرعا با معماریت شهر شیراز است. مردم با ذوق و حق شناسی شیراز

با کشیدن خیابانی که با خیابان شاهرضای تهران برابری میکند نام و کیل را زنده کرده اند و همه مردم فارس علاقه باطنی نسبت بکریم خان دارند.

اداره فرهنگ فارس با ایجاد موزه آبرومندی در يك باغ مصفا آثار تاریخی شهر را در آنجا جمع آوری و در معرض تماشای عموم گذاشته است، نقاشیها، زردوزیها، اشیاء مکشوفه زبر خاکی تخت جمشید و سایر آثار صنعتی مهم در این موزه نگهداری شده است.

شاه چراغ - مقبره شاه چراغ وسید میر احمد دو امامزاده طرف توجه در شیراز هستند شاه چراغ در وسط محوطه است و در ساختمان آن نهایت سلیقه بکار رفته . بیشتر دیوارها آینه کاری شده و چلچراغهای بزرگ از گنبد ها آویزانست و مردم دسته بدسته زیارت آن میروند .

باغ دلگشا و باغ ارم - باغ دلگشاد نارنجستان مفصلی است ولی در سال گذشته در اثر سرما بیشتر درختها خشک شده است با اینحال طراوت و زیبایی و طرز خیابان کشی آن حاکی از ذوق سلیم و سلیقه صاحب آن میکرد . باغ ارم که متعلق بیکی از خوانین قشقایی است از گردشگاههای خصوصی عذیم النظیر شیراز است . در این باغ توجه ما بیشتر بسوی درختان سرو که سر بر آسمان صاف شیراز برافراشته اند معطوف میشود - حوض بزرگ - درختان لیمو و نارنج - عمارت باشکوه آن يك منظره بس عالی باین باغ داده است که راستی قلم یارای توصیف آن نیست

حافظیه - اینجاست مدفن حافظ شیرین سخن ، اینجاست کعبه عشاق و زیارتگاه عرفا ، بالاخره رسیدیم بباغ باصفائی که حافظ شیرازی در آنجا بخاک سپرده شده . همه دانشجویان در عین حال که میخواستند بزودی خود را در کنار قبر حافظ بینند ولی يك حس احترام و تعظیم که همه در خود احساس میکنند مانع از عجله و سبقت بر یکدیگر است - اتوموبیل ها ما را در جلو باغ حافظیه پیدا کرد . بانانی از پله ها بالا رفتیم - از بلندی در وسط باغ ابوان کوچکی که با کاشی ها مزین است مشاهده شد . همانجاست که بزرگترین شاعر شیراز بخاک سپرده شده . بر روی قبر سنك بزرگ مرمر گذاشته اند که اشعاری از صاحب مزار بر روی آن و دیوارهای اطراف باغ و سقف ابوان مقبره بر روی کاشی ها نوشته اند، از دور و دور قبر عکس ها و فیلم ها برداشته شد . بویژه مرحوم جرجانی که خود اکنون در عالم ارواح با حافظ همدم گردیده در انتخاب بهترین منظره ها از قبر و باغ سعی داشت - در آخرین دقیقه ها که خواستیم مقبره را ترك نمائیم شادروان با قدمهای متین و موثر از پله های قبر پائین آمد و از او فیلم گرفتند .

سعدیه - کسی که راهنمای ما در سعدیه بود میگفت که در ۵۰ سال قبل یکمده مردم متعصب سنك مزار سعدی را که نام خلفای چهارگانه بر آن نوشته شده بود شکسته و بتاراج

برده اند. سنك فلی وزار تازه است. برای آرامگاه شیخ شیراز يك بنای با عظمت که شایسته مقام آت شاعر بزرگ باشد در نظر گرفته شده و برای هزینه آن از هر تن ربسمان مصرفی کشور ۵۰ ریال گرفته میشود که بعد از اتمام آت، بمصرف توسعه فرهنگ فارسی خواهد رسید. بنای ساختمان که در حال حاضر استخوان بندی آن قریب باتمام است در سال ۱۳۳۲ خاتمه خواهد پذیرفت. سمدی پیش از هر کس در زنده کردن ایران و ایرانی سهم بسزائی داشته و هر قدر در تجلیل نام این مرد بزرگ اقدام شود. باز حق آن بخوبی ادا شده است. عصر روز دوم فروردین از قبر خواجو و آب رکن آباد و تکیه در آویش و مقبره هفت تن دیدن کردیم و صبح روز بعد بمقبره بابا کوهی که در بالای تپه ای واقع است رفتیم که البته برای شرح هریک صفحات مفصل باید تسوید کرد.

تخت جمشید - این بنای تاریخی در سر راه شیراز باصفهان در ۱۰ فرسخی شیراز واقع است ما مطالب زیادی درباره تخت جمشید در کتابهای تاریخ و جغرافی و مجلات خوانده و تصاویر متعددی از خرابه های پایتخت شاهان هخامنشی دیده بودیم ولی باید اعتراف بکنم که تمام این خوانده ها نتوانسته بود یکپارچه تأثیر مشاهده گوشه از آن را در ما بنماید، گردش و بازدید در خرابه های پرس پوایس شده ولی افسوس که دو سه ساعت وقت برای مشاهده این آثار و بی بردن بذوق و قریحه و فکر و نوع ایرانی کافی نیست. روزها بلکه ماهها وقت لازم است تا باتفاق اهل خبره مطالعه در هریک از این سنك های عظیم الجثه، این سرستونهای غول آسا، این خطوط میخی و بابلی، این حجاریها بشود. سر درهای معظم سنگی، پله های معروف يك قطعه، قسمت های جدید الكشف بنا، دخمه های شاهان هخامنشی که در دل سنك خارا کنده شده، شخص را بتامل و سکوت و تفکر در باره تمدن ازین رفته ایران و میدارد. سالون آپادانا، ستونهای بلند قصر و راهروها، نبشته ها، اینها چیزهایی نیست که بتوان در چند ساعت مشاهده کرد و در چند صفحه در روی کاغذ توصیف نمود.

نقش رستم و دخمه داریوش - تخت جمشید را بایکدنیا نادر ترك گفتیم و اینك اتوبوسها ما را در مقابل چند دخمه که یکی از داریوش بوده و جائی بنام آتشگاه و محل برجمها نگاهداشته اند از پله های آهنین بالا رفتیم و خود را در درون دخمه و روبروی مقبره داریوش یافتیم. در سمت چپ گوهپارا کنده و حجاریهایی در آت کرده اند. در یکی از آنها صورت داریوش و گاه و سیروس که روی گاه نهاده شده نقش گردیده و کتیبه هم بامر داریوش در آنجا کنده اند.

بنداهیر - قبل از بازدید تخت جمشید بند امیر را که عضد الدوله دیلمی بر روی رود کر بسته است مشاهده کردیم. این پل بالینکه در حدود ۹ قریب از تاریخ ساختمان آن میگذرد

پند امیر

هنوز بریاست و ۱۴ چشمه
آن آب فراوان کر را بسمت
دیگر جریان میدهد .

میتوان بدروستی
ادعا کرد که آنچه ما در ضمن
دو هفته مسافرت دیدیم و
آموختیم به مراتب ارزش‌در
توسعه فکر و معلومات ، از
صدها کتاب بیشتر است . در
حقیقه ما در اندک مدتی بیشتر
چیزها را که خوانده‌ام ولی

بدروستی درک نکرده بودیم برای امین دیدیم

د- گزارش مسافرت علمی در سال ۱۳۳۹ (بقلم کارنگ سال چهارم)

روز پنجشنبه ۲۴-۱۲-۲۹ بعد از ظهر دانشجویان سال سوم دانشکده که آماده مسافرت

بودند در محل دانشکده
ادبیات گرد آمده و از پس
بستن بار و بنه در ساعت ۵
و یک ربع از تبریز حرکت
کردیم و ساعت ۱۵ سه ربع
از میانه گذشته در ۴ یک ربع
بعد از نصف شب وارد زنجان
شدیم . پس از استراحت و
صرف صبحانه ۷ یک ربع بصوب
قزوین رهسپار و پس از عبور
از خرم دره و سیاه دهن

حیاط دانشکده

ساعت ۱۱ صبح بقزوین رسیدیم ، پس از کمی اقامت در ساعت ۱۱/۵ بعد از ظهر بطرف رشت
حرکت کردیم ، ساعت ۲ ناهار را در شیرین سو صرف و پس از عبور از رودبار و رستم آباد
و چند آبادی کوچک زیبا ساعت ۶ و ۱۰ دقیقه بعد از ظهر بشهر زیبا و باطراوت رشت وارد شدیم .
شب را در مسافرخانه درخشان استراحت و ساعت ۱۱ صبح روز شنبه ۲۲/۱۲/۲۹

با اتفاق آقایان نور آذر و دانشور بازدیدی از معاون فرهنگ رشت آقای صدیق کوچکی بعمل آوردیم، ضمناً برنامه‌ای نیز باراهنمایی ایشان تنظیم شد که از کارخانجات و جاهای تماشائی و مهم رشت دیدنی بعمل آید. بنابراین با همراهی آقای حاتمی کارمند فرهنگ رشت:

ساعت ۲ بعد از ظهر روز شنبه ۲۶/۱۲/۲۹ از دبیرستان شش کلاسه شاپور باز دید بعمل آمد، این دبیرستان در ۱۳۱۳ تأسیس و در حدود ۸۰۰ نفر دانش آموز و کتابخانه و موزه و لایرا توار نیمه کامل و سالن خطابه‌ای نیز داشت، و ضم دبیرستان مرتب بود، آقای سیدعلی مستشاری رئیس و آقای علی اصغر عمارلویی معاون دبیرستان پذیرائی و احترامات لازم بعمل آورد، آقای دانشور در کلاسهای ۶ ادبی و طبیعی سخنرانی کوتاه و مفیدی کرده ضمناً دانش آموزان را بادامه تحصیل در دانشگاه تبریز دعوت و ترغیب نمود و همچنین بسؤالات دانش آموزان پاسخ‌های کافی داد. پس از گرفتن چند قطعه عکس دبیرستان را ترك و بسمت کارخانه گونی بافی رشت رهسپار شدیم. هنگام ورود آقای قزوینیات معاون کارخانه با کمال خوشرومی با استقبال آمده مارا با سالن‌های مختلف (برق - کشف کشی - گونی بافی خیاطی و غیره) هدایت نموده و توضیحات لازمی در هر خصوص داد، خلاصه توضیحات ایشان و مشاهدات ما این بود که کارخانه گونی بافی رشت شرکت سهامی است و متعلق بیازده نفر می باشد، ۴۲۰ نفر کارگر مرد و ۸۰ نفر کارمند دفتری و غیره دارد یک نفر مهندس انگلیسی نیز در این کارخانه خدمت می کند. حداقل مزد کارگر ۳۲ ریال است، کفنی که در این کارخانه مصرف می شود محصول خود رشت و سایر شهرهای گیلان و مازندران است و در مدت ۸ ساعت کار روزانه تقریباً ۸۰۰۰ متر پارچه گونی محصول میدهد.

ساعت ۹ صبح روز ۲۷/۱۲/۲۹ بامیت آقای حاتمی و تمام رفقا دیدنی از پرورشگاه رشت بعمل آمد، نخست در اطاق رئیس پرورشگاه کودکی خیر مقدم گفت و سپس ناظم پرورشگاه آقای کریم در گوهرائی بسؤالات آقایان دانشجوین پاسخ داد.

مؤسس این پرورشگاه آقای معتمد همایون مؤدهی و بانو افسر مؤدهی خانم ایشان می باشد، اهداء محل ساختمان و قسمتی از بنای ساختمان نیز از طرف ایشان انجام گرفته و سپس شهرداری و فرهنگ رشت نیز از اقدام خیر ایشان استقبال و بودجه برای آت قائل شده اند، همچنین سازمان برنامه و شخص اعلیحضرت شاهنشاه نیز مساعدتهائی مبذول داشته اند. هم اکنون نام این پرورشگاه دبستان مؤدهی و رئیس افتخاری آن آقای معتمد همایون مؤدهی رئیس انجمن شهرداری رشت هستند. این پرورشگاه از يك دبستان ۶ کلاسه و يك پانسیون با اثاثیه و ساختمان لازم (آشپزخانه - سالن غذا خوری - خوابگاه - سالن مطالعه - حمام - نمازخانه سالن نمایش - خیاطخانه - رخت شویی - و غیره) با لوازم کافی تشکیل یافته است، ۲۴۶ دانش آموز در این دبستان تحصیل می کنند که ۱۳۹ نفر آنها پرورشگاهی و بقیه آزادند. ساعت یک ربع به ۱۰ صبح از دانشسرای مقدماتی پسران رشت دیدن کردیم - شاگردان بجهت عدم موافقت وزارت

فرهنگ باگردش علمی آنها اعتصاب کرده بودند، نخست رئیس و ناظم دانشسرا خبر مقدم گفتند سپس از خوابگاه‌ها و سایر قسمت‌های شبانه روزی دانشسرا بازدید شد، بنا به تقاضای آقای دانشور دانش‌آموزان در سالن سخنرانی دانشسرا حضور یافتند. آقای دانشور سخنرانی مختصر و مفیدی ایراد و دانش‌آموزان را بعلل اساسی عدم موافقت وزارت فرهنگ آگاه و بر رفع اعتصاب دعوت نمود، دانش‌آموزان قول مساعد دادند.

ساعت ۱۱ صبح بمدرسه علوم دینی (مهدویه) رفتیم و آقای ضیاوری رئیس روحانیون رشت و سر مدرس آن مدرسه پذیرائی گرمی از دانشجویان و سرپرستان بعمل آورد، پس از صرف چای و شیرینی و بیان طرز تربیت دانشگاه و سنجایی حسنه آذربایجانیان را مورد تجسید قرار داده گفت فقط شیمه و حسن تربیت آذربایجانی است که در نهایت تجدید و ترقی خواهی همواره عالم روحانیت و دیانت را مورد تقدیس قرار می‌دهد؛ پس از بازدید قسمت‌های مختلف مدرسه ساعت ۱۱ و ۳ ربع از خدمت آقای ضیاء وری مرخص شدیم.

ساعت ۲ بعد از ظهر بمزار سلیمان دازاب رفتیم، این مزار قبر سلیمان بن عیسی بن علی بن حسین ع ق بود، صندوق روی قبر منبت کاری و ظاهراً متعلق بقرن ششم یا هفتم هجری است. ضمناً در گورستان شهدای مشروطیت قبر میرزا کوچک خات جنگلی مجاهد معروف و قبر میرزا حسین خان کسمائی شاعر شهیر مشروطه مستوفی در ۱۲۹۹ شمسی راز ایزت و عکس‌های چندی نیز بر سر مزار آنان گرفته شد.

ساعت ۳ بعد از ظهر از انبار اداره نوغان رشت و سپس از کارخانه ابریشم کشی رشت بازدید بعمل آمد، آقای مهندس طهماسبی پس از خبر مقدم قسمت‌های مختلف کارخانه (سالن دیک بخار - موتور برق - سالن ملشین‌های ابریشم کشی - بهداری - داروخانه - چاه آرتیزین و غیره) را نشان و تمام جزئیات را شرح و بهمه سؤالات دانشجویان پاسخ کافی داد، در این کارخانه ۷۶ دستگاه ماشین ابریشم کشی موجود و قرار بود ۱۲۰ دستگاه دیگر نیز از چالوس بدانجا منتقل نمایند. کارگران قسمت ابریشم کشی عموماً زن و مردشان از ۱۵ الی ۲۴ ریال، و محصول کارخانه در عرض یکماه قریب یک تن نخ حریر بود.

ساعت ۴ و یک ربع از دبیرستان دخترانه فروغ‌دیدن کردیم، کلاس ۴ و ۵ این دبیرستان فنی بود، این مدرسه را آمریکائی‌ها در سال ۱۲۸۴ تأسیس و در سال ۱۳۲۰ بایران تحویل داده‌اند آقای بابائی ايسانسیه طبیبی مدیر دبیرستان پس از خبر مقدم قسمت‌های مختلف دبیرستان (کلاس‌ها - اطاق بچه داری علمی - لابراتوار - فیزیک و شیمی و طبیبی - سالن نمایش و سخنرانی - آشپزخانه - اطاق خیاطی - اطاق پذیرائی و غیره) را ارائه و طرز کار و برنامه دبیرستان را شرح داد و پس از صرف چای و شیرینی و گرفتن چند قطعه عکس ساعت ۵/۵ دبیرستان را ترك گفتیم.

ساعت ۸/۵ روز دوشنبه ۲۹/۱۲/۲۸ بقصد بندر پهلوی از رشت حرکت و پس از عبور از خمام و چند آبادی کوچک ساعت ۹ به بندر پهلوی رسیدیم و جلوی اداره فرهنگ پیاده شده و با همراهی نماینده آن اداره در غازیان از قسمت‌های مختلف شیلات (موتورخانه - لابراتوار - موزه - حوضخانه - سردخانه - دودخانه - تخته بری و غیره . . .) دیدت کردیم ، سپس به بندر پهلوی مراجعت و از بلوار و تفرجگاه عمومی واسکله و قایق‌های صید ماهی و کشتی‌های نیروی دریائی دیدن نمودیم و عده‌ای از رفقا با قایق‌های پاروئی گردش بر روی آب‌های ساحلی کردند ، پس از صرف ناهار و استراحت ساعت ۴ بعد از ظهر از بندر پهلوی حرکت و ساعت ۵ دوباره وارد رشت گردیدیم .

ساعت ۵ صبح روز سه‌شنبه ۲۹/۱۲/۲۹ بقصد شاهی از رشت حرکت نمودیم و ساعت ۹ و چهل دقیقه از آستانه عبور و ساعت ۹ و پنجاه دقیقه وارد لاهیجان شدیم ، از باغ معروف آقای قوام السلطنه دیدن کردیم، مساحت این باغ هشتاد هکتار و بزرگترین باغ‌های شمال است جناب آقای قوام السلطنه در لاهیجان بودند و بانهایت لطف از ما پذیرائی کردند، پس از صرف چای و شیرینی و گرفتن چند قطعه عکس بامعظم له ، قسمت‌های مختلف کارخانه چائی سازی توسط آقای محمد قوام ارائه و در هر قسمتی شرح کافی داده شد ، سپس بصوب شهر لاهیجان حرکت و پس از ورود بشهر ، بیابان مشهور کشاورزی رفتیم این باغ دارای گلخانه و موزه نباتات و طیور و گرمخانه و گلخانه و دستگاه جوشناسی و بسیار زیبا و تماشائی بود . برای اولین بار در این باغ درخت کافور (بنرش از فلسطین و هندوستان) - گل لافرانس (بنرش از فرانسه) - ماکمولیای بنفش - اوکالیپتوس (برک و بوستش در مانت قطعی مالاریاست) - گل گاردانیا - درخت تنک (درخت محکم ، چوبش غیر قابل نفوذ است و روغنش برای غیر قابل نفوذ - ساختن بال طیاره‌ها و چوب کشتی ها بکار میرود) - درخت کائوچو - پرتقال یافا (بنرش از

منظر ای از رامسر

آمریکا) و
اقسام متعددی
از سرو، کاج ،
شمشاد ، مر -
کبات ، سبز -
یجات و گلها
را دیدیم .
مؤسس و بانی
این باغ مرحوم
کاشف السلطنه
بود که مزارش

بر کنار باغ مشهود است. پس از استراحت مختصر و صرف ناهار در لاهیجان ساعت ۲ و یکربع حرکت و پس از عبور از لنکرود (ساعت ۲ و سه ربع) ورود سر (ساعت ۳ و سه ربع) و کلارچای (ساعت ۴) و پل زیبای کبود و چابک سر (ساعت ۴ یکربع) سر ساعت ۴ و نیم بعد از ظهر وارد شهر زیبای رامسر شدیم، اناتیه و جامه‌دان هارا در دبستان رامسر گذاشته بگردش و تماشای باغ‌های عالی و کاخهای زیبای کازینو و مهمانخانه رامسر پرداختیم، شب را در آنجا بسر برده و صبح پس از استحمام در گرمابه معدنی درجه یک رامسر ساعت ۹ روز چهارشنبه ۱۹۱۲۳۰ به شهسوار حرکت و پس از عبور از آن شهر (ساعت ۹ و پنجاه دقیقه) و چند آبادی کوچک ساعت ۱۱ صبح بشهر چالوس رسیدیم، در این شهر از قسمت‌های مختلف کارخانه حریر بافی (موتور برق - سالن ابریشم کشی - تابندگی - سالن چاپ سالن رنگرزی - سالن نقشه‌زنی - سالن جوراب بافی - خشک‌خانه - تصفیه‌خانه - فروشگاه - وغیره) بازدید نموده و کارخانه را ترک گفتیم، پس از استراحت مختصر و صرف ناهار در چالوس ساعت ۱ و ربع بعد از ظهر حرکت و بفاصله ده دقیقه از بندر نوشهر عبور و چون تحویل سال نزدیک بود، در نزد شیلات مازندران پیاده شده و در کرانه دریای خزر پتوها را گسترده و قوطی‌های شیرینی و آجیل را باز کرده منتظر تحویل سال بودیم، پس از تحویل و صرف شیرینی و مصاحبه و گرفتن چند عکس دسته جمعی با توبوس سوار و دوباره بحرکت خود ادامه دادیم؛ پس از عبور از علم ده (ساعت ۲ و نیم) و تمیشان (ساعت ۳ و ربع - محصول عمده اش کنف) - و فیله کنار (محصول عمده اش کنف) و شهر زیبای بابلسر (ساعت ۳ و ۴۰ دقیقه) و بابل (ساعت ۴/ نیم) و طالار (ساعت ۵ و ۵ دقیقه) - ساعت ۵ و ۲۵ دقیقه بشهر شاهی رسیدیم، شب رادر شاهی استراحت و ساعت ۹ و چهل دقیقه صبح روز پنجشنبه اول فروردین ماه باقطار راه آهن

سرتاسری بتهران عزیمت نمودیم، پس از عبور از ایستگاه‌های متعدد و متجاوز از هفتاد تونل و صدها پل بزرگ و کوچک که هر یک نمونه‌ای از شاهکار صنعت و لیاقت بشری و نبوغ فکری مـراتب میهن پرستی و فداکاری اعلیّه حضرت فقید رضا شاه کبیر بود ساعت

۳ و ربع بعد از ظهر وارد ایستگاه تهران شدیم.

چون ورود ما بتهران مصادف با تعطیلات بود لذا چنانکه باید و شاید امکان بازدید

از مؤسسات مهم علمی و فرهنگی و تاریخی را نیافتیم .
 شب یکشنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۳۳۰ با اتفاق رفقا برای تماشای نمایش اخلاقی و اجتماعی « بادبزن خانم و بندرمیر » در تماشاخانه سعدی حضور یافتیم
 صبح روز دوشنبه ۳۱ اردیبهشت ۱۳۳۰ برای زیارت آرامگاه اعلیّه حضرت فقید بشهر ری عزیمت کردیم، در درب ورود آقای متولی باشی آرامگاه خیر مقدم گفت، سپس آقایان دانشجویان را بسالنی پذیرائی هدایت نمود. پس از استراحت و صرف چای و امضاء دفتر یاد بود آقایان را به محل آرامگاه راهنمایی کرد و دستگلی که قبلاً توسط دانشجویان تهیه شده بود نثار قبر اعلیّه حضرت فقید شد و پس از یک دقیقه سکوت و خواندن حمد و سوره و طلب آمرزش، از قسمت های مختلف آرامگاه بازدید بعمل آمد، آقای متولی باشی با نهایت ادب و ملائمت به سوالات آقایان پاسخ میداد . ساختمان این آرامگاه بسیار زیبا و (۵۰ میلیون) ریال صرف بنای ساختمان شده بود و تنها یک قطعه سنگ روی قبر (۴۵۰ هزار) ریال قیمت داشت ، پس از گرفتن چند قطعه عکس ساعت ۱۱٫۵ ساختمان آرامگاه را ترک و بسوی تهران مراجعت نمودیم .
 ساعت ۵٫۵ بعد از ظهر روز سه شنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۳۳۰ بوسیله اتوبوس از تهران بقصد تبریز

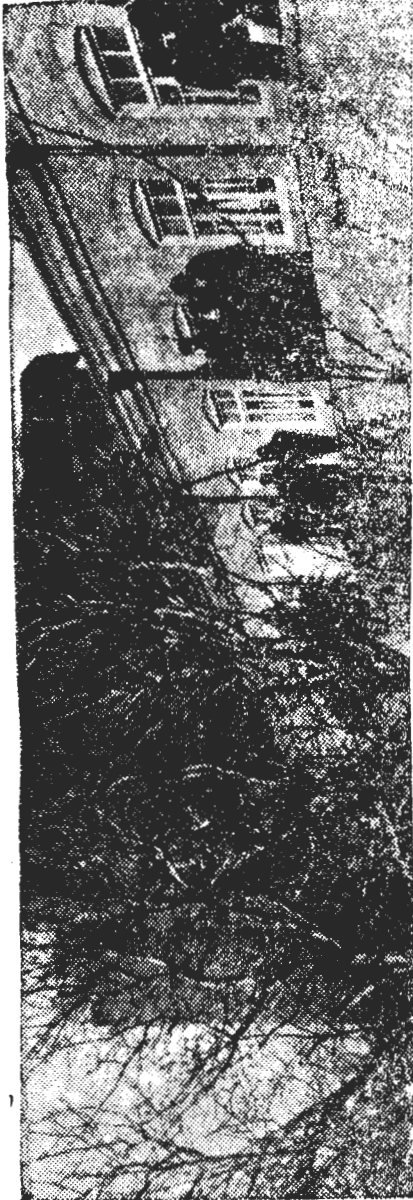

ح- رکت کردیم و دو روز
 چهارشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۳۳۰
 به سلامت وارد شهر تبریز
 شدیم و موقعیکه عقربه ساعت
 بزرگ شهرداری بازده و نیم
 را نشان میداد در جلو
 دانشکده ادبیات از اتوبوس
 فرود آمدیم .

عکس ساعت شهرداری

شورای دانشکده

بر حسب قانون دانشگاه هر يك از دانشكده‌ها دارای شورائی میباشد كه استادان

شورای دانشکده

دانشكده اعضای آنرا تشكيل میدهند.

دانشكدهٔ ادبیات تبریز نیز

دارای شورای مخصوصی است، وظیفه

این شورا رسیدگی بامور تحصیلی

دانشجویان و تهیهٔ آئین‌نامه‌های مربوط

به تحصیل و برنامه‌های دروس و وضع

مقررات بمنظور پیشرفت در امور

اداری و فنی و همچنین تصویب کلیه

کارهایی كه ارتباط بدانشكده دارد

از قبیل صدور صلاحیت تدریس و

مرخصی معلمین باحق حضور و غیبت

دانشجو در امتحان و کلاس و غیره كه

عموماً باید از تصویب شورای دانشكده

بگذرد و قسمتی از این مصوبات باید

بتصویب شورای دانشگاه نیز برسد.

شورای دانشكدهٔ ادبیات تبریز

از بدو تشكيل دانشگاه دائر بوده و

هر موقع كه لزوم پیدا کرده بدعوت

رئیس دانشگاه تشكيل یافته است.

ریاست شورا معمولاً بمعهدهٔ

رئیس دانشگاه است و صورت جلسات را

پس از قرائت و تصویب در جلسه بعد

شخص رئیس امضاء میکند.

قسمتی از مصوبات شورا

دانشكدهٔ ادبیات در کلیهٔ قوانین

و نظامات از دانشگاه تهران پیروی میکند و فقط در مواردی بمناسبت وضعیت محل

تغیراتی در برنامه‌ها و آئین‌نامه‌های مربوط قائل شده و اینك آن قسمت از مصوبات شورا كه

با دانشكدهٔ ادبیات تهران اندك تفاوتی دارد در اینجا درج میشود:

۱- برنامه رشته ادبیات فارسی

سال سوم	سال دوم	سال اول	دروس اختصاصی
۳ ساعت	۳ ساعت	—	تاریخ تحول فارسی
۳	۲	۲ ساعت	تاریخ ادبیات فارسی
—	—	۲	دستور فارسی
۳ ساعت	۳ ساعت	۲	قرائت فارسی و آئین نگارش
۴	۴	۴	زبان و ادبیات عرب
—	۲	—	متون پهلوی و زبان و ادبیات اوستائی
—	۲	—	سیستمهای فلسفی
—	۱	۲ ساعت	کلیات منطق و فلسفه
—	—	۲	سختن سنجی
۲	۳ ساعت	۳	زبان خارجه
علوم تربیتی			
—	—	۳	روانشناسی و آمار از لحاظ تربیت
—	۲ ساعت	—	اصول تعلیم و تربیت
۲ ساعت	—	—	فلسفه یا تاریخ تربیت
۲	—	—	ورزش دبیری

تبصره - دانشجویان رشته آزاد در صورتیکه مایل باشند میتوانند علوم تربیتی را نیز تحصیل نمایند .

۲- برنامه رشته تاریخ و جغرافیا

سال سوم	سال دوم	سال اول	دروس اختصاصی
۳ ساعت	۳ ساعت	۳ ساعت	تاریخ ایران
۳	۳	۳	تاریخ عمومی
۱	۱	—	تاریخ تمدن
۴	۳	۳	جغرافیای عمومی

(در جلسه ۶ آذرماه ۲۸ جغرافیای عمومی سال اول ۲ ساعت و سال دوم ۴ ساعت تصویب شد)

دروس اختصاصی	سال اول	سال دوم	سال سوم
جغرافیای ایران	۲ ساعت	۲ ساعت	۲ ساعت
جغرافیای اقتصادی	—	۱	—
جغرافیای انسانی	—	—	۱ ساعت
دروس غیر اختصاصی			
مشترك با ادبیات فارسی است			
زبان فارسی و دستور و آئین نگارش ۴ ساعت	۳ ساعت	۳ ساعت	۳ ساعت
(به موجب رای شورای مورخ ۱۳ آبان ماه ۲۷ به ۲ ساعت تقلیل یافت)			
زبان خارجه	۲ ساعت	۳ ساعت	—
عربی	—	۲	—
روانشناسی و آمار	۳ ساعت	—	—
اصول تعلیم و تربیت	—	۲ ساعت	—
فلسفه یا تاریخ تربیت	—	—	—
ورزش دبیری	—	—	۲ ساعت
تبصره - دانشجویان رشته آزاد در صورتیکه مایل باشند میتوانند علوم تربیتی را نیز تحصیل نمایند.			

۲ - برنامه رشته زبان خارجه

دروس اختصاصی	سال اول	سال دوم	سال سوم
انشاء زبان اول	۱ ساعت	۲ ساعت	۲ ساعت
ترجمه	۱	۱	۱
قرائت	۴	۳	۲
گرامر	۲	۱	—
تاریخ تطور زبان اول	—	—	۱ ساعت
معانی و بیان	—	—	۱
بحث و راهنمایی (نمره امتحان ندارد)	—	—	۱
تاریخ ادبیات (فرانسه ، انگلیسی)	—	۴ ساعت	۳

دروس اختصاص	سال اول	سال دوم	سال سوم
ادبیات زبان (روسی ، آلمانی)			
مطالعه مقدمات و قرائت متن ادبی	۲ ساعت	۲ ساعت	۲ ساعت
زبان دوم	۵	۵	۵
فارسی و ادبیات فارسی	۳	۳	۳
دروس غیر اختصاصی	(در جلسه ۶ آذر ماه ۲۸ به ۲ ساعت تقلیل یافت)		
کلیات ادبی	۱ ساعت		
علوم تربیتی :			
روانشناسی و آمار	۳ ساعت	—	—
اصول تعلیم و تربیت	—	۲ ساعت	—
فلسفه یا تاریخ تربیت	—	—	۲ ساعت
ورزش دبیری	—	—	۲ ساعت
تبصره - دانشجویان رشته آزاد در صورتیکه مایل باشند میتوانند علوم تربیتی را نیز تحصیل نمایند .			
امضاء معاون دانشکده ادبیات تبریز			

۴- آئین نامه ثبت نام و شهریه دانشجویان

دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی تبریز

ماده ۱- در ابتدای هر سال تحصیلی دانشجویان برای ثبت نام در دانشکده باید قبلاً حقوق سالانه خود را با اداره حسابداری پرداخته قبض رسید آنرا بدفتر دانشکده ارائه دهند تا نام آنها در دفتر ثبت شود.

تبصره ۱ دانشجویان شعبه دانشسرای عالی بموجب تصویبنامه شماره ۱۰۷۱۵ هیئت وزیران از پرداخت شهریه معاف هستند و احتیاج به تحصیل برك معافی ندارند.

تبصره ۲- تا بانزده در صد دانشجویان که جزء شعبه دانشسرای عالی نیستند از هر کلاس ممکن است از پرداخت شهریه معاف شوند بشرط آنکه اولاً عدم بضاعت آنها محرز باشد. ثانیاً از حیث استعداد، وضع تحصیلی و رفتار نسبت بدیگران حق تقدم داشته باشند، البته اگر عده بیشتری واجد شرایط باشند حق تقدم با فرهنگیان خواهد بود و تشخیص عدم بضاعت با مقامات صلاحیتدار و کلاسیها و تشخیص حق تقدم با رئیس

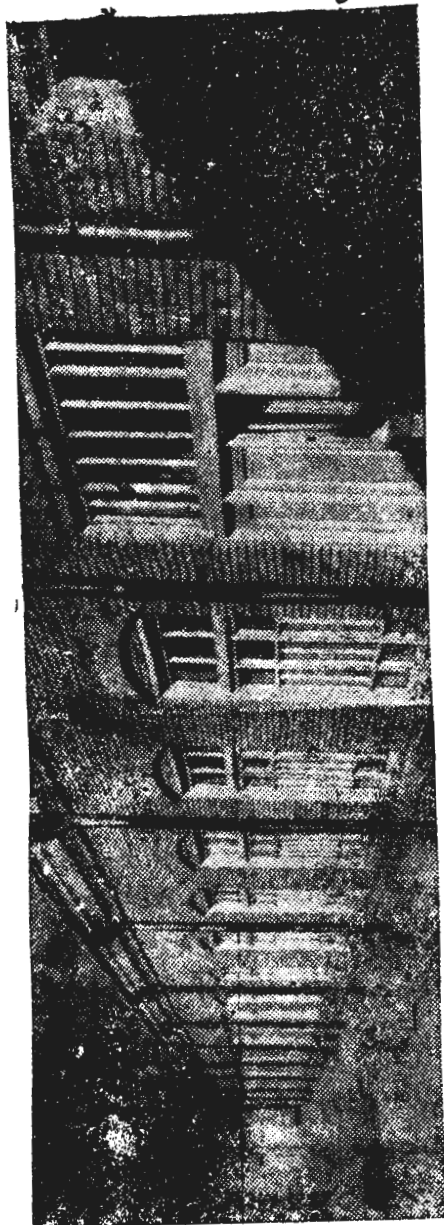
دانشکده است

ماده ۲ - حق امتحان مسابقه ورودی مبلغ پنجاه ریال است که مستقیماً توسط دفتر دانشکده وصول و بر طبق تصویب شورای دانشکده مصرف خواهد شد.

ماده ۳ - دانشجویانی که می‌خواهند در امتحان آخر سال یا تجدیدی شرکت کنند باید قبلاً حق امتحان که مبلغ صد ریال می‌باشد بداره حسابداری پرداخته قبض رسید آنرا بدفتر دانشکده برای شرکت در امتحان تسلیم نمایند ولی داوطلبان دانشسرای عالی از پرداخت حق امتحان آخر سال و تجدیدی معافند ...

ماده ۴ - دانشجویانی که در امتحانات مردود شوند حق معافیت از آنها سلب می‌شود و مادامیکه در امتحانات توفیق نیافته و بکلاس بالاتر ارتقاء نکرده‌اند نمیتوانند مجدداً در خواست معافیت نمایند.

ماده ۵ - دانشکده موظف است صورت اسامی دانشجویان خود را با تعیین کسانی که بر طبق این آیین نامه

تصویری از بنای دانشکده

معاف خواهند شد تا ۱۵ آذر بدییر خانه دانشگاه ارسال دارد و در هر سال از آخر آبان به بعد ثبت نام بهیچوجه در دانشکده میسر نخواهد بود.

ماده ۶ - اعتبار برگ معافی از پرداخت شهریه فقط برای یکسال است ولی

بارعایت تبصره ۲ ماه ۴ و ۵ هه ساله قابل تجدید خواهد بود.
 ماده ۶ - دانشجویانیکه قبل از سال تحصیلی ۲۹ - ۳۰ در دانشکده مشغول تحصیل بوده‌اند وضع آنها از لحاظ میزان شهریه و یا معافیت تغییر نکرده و کماکان با همان شرایط سابق تحصیلات خود را ادامه خواهند داد مگر اینکه تغییر این وضعیت به تشخیص دانشکده موجب پیدا کند.

آئین نامه ثبت نام و شهریه دانشجویان دانشکده ادبیات و دانشسرایعالی مشتمل بر ۷ ماده در بیست و یکمین جلسه شورای دانشگاه تبریز مورد تصویب رؤسای دانشکده‌ها و اعضای شورای دانشگاه واقع شده صحیح است. موقع اجراء گذاشته شود و رئیس حسابداری آن دانشکده مسئول اجرای راین آئین نامه می‌باشد.

رئیس دانشگاه تبریز - دکتر اقبال

۵- آئین نامه حضور و غیاب دانشجویان

ماده ۱ - حضور دانشجویان در کلیه جلسات درس که در برنامه معین شده یا از طرف دانشکده ابلاغ شود اجباری است

ماده ۲ - جریمه غیبت دانشجویان بدون عذر موجه در هر جلسه درس کسر نیم نمره از نمره انضباط می‌باشد.

ماده ۳ - برای غیبت در سال حدودی است که در صورت تجاوز از آن دانشجو از گذارندن امتحان خرداد محروم ولی می‌تواند در امتحان شهریور ماه شرکت نماید. غیبت متناوب و غیر موجه بیست درصد مجموع ساعات تدریس شده در هر ماده و غیبت متناوب و موجه سی درصد مجموع ساعات تدریس شده در هر ماده است

و در صورتیکه مجموع ساعات غیبت غیر موجه از ۸۰ و موجه از ۱۰۰ جلسه تجاوز کند از گذارندن امتحان تمامی مواد محروم میشود و اگر از دو برابر ساعات مقرر تجاوز کند از امتحان تمامی سال محروم خواهد شد و اگر غیبت متوالی دانشجویی از ۲ ماه تجاوز کند از گذارندن امتحان خرداد محروم میشود و اگر از سه ماه تجاوز نماید برابر تمام سال محروم خواهد شد و حداقل باید یکماه از سال را سر جلسات درس حاضر باشد

فصلی از بنای دانشکده

تبصره - چنانچه دانشجویی در نتیجه غیبت باعذر موجه از ادامه تحصیل در سالی محروم گردید آنسال جز و نمرات تحصیل محسوب نخواهد شد و دانشجویانی که در امتحان کلاس موفقیت نیافته و در سال دوم آن کلاس در نتیجه غیبت متوالی باعذر موجه مشمول این ماده بشوند از ادامه تحصیل و گذارندن امتحان در سال دوم محروم نخواهند بود. دانشجویی بیش از ۲ سال نمیتواند در یک کلاس توقف نماید مگر با موافقت شورای دانشکده

تبصره - موافقت دانشکده فقط مخصوص یکسال است

ماده ۴ - غیبت باعذر موجه غیبت‌هایی است که در نتیجه ناخوشی، حوادث - موارد قهریه و موانع خاصی که مورد قبول دانشکده واقع گردد پیش آید ولی اثبات موجه بودن غیبت لازم است حد اکثر ۱۵ روز پس از حضور در دانشکده بعمل می‌آید

هر گونه غیبتی که با اجازه قبلی دانشکده بعمل آید نیز غیبت عذر موجه محسوب میشود ولی البته این قبیل اجازه‌های مرخصی استثنائی بوده و در موقعیکه ضروریات زندگی ایجاب کند آنهم برای مدت کوتاه از طرف دانشکده داده میشود.

۶- آئین‌نامه انضباطی

ماده ۱- بطور کلی دانشکده انتظار دارد دانشجویان واقف به شخصیت و احترام مقام خود بوده و در کردار و رفتار چه در محیط دانشکده و چه در محیط خارج نمونه‌های درستی و متانت باشند و در اجرای وظائف خود و رعایت مقررات دانشکده نهایت دقت را بجا آورند.

ماده ۲- در جلسه‌های درس دانشجویان ملزم بسکوت و اطاعت کامل استاد می‌باشند و فقط با اجازه استاد حق سؤال و توضیح خواستن را دارند.

ماده ۳- در بازدیدهای فنی دانشجویان تحت ریاست و حمایت یک یا چند (رئیس) و راهنما بوده و باید سر موقع در محل موعود حاضر شوند و البته حق ندارند از مسیر و ترتیبی که برای بازدید ایشان تعیین شده است دور شوند و یا قبل از وقت خارج گردند به‌لاوه باید دقت نمایند کمترین آسیب یا خسارتی بکارخانه یا بنگاه مورد بازدید وارد نیاورند.

ماده ۴- در مدت حضور در دانشکده احترام کارمندان تعلیماتی و اداری

دانشگاه بردای دانشجویان حتمی است، همچنین در روابط نمایین یکدیگر نیز نباید از آنچه شایسته صمیمیت و ادب است فرو گذار نمایند

ماده ۵- هر گونه سوء رفتار با سرپیچی از دستورات نامبرده مستوجب تنبیهی میباشد که در موارد ذیل تعیین شده است و ارتکاب دسته جمعی بعملیات ممنوع باعث تشدید مجازات خواهد شد.

ماده ۶- تنبیهات مربوط بسوء ادب و رفتار - عدم انضباط و هر گونه مسامحه یا تقصیری که در آئین نامه اشاره شده است بترتیب شدت بیکدی از صور زیر بعمل میآید،
الف - توبیخ شفاهی .

ب - اخراج از جلسه درس یا عملیات

ج - توبیخ کتبی و اعلان در دانشکده .

د - کسر نمره انضباط از (۵) تا (۲۰) .

ه - محرومیت از حضور بدانشکده برای مدت یکسال

و - اخراج دائم از دانشکده .

ز - اخراج از دانشگاه .

ماده ۷- تنبیهات (بند الف و ب) توسط استاد یا سرپرست جلسه عملیات اجرا میشود و در صورت سرپیچی دانشجویان اطاعت امر باعث تنبیه شدیدتری خواهد بود..
تنبیهات بند (ج) مستقیماً از طرف اداره دانشکده تصمیم گرفته و بموقع اجرا گذارده خواهد شد .

تنبیهات بند (د - ه) طبق پیشنهاد رئیس دانشکده و تصویب شورای دانشکده بعمل میآید .

تنبیهات بند (و - ز) طبق تقاضای رئیس دانشکده و رای شورای دانشکده و تصویب شورای دانشگاه صورت میگیرد .

ضمناً (نوع پنجه) کتب ابداً دانشجویان ابلاغ شده و در پرونده شخصی و در ورقه خلاصه تحصیل درج میشود .

ماده ۸- برای تنبیهات (و تا ز) دانشکده میتواند بوسیله یک شورای انضباطی

مرکب از رئیس با معاون دانشکده و دو نفر از استادان دانشجو را مورد مجازات قرار داده بعداً تصمیم خود را ابلاغ نماید.

ماده ۹- دانشجویان حق هیچگونه اعتراض نسبت به تنبیهاتی که در باره آنها اجراء میشود نداشته و گستاخی یا خود دار از قبول آن مستوجب تنبیه شدیدتری خواهد شد. ولی میتوانند در عین اطاعت امر و رعایت ادب کتبا به دفتر دانشکده توضیحاتی بدهند. م

۷- آئین نامه امتحانات دانشکده ادبیات تبریز

ماده اول- برای امتحان دروسی که در ظرف سال تحصیلی تدریس میشود دو نوبت جلسه تشکیل میشود :

الف - امتحانات آخر سال که در هفته آخر اردیبهشت ماه آغاز میگردد

ب - امتحانات تجدیدی که در بیستم شهریور ماه شروع میشود.

امتحان آخر سال برای کسانی است که رسماً ثبت نام کرده و طبق آئین نامه حضور و غیاب بکلاس حاضر شده باشند و امتحانات تجدیدی مخصوص کسانی است که در امتحانات آخر سال در يك یا چند ماده پذیرفته نشده و یا غیبت نموده و غیبت آنها را اداره دانشکده موجه شناخته باشد.

ماده ۳- در کلیه امتحاناتی که طبق این آئین نامه بعمل میآید اداره دانشکده با نظر استادان هر رشته برنامه امتحان را معین مینماید و استادان موظفند حداکثر تا پانزده روز پس از خاتمه امتحان کتبی نتیجه امتحانات خود را با اداره دانشکده تسلیم نمایند

ماده ۴- برای هر جلسه امتحان اداره دانشکده صورت دانشجویانی را که حائز شرائط شرکت در امتحان میباشند ده روز قبل از جلسه امتحان با استادان تسلیم مینماید و این صورت مدرک رسمی برای استاد خواهد بود.

ماده ۴- از ماده ای امتحان مستقل بعمل می آید و نمره آن در نتیجه امتحانات موثر خواهد بود که در برنامه تحصیلات دانشکده ادبیات تصریح شده و بتصویب شورای دانشکده و شورای دانشگاه رسیده باشد.

ماده ۵- هر گاه از ماده ای امتحان کتبی یا شفاهی بعمل آید معدل آن دو نمره آن ماده محسوب خواهد شد

ماده ۶- هر دانشجویی که در آخر سال در یکی از دو امتحان کتبی یا شفاهی ماده ای غائب باشد باید در شهریور ماه امتحان کتبی و شفاهی آن ماده را تجدید کند

- ماده ۷- در مواردیکه امتحان عملی وجود دارد از نمره امتحانات عملی و نمرات کتبی و شفاهی معدل گرفته شده و نمره آن ماده محسوب خواهد شد.
- ماده ۸- نمره هر امتحان از صفر تا بیست است و حداقل نمره قابل قبول ده است.
- ماده ۹- مواد برنامه دانشکده در هر رشته از لحاظ امتحان برد و نوع است: غیر اختصاصی و مواد اختصاصی که شامل مواد اختصاصی پیوسته و غیر پیوسته است و در موقع تنظیم برنامه استان هر رشته دروس اختصاصی و غیر اختصاصی را معلوم مینماید.
- ماده ۱۰- اگر دانشجویی حداکثر در دو ماده دروس غیر اختصاصی سال اول در امتحان توفیق نیافت بکلاس دوم ارتقاء مییابد و در سال دوم موظف است دروس غیر اختصاصی که در آن مردود شده امتحان داده و توفیق حاصل نماید
- ماده ۱۱- اگر دانشجویی در يك ماده درس اختصاصی خواه پیوسته خواه غیر پیوسته سال اول در امتحان پذیرفته نشد بکلاس بالا خواهد رفت و در آخر سال آتیه مجبور است امتحان ماده مردود را تجدید نموده و پذیرفته شود. امتحان ماده اختصاصی پیوسته سال اول باید قبل از امتحان ماده اختصاصی سال دوم صورت بگیرد (درس اختصاصی پیوسته سال اول در خرداد ماه و درس اختصاصی پیوسته سال دوم را در شهریور ماه امتحان میدهد)
- تبصره - ارتقاء بکلاس سوم برای دانشجویان وقتی مبسر است که در کلیه دروس اختصاصی و غیر اختصاصی سالهای اول و دوم توفیق یافته باشد.
- ماده ۱۲- شرکت در جلسه امتحانات هر سال برای دانشجویان اجباری است. رد شدن در يك یا چند ماده برنامه و لزوم تجدید امتحان آن ماده مستلزم تجدید موادیکه دانشجو در آنها پذیرفته شده نمیباشد.
- ماده ۱۳- دانشجویان مشمول نظام وظیفه که دو سال در امتحان يك کلاس مردود شوند حق ادامه تحصیل در دانشکده ادبیات را نخواهند داشت مگر پس از انجام خدمت نظام وظیفه یا آوردن برك معافی از خدمت نظام، بهر صورت دانشکده برای نظام وظیفه این قبیل اشخاص اقدامی نخواهد نمود.
- ماده ۱۵- در آخر سال تحصیلی اداره دانشکده نمره ای برای اخلاق و مراقبت دانشجو میدهد و این نمره مانند یکی از دروس در معدل کل و طبقه بندی دانشجو

موثر خواهد بود.

ماده ۱۶- دانشجویان سال سوم دانشکده ادبیات بدستور و تصویب یکی از ازاستان خود موضوعی در رشته اختصاصی برای رساله معین نموده و رساله را تا پانزدهم اردیبهشت ماه تسلیم دفتر دانشکده مینماید، حداقل نمره رساله باید ده باشد و الا دانشجوی باید تا اول مهر ماه رساله را تصحیح و تکمیل نماید تا مورد قبول واقع شود، معرفی دانشجو و صدور دانشنامه منوط به پذیرفته شدن رساله است ..

تبصره - ارزش پایان نامه ها با درجات چهار گانه ممتاز، خوب، قابل قبول و مردود مشخص میشود و نمره ۱۰ مصرح در مانده فوق از درجه قابل قبول محسوب میشود تذکر - سایر مقررات عمومی دانشکده عینا همان مقررات دانشگاه تهران است و برای اطلاع رجوع شود براهنمای دانشگاه

آمار کار دانشکده

دانشکده ادبیات در بدو تاسیس (۱۳۲۶) دوشعبه ادبیات فارسی و تاریخ و جغرافیا داشت که در هر دو شعبه جمعا ۸۳ نفر دانشجو مشغول تحصیل بودند اساس قسمت اعظمی از کارهای تعلیماتی و فنی دانشکده تحکیم و برنامه های درس و آئین نامها با پیروی (و اقتباس) از دانشگاه تهران بموقع اجرا گذارد. شد بیشتر دانشجویان در سال اول از معلمین و کارمندان دولت بودند که در ضمن خدمت میخواستند به تحصیل خود ادامه دهند و بهمین نظر دانشکده ادبیات برنامه کار خود را بعصر موکول کرد تا این کارمندان بتوانند تحصیل کنند و هنوز نیز این ترتیب ادامه دارد و ساعات درس دانشکده از ساعت ۱۵ شروع شده و بساعت ۱۹ ختم میشود و هر روز محصلین چهار زنک درس میخوانند

در سال دوم شعبه زبان خارجه نیز بدو شعبه سابق علاوه شد و در زبانهای انگلیسی و فرانسه و روسی محصل پذیرفته بهمین جهت در سال سوم تنها از دو شعبه ادبیات فارسی و تاریخ و جغرافی عده ای باخذ لیسانس موفق شدند و در سال چهارم لیسانس های زبان خارجه نیز بر آنها علاوه شد. عمل دیگری که در سال چهارم صورت گرفت و از نظر آذربایجان واجد اهمیت است تشکیل دانشسرای عالی در تبریز بوده که هر سال عده ای از دانشجویان برای شغل دبیری پذیرفته و تربیت میشوند

اینک برای مزید اطلاع خوانندگان آمار دانشجویان را از بدو تشکیل تا بحال در اینجا میآوریم :

۱- آمار دانشجویان در سال تحصیلی ۲۶-۲۷

۳۶	رشته ادبیات فارسی: سال اول
۴۷	رشته تاریخ جغرافی: سال اول

۸۳

جمع

۲- آمار دانشجویان در سال تحصیلی ۲۷-۲۸

۳۷	سال اول	۱۹	رشته ادبیات فارسی
	سال دوم		
۵۶	سال اول	۱۳	رشته تاریخ جغرافی
	سال دوم		
۶۶	انگلیسی: سال اول	۱۵	رشته زبان خارجه
	فرانسه: سال اول	۴۹	
	روسی: سال اول	۲	

۱۵۹

جمع

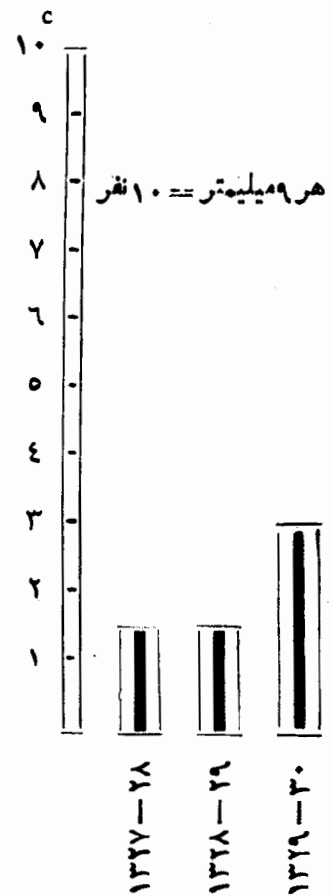
۳- آمار دانشجویان در سال تحصیلی ۲۸-۲۹

۴۳	سال اول:	۱۰	ادبیات فارسی
	سال دوم:	۱۶	
	سال سوم:	۱۷	
۶۵	سال اول:	۱۴	تاریخ و جغرافی
	سال دوم:	۱۹	
	سال سوم:	۳۲	

رشته انگلیسی

از سال تحصیلی

۱۳۲۷-۲۸ تا ۱۳۲۹-۳۰

رشته فرانسه

از سال تحصیلی

۱۳۲۷-۲۸ تا ۱۳۲۹-۳۰

نمودار دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی تبریز

رشته ادبیات فارسی

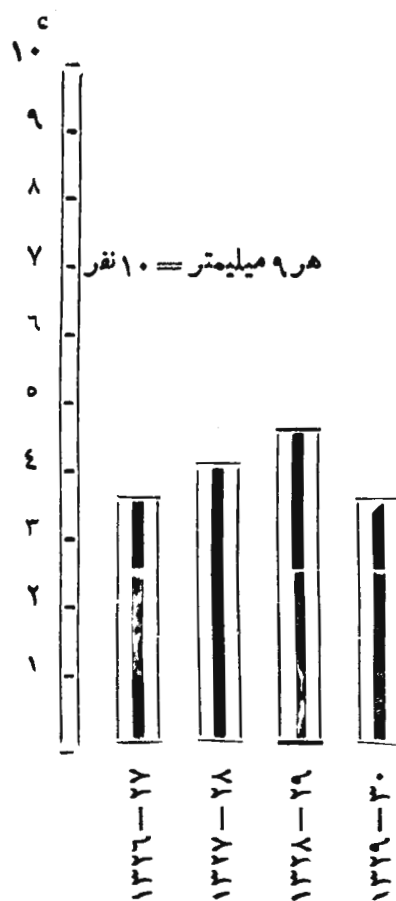
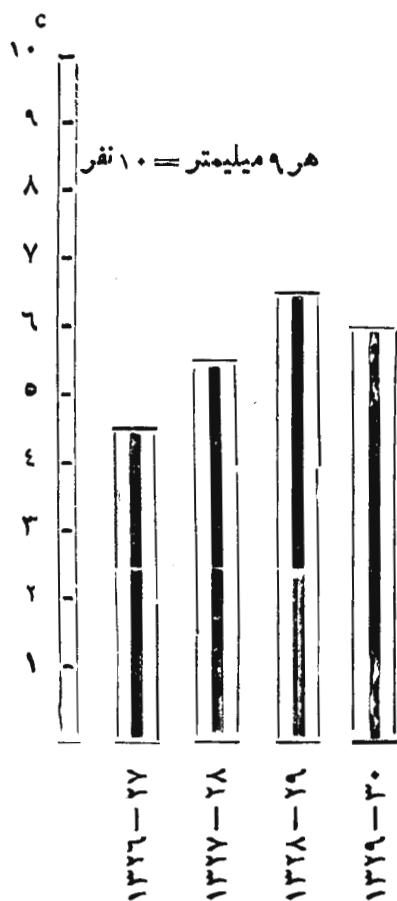
رشته تاریخ و جغرافی

از سال تحصیلی

از سال تحصیلی

۱۳۲۶-۲۷ تا ۱۳۲۹-۳۰

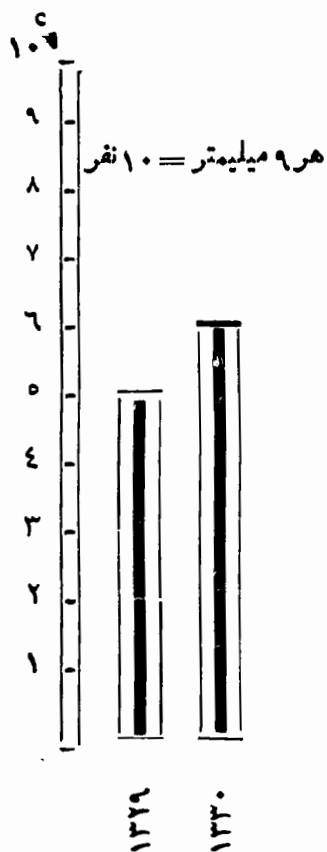
۱۳۲۶-۲۷ تا ۱۳۲۹-۳۰

فارغ التحصیل‌های دانشکده ادبیات
تهران

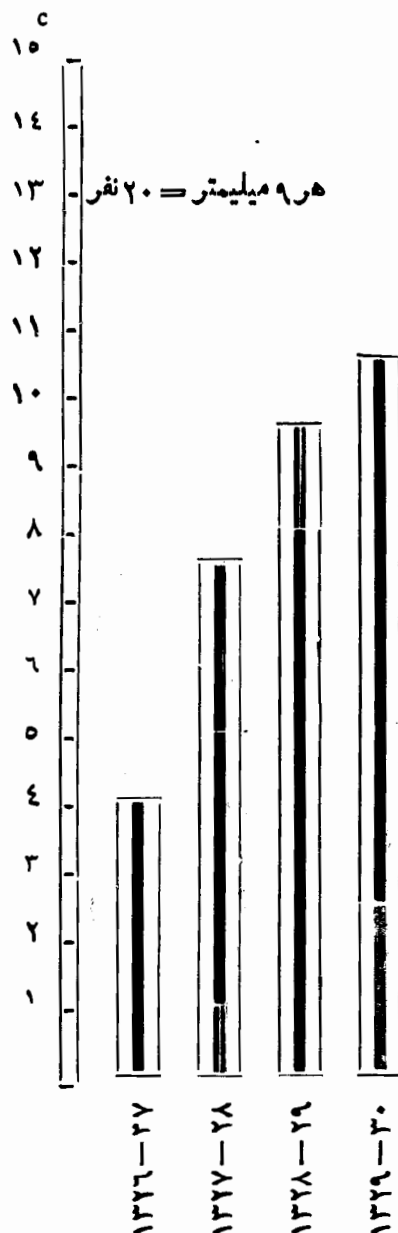
در سال

۱۳۳۰ - ۱۳۲۹

دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی
از سال تحصیلی

۱۳۲۶-۲۷ تا ۱۳۲۹-۳۰

۶۶		۳۶	سال اول	زبان فرانسه
		۳۰	سال دوم	
۸۲	۱۵	۱۰	سال اول	زبان انگلیسی
		۵	سال دوم	
۱		۱	سال دوم	زبان روسی

جمع کل ۱۹۰

۴- آمار دانشجویان دانشکده و دانشسرای عالی در سال تحصیلی ۱۳۳۹-۱۳۴۰

ملاحظات	پسر	دختر	سال ۳	سال ۲	سال اول	شعبه دانشکده	
	۷	۲	—	—	۹	مقید	فرانسه
	۷۷	۲	۲۹	۲۶	۲۴	آزاد	
	۱	۲	—	—	۳	مقید	انگلیسی
	۲۰	۳	۴	۱۰	۹	آزاد	
	—	—	—	—	—	مقید	روسی
	۱	—	۱	—	—	آزاد	
	۳۳	—	۱۴	۱۰	۹	ادبیات فارسی	
	۱۳	۲	—	—	۱۵	مقید	تاریخ و جغرافیا
	۴۲	—	۱۸	۱۲	۱۲	آزاد	
	۱۹۴	۱۱	۶۶	۵۸	۸۱	جمع	

جمع کل ۴۱۰

فارغ التحصیل‌ها

از دانشکده ادبیات تبریز تا بحال دو دسته فارغ التحصیل بیرون آمده‌اند :
دسته اول در سال تحصیلی (۲۸ - ۲۹) بود که برای اولین بار ۴۹ نفر باخذ لیسانس
موفق گردیدند از این عده - ۱۷ - نفر لیسانس ادبی و ۳۲ نفر لیسانس تاریخ و جغرافیا بود

آقای مینائی

آقای جدی

از شعبه ادبی آقای مینائی با معدل ۱۷٫۵ و از شعبه تاریخ و جغرافیا آقای جدی با معدل
۱۶٫۳۷ حائز رتبه اول بودند

در سال تحصیلی (۲۹ - ۳۰) نیز دومین دسته فارغ التحصیل‌های این دانشکده
لیسانس گرفتند ، عده این دسته ۶۶ نفر بود بدین تفصیل : از ادبیات فارسی ۱۴ تن
و از تاریخ جغرافیا ۱۸ نفر و از زبان خارجه قسمت فرانسه ۲۹ ، از انگلیسی ۴ و از
روسی یک نفر - آقای مصدقی از شعبه تاریخ و جغرافیا با معدل ۱۵٫۸۳ و آقای خوئی
از رشته انگلیسی با معدل ۱۵٫۷۹ و آقای یآوری از رشته فرانسه با معدل ۱۵٫۷۹ و
آقای کارنگ از شعبه ادبیات با معدل ۱۶٫۳۰ رتبه اول را احراز کردند.

آقای خویلو

آقای یآوری

آقای کارزک

آقای مصدقی

پایان نامه تحصیلی

بموجب قانون دانشگاه هریک از فارغ التحصیل های دانشکده برای اخذ لیسانس باید رساله ای بنویسند

در جریان تحصیل موضوع رساله با انتخاب دانشجو و صلاح دید یکی از استادان تعیین میشود و دانشجو باید در سال سوم کتبا مراتب را بدفتر دانشکده ابلاغ نماید تا آن موضوع بنام وی ثبت شود. پس از ثبت موضوع، دفتر دانشکده پذیرش خود را به دانشجو ابلاغ میکند و او با راهنمایی استاد مربوط بتهیه رساله میپردازد. دانشجو پس از آنکه رساله خود را با تمام رسانید آنها در سه نسخه با قطع معین ماشین میکند یکی را نزد خود نگاه داشته دو نسخه را بدفتر دانشکده تحویل میدهد، دفتر دانشکده رساله را برای اظهار نظر نزد استاد مربوط میفرستد تا در صورتیکه قبول شد یک نسخه در آرشیو مخصوص کتابخانه ضبط شود و یک نسخه نزد استاد بماند.

درجات پایان نامه عبارتند از: ممتاز - خوب - کافی - مردود. در صورتیکه رساله دانشجو رد شود مجددا شروع بکار کرده همان موضوع یا موضوع دیگر را با موافقت استاد مربوط از نو مینویسد و در هر صورت تا پایان نامه قبول نشود لیسانس بکسی نمیدهند

اینک اسامی فارغ التحصیل های دو سال اخیر دانشکده ذیلا ذکر میشود:

۱- صورت فارغ التحصیلان رشته تاریخ و جغرافیای

دانشکده ادبیات تبریز در سال تحصیلی ۴۸-۱۳۴۹

ردیف	نام	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۱	آقای محمد باقر جدی	جغرافیای تاریخی آذربایجان	آقای نهاوندی
۲	شاکرد اول « رضاقلی تقیزاده اسکویی	تاریخچه بولی و بانک ملی ایران	سرکار سرهنک وفا
۳	شاکرد دوم « نصراله دهبی	جغرافیای طبیعی و اقتصادی خلیج فارس	آقای دکتر بیانی
۴	« جواد حق ناجی	مبادلات و طرق علمی آن	سرکار سرهنک وفا

ردیف	نام	موضوع پایاننامه	استاد راهنما
۵	« محمود اصفهانی زاده جاببد	روابط سیاسی ایران بادو دولت انگلیس و روس در دوره قاجاریه و جنگهای ایران بادول فوق الذکر در این دوره	آقای نهاوندی
۶	« لطفاله مردانلو	تاریخچه وحدت آلمان	دکتر لطفی
۷	« جواد ظرو فچی	معادن ایران	سرکار سرهنک وفا
۸	« رضا امین سبحانی	نادرشاه و اثر زمامداری و پادشاهی او در تاریخ سیاسی و مذهبی ایران	آقای نهاوندی
۹	« بداله فرید مهاجر	بررسی نفت جنوب ایران از لحاظ اوضاع طبیعی و سیاسی	سرکار سرهنک وفا
۱۰	« ابوالقاسم سعید آبادی	آثار هنری ایران پاشاهکار صنعتی جهان در اصفهان	دکتر لطفی
۱۱	« غلامحسین رفیع الدین	بررسی در باره ابو مسلم	آقای نهاوندی
۱۲	« رضا حسینی	بحرین ما	« «
۱۳	« ابراهیم ناصحی	جغرافیای خوزستان	سرکار سرهنک وفا
۱۴	« حمید کاظمیان	بحر خزر یا دریای مازندران	« «
۱۵	« ابوالقاسم شاهکلی	راهن آهن	« «
۱۶	« محمد علی بابکن	علل و نتایج مشروطیت ایران	آقای نهاوندی
۱۷	« حمید تراب ترکی	مقایسه جنگ اول و دوم بین المللی و علل و نتایج آن	« «
۱۸	« علی اکبر سر رشته	یک قضاوت تاریخی در باره کورش بزرگ و اسکندر مقدونی	« «
۱۹	« مظفر کاظمیه اقدم	تاریخ روابط سیاسی و اقتصادی ایران بادول معظمه اروپا در قرون اخیر	دکتر لطفی
۲۰	« عبدالله برادران نخجوانی	عصر خونین یا از چنگیز تا هلاکو	« نهاوندی
۲۱	« اسماعیل امین سبحانی	زمینروی کار آمدن سلسله صفویه و اثر آن در تاریخ ایران	« «
۲۲	« یحیی حسینی	بحث در زمینه قرارداد ۱۹۱۹ و چگونگی آن	« «
۲۳	« ابراهیم راستخواه	بابک که بود و چه میگفت	« «
۲۴	« حسینقلی رامیار	وضع کشاورزی امروزی ایران و طرق اصلاح آن	سرکار سرهنک وفا

ردیف	نام	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۲۵	« علی سمیعی خسروشاهی	برنامه اقتصادی هفت ساله ایران	سرکار سرهنگ وفا
۲۶	« حمید ظروفچی	مقام ایران در اقتصاد جهان	« «
۲۷	« صادق اصفریه	مساله شرق و تجزیه دولت عثمانی	دکتر اطفی
۲۸	« حمید راحمی	علل و سببهای تشکیل مذهب شیعه	آقای نهاوندی
۲۹	« حسن فرزانه پور	موقعیت و وضع اجتماعی و اقتصادی تبریز و حومه	« «
۳۰	« امیر ایران دوست	صنایع و کارخانجات مهم کشور	سرکار سرهنگ وفا
۳۱	« آقا حسین مبین	شعوبه	آقای نهاوندی
۳۲	« منصور حشمتی	آمریکا از زمان واشنگتن تا امروز	دکتر لطفی

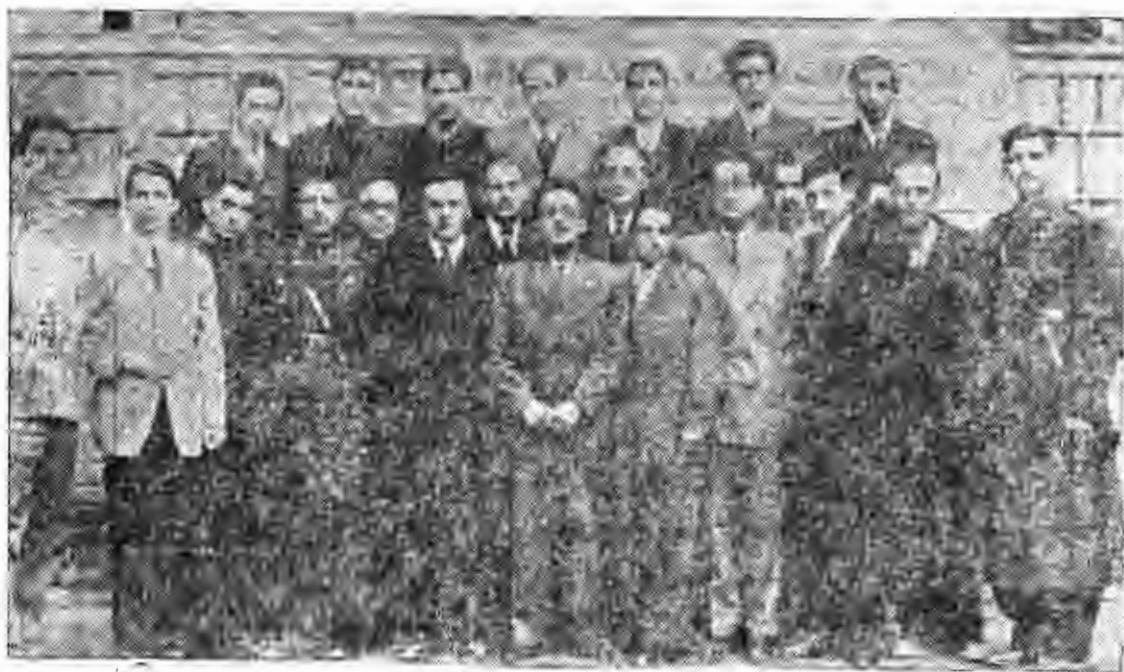

لیسانسیه های تاریخ و جغرافیای دوره اول

۲- صورت فارغ التحصیلان رشته ادبیات دانشکده

ادبیات در سال تحصیلی ۴۸ - ۱۳۴۹

ردیف	نام	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۱	آقای محمد سینائی نوبربان	رابطه عرفان و تصوف با فلسفه و دیانت اسلامی و تاثیر تصوف در ادبیات فارسی	آقای ادیب طوسی
۲	آقای علی محسنی شاگرد دوم	خط و تصور آن در ایران	« دکتر خیامپور
۳	آقای محمود قوامی ممقانی	حجة الحق ابوعلی سینا	« ادیب طوسی
۴	« هدایت نورآذر	شرح حال قطران تبریزی	« «
۵	« اسماعیل نهائی	طب و علوم ریاضی و کارهای ایرانیان در آنها	« «
۶	« حسن حسن زاده اصفهانی	علل شکست ایرانیان در مقابل تازیان	« «
۷	« علی اصغر اسودی کرمانی	فردوسی و صحنه های رزمی شاهنامه	« «
۸	« بیوک دهقان بارانچی	شرح حال ۱۲ نفر عربی نویس	« «
۹	« رضا صدوقی خسروشاهی	فرق و مذاهب اسلامی و علت ظهور آنها	« «

فصلنامه های ادبیات دوره اول

ردیف	نام	موضوع پایاننامه	استاد راهنما
۱۰	«فریدون بازرگان دیلمه قانی»	چشمهای ایران باستان	دکتر خیامپور
۱۱	«حمید بهنام»	شرح لغات و اشعار و اعلام تاریخی گلستان سعدی	« «
۱۲	«حسین میرنخراهی»	تحقیق در احوال و اشعار صائب تبریزی	آقای ادیب طوسی
۱۳	«ابراهیم هنرپرور»	چگونه فلسفه یونان در مشرق زمین انتشار یافت؟	« «
۱۴	«عبدالملی صدرالاشراف»	تفسیر خطی زبان فارسی - رساله بهائیه تالیف ابوالقاسم بن محمد بن مسعود - دیوان عدیم	« «
۱۵	«محمود مواسات»	تأثیر عادات و معارف ایرانی در تمدن اسلام و عرب	« «
۱۶	«حسین بصیرت»	اعجاز قرآن از نظر فصاحت و بلاغت	آقای ترجانی زاده
۱۷	«عبدالمظیم فیاض»	عبدالحمید کاتب و تأثیر او در زبان عرب	« ادیب طوسی

۳- صورت لیسانسیه های دانشکده ادبیات تبریز

در سال تحصیلی ۴۹ - ۴۰ - رشته زبان و ادبیات فارسی

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایاننامه	استاد راهنما
۱	آقای عبدالملی	کارنک	زبان تاتی	دکتر خیامپور
۲	«رحیم»	فرمنش	تذکره نویسی در ایران	« «
۳	«عزیز»	دولت آبادی	تاریخ تحول نشر فارسی از مشروطه تا امروز	« «
۴	«محمدعلی»	اربابی	اختلافهای مذهبی در قرن پنجم	« ادیب طوسی
۵	«فتح الله»	اسدزاد فضل	دستور زبان ترکی آذربایجانی و مقایسه آن با دستور زبان فارسی	« دکتر خیامپور
۶	«ابلدردم»	باتمانقلیچ	عرفای قرن پنجم	« ادیب طوسی
۷	«رضاقلی»	حمیدی	شرح حال عرفای قرن ششم	« «
۸	«محمود جواد»	در مشیان	غزالی و تأثیر افکار او در دکارت	« قاضی طباطبائی
۹	«رسول»	طلوعی	اهمیت ادبی تاریخ بیهقی	« «
۱۰	«عباس»	فرهنک	شرح حال ناصر بن خسرو قبادیانی	« ادیب طوسی

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایاننامه	استاد راهنما
۱۱	« علی	لک دیزجی	تاریخ ادبیات ایران در گرجستان	آقای ادیب طوسی
۱۲	« حسین	احمدی پور	داستانهای ملی و افسانه‌های تاریخی ایران	« دکتر خیام پور
۱۳	« حسین	مقتدر	شعرا و آثار آنها از روی فرهنگ فرس اسدی	« ادیب طوسی
۱۴	« مجید	هاشمزاده فرهنگ	خیام و افکار فلسفی او	« «
۱۵	« حسین	فرشچی	تحقیق و مطالعه در آثار حکیم نظامی کنجوی	« «

۴ - صورت لیسانسیه های دانشکده ادبیات تبریز
در سال تحصیلی ۴۹ر۴۰ - رشته تاریخ و جغرافیا

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایاننامه	استاد - رهنا
۱	آقای عزت‌ال	مصدقی	آغاز تمدن جدید عرب در ایران	آقای نهاوندی
۲	« اکبر	شهبازی اصل	شیمه فلسطین	« دکتر لطفی
۳	« حسن	احمدی علولی	بررسی تمدن ایران از جنبه علوم و ادبیات در عصر مفل	« مدرس نهاوندی
۴	« ابراهیم	ادیبی موسوی	تاریخ سلطان محمود غزنوی	« هومن
۵	« رستم	بابازاده خامنه	خلاصه جانشینان امیر تیمور بروایت حبیب الله اسیر	« «
۶	« رحیم	بدیعی	شرح احوال صاحبقران و علل عزیمت او بروم	« «
۷	« مرتضی	برزگر جمیشدی	ذکر پادشاهی سلطنت آلپ ارسلان بروایت ابن اثیر	« «
۸	« حسن	نیرآبادی	پورشهای امیر تیمور بروایت علی یزدی	« «
۹	« احمد	حشمتی	بیان احوال غزنویان	« «

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۱۰	« چنگیز	عطائی	شرح حال سلطنت طغرل یک	آقای هومن
۱۱	« جواد	کیتاش	شرح تشکیل سلجوقیان تا شروع طغرل بروایت ابن اثیر	« «
۱۲	« علینقی	مبین	تلخیص و توجه به معنی از کتاب ظفرنامه شرف الدین علی بزدی	« «
۱۳	« ابراهیم	مجتهد زاده	شرح وقایع دوران سلطنت مسعود غزنوی بروایت ابن اثیر	« «
۱۴	« زین العابدین	منیمی	سازمان اداری و مذهبی و تمدنی دوره ساسانی	آقای نهاوندی
۱۵	« اسداله	میرزا آقاسی	تاریخ شاه اسماعیل صفوی	« هومن
۱۶	« علیقلی	کاتبی	تحقیق در نامهای جغرافیائی قلمرو بابک خرمدینی	« «

۵- صورت لیسنانمیه‌های دانش‌گانه ادبیات تبریز

در سال تحصیلی ۴۹ - ۴۰ زبان خارجه (فرانسه)

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایان‌نامه	استاد راهنما
۱	آقای نصرت‌الله	باوری فسقندیس	پیام بدانشمندان اروپا و آمریکا	آقای کونیدر
۲	دوشیزه کامله	برادران سید		
۳	آقای ضیاءالدین	مرکزی	قسمتی از آئینه حجازی	« سیمائی
۴	آقای حسن	برادران طباطبائی	درباره خرد	« «
۵	« محمد حسین	حمزه زاده	اراده در نزد قهرمانان کنونی	خانم تعلیمی
۶	« حیدر	نخجوانی	فرهنگ چیست ؛ نوشته کسروی	آقای سیمائی
۷	« محمود	دانشدوست	اندوه شاتوبریان	خانم تعلیمی
۸	« علی	رادپوردهخوارقانی	جامعه فرانسوی در قرن ۱۷	« «
۹	« عبدالله	رضازاده جودی	هجو در حکایات ولتر	« «
۱۰	« جعفر	سید باقری	بیگرافی و فعالیت‌های سیاسی و اخلاقی خیابانی	آقای سیمائی
۱۱	« محمود	شمار بان ستاری	۱ سرآغاز ۲ رساله دفاعیه ۳ فجاجع قتل حکمی از کتاب شرح حال کلنل محمد بهیان	آقای سیمائی
۱۲	« جلیل	غزلسرائی لامارتین	آسایش زندگی - عاشق و معشوق	خانم تعلیمی
۱۳	« علی	فرقانی	کتاب لغت دو گدا انتقاد شاعر بلژیکی	آقای سیمائی
۱۴	« صمد	کارو پیشه و بول	کمدی پیش از مولیر و در زمان مولیر	« «
۱۵	« علی	فقهیدی	یوسف وزلیخا	« کونیدر
۱۶	« کاظم	کشوری	آخرین روزهای ناپلئون	« «
۱۷	« محمد تقی	هریسچی	پیراوتی در ایران	خانم تعلیمی
۱۸	« احمد	عمران زاده اصل	تعلیم و تربیت از نظر روسو	« «
۱۹	« سعید	رضوانی	ترجمه قسمتی از افکار جاوید	
۲۰	« ابراهیم	مؤذن فردوسی	لا فونتن و طبیعت در افسانه‌های او	آقای کونیدر
۲۱	« مهدی	حمایت	آلفرد دو ویلینی و سبک او	« «
۲۲	« محمود	صادقیان	دستور حکومت (فرمایشات حضرت امیر)	« سیمائی

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۲۳	آقای فرج	امین زاده	آلفرد دوموسه و شبها	خانم تعلیمی
۲۴	دوشیزه عامله	برادران سید مرکزی	آئینه حجازی	آقای سیمائی

زبان خارجه (شعبه انگلیسی)

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۲۵	آقای محمد	خوبلو	گل سرخ - دو گدا - عاشق و ممشوق و عاشق سالغورده و عاشقی (از حجازی است)	آقای دانشور
۲۶	« ابوالقاسم	امیر قاسمی	شرح حال بایرون و رابطه زندگی او با اشعارش	« وایت
۲۷	دوشیزه اقدس	برار	مراسم عروسی در شهرهای مختلف ایران	« دانشور
۲۸	آقای هوشنگ	تورانی	ترجمه بابا کوهی حجازی	« «

زبان خارجه (شعبه روسی)

ردیف	نام	نام خانوادگی	موضوع پایان نامه	استاد راهنما
۲۹	آقای مجید	ارونقی	ترجمه زندگی و فعالیت شاه عباس کبیر	خانم یکانیانس

بنا بر مراتب فوق تابحال در دو دوره جمعاً ۱۰۹ نفر از دانشکده ادبیات تبریز
 باخذ لیسانس موفق شده اند که ۳۲ تن از شعبه ادبی و ۴۸ تن از شعبه تاریخ و جغرافیا
 ۲۹ نفر از شعبه زبان خارجه میباشند.

دوره اعلی حضرت محمد رضا شاه پهلوی

بمناسبت اولین دوره فارغ التحصیل های دانشکده ادبیات تبریز که در آخر سال تحصیلی ۱۳۲۸ - ۱۳۲۹ با اخذ لیسانس موفق شده بودند در ۲۱ خرداد ماه ۱۳۲۹ مجلس جشن باشکوهی در تالار فردوسی برگزار شد که خلاصه جریان آن در صفحه ۸۲ این سالنامه ذکر شده است

شورای دانشگاه بر حسب درخواست دانشجو

شورای دانشگاه بر

حسب درخواست دانشجو

بان این دوره را بدوره

اعلی حضرت محمد رضا

شاه پهلوی موسوم ساخت

که به همین مناسبت مدالی

خته شد که در جشن مزبور

بفارغ التحصیل های این

دوره اعطاء گردید.

امسال نیز بر حسب

معمول میبایست جشن

فارغ التحصیل های دوره

دوم برگزار شود ولی

به مناسبت ایام سوگواری

و از نظر صرفه جوئی در

بودجه از اقدام بجهن

خوداری گردید

مدال جشن

تذکر - در سال جاری تعداد ۱۳۰ تن برای کلاسهای اول دانشکده ادبیات اسم نویسی کرده اند که از این عده ۴ نفر مربوط بدانشسرای عالی و بقیه در قسمتهای آزاد مشغول شده اند

شماره

آقای دکتر تعلیمی

انجمن لیسانسیه‌های دانشکده ادبیات تبریز

لیسانسیه‌های دوره اول دانشکده که بر فوائد اتحاد عملاً پی برده بودند در تیرماه ۱۳۲۹ دور هم گردآمده و شالوده انجمنی را که امروز بنام «انجمن لیسانسیه‌های دانشکده ادبیات تبریز» معروف است و اکثر لیسانسیه‌ها عضویت آن را دارند ریختند، نخستین جلسه عمومی در یکی از اطاقهای درس دانشکده تشکیل شد و پس از مذاکرات لازم پنج نفر بسمت هیئت مدیره موقت و تهیه مقدمات انتخابات تعیین شد هیئت مدیره از بدو امر با مخالفت یکمده که وجود دانشگاه را در تبریز غیر ضرور میدانند مواجه گردید و مورد تهمت و افترا قرار گرفت ولی باتوجه بوظیفه خطیری که در ایجاد هسته مرکزی برای لیسانسیه‌های دوره‌های آینده دانشکده داشت تهدید و تطمیع را نادیده گرفت و راه خود را بدون کوچکترین انحرافی از اصول بسوی مقصود دنبال کرد.

اکثر لیسانسیه‌های دانشکده را معلمان و کارمندان فرهنگ تشکیل میدهند که بجهت موانع مالی و یا گرفتاری‌های دیگری موفق بادامه تحصیل در دوره عالی نشده بودند و یکمده نیز از کارمندان ادارات و بنگاههای دیگر از قبیل نظام، شهربانی دارائی، بانک ملی و غیره بودند. اینها با داشتن کار اداری و کفالت خانواده خود

توانستند دوره دانشکده را باموفقیت کامل پایان برسانند.

روح صمیمیت و همکاری که از دوره تحصیل بین دانشجویان وجود داشت، پس از فراغ از تحصیل با شدت بیشتری در بین اعضاء انجمن نمایان گردید و تمام آنها دفاع از حقوق مشترک لیسانسیه‌ها و کوشش در راه توسعه و اصلاح فرهنگ و پشتیبانی از دانشکده ادبیات تبریز را سرلوحه مرام خود قرار دادند و جای بسیار خوشبختی است که تا امروز که حدود ۱۶ ماه از تاریخ تأسیس این انجمن میگذرد کوچکترین خللی در ارکان اتحاد افراد جامعه راه نیافته است. در سایه همین تشریک مساعی و وحدت کلمه، بسیاری از آمال انجمن لباس عمل بر خود پوشیده است.

در ۱۵ آبانماه ۱۳۲۹ جلسه عمومی با حضور اکثر اعضاء حاضر در تبریز برای انتخاب هیئت مدیره بمدت یکسال تشکیل شد و اشخاص نامبرده زیر با اکثریت انتخاب شدند:

محمد مینائی ، رضا امین سبحانی ، مردانلو ، دهقان ، نصراله دیهیمی
 سپس هیئت مدیره از بین خود آقای امین سبحانی را بسمت حسابدار و آقای دیهیمی را بسمت منشی برگزید و برای ایجاد اتحاد بیشتر در بین هیئت مدیره و اجتناب از انشعاب و دو تیرگی که ممکن است در دادن اختیارات غیر محدود یکی از افراد هیئت مدیره بوجود آورد از انتخاب يك نفر بعنوان رئیس انجمن خودداری شد و امضا و نامه ها در هر دو ماه و نیم بوسیله یکی از اعضاء هیئت مدیره انجام گرفته و تمام امور باموافقت و اکثریت حل و فتق میشود

هیئت مدیره در مدت تصدی خود هفته يك یا دو بار تشکیل جلسه داده و بکارهای جاری رسیدگی و اقدام نمود است و مخصوصاً از اقدامات مهم آن تهیه و تدوین اساسنامه است که قرار شده در مجمع عمومی پس از تجدید انتخابات در آبان ماه ۱۳۳۰ بتصویب برسد.

جلسات عمومی انجمن و هیئت مدیره در محل دانشکده ادبیات صورت میگیرد و از طرف دانشکده اطاق و تالار اجتماع و وسائل دیگر در اختیار انجمن گذاشته شده است.

بازدید از دانشگاه

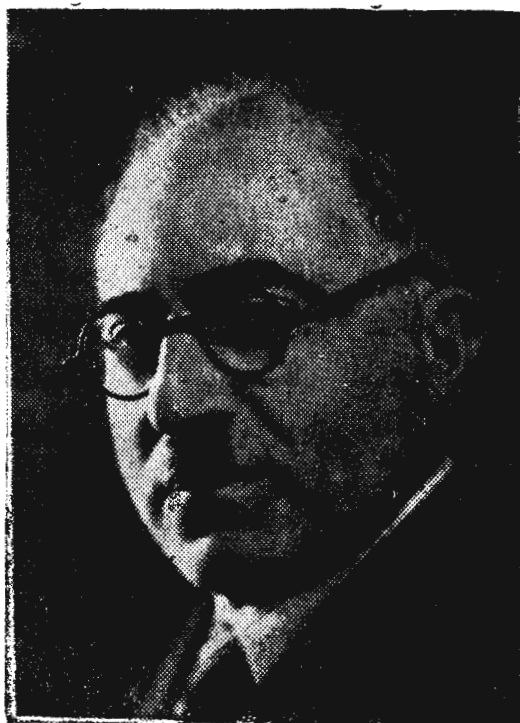
در ضمن توجه و خدمت به دانشگاه جوان تبریز بعضی شخصیت‌های بزرگ و برخی از دانشمندان خارجی و داخلی به تبریز آمده و از نزدیک دانشگاه ادبیات را دیدن کرده‌اند و ما باجمال در اینجا به ذکر این اشخاص میپردازیم:

قبلاً لازم است یاد آور شویم که مهم‌ترین بازدیدها تشریف فرمائی ذات اقدس همایون شاهنشاهی بوده که پیوسته موجب افتخار و مباهات دانشگاه تبریز می‌باشد اعلاحضرت همایون شاهنشاهی چنانکه قبلاً یاد آور شدیم در فروردین ماه ۱۳۲۷ به تبریز تشریف فرما شده و روز سه‌شنبه دهم فروردین ماه مقارن ساعت ۱۱ به دانشگاه ادبیات نزول اجلال فرمودند و پس از باز دید قسمتهای مختلف دانشگاه و صدور دستخط مبارک دفتر یاد بود دانشگاه را به توشیح همایونی مزین ساختند

۲ - والا حضرت شاپورعلیرضا نیز در تاریخ چهارم خرداد ماه ۱۳۲۸ به تبریز تشریف فرما شده و از نزدیک مؤسسات دانشگاه و مخصوصاً دانشگاه ادبیات را دیدن فرمودند.

۳ - والا حضرت شاپور عبدالرضا ریاست عالیۀ سازمان برنامه نیز در تاریخ بیست و هفتم آبانماه ۱۳۲۹ این مؤسسه نوزاد را دیدن کردند
 ۴ - جناب آقای دکتر صدیق وزیر اسبق فرهنگ که دانشگاه تبریز در زمان وزارت وی تشکیل یافت و الحق خدمات این مرد دانشمند در تاسیس دانشگاه تبریز شایان بسی توجه است

آقای دکتر صدیق در سال اول تشکیل دانشگاه یعنی در آبانماه ۱۳۲۶ به تبریز آمده و از دانشکده ادبیات دیدن کردند
 ۵ - مرحوم دکتر زنکنه وزیر اسبق فرهنگ نیز از وزرائی است که در تشکیل دانشگاه تبریز حق بسزائی دارد
 مرحوم دکتر زنکنه در ۲۶ مرداد ۱۳۲۸ برای چشن بنای دانشگاه به تبریز آمد و از دانشکده

ادبیات دیدن کرد آقای دکتر صدیق

۶ - جناب آقای تقی زاده رئیس مجلس سنا هم در دوره نمایندگی مجلس شورای تبریز آمده و در اول خردادماه ۱۳۲۷ از دانشگاه تبریز دیدن نموده و پس از سخنرانی دفتر یادبود دانشکده ادبیات را امضا کردند

۷ - جناب آقای علی اصغر حکمت که برای رسیدگی بعراض اهالی آذربایجان در اوائل سال ۱۳۲۷ با هیئتی بتبریز آمده بودند بدان دانشکده ادبیات آمده و با توجه مخصوصی بوضع کار و تشکیلات این مؤسسه نوزاد رسیدگی کردند

۸ - جناب آقای دکتر جزائری وزیر اسبق فرهنگ نیز در تابستان ۱۳۲۹

برای رسیدگی باوضاع دانشگاه بتبریز آمده در ۲۶ ر ۱۳۳۹ از دانشکده ادبیات دیدن نمودند

۹- آقای فروزانفر استاد دانشگاه تهران نیز بر حسب دعوت دانشگاه تبریز در خرداد ماه ۱۳۲۷ بتبریز آمده و چند سخنرانی مفید برای دانشجویان ایراد کردند

۱۰- همچنین آقای دکتر لطفعلی صورتگر استاد دانشگاه تهران در اسفند ماه ۱۳۲۶ از طرف دانشگاه تبریز دعوت شده و برای دانشجویان سخنرانی کرد

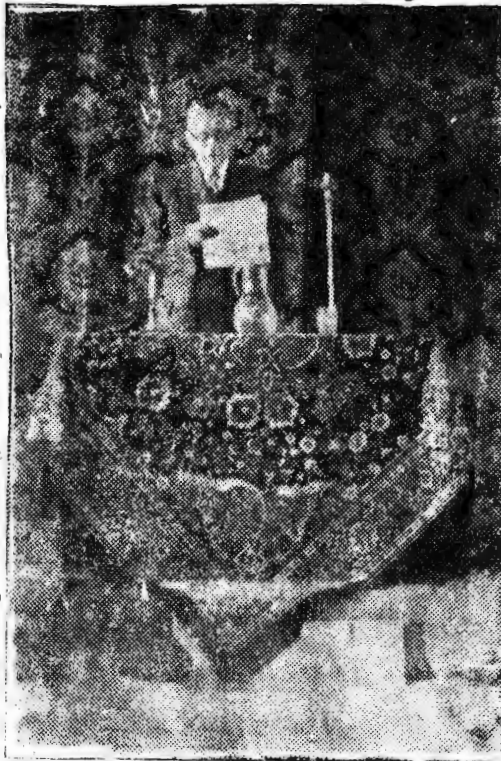
۱۱- از اشخاص خارجی آقایان کامبرد مستشار فرهنگی فرانسه و فرکسن عضو وزارت خارجه امریکا و استاد غالب مصر را باید نامبرد. این آقایان نیز هر کدام بنوبه خود پس از بازدید دانشکده سخنرانیهای مفیدی برای دانشجویان ایراد کرده اند

۱۲- اکثر نمایندگان مجلس که بتبریز آمده اند نیز از دانشکده ادبیات دیدن فرموده اند مخصوصاً آقایان گجنه - امامی اهری - دکتر امامی - نقة الاسلامی - دکتر متین دفتسری - حکیمیه - دکتر مجتهدی

۱۳- از استادان دانشگاه تهران آقایان دکتر آل بویه معاون فرهنگ - دکتر خبری ود کتر دهقان را نیز باید نامبرد

۱۴- جناب آقای وحید معاون اسبق وزارت فرهنگ به نمایندگی از طرف نخست وزیر و فرهنگ برای شرکت در جشن فارغ التحصیل های دوره اول بتبریز آمدند و در مراسم جشن شرکت کردند

در اینجا لازم است باین نکته توجه شود که عموم اشخاصیکه از دانشگاه تبریز دیدن کرده اند از موم دانشکده ادبیات را برای آذربایجان یادآور شده اند، چه اولاً اهالی این منطقه ترك زبانند و ثانیاً بایش آمدن حكومت دمكراتها در تبریز تدریس ادبیات و توجه به مفاخر ملی برای آنان نهایت لزوم را دارا بوده و فرور ملی آنان نیز كمك ميكند. مخصوصاً كه قسمت دانشسرا آنانرا از رفتن به مركز و تحمل مخارج گزاف برای تحصیل بی نیاز میسازد.

آقای وحید در حال نطق

برنامه دروس و کلاسها

دانشکده ادبیات تبریز فعلاً از سه شعبه تشکیل مییابد :

۱- شعبه زبان و ادبیات فارسی

۲- شعبه تاریخ و جغرافیا.

۳- شعبه زبان خارجه (فرانسه - انگلیسی - روسی)

برنامه دروس در شعبه های فوق الذکر عیناً همان برنامه هایی است که در دانشگاه تهران در شعبه نامبرده تدریس میشود و فقط با ملاحظه وضعیت محل و اهالی ترك زبان آذربایجانی تغییرات کمی در تعداد ساعات درس و مواد برنامه منظور شده که بر طبق تصمیم شورای دانشکده ادبیات مورخه ۱۶ آبانماه ۱۳۲۶ بمورد عمل گذاشته شده (رجوع شود بصفحه ۱۱۵)

اینک متن برنامه دروس که باید در دوره دانشکده در شعب نامبرده: تدریس شود برای مراجعه دانشجویان و مزید اطلاع خوانندگان در اینجا نقل میشود:

الف - رشته ادبیات فارسی

(۱) - تحول فارسی: درس آقایان دکتر خیامپور و مشکور

الف - سال دوم: تحول نثر فارسی از قدیم ترین زمانها تا امروز - تهیدات تاریخی هر دوره - طرز جمله بندی و مختصات لغوی هر دوره - رسم الخط - حروف تهجی - تبدیل حروف و تحول لغات در هر دوره - تاثیر انقلابات - معرفی زبانهای فرس قدیم و اوستائی و پهلوی و دری - ذکر لهجه های فارسی - فهرستی از کتب معتبر و معروف زبان پهلوی - دری - مشاهیر نویسندگان هر دوره - نمونه هایی از سبک هر دوره و تحولات لغوی و صرف و نحو - سبک شناسی نثری - بروز و ظهور نثر فنی (شعر منثور) این مجموع در ضمن معرفی شش دوره تاریخ بیان خواهد شد:

۱ - عهد هخامنشی - ۲ فارسی میانه یا پهلوی - ۳ زبان دری - ۴ سامانیان و غزنویان - ۵ سلجوقیان - ۶ دوره مغول و تیمور - ۷ بازگشت ادبی و عهد مشروطه
ب - سال سوم: معرفی شعرای معروف و بیان سبک هر یک از حیث لغت و معنی - شعرای مبتکر - شعرای مقلد - انواع شعر - شعر حماسی - شعر عرفانی - شعر علمی - شعر درباری - غزل - قطعه - قصیده - مثنوی - رباعی - ترانه (تصنیف) شعرای معروف هر دوره (این مجموع در ضمن شش دوره بیان میشود) .

۱- دوره قبل از اسلام

۲- ، اسلام تا سامانیان و غزنویان

۳- ، سلجوقیان و خوارزمشاهیان

۴- ، مغول

۵- ، صفوی و سبک هندی

۶- بازگشت ادبی و عهد مشروطه

(چون دانشجویان رشته زبان فقط زبان فارسی میخوانند و تاریخ ادبیات ایران را نمی بینند برنامه تحول زبان فارسی در این رشته برای تکمیل اطلاعات باین طریق پیش بینی شده است)

سال اول : مختصری از تاریخ زبان فارسی و تحولات آن از حیث پیداشدن سبک‌های مختلف و ترقی و انحطاط در ادوار تاریخی - مسائل مختصری از چگونگی زبانهای ایرانی پیش از اسلام و خصوصیات زبان اوستا و پارسی باستان و پهلوی و آناری که از آنها باقی مانده، تاریخچه مختصر افعال انقراض زبان پهلوی و پیداشدن ادبیات زبان دری - مختصری از کلیات تاریخ ادبیات ایرانی تا پایان قرن ششم مطالعه دقیق در کتب نظم و نثر فصیحی این دوره بمنظور تجزیه و تحلیل و مطالعه در مفردات و مرکبات زبان و بدست آوردن سبک هر یک و قیاس سبکهای مختلف و بدست آوردن نتیجه عملی برای احیای هر سبکی که مطابق با اقتضای امروز و احتیاجات کنونی زبان فارسی باشد

سال دوم : مختصری از کلیات تاریخ ادبیات ایران تا پایان قرن یازدهم - مطالعه دقیق در کتب نظم و نثر فصیحی این دوره، تجزیه و تحلیل و مطالعه در مفردات و مرکبات زبان و بدست آوردن سبک هر یک و قیاس سبکهای مختلف و بدست آوردن نتیجه عملی برای احیای هر سبکی که مطابق با اقتضای امروز و احتیاجات کنونی فارسی باشد - تمرین‌های عملی در انشای مطالب عالی و تحقیق در اصول اشتقاق و لغت سازی و جمله بندی و ترکیبات و تلفیقات زبان فارسی

سال سوم : مختصری از کلیات تاریخ ادبیات ایران تا زمان حاضر - مطالعه دقیق در کتب نظم و نثر فصیحی این دوره بمنظور تجزیه و تحلیل - مطالعه در مفردات و مرکبات زبان و بدست آوردن سبک هر یک و قیاس سبکهای مختلف و بدست آوردن نتیجه عملی برای احیای هر سبکی که مطابق با اقتضای امروز و احتیاجات کنونی فارسی باشد - فراگرفتن اصول ترجمه و تصحیح و تمرین عملی در این فن و مطالعه در بهترین نمونه ترجمه‌هایی که بزبان فارسی شده - تمرین عملی در اصول جدید و احیای زبان فارسی و اصلاحات اساسی که باید در زبان بعمل آید

۴- تاریخ ادبیات فارسی :- الف سال اول: درس آقای مشکور:

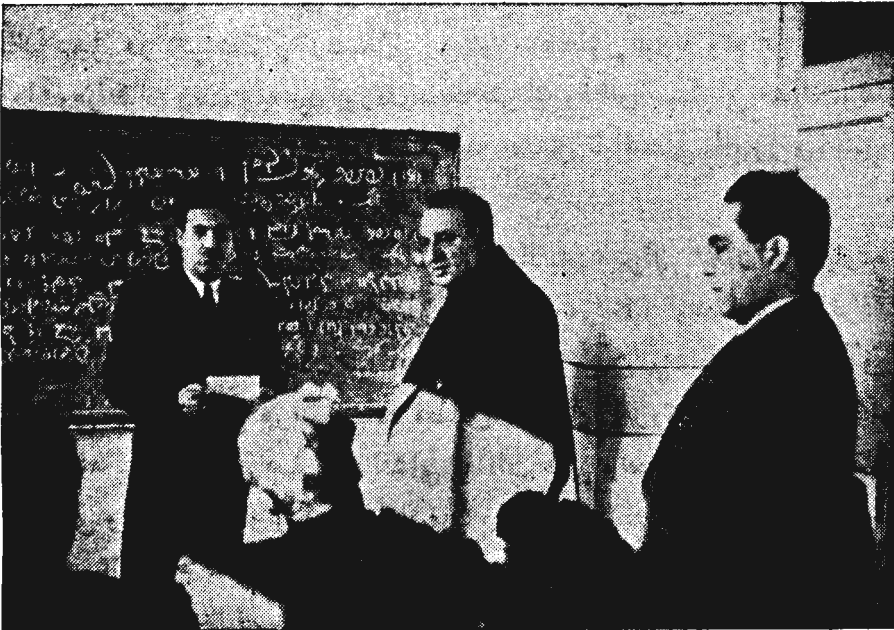
۱- عقایدی راجع به نشأت زبان

۲- زبانهای اصلی معروف و ذکر از خواص آنها

۳- زبان هند و اروپائی و تعریف شعب آن

۴- زبان ایرانی قدیم و اشتقاق آن

- ۵- فرس قدیم و اوستایی و اشتقاق و خواص آن با ذکر آثار و کتبه‌هایی که در آن بوده .
- ۶- پهلوی و خواص آن و ذکر ادبیات و آثار و کتابها
- ۷- خطوط قدیم ایران .

جناب آقای حکمت در کلاس ادبی

- ب- سال دوم و سوم- درس آقای ادیب طوسی
- مقدمه: تعریف تاریخ ادبیات - مباحث و چگونگی تحقیق در تاریخ ادبیات- نتایج و فوائد آن - تقسیمات تاریخ ادبیات .
- فصل اول- تاریخ ادبیات ایران از حمله تازیان تا قیام یعقوب بن لیث و سقوط حکومت طاهری سال ۲۵۹ .
- اشاره اجمالی باوضاع و احوال ایران در آخر عهد ساسانی - حمله تازیان و علل و اسباب آن - مقاومت‌های ایرانیان - نهضت‌های ایرانیان در تشکیل و تاسیس دول اسلامی - سیاست بنی‌العباس - قرآن و علوم دینی - علت بحث و تحقیق در مسائل دینی - تأثیر بحثهای دینی در نشر و اقتباس علوم - فرق و مذاهب و موجبات ظهور آنها

مهمترین فرق اسلامی و ذکر اصول عقائد آنها - ظهور علم کلام - کیفیت بحث در مسائل کلامی معتزله و اهمیت آنان - روش معتزله و ذکر اصول فرق مهم آنان - خدمات معتزله به تمدن اسلامی تشیع و آثار آن - بیان مذهب جعفری و ظهور آن - متکلمین شیعه و مباحثات آنان علل و اسباب توجه مسلمین به ترجمه و نقل علوم ایرانی و یونانی و هندی - فلسفه یونان و چگونگی ورود آن - تأثیر ترجمه و نقل فرهنگ یونانی در تمدن اسلام - اقتباسات معتزله و متصوفه از حکمت یونان - طب و علوم ریاضی و کارهای ایرانیان در آن رشته تأثیر ایرانیان در نشر علوم و ایجاد تمدن اسلامی - تصوف و زهد و مبادی آن - وعاظ و قصاصین - رابطه عرفان و تصوف با فلسفه یونان و دیانت اسلامی - روش متصوفه و عرفا در این دور و خدمات آنان به روشن ساختن افکار و پیشرفت معارف حقیقی - نقل کتب از زبان پهلوی - تأثیر آداب و معارف ایرانی در تمدن اسلام و زبان و ادبیات عرب زحمات ایرانیان در بسط و توسعه فنون ادبی - عبدالحمید بن یحیی و خدمات او به انشاء و فن دبیری - عبدالله بن مقفع و نتیجه کارهای او - نویسندگان ایرانی دیگر که منشأ توسعه و تکمیل زبان عربی شده اند باجمال - تکمیل سبکهای شعری بوسیله ایرانیان تأثیرات زبان فارسی در لغت عرب - رواة و آثار آنان جمع و حفظ و شرح اشعار و امثال و حکم بوسیله رواة - زبان فارسی در ایندور - چگونگی تعلیم و تربیت در این زمان مکاتب و روش مکتب داران باجمال - حلقه های علمی - کیفیت تحصیل علوم عقلی و فنون ادبی - آداب تعلیم و تعلم در اسلام

فصل دوم - تاریخ ادبیات ایران از تأسیس دولت صفاریان تا سقوط دولت غزنویان در خراسان (۲۵۹ - ۴۳۲) سیستان و مردم آن - داستانهای پهلوانی در سیستان - وضع سیستان در قرن اول و دوم - خوارج سیستان - عیاران خاندان یعقوب بن اللیث - کیفیت قیام یعقوب و پیشرفت او - علل و اسباب ظفر و پیروزی او - یعقوب چه منظوری داشت - تعصب یعقوب نسبت به کشور خود - چرا یعقوب با صاحب الزنج همدمت نشد - شکست او از خلیفه عباسی - اوضاع و احوال ممالک اسلامی در آن هنگام - بقیه صفاریان و خدمات علمی و ادبی آنان - سامانیان و جهات پیشرفت آنان - تفاوت حکومت سامانی با صفاری و طاهری - سیاست سامانیان و طرفداری ایشان از آداب و مفاخر ایرانی - وزراء مشهور سامانیان - علل انقراض این خاندان - آل بویه - طبرستان و اشاره مختصر به مقاومت های مردم آن مرزوبوم در مقابل بیگانگان - مقدمات سلطنت آل بویه - سیاست و روش حکومت آنان

وزراء مشهور آل بویه و تأثیر ایشان در انتشار معارف اسلامی - تفاوت روش سامانیان با آل بویه
 مجتهد سامانیان و آل بویه - اسباب انقراض دودمان بویه - آل زیار و سلاطین معروف این
 خاندان - حمایت آنان از علما و فضلا - دولت غزنوی - موجبات تأسیس حکومت غزنوی - محمود
 غزنوی و سیاست او - مطالعه در باره روایات مختلف راجع بر رفتار محمود و علاقه او
 به علوم و ادبیات - علت بر چیده شدن این خاندان - مراکز مهم تمدن اسلامی - مساعی
 ایرانیان در نشر تمدن و معارف - مذاهب و آراء دینی - انتشار تعصب مذهبی و ضعف
 معتزله و متفکرین اسلام - ظهور طریقه اشعری - اصول و مبانی اشعری و نتایج آن
 ظاهر بین و اهل حدیث و طریقه ایشان - اسماعیلیان - بحث در چگونگی ظهور طریقه
 اسماعیلی - مراکز دعوت - اصول و مبانی این مذهب - ظهور عبیدالله مهدی در افریقا
 و تأسیس خلافت فاطمی - انتشار مذهب اسماعیلی در ایران و سایر نقاط - کتب اسماعیلیه
 در ایندور - اخوان الصفا - و تشکیلات آنان - بحث در اینکه اصول اخوان الصفا بکدام
 فرقه نزدیکتر است - مجامع اخوان الصفا - رسائل اخوان الصفا و تأثیر آنها در ممالک
 اسلامی - زیدیه و سائر فرق شیعه باختصار - شیعه اثنا عشری - غیبت و تأثیر آن در اصول
 تشیع - نتایج اعتقاد ب غیبت و حوادثی که بر اثر آن ب ظهور پیوست - فقهاء شیعه و کتب
 اربعه - کرامیان و عقاید آنان انتشار این طریقه در دربار غزنوی و نتایج آن - فلسفه و
 حکمت - انتشار علوم یونانی و تحقیقات مسلمین - طریقه بحث در علوم عقلی - تصرفات
 علما در حکمت یونان - مساعی ابونصر فارابی و دیگر حکما در بیان عقاید ارسطو
 پیشرفت طرفداران ارسطو - مقصود از حکمت اسلامی چیست - رنج بردن و کوشش
 حکماء اسلامی در تدوین و انتشار علوم - پیشرفت های ایرانیان در حکمت و
 طب و ریاضی - محمد زکریا و مساعی او - ابونصر و ابوعلی سینا و اهمیت خدمات
 ابوعلی - بحث در روش ابوعلی - ذکر حکماء و ریاضیون معروف ایرانی و شرح
 خدمات آنان - تصوف و شعب مختلف آن - تأسیس خانقاه و آداب آن - ذکر اصول
 و مبانی متصوفه از جهت ارتباط با ادبیات - خدمات عرفا بزبان و شعر فارسی - اوضاع
 و احوال ادبیات در ایندور - ذکر مزایای ادبی و ترقیات زبان فارسی - تأثیر دولت های
 مختلف بخصوص سامانیان در احیاء ادبیات فارسی - موجبات پیشرفت علوم و فنون ادبی
 علم بلاغت و انتقاد ادبی - کیفیت تعلیم و تعلم ادبیات - تألیفات و آثار ادبی ایرانیان
 چگونگی شعر فارسی در ایندوره - انواع شعر و مشخصات هر یک - تأثیر علوم عقلی

در ایجاد سبک‌های مختلف - استفاده شعراء از معلومات مختلف - روابط ادبیات با علوم و معارف ایندور - تحقیق و بیان قیمت ادبی سبک‌های نظم و نثر و شرح مزایای هر یک از سبک‌ها - شعرهای مذهبی و عرفانی - خصوصیات ادبی این عهد بطور کلی - نثر فارسی و ذکر قدیم‌ترین کتب فارسی - مزایای نثر در عهد سامانی و غزنوی - تحلیل و انتقاد بعضی از قسمت‌های نظم و نثر - شرح حال شعراء و نویسندگان مهم و مشهور و ذکر خدشات آنان بزبان فارسی با تحقیق در خصوصیات ادبی آثار آنان - تعلیم و تربیت در ایندور کیفیت تعلیم در هر رشته - انواع تعلیم از قرائت و روایت و نظائر آنها - تألیف کتب و تأثیر آن در انتشار علوم.

فصل سوم - تاریخ ادبیات ایران در دوره سلجوقیان از جلوس طغرل بك

محمد بن میکائیل تا وفات سنجر ۴۳۲-۵۵۲

مختصری از آغاز کار سلاجقه - محمود و سلاجقه - موجبات کوچیدن سلجوقیان از ماوراءالنهر بخراسان - جهات پیشرفت آنان - الب ارسلان و ملک‌شاه - نزاع‌های داخلی میان پسران ملک‌شاه - جنگ‌های صلیبی و تأثیر آنها - حسن صباح و ظهور دعوت جدید - واقعه غز - وزراء معروف سلاجقه - نظام الملک - تمدن ایران در دوره سلاجقه سیاست مذهبی سلجوقیان - غلبه مذهب اشعری و نتایج آن - تعصبات مذهبی شافعیه و حنفیه - مراکز عمده حنفیان و شافعیان - خاندان صدر جهان و آل خجند چگونگی بحث مذهبی - اسمعیلیه نزاریه و اصول آنان - تأثیرات اصول ارباب تعلیم در علوم و مولفات ایندور - علوم عقلی و چگونگی بحث و تحقیق در آنها - ضدیت اهل ظاهر با علوم عقلی - روش امام غزالی و تأثیر مولفات او - فلسفه در سائر ممالک اسلامی باجمال نزدیک شدن علوم عقلی به مذهب - علل و اسباب وقفه در تحقیقات فلسفی و حکمی - تصوف و فرق مختلف آن - تألیفات متصوفه - آمیختن فلسفه و حکمت با تصوف و عرفان - تاریخ و علل و اسباب امتزاج حکمت با عرفان - عین القضاة و آثار او - طرق مختلف در تعلیم حکمت و عرفان - انتشار زبان فارسی در کشورهای اسلامی - تألیف و تصنیف علوم گوناگون بزبان فارسی - کیفیت تحصیل علوم ادبی و تأثیر آن در زبان فارسی - مناطق ادبی - چگونگی نظم و نثر در هر یک از این مناطق - شعرهای مذهبی و عرفانی - انتقادات مذهبی در اشعار - بحث کلی در روش فکر شعراء و انتقاد روش‌های ناپسند - داستان سرایی و سائر فنون شعری - شعراء معروف و مشخصات ادبی

آثار آنان - بحث کلی در معیارات نشر - روشهای نشر و انتقاد آنچه ناپسند است - نویسنده گان مشهور و ذکر مشخصات آثار آنان - چگونگی تعلیم و تربیت در ایندور کیفیت تحصیل علوم عقلی و تأثیر آن در تمدن - مدارس نظامیه و سازمان برنامه آنها شیوع بناء مدارس - بحث و تحقیق در فائده و مضرت و نواقصی که در این مدارس بوده است .

فصل چهارم - تاریخ ادبیات ایران در دوره خوارزمشاهیان تا حمله چنگیز و

سقوط دولت خوارزمشاهی ۵۵۲-۶۲۸

وضع خوارزم در دوره های اسلامی - اوضاع خوارزم در آخر قرن پنجم - آغاز خوارزمشاهیان - انس و تداییر او - تکش خوارزمشاه و جانشین او - سلطان محمد - وسعت ممالك خوارزمشاهی - بقیه سلجوقیان در عراق و انقراض آن سلسله بدست سلطان تکش غوریان و کارهای آنان - پایان کار غوریان - جنگهای سلطان محمد با قره ختا و نتیجه آنها - اتابکان آذربایجانی - اتابکان فارس و یزد - اوضاع و احوال ایران در آغاز قرن ششم - موجبات حمله چنگیز بایران - علل پیشرفت مغلان و شکست محمد خوارزمشاه سلطان جلال الدین و کارهای او - نظری سیاست خلفاء بغداد در این دور - وضع ممالك اسلامی بطور کلی - مذهب و تعصبات مذهبی - زیانهای اختلافات و کشمکشهای دینی - فشار متعصبین و نقیض نسبت بحکماء و دارندگان علوم عقلی - شافعیان و حنفیان سیاست مذهبی خلفاء و سلاطین ایران - انتشار علم جدل و مناظره - طرز مناظره در مدارس و مجالس علمی - بحث و تحقیق در علوم عقلی و کیفیت آن - شیوع انتقاد بر فلسفه ابوعلی و کتب او - انتشار انتقادات لفظی در حکمت و فلسفه - علل و اسباب انحطاط علوم عقلی - فخر الدین رازی و حوزه او - بحث در قیمت انتقادات و کتب امام رازی - ظهور حکمت اشراقی و مبانی آن - مقدمات ظهور فلسفه اشراق - سهروردی در آغاز قرن (۶) - شهاب الدین سهروردی معروف بشیخ اشراق - بحث در زندگانی و مبادی تربیت او - عقائد و آراء او در فلسفه - تصرفات او در منطق و فلسفه - روابط طریقه اشراقی با آئین زرتشت و مانوی - کتب عربی و پارسی سهروردی - پایان کار او - افضل الدین کاشانی و طریقه او در فلسفه - روابط عقائد او با حکمت اشراقی - تصوف و فرق آن - انتشار و تاسیس خانقاهها - علت و سبب شیوع تصوف - مرتبه شیخ الشیوخ و وظائف او - نجیب الدین و شهاب الدین عمر بن محمد سهروردی - طریقه و روش سهروردی - آثار پیروان او - نجم الدین کبری و روش او - اهمیت سلسله کبرویه در خراسان - تربیت

پافتیگان خانقاه نجم الدین کبری - پایان زندگانی نجم الدین - اوضاع واحوال ادبیات در ایندور - تمایل شعرا و نویسندگان باظهار فضائل خود در نظم و نثر - بدبینی شعرا و نویسندگان باحوال زمان خود و تاثیرات آن در آثار ایشان - اصول اخلاقی ادب و تحقیق در مبان و اصولیکه ادباء این عهد نویسندگی و شاعری را بر آن مبتنی کرده اند - انتقاد این اصول و مبان - روشهای نظم و نثر - ممتازات سبکهای شعری - مشخصات نثر - حماسه های دینی - شعرهای مذهبی - سبک شعر عرفانی - بزرگترین شعراء و نویسندگان و تحقیق در احوال آنان - کتب مهم علمی و ادبی و تحقیق در باره سبک انشاء آنها چگونگی تعلیم و تربیت در ایندور .

فصل پنجم - تاریخ ادبیات ایران در عهد مغول از سقوط دولت خوارزمشاهی تا

جلوس امیر تیمور ۶۲۸-۷۷۱ .

اشاره اجمالی باوضاع واحوال مغلستان - آغاز کار چنگیز - علل حمله چنگیز و موجبات پیشرفت او - سقوط دولت خوارزمشاهی و اسباب آن باجمال - خونریزی های مغول - مقاومت شهرها و پایداری توده ایرانی در برابر مغول - یاسای چنگیزی - جانشینان چنگیز و طرز اداره کشور تا استقرار هلاکو - جهات توجه هلاکو بایران قلاع اسمعیلیه - انقراض حکومت اسمعیلی نزاری - سقوط بغداد - موجبات انقراض خلافت عباسی و نتایج آن از لحاظ تمدن - وضع حکومت ایلخانان - ممالیک مصر و روابط آنان با مغل - تدابیر ایرانیان در برانداختن نفوذ مغل - اسلام تکویدار و غازان تشیع خدایانده و اسباب آن - تبدیل یاسای چنگیزی ب یاسای غازانی و مقدمات و نتایج آن - تاثیرات ایرانیان در مغل بطور کلی - وزراء ایرانی در دستگاه مغل - خاندان جویندی - رشیدالدین فضل اله و فرزندان او غیاث الدین - عادات و آداب مغل و زبانهای آنها - مضرات حمله مغل از لحاظ تمدن و احوال اجتماعی و علمی و ادبی بتفصیل - مقایسه اوضاع ایران و ممالک اسلامی در قرن ششم با دوره های واپسین - مناطق علمی در ایندور فارس و مشخصات حکومت آن - کرمان - قلاع اسمعیلیه و چگونگی توجه آنان به ما و دانشمندان - نظری بآسیای صغیر - اشاره اجمالی بتاریخ سلجوقیان روم - توجه سلاجقه روم بحکمت و علوم عقلی و ادبیات فارسی - انتشار تمدن ایران و زبان فارسی در آسیای صغیر - فرار دانشمندان از خراسان و سائر نقاط بآسیای صغیر و دیگر ممالک - هندوستان و اجتماع ایرانیان در آن ناحیه - تاثیرات ایرانیان در این ممالک و در کشور های شرقی و در باره کهنی مغل - سیاست مذهبی مغل - شیوع خرافات مذهبی - انحصار

در اصول عقائد و اسباب آن - توسل بقوای ماوراء الطبیعه و تاثیر آن در اخلاق - مسیحیان و بوداییان و نتایج نفوذ آنان در زمان حکومت مغل - مساعی ایرانیان در نگهداری تمدن و آشنا کردن مغل به علوم و معارف - انشاء مدارس و خانقاهها بدست مغل - خواجه نصیر و خدمات او - رصد مراغه و فوائد آن - طرز تحقیق در علوم عقلی - تکامل فنون ریاضی بوسیله خواجه نصیر - شیوع اصول و مبانی کلامی برونق مذهب شیعه - فلاسفه این عهد و گناهاری آنان - انتقادات راجع به روش تالیف علوم عقلی - در این دور تصوف و مبادی آن - محیی الدین عربی و طریقه او - نتایج انتشار طریقه محیی الدین در ایران - صدرالدین قونوی و شاگردان او - غلبه جنبه لفظی و دعاوی بی اساس و اوهم در عرفان - مولانا جلال الدین و روش عرفانی او - اهمیت افکار او از لحاظ تربیت عقلی و پرورش اخلاقی و فکری - تفاوت روش مولوی بامحیی الدین و عرفاء گذشته - موسیقی در طریقه موای و سائر عرفا و متصوفه باجمال - اوضاع و احوال ادبیات در ایندور - چگونگی تحصیل علوم ادبی - زبان فارسی و ممیزات آن - انتشار تالیف تاریخ - آثار مورخین - طرز تحقیق در فن تاریخ - غزلبرائی و عدم توجه شعرا بقصیده سرائی - شیخ سعدی و روش او در نظم و نثر - تکامل غزل بوسیله او - ممیزات آثار سعدی و تحقیق در مبادی سبک وی - طرز قصیده سرائی در این عهد - مثنویهای اخلاقی و عرفانی و مذهبی - سبکهای مختلف شعر بطور کلی - انتقاد بعضی از روشهایی که ناپسند است - نثر در ایندور - سبکهای معمولی در نثر - شیوع مغلق نویسی و مضار آن - انتقاد سبکهای ناپسند در نثر - گلستان شیخ و تحقیق در باره مزایای آن - مقلدین گلستان - سبک تاریخ نویسی از لحاظ ادبی - شعرا و نویسندگان و تحقیق در احوال و آثار آنان - تعلیم و تربیت در ایندور - اختلافات ایندور بازمانهای پیش از لحاظ تربیت - فقیان و روشهای آنان در تربیت بدنی و روحی

فصل ششم - تاریخ ادبیات ایران در دوره تیموری ۸۷۱ - ۹۱۳

وضع ایران بعد از انقراض ایلخانان مغل - آل مظفر و آل کرت - سربداریان - آل جلایر - امراء ماوراء النهر - امیر تیمور و شخصیت او - موجبات پیشرفت او - حمله های تیمور بایران و سائر ممالک اسلامی - سیاست و روش امیر تیمور - زبانهای که بایران رسانید - خاندان امیر تیمور و روش آنان - پایان کار خاندان او - سلسله آق قویونلو و قره قویونلو باختصار - توجه امرا و سلاطین تیموری به علوم و صنایع - سیاست

مذهبی در ایندور - مذهب حروفی - انتشار خرافات در شعب مختلف مذهبی - تاثیر خرافات در کشور داری و امور سیاسی - انتشار تشیع در میانه عامه - چگونگی تشیع در ایندور - تفاوت آن با ادوار گذشته - تولائی و تبرائی - تعصبات مذهبی فرق - تاثیر تعصبات مذهبی در علوم - انحطاط فلسفه و غلبه عقائد متکلمین - ضعف قوه استدلال در عقائد کلامی و اصول فلسفی - پابند شدن علما باقوال متقدمین - نتایج این عقیده در تحقیق مسائل فلسفه و مسائل شعب علمی و ادبی - لفظی شدن مباحثات فلسفی و اسباب و موجبات آن - طرز تدوین و تالیف کتب حکمت و تفاوت آن با ادوار گذشته - کیفیت تحقیق در اصول دین و مسائل ماوراء الطبیعه - مذاهب جدید فلسفه در آخر قرن نهم - مذهب وحدت وجود و مبادی آن - مذهب ذوق التاله - جلال الدین دوانی و مساعی او - سید صدر و خاندان او و خدمات علمی این خاندان - ترقی علوم ریاضی و موجبات آن - زیج الخ بک و کیفیت تهیه آن - قاضی زاده کارهای او - غیاث الدین جمشید و اهمیت مقام او در علوم ریاضی - فرق مختلف تصوف (بکناشی - نعمت اللهی - نقشبندی - نوربخشی) چگونگی عرفان و تصوف در این عهد - انتقاد از عقاید سخیف متصوفه - کم شدن حقیقت و سیروسلوك معنوی و غلبه اصطلاح و دعاوی بی اساس در تصوف - اصلاحاتی که در تصوف بعمل آمده است - ظهور تشیع در تصوف - قطب بن محیی و عقائد و آثار او - اوضاع و احوال ادبیات در ایندور - توجه امراء تیموری بادیات و صنایع مستظرفه - بایسنقر و کارهای او - دربار هرات و مشخصات آن - امیر علی شیر نوائی و مجالس ادبی او - نظر کلی بر ادبیات فارسی - سبکهای مختلف نظم و مشخصات هریک - صنعت سازی و نتایج آن - سبک هندی و علل حدوث و ممیزات آن - طرز قصیده سرایی در این عهد - غزل و سبکهای غزل سرایی اهمیت مقام حافظ در ادبیات ایران - تحلیل سبک حافظ و بیان مشخصات آن - بحث در اصول افکار او - در مقایسه حافظ با دیگران - تاثیر سبک حافظ در غزل سرایی داستان سرایی و سبکهای مختلف آن - منظومه های عرفانی و اخلاقی - داستانهای عاشقانه - قصه های مذهبی - جامی و آثار او - تحقیق در باره جامی و قیمت افکار و آثار او - اهمیت جامی در چیست - حماسه سرایی و چگونگی آن - روشهای ادب در نثر - بیان مشخصات نثر - انتقاد از سبکهای نادرست - نثر عرفانی و اخلاقی - نثر دینی - تاریخ نویسی - مراسلات و نامه ها - نظر کلی از لحاظ آموزش و پرورش - اثری شدن مناصب علمی و مضار آن - طرز تدریس و تعلیم

فصل هفتم - تاریخ ادبیات ایران در دوره صفویه ۹۱۲ - ۱۱۳۵

سلسله صفویه و آغاز کار آن - شیخ صفی الدین و مقامات عرفانی او - ورود خاندان صفوی در امور نیوی - ظهور تشیع در این خاندان - شاه اسمعیل و اخلاق و صفات او - اهمیت کارهای شاه اسمعیل - موجبات پیشرفت صفویه در ایران - مقایسه صفویه با آل بویه و سائر سلاطین شیعی - شاه طهماسب و روش او - شاه عباس اول و خدمات او - بکشور ایران - پایان کار صفویه - موجبات سقوط دولت صفویه - وضع ایران در عهد صفویه - روابط صفویه با دول جهان - سیاست مذهبی صفویه - پیشرفت مذهب اثنا عشری - مبانی شیعه در این روزگار - مقایسه تشیع در عهد صفویه باقر نهضت اول اسلام - عقائد غلو آمیز نسبت بائمه شیعه و تاثیر آنها - توجه صفویه بامور مذهبی و علماء مذهب - توبه شاه طهماسب و آثار آن - نفوذ سیاسی و روحانی علماء مذهب و عواقب و خیم آن - فشار مجتهدین و طلاب بر متفکرین و اهل ذوق - تدوین کتب در مذهب شیعه - بسط و انتشار افکار مذهبی - مذهب نقطوی و مبانی سخیف آن - نزاعها و مجادلات مذهبی - کیفیت علوم عقلی - سستی مبانی کلامی و آمیختن آنها با تعصبات عامیانه - عقائد جدید در حکمت الهی - میرداماد و آراء او - صدرالدین شیرازی و آثار او - تحلیل مبانی فلسفه ملاصدرا و قیمت افکار او - انتشار تعلیمات ملاصدرا - غلبه کتب ملاصدرا بر آثار متقدمین و علل وجهت آن - تاثیر روابط ایران و هندوستان در عقائد فلسفی و عرفانی - میرفند رسانی و افکار او - انحطاط تصوف و سستی عقائد و مبانی عرفانی در این دوره - در آمیختن فلسفه و عرفان یکدیگر - طرز تحقیق علماء در حکمت و عرفان و انتقاد و ورش آنان - غلبه و تاثیر افکار عامیانه در حکمت و عرفان - خرافات در تصوف و فلسفه - احترام بی جهت نسبت بقدماء و دفاع از اقوال هر یک - نتیجه تقلید و کهنه پرستی - فلاسفه و عرفا - اوضاع و احوال ادبیات بطور کلی - در بار هندو امرای تیموری عدم توجه صفویه بشعر و شاعری - رواج شعرهای مذهبی و مصیبت سازی و نوحه سرایی - قصائد مدح ائمه اثناعشر و استفاده شیعه از آنها - تشویقات امرای هند از شعراء فارسی زبان - اکبر و فضلاء در بار او - بیسواد و بی اطلاعی شعر اوزبانه های آن - رواج شعر در عموم طبقات و زبانهای آن - سستی عقائد و پیروی شعرا از افکار عوام - انحطاط شعر فارسی و موجبات آن - سبکهای مختلف شعر در این دوره - انتقاد از روشهای نظم - رواج لغز و معنی و زبانهای آن - معیذات شعر در عهد صفویه - صائب و عرفی و سبک آنان - منظومه های مذهبی - مشنویهای عاشقانه - داستانهای حماسی - معیذات هریک و انتقاداتیکه بر آنها وارد است - نشر و سبکهای نویسنده گی - فضل فروشی و مغایق نویسی و اطناب ممل در نشر - انتقاد سبکهای ناپسند - نشر دینی - تاریخ نویسی - شیوع نوشتن

تذکره شعرا و انتقاد از روش تذکره نویسی - فرهنگهای فارسی و طرز تالیف و تدوین آن ها - تحقیق درباره فرهنگ نویسی در ایندور - مبانی تعلیم و تربیت - وضع مدارس - انتقاد از روش تحصیل در مدارس - مقصود علما از تحصیل چه بوده است.

فصل هشتم - تاریخ ادبیات ایران از سقوط دولت صفویه تا آغاز مشروطیت ایران

۱۱۳۵ - ۱۳۲۴

اوضاع ایران بعد از قتل شاه سلطان حسین - قیام نادر - جنگهای او در داخل و خارج کشور - خاندان او - زندیه و اخلاق کریمخان - سائر طوایف که عهده دار امور کشور بوده اند - ضعف سیاست داخلی و خارجی در ایندور - مذهب و چگونگی آن - اخباری و اصولی - مبانی عقاید شیخیه - نفوذ فقها و رفتار ظالمانه آنان نسبت به اهل ذوق - غلام عقلی و چگونگی تحصیل و تدریس آنها - صوفیه و کارهای آنان - اوضاع و احوال ادبیات - بازگشت ادبی و عوامل آن - روابط ایران با اروپا و تاثیر آن در ادبیات - ایجاد سبکهای جدید - تقلید صحیح از قدما - سبکهای شعر و مشخصات آنها - نشر و اصلاحاتی که در سبکهای قدیم بوجود آمده است - قنقام و آثار او - روزنامه نویسی و موجبات آن - سبکهای دیگر در نشر.

خاتمه: در پیشرفتهای علمی و ادبی که در عصر پهلوی حاصل شده است. و وظائف ایرانیان نسبت بآنها.

(۳) - دستور فارسی - درس دکتر خیامپور

یکدوره دستور زبان باتوجه بطرز استعمال، استادان گذشته - اقسام کلمه - تعریف اقسام کلمه - موارد استعمال هر یک از اقسام کلمه - اقسام جمله - محل اجزاء جمله - موارد حذف و ذکر کلمات - اشتقاق - اقسام مشتقات فعل و موارد استعمال آنها - توجه بافعال ترکیبی و موارد استعمال آنها - اقسام پسوند و پیشوند.

تذکر - کلیه مطالب دستوری باید باتوجه بطرز استعمال قدما از نظر تجزیه و ترکیب و خصوصیات معانی بیانی تدریس شود.

(۴) - قرائت فارسی و آئین نگارش - درس آقای قاضی طباطبائی

الف - رشته ادبیات فارسی : سال اول

۱ - مطالعه هفت بزم بزرگمهر بانوشیروان از شاهنامه فردوسی با تحقیقات فنی

ولغوی و صرفی و نحوی و سبک شناسی - مختصری از تاریخ زبانهای پیش از اسلام و مناسبات آنها بازبان کنونی.

۲- مطالعه دیوان حافظ بانهقیقات فنی و ادبی و تصوف و فلسفه و عرفان .

۳- بدیع - قرض الشعر از روی کتاب المعجم فی معاییر اشعار العجم - علم قافیه از روی همان کتاب - منتخبات نثر فارسی از روی کتاب نمونه سخن فارسی.

سال دوم .

ب - رشته زبان خارجه و تاریخ جغرافی

۱- قرائت کتب نظم و نثر و تحقیق در چگونگی سبک و شرح لغات و اصطلاحات و بیان طرز و روش استعمال آنها با اشاره بقواعد و اصول صرف و نحو و بحث در کیفیت جمله بندی و ترکیب الفاظ و عبارات از لحاظ مبانی بلاغت و ذکر آنچه مستحسن و شایسته تقلید است و آنچه پسندیده نیست و باید متروک گردد .

۲- دفتر اول مثنوی با شرح اصطلاحات عرفانی و بیان عقاید مولانا جلال الدین و مقایسه آنها با افکار و عقاید شعراء دیگر که بسبک عرفانی سخن رانده اند .

۳- آئین نگارش :

آئین نگارش و ترجمه و قرائت - نوشته درست و نادرست - شرایط و لوازم نوشته درست - نوشته بلیغ و شرایط و لوازم آن

(۱) - آئین قرائت :

ابداع و ابتکار - لزوم رعایت و ترتیب و روش منطقی در نگارش - سبک و اسلوب - اختلاف سبک نگارش بر حسب اختلاف موضوعها - کلمه و کلمه ها - رعایت صنایع و اصول معانی و بیانی .

(۲) - آئین ترجمه :

خطا بودن ترجمه تحت اللفظی - تعبیّرات مخصوص هر زبان - اختلاف طرز جمله بندی و اسلوب کلام در هر زبان - ترجمه آزاد

(۵) - زبان و ادبیات عرب - درس آقایان قاضی و علومی

سال اول - صرف

اقسام کلمه - فعل و تقسیم آن بماضی و مضارع و امر، ثلاثی و رباعی و مجرد و مزید لازم و متمندی، معلوم و مجهول، سالم و صحیح و انواع معتلات، قواعد مهم اعلال و ادغام و ابدال - همزه، تصریف ماضی و مضارع و امر، انواع فعل های مشتق از اسم و تقسیم آن بثلاثی

ورباعی و خماسی، مفرد و مزید، مقصور و ممدود، منقوص و صحیح، مذکر و مؤنث، مفرد و جمع، منصرف و غیر منصرف، مشتق و جامد، مصدر و غیر مصدر - انواع مشتقات و قواعد بنای آن از انواع مصادر باختصار.

نحو: در حدود مبادی العربیه ۳۴

تقسیم کلمات بمعرب و مبنی، انواع اعراب و بنا. مواضع رفع و نصب و جزم مضارع، مواضع رفع و نصب و جراسم. اعراب، نوابغ، اقسام جمله و احکام شبه جمله و انواع حروف

قرائت: قطعات منتخب نظم و نثر از کتب قرائت و ادب عربی با ترجمه بفارسی و تجزیه و ترکیب.

ترجمه: عبارات ساده عربی بفارسی و فارسی بعربی

انشاء: قطعات کوچک ساده عربی

سال دوم:

معانی: تعریف فصاحت و بلاغت - خبر و انشاء - احوال مسندالیه و مسند و متعلقات فعل. انواع انشاء از امر و نهی و غیره.

فصل و وصل - ایجاز و اطناب و مساوات

بیان: اقسام حقیقت و مجاز، انواع تشبیه و احکام آن. انواع استعاره و احکام آن و انواع کنایه و احکام آن.

قرائت: قطعات منتخب نظم و نثر از کتب ادب و قرائت عربی با توجه بنکات معانی و بیان و ترجمه از فارسی بعربی و برعکس

تبصره: معانی و بیان و بدیع در این دوره با کمال اختصار در حدود تلخیص المفتاح و عقد الیچمان تدریس خواهد شد.

تاریخ ادبیات عرب - درس آقای ترجانی زاده

سال سوم:

نژاد عرب و موطن طبقات عرب و قبایل مشهور آنان - احوال اجتماعی و سیاسی و دینی و عقلی عرب در جاهلیت - لغت و ادب آن - تاریخ ادب و لغت - فوائد آن - تقسیم

تاریخ ادب عرب به پنج عصر:

۱- عصر جاهلی:

منشاء لغت عرب - لغات سامی - اختلاف لهجات و سبب آن - اسباب تهذیب لغت عربی - بازارهای عمده - عکاظ - مجنه - ذوالمجاز - اثر مکه و قریش در تهذیب لغت عرب .

نثر: تقسیم نثر - انواع آن - مثل - حکمت - وصیت - خطبه - ممیزات نثر جاهلی
خطابه - دواعی و اسلوب آن - اوصاف خطیب و عادات خطباء - مشهورترین خطباء: قس
بن ساعده و اکثم بن صیفی و نمونه‌ای از خطب آنان - نمونه‌ای از نثر جاهلی - امثال و حکم
وصایا و خطب .

شعر: تعریف شعر - انواع آن و اغراضش - ممیزات شعر جاهلی - نمونه‌ای از
اشعار جاهلی - شعرای جاهلی و طبقات و مقام آنان - تکسب بعضی از آنان بشعر - روایت
معلقات سبع و صاحبان آنها - منشاء خط عرب و تغییرات آن - روایت روات .
۲ - عصر صدر اسلام و دولت اموی:

نثر: اثر اسلام در لغت عرب - اثر فتوحات و اختلاط عرب با عجم در آن - مخصوصا
اثر تمدن ایران در تهذیب و اصلاح آن - قرآن کریم و لغت - اسلوب اغراض و معانی
آن - تاثیر قرآن در لغت عرب - جمع و تدوین آن - مقداری از آیات آن - محمد
رسول خدا - مولد و زندگانی و اوصاف و بعثت و فصاحت و اثرش در لغت عرب - بعضی
از کلمات و احادیث و خطب آن حضرت - کتابت و استوب کتابت - عبد الحمید و اثرش
در انشاء لغت عرب - اسلوب انشاء وی و نمونه‌ای از نثرش - خطابه و ممیزات آن - اثر
اسلام در آن - مشهورترین خطبای این عصر - علی بن ابی طالب - سعیدان وائل - زیاد
بن ابیه و حجاج بن یوسف ثقفی - نمونه‌ای از حکم و خطب و رسائل .

شعر: اثر احوال اجتماعی و سیاسی در آن - تاثیر انقلابات و سیاست بنی امیه در
آن - موازنه بین شعر این عصر با شعر جاهلی - نمونه‌ای از اشعار این عصر - شعر و طبقات آنان
شعرای مهم مخضرم - کعب بن زهیر - خنساء - حسان بن ثابت و حطیئه - شعرای
بزرگ اسلامی - عمر بن ابی ربیع - اخطل - فرزدق - جریر - کتابت - خط بعد از اسلام
علوم در عصر اموی - نحو - روایت و روات .

۳ - عصر عباسی:

عظمت و اثر و ممیزات این عصر - اختلافش با عصر اموی - اثر تمدن ایران در
آن - انتقال خلافت از بنی امیه به بنی عباس بدست ایرانیان - اثر فتوحات و سیاست و

حضارت در لغت عرب - مقتبسات عرب از ایرانیان و غیر آنان.

نثر: ممیزات نثر این عصر با عصر سابق - خطابه و ممیزات آن - اشهر خطباء: داود بن علی - شیب بن شیمه - کتابت و اثر تمدن ایران در آن و توسعه اسلوبش - توقیعات طبقات کتاب و روء سالی آنها. « ابن مقفع - جاحظ - عبدالحمید و عمید و قاضی فاضل » سبک هر یک از آنان به علاوه سبک صاحب بن عباد - خوارزمی - بدیع الزمان همدانی - حریری ابن زیدون با ذکر نمونه ای از کتابت هر یک.

شعر: اثر تمدن و سیاست در اسلوب و معانی و اغراض و اوزان آن - نمونه شعرای مولدین - اثر موالی در شعر. شعرای عراق - بشار بن برد - ابوالعاهیه ابونواس - ابن روحی - ابن معتز - شریف رضی - طغرانی.

شعرای شام: ابوتام - بحریری - متنبی - ابونواس - ابوالعلاء معری.

شعرای اندلس: این هانی.

اثر شعر در فرنگ - رای فرنگیان در خصوص شعر عربی. شعر و کتابت و علوم و فنون در مصر در عهد فاطمیین - جامع از هرو آثار شعرای بزرگ مصر در این عصر. ابن فارض و بهاء الدین زهیر - ترقی علوم و فنون و انتشار آن بوسیله ترجمه و تالیف. علوم ادبی (علوم لسانی) با ذکر علمای بزرگ هر رشته از آنها - علوم شرعی (علوم اسلامی) و ذکر علمای بزرگ هر رشته از آن - علوم فلسفه و ترجمه آنها با ذکر اشهر مترجمین و علمای آن - مقامات و نویسندگان بزرگ آن - حکایات و قصص (الف لیل و لیل و کلیله و دمنه) - روایت و روایات مخصوصاً اصمعی.

۴- عصر ترکی

نثر: حالت لغت عرب - لغت مخاطب - خطابه - خط - کتابت - رسائل کتاب معروف تدوین و کیفیت آن - مشهورترین مولفات ادب و غیره.

شعر: ممیزات آن - شعرای معروف بوسیله صفی الدین حلی - ابن نباته.

۵- عصر جدید

عصر (نهضت) - وضعیت عالم عربی در آخر قرن ۱۸ میلادی (۱۲ هجری) - حال مصر در آن عهد - اثر و رد فرانسویان به مصر - نهضت، کوشش و اقدامات بزرگ محمد علی پاشا در ایجاد مصر جدید - کمکهای مهم ادبی سوریه - زمان اسمعیل پاشا - ورود انگلیس به مصر - انقلاب مصر در ۱۹۱۹ میلادی و اثر آن. نشر کتب انشائی و کیفیت آن در صدر این عصر تأثیر زبان اروپائی در زمان عرب - خطابه - فن قصص و روایت - نویسندگان بزرگ و

مهم این عصر: رفاعه بك - رافع - طنطاوی - عبداله پاشا - شیخ محمد عبده - شیخ حمزه - فتح اله باحشہ البادیہ.

شعر: انحطاط شعر در اول عصر - ترقی و نمو آن در عصر اسمعیل پاشا - تأثیرات غربی در آن شعرای بزرگ این عصر: محمود سامی پاشای باوردی - ناصف بك.

(۶) - زبان پهلوی متون و واوستائی

متون و زبان و ادبیات پهلوی و واوستائی در سال دوم در هفته دو ساعت بوسیله آقای مشكور تدریس میشود

(۷) - تاریخ فلسفه، - درس آقای بامداد

سال دوم (در ساعت دو هفته)

سال سوم (در ساعت دو هفته)

سال دوم:

مقدمه - تعریف فلسفه - ارتباط فلسفه با علوم و بادین.

اهمیت و فائده فلسفه:

۱ - فلسفه در مشرق زمین

۲ - فلسفه در یونان قدیم:

(۱) - فلسفه پیش از سقراط.

(۲) - سقراط، افلاطون، ارسطو.

(۳) - اپیکوریان و رواقیان.

۳ - فلسفه اسکندریه - ظهور مذهب عرفان و اشراق در اسکندریه - اصول

عرفان و ظهور آن در فلسفه و ادبیات ایرانی.

۴ - فلسفه قرون وسطی و اصول عقاید اهل مدرسه - مقایسه فلسفه قرون وسطی

با فلسفه و عقاید در مشرق زمین.

سال سوم:

۱ - فلسفه جدید: دکارت، بیکن، برونو، هبس، اسپینوزا، لپنیتز.

۲ - فلسفه انتقادی: لاک - برکلی - مذهب ماتریالیزم - هیوم - کانت - فیهته

شلینگ - هگل - هربارت - شوپنهاور.

۳ - نهضت علمی قرن هیجدهم و نوزدهم و تأثیر آن در فلسفه و دین.

- ۴- ظهور عقیده تکامل: داروین و پیروانش - هیکل-سپنسر .
- ۵- مذهب مادی پوزیتیویزم در فرانسه (از انگلوپیدست ها تا اگست کنت)
- ۶- ظهور روانشناسی و اهمیت آن - جیمس و ندت:
- ۷- ظهور علم اجتماع و معنی و اهمیت آن .
- ۸- فلسفه جدید روحیون در آلمان و فرانسه - دلتای - اویکن - شه-لر - برگسن .
- ۹ - ادبیات و فلسفه - کلاسیک - رومانیك - رآلیزم-ناتورالیزم .
- ۱۰- عقاید و نهضت‌های معروف در ادبیات ایران از لحاظ فلسفی .

۸- کلیات منطق و فلسفه - درس آقای علومی

الف- کلیات فلسفه (در سال دوم یکساعت)

بخش نخستین

گفتار اول : مقدمات- میزان شناسائی علوم جزئی و علم کلی با فلسفه اولی
تعریف امور عامه و اشاره اجمالی بشماره آنها - علل پیدایش و اهمیت فلسفه و اشاره
ببرخی اصطلاحات فلسفی - حرکت صوری و معنوی و اقسام هر یک و امتیاز هر کدام
از دانش های کلام، حکمت، عرفان و تصوف

گفتار دوم : تعریف و فائده و موضوع فلسفه - طبقه بندی و تقسیم حکمت و
تعیین موضوع هر یک از اقسام علوم مزبور با بیان اصول و فروع حکمت طبیعی
و ریاضی و الهی

اختلافات وجود و ماهیت و قاعده ترکیب اشیاء از آن دو - اثبات قاعده کلیه
(کل ممکن زوج ترکیبی)

گفتار سوم : احکام سلبيه وجود (۱) وجود حقیقتی است بسیط و مقدس از
هر گونه ترکیب (۲) وجود جزء هیچ چیز نتواند بود - برهان این حکم (۳) وجود
از جنس مقولات ده گانه بیرون و از سنخ جواهر و اعراض خارج است - برهان (۴)
وجود را ضد و مثلی نیست و از هر گونه مقابل مبراست - برهان (۵) وجود منشاء پیدایش
و ظهور اشیاء است پس مجرد و مادی و جسم و جسمانی و هیولی و ضرورت نتواند بود
دلیل بر این حکم .

گفتار چهارم : مجرد نفس و اختلاف حقیقت آن با جسم و ماده - برهان این
قضیه - زیادت وجود و اشتراك معنوی آن باتذکر دادن بنتایج این فصل .

اثبات عقیده حکمای پهلوی در باب وحدت وجود و رد مذهب منشاء در اختلاف

حقایق وجودی و بیان اصالت وجود - یادآوری نتایج این مبحث
نشانه نفسانی یا وجود ذهنی و تحقیق حقیقت علم و انتقاد مذاهب نادرست در
این باب مانند عقاید شکیه و عنادیه و تعدیه و غیره .
کیفیت و چگونگی آمدن اشیاء در ذهن و بیان حقیقت تصور و تصدیق ورد
مذاهب نادرست در این موضوع

دومین بخش

گفتار اول : جهات و مواد سه گانه وجود - امکان - امتناع و احکام و خواص هر يك.
شرح اقسام تقدم و تاخر و معیت یا سبق و لحوق و اقتران - احکام هر يك. اقسام
امکان - تحقیق در باب حامل امکان استعدادی یا ماده اولی - تعیین ماده تصلبه و عقاید
مختلف در این موضوع .

احوال جسم در باب بساطت و ترکیب آن، انقسامات متناهی و نامتناهی - حقیقت
جزء لا یتجزی یا جوهر فرد - اجرام صغیر - هیولی - صورت .

گفتار دوم : ساختمان جسم از هیولی و صورت - انتقاد مذاهب ناصواب مانند
عقیده بجزء و اجرام و غیره . اثبات تناهی ابعاد بپراهمین هندسی - ابطال تسلسل - فروع
و نتایج بحث سابق اتصال جسم بسیط در واقع - شکل طبیعی - قابلیت انقسام و غیره .
اثبات صور نوعیه و جوهر بودن هر يك از صور . از نتایج این فصل قاعده ذیل هر حادثی
مسبق است بماده و مدت - تجسس و یافتن رابطه میان حادث و قدیم - قوه و فعل - واحد
و کثیر - مجرد و مادی و غیره .

گفتار سوم : زمان و مباحث مهم آن (۱) اثبات وجود زمان (۲) شرح حقیقت
و ماهیت آن (۳) - اقوال در باب زمان و انتقاد هر يك از عقاید نادرست . (۴) قدم زمان
یا نداشتن آغاز و انجام (۵) حدوث زمانی عالم باتمام اجزاء آن . برهان این حکم (۶)
حرکت جوهریه و نتایج آن (۷) آن سیال و کیفیت وجود آن و اسم زمان ۸ - شرح
نسبت ممکن با واجب و اضافه اشراقیه قدیم بحادث و مقصود فلاسفه از معیت آن
دو با اشاره بحقیقت دهر و سرمد .

گفتار چهارم : تعریف علت - اقسام علت - علت بالذات - علت بالعرض - علل
قوام یا ماده و صورت ، علل وجود یا فاعل و غرض - احکام مشترك در تمام علل . احکام
مخصوص بهر يك از علل - انواع هشت گانه فاعل - واجب الوجود چگونه فاعلی است

تمام اقسام فاعل در نهاد افراد بشر موجود است.

گفتار پنجم - غرض یا علت نهائی - ابطال قول بیخت و اتفاق - هیچ چیز در عالم بطور مصادفه نشود - برهان این حکم و انتقاد از مذاهب ناصواب در این باب .
کیفیت نظام وجود و غرض از ایجاد بعقیده فلاسفه - بیان اغراض طبایع در ایجاد افعال طبیعی - نتایج این باب

سومین بخش یا الاهیات خاص

گفتار اول : در خواص واجب - قضیه (۱) واجب بالذات موجود است. براهین این قضیه . قضیه (۲) واجب را در وجود و الهیت شریک نباشد. براهین این دعوی ورد مذاهب نا درست . قضیه (۳) - توحید تصدیقی - توحید تحقیقی - توحید شهودی - اقسام و احکام هر یک .

گفتار دوم : در صفات واجب - قضیه (۱) واجب بالذات موجود و واجب دارای کلیه صفات کمالیه است - براهین این دعوی . قضیه (۲) - صفات نبوتیه عین ذات واجب است نه زائد بر آن - انتقاد از عقاید باطل در این قضیه - قضیه (۳) واجب الوجود بذات خویش عالم است و بغیر خود دانا - اثبات این قضیه بوسیله قاعده کلیه (کل مجرد عامل) انجام گیرد. اقوال و عقاید در باب علم واجب و انتقاد هر یک و اشاره ب مذهب حق .

گفتار سوم : در افعال واجب: ۱ - ابداع و اختراع و تکوین. ۲ - کیفیت پیدایش اشیاء بسیار از واجب مطابق نظریه مشاء و بطریقه فلاسفه اشراق. ۳ - نظریه مثل افلاطونی و ارباب انواع و انتقاد ناصواب مذاهب در این باب. ۴ - قاعده امکان اشرف و امکان اخس و نتایج این دو باب.

گفتار چهارم : مباحث نفس و مهمات احکام عقول قاهره: ۱ - بقاء نفس و اثبات آن بوسیله قاعده کلیه (کل بسیط دائم). ۲ - تاثیر افعال جسمانی در سعادت و شقاوت نفسانی. ۳ - لذت و الم چیست و کیفیت روحانی بودن آن دو چگونه است ۴ - اشاره اجمالی بحشر نفوس و مجرد خالص ارواح بشری .

منابع مراجعه و تحقیق

۱ - دانشنامه علائی

۲ - ترجمه اشارات

۳ - ترجمه سماع طبیعی شفا

- ۴- گوهر مراد :
- ۵- شمع الیقین :
- ۶- شرح هدایه میبیدی :
- ۷- شرح منظومه سبزواری
- ۸- برخی رسائل متفرقه در موضوعات مختلف ابوعلمی و خواجه نصیرطوسی که بفارسی نوشته اند مانند رساله جبر و اختیار، رساله در علم واجب و غیره :
- ب- منطق (در سال اول ۳ ساعت)
- بخش اول - مقدمات منطق : طبیعی و صناعی
- تعریف - موضوع - فائده - تقسیم علم بتصور و تصدیق - اقسام هریک بضروری و نظری - تعریف معقول ثانی
- گفتار ۱
- ابواب ده گانه منطق: تعریف دلالت و اقسام آن: مطابقه، تضمن، التزام - انواع لازم: لازم خارجی - لازم ذهنی - لازم ماهوی. اصناف لزوم بین، اخص و غیر بین . مفرد و مرکب و اقسام هریک .
- گفتار ۲
- احوال لفظ - صفات معنی - اشتراك - اتحاد - ترادف - تباین - منقول و غیره - کلی و جزئی - تواطی و تشکیك .
- گفتار ۳
- تقسیم کلی بطبیعی و عقلی و منطقی.
- نسب چهار گانه: تساوی - تباین - عام و خاص مطلق - عام و خاص من وجه ذاتی و عرضی و میزان تمیز آن دو - جنس، فصل، نوع - احکام و اقسام هریک، عرض عام، عرض خاصه، مقولات ده گانه بطور اختصار و بیان صعود و نزول مقولات و اجناس.
- گفتار ۴
- حدود و تعریفات - شرایط معرف و نتیجه هریک - حد تام - حد ناقص - رسم تام - رسم ناقص - حد وجودی - حد ایجادی - حد تشبیهی - حد اسمی - زیاده حد - بر محدود - طریقه تحصیل حد .
- بخش دوم - تعریف قضیه - اقسام قضایا - حمله - شرطیه - اتصال و انفصال .
- تقسیم قضیه از جهت کیف بایجاب و سلب و عدول و تحصیل و از جهت کمیت بشخصیه و محصوره و ممله و طبیعیه .

اقسام منفصلات - عناد حقیقی - منع جمع - منع خلو - ضابطه تشکیل منفصلات
 مواد و جهات قضایا - موجهات بسیط و مرکب بنحو اختصار - روابط قضایا: تضاد - تحت
 تضاد - تناقض - تداخل - شرائط تناقض - عکس مستوی و عکس نقیض بطور اختصار
 بخش سوم: تعریف قیاس - هیئت و ماده قیاس - اشکال چهار گانه - اعمالی
 که برای نظم قیاس می باید در ذهن انجام داده شود - شرائط اشکال سه گانه - اقسام
 قیاس: اقترانی - استثنائی - قیاس مسلسل - قیاس مساوات - قیاس خلف - قیاس مضمحل
 استقراء - تمثیل .

بخش چهارم: در مواد قیاسات یا صناعات خمس - حصر مواد در سیزده قسم
 اولیات - محسوسات (مجربات) یا محسوسات متواترات - فطریات - وهمیات - مشهورات
 مقبولات - مسلمات - مشتهیات - مشهورات بحسب ظاهر - مظنونات - مخیلات .
 برهان و مواد آن - برهان لموان - جدل و مواد آن - غرض و فائده جدل - قیاس
 جدلی مرکب است از آراء محموده - جدل بروجه حسن و احسن - موادیکه برای
 مواضع جدلی و اقسام خطابه و فائده تکمیل جدل بکار میرود - قیاس خطابی - اجزاء
 خطابه - اعده و اعوان - قیاس شعری و فائده آن - کیفیت تأثیر قیاس شعری در نفس .
 سفسطه - مغالطه - مشاغبه - تعریف هر یک - علل و اسباب وقوع در غلط - اغلاط شش گانه
 بر حسب لفظ - هفت قسم اغلاط معنوی .

۹) - سخن سنجی - درس آقای ترجانی زاده

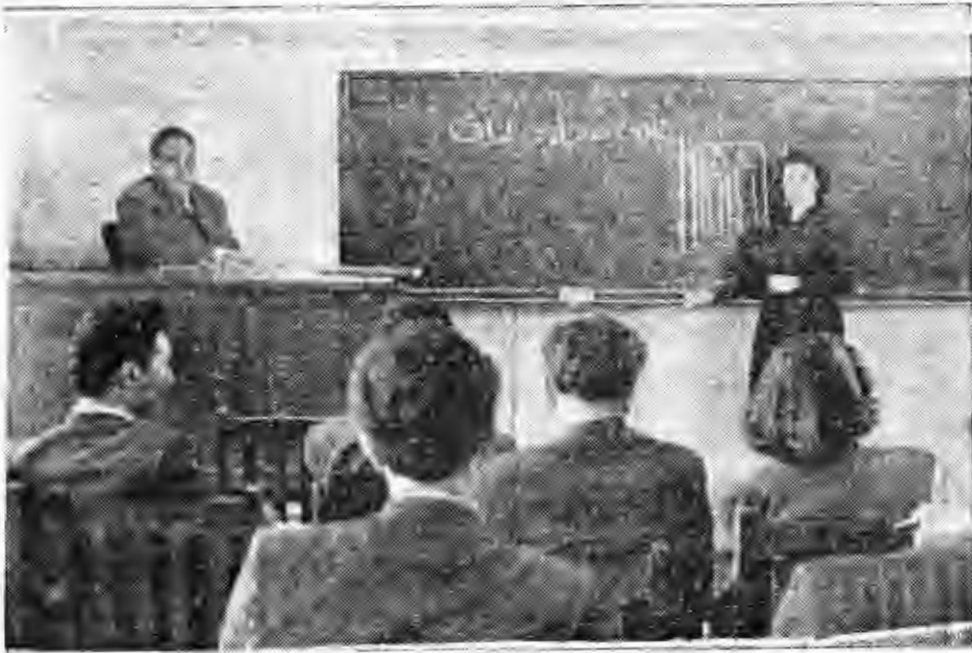
سخن سنجی در حدود کتاب آقای دکتر لطفعلی صورنگر در هفته دوساعت
 در کلاس اول تدریس میشود .

۱۰) - زبان خارجه

زبان خارجه در شعبه گانه عیناً از روی مواد برنامه دانشگاه تهران تدریس
 میشود و برای مزید اطلاع رجوع شود به راهنمای دانشگاه تهران صفحات ۱۳۷ - V
 تا ۱۴۳ و ۱۵۱ تا ۱۵۴ .

معلمین زبان انگلیسی اول عبارتند از آقایان گریست - فتوحی - دانشورو

میستر وایت

کلاس سوم فرانسه

و معلمین زبان فرانسه اول عبارتند از خانم لویز تعلیمی - فرامرزی - د کتر تعلیمی - سیمائی

۱۱ - روانشناسی از لحاظ پرورش و آمار

سال اول (سه ساعت در هفته)

الف - روانشناسی از لحاظ پرورش - درس آقای بامداد

۱ - موضوع روانشناسی : روانشناسی فلسفی - مرتبه روانشناسی میان علوم

دیگر - روانشناسی از لحاظ پرورش و فائده آن .

۲ - مناسبات نفسانیات و بدنیات : عمل اصلی سلسله اعصاب - نمونه هائی از

واکنشهای ماده و مرکب - مناسبات مغز و شعور - مغز و وجوه عالی رفتار - کار مغز

مختصری از عمل غده های اندک رین و از تأثیر آنها در چگونگی زندگی مادی و

معنوی (تن و روان)

روشهای پژوهش (تحقیق) در روانشناسی: مشاهده داخلی و مشاهده خارجی و تجربه - اهمیت روش تجربی - آزمایش در روانشناسی علمی - ضرورت و اهمیت آن.

۴- اندازه گیر بهای مربوط بدن کودکان
الف- اندازه گیر بهای تشریحی: اندازه قد ۲ - اندازه وزن ۳ - اندازه دور سینه و غیر آن.

ب- اندازه های فیزیولوژیک: ۱- ظرفیت حیاتی ۲- نیروی هر یک از دستها.
ج- اندازه سر: ۱- قطر پیشینه جمجمه از پیش به پس و از پهلو به پهلو - ۲- اندازه دور سر.

۵- احساس و ادراک حسی: حواس مختلف و کار آنها - خطای حواس و بیان آن - آزمایش حواس و تعیین درجه دقت آنها - پرورش حواس.

۶- یادگیری: تعریف یادگیری - استعداد های ذهنی که هنگام یادگیری مخصوصاً بکار میافتند - حافظه و تداعی معانی و دقت.

الف حافظه: عادت و حافظه - انعکاس مشروط و چگونگی تشکیل عادت - مراحل مختلف تذکار - فراموشی - درجات و اقسام آن - آزمایشهای مربوط بحافظه - تربیت حافظه.
ب- تداعی معانی آزمایش پاولو و صفات کلی جوابهای مشروط - قانون کلی مجاورت - قانون تعلق خاطر - اهمیت تداعی معانی و تربیت آن.

ج: دقت - شرط بدنی دقت - نظریه سازش ذهنی - قانون نفع - چگونگی نفع در ادوار مختلف زندگانی - آزمایش دقت - تربیت دقت.

۷- قوانین یادگیری: قوانین ثرندایک و قوانین سایمند - چگونه میتوان قوه یادگیری را پرورش داد - اصولیکه هنگام یادگیری باید رعایت شوند.

۸- خستگی: فیزیولوژی خستگی - اقسام خستگی - موجبات خستگی و چاره آن - اندازه گیری خستگی - خستگی در آموزشگاه - نتیجه تحقیقات.

۹- هوش: هوش طبیعی - ماهیت هوش - نظریه سپرمان - و موضوع عوامل عمومی و خصوصی - رشد هوش - آزمایش و اندازه گیری - تست و تارینچه آن - تست های درمان و چگونگی بکار بستن آنها - اصول علم آمار که در روشن تست مورد احتیاج و استفاده است.

۱۰- استعداد های ذهنی که بنیان هوش بشمار میروند: تخیل - تجرید

- و تعمیم - حکم و استدلال .
- الف - تخیل : تخیل حضوری و اختراعی - آزمایشهای مخصوص برای دسته بندی افراد از لحاظ نوع تخیل آنها - وجوه دو گانه تخیل اختراعی - صفات اختصاصی تخیل اطفال - آزمایش تخیل - تربیت تخیل .
- ب - تعمیم و تجرید : چگونگی تشکیل مفهوم کلی - سود و زیان تعمیم - ملاحظات تربیتی .
- ج - حکم و استدلال : بیان حکم و استدلال از نظر روانشناسی - تربیت این استعدادها در اطفال .
- ۱۱- عواطف و اقسام آن : انتقال عواطف مشروط - حرکات بدنی توأم با عواطف - ترس . خشم . کمروئی . بیان علت این احوال و وسائل معارضه با آنها .
- ۱۲- تمایلات و مشهودات - تمایلات فردی و اجتماعی و عالی : تربیت تمایلات - اقسام شهوات - وسائل معارضه با آنها .
- ۱۳- اقسام حرکات غریزی ارادی و عادی - مناسبات میل و غریزه - تحلیل فعل ارادی - تربیت اراده .
- ۱۴- چگونگی باز شدن زبان کودکان : آزمایش راجع بزبان و بسخن گوئی کودکان .
- ۵- شخصیت و منش اطفال : چگونگی تشخیص منش - تقسیم کودکان و مردان باهمل عمل و اهل نظر .
- تذکر - بجای آمار روانشناسی کودک تدریس میشود .
- (۱۴- اصول آموزش و پرورش - درس آقای دکتر تعلیمی سال سوم :
- اهمیت و موضوع آموزش و پرورش :
- ۱- تعریف آموزش و پرورش ۲ - فلسفه پرورش و آموزش ۳ - حدود تأثیر پرورش و آموزش ۴ - راه تکمیل پرورش و آموزش .
- زیست شناسی و آموزش و پرورش :
- ۱- شباهت انسان و حیوان ۲ - فرق انسان با حیوان ۳ - خصایص تن انسان که تربیت را برای او میسر میکند .
- روان شناسی و آموزش و پرورش :
- ۱- مکاتب مختلف روانشناسی و فایده هر یک در پرورش و آموزش ۲- اختلاف

بین افراد ۳- اهمیت عمل و تجربه ۴- طرزتشکیل عادات ۵- اهمیت فکر ۶- شخصیت
آموزشگاه و فلسفه تاسیس آن:
۱- پرورش غیر عمدی ۲- پرورش عمدی ۳- نخستین آموزشگاه ۴- توسعه
زبان و اهمیت زبان ۵- منظوره‌های عمدی پرورش و آموزش دردنیای جدید ۶- معایب
آموزشگاه و راههای کاستن این معایب

منظوره‌های اجتماعی پرورش و آموزش :

۱- بهبودی و تندرستی و اهمیت آن و طرز تشکیل عادات صحیح و وظایف
آموزشگاه در این قسمت ۲- پیشه و کار و اهمیت آن در زندگی اجتماعی ۳- کارمندی
خانواده و وظایف اصلی خانواده ۴- مذهب و اخلاق و طرز تشکیل عادات اخلاقی و
مذهبی ۵- مدنیت و روشهای مختلفی که در تدریس آن باید مراعات شود ۶- گذراندن
اوقات بیکاری و وظیفه آموزشگاه در راهنمایی آن .

شاگرد و آموزگار : ۱- اهمیت و مقام آموزگار و مسئولیت وظایف او
۲- مراحل رشد کودک و اختلاف بین آنها ۳- هوش و اندازه گیری آن ۴- حس
مسئولیت اجتماعی و همکاری و لزوم کارهای فوق برنامه .

شرایط مساعد برای کار : ۱- محیط آموزشگاه ۲- وسائل و ادوات تدریس
۳- اهمیت آموزشگاه و موزه کتابخانه ۴- سازمان آموزشگاه و اهمیت تعیین کلاس و
تعیین جدول و عده ساعات و قواعد آن ۵- انتظامات و مقررات در آموزشگاه ۶- امتحانات
فعلی و بی اعتبار بودن آنها و امتحانات بشیوه نوین و فواید آنها .

روش آموختن : ۱- روش آموختن زبان فارسی و اهمیت دستور و تکلم و
انشاء ۲- روش آموختن ریاضیات ۳- روش آموختن طبیعیات و اهمیت مشاهده و تجربه
و گردش های علمی ۴- روش آموختن جغرافیا و اهمیت بکار بردن نقشه ها و تأثیر
درس تاریخ در آن ۵- روش آموختن تاریخ در ایجاد حس وطن پرستی و وظایف مدنی
۶- روش آموختن زبان بیگانه

پرورش تن : ۱- منظوره‌های عمده پرورش تن ۲- پرورش تن و تندرستی ۳-
پرورش تن و اخلاق ۴- رابطه پرورش تن و باروان

اصول تربیت و معلم

برنامه - روش تدریس - تعیین استعدادهای ذاتی اطفال بوسیله قسمت- تربیت
معلم - روانشناسی کودک و علم معلم و تربیت شمع معلمی - قریحه - تمرین و ماست

تجولات فرهنگی در آلمان - ایتالیا - فرانسه - انگلستان - آمریکا - پیشروان روان شناسی فینکسیونلی - روان شناسی فینکسیونل - قوانین مهم مربوط بر رفتار - قانون احتیاج قانون بسط فعالیت فکری - قانون حصول شناسائی - قانون سبقت - قانون سودمندی قانون سود آنی - قانون تولید مشابه - قانون واریسی آزمایش - قانون جبران - قانون استقلال فینکسیونلی ژان ژاک روسو - تصور فینکسیونلی کورکس

۱۳ - فلسفه یا تاریخ آموزش و پرورش - درس آقای نهاوندی

سال سوم - سه ساعت در هفته

مقدمه

- ۱- آموزش و پرورش و فلسفه آن.
- ۲- تعریف فلسفه از لحاظ آموزش و پرورش - آموزش و پرورش از لحاظ فلسفه.
- ۳- عوامل تمدن: خانواده - مدرسه - شغل - کشور - دین.
- ۴- موضوعهای مهم درس و پرورش از لحاظ فلسفه آموزش و پرورش.
- ۵- تعریف فلسفه و فلسفه آموزش و پرورش.

بخش اول

آموزش و پرورش از لحاظ حیات شناسی «بیولوژی» و «فیزیولوژی»

- ۱- اصل حیات در انسان و ظهور تکامل آن در جسم.
- ۲- مغز و اعصاب و تکامل آن.
- ۳- ادوار حیات انسان.
- ۴- ارتباط جسم و روح.

بخش دوم

آموزش و پرورش از لحاظ اجتماع

- ۱- عقاید معروف در اهمیت جامعه.
- ۲- تکالیف فرد نسبت بجامعه و هدف آموزش و پرورش از این حیث

بخش سوم

آموزش و پرورش از لحاظ روانشناسی

- ۱- اصول روانشناسی
- ۲- تطبیقات قواعد روانشناسی به آموزش و پرورش

بخش چهارم

آموزش و پرورش از لحاظ فلسفه

- ۱- مذاهب معروف فلسفی و سنجش آنها از لحاظ آموزش و پرورش
- ۲- هدفهای سه گانه آموزش و پرورش فکر- پرورش اراده- پرورش احساسات.

(۱۴) - ورزش دبیری

ورزش دبیری در هفته دوساعت تحت نظر آقای دکتر تعلیمی در کلاسهای

سوم دانشسرا انجام میگردد.

ب- رشته تاریخ و جغرافیا

- (۱) - زبان خارجه (درس آقایان دانشور - میرفخرائی - حسین زاده)
سال اول سه ساعت در هفته - برنامه این قسمت از صفحه ۱۳۷ - ۷ به بعد جلد دوم راهنمای دانشگاه تهران چاپ شده

- (۲) - زبان فارسی - درس آقای قاضی
سال اول - پنج ساعت در هفته - برای برنامه این قسمت به صفحات ۱۵۷ -
۱۵۸ این سالنامه مراجعه شود

- (۳) - تاریخ ایران - سال اول و دوم و سوم
الف سال اول : تاریخ اسلام پیش از اسلام - درس آقای مشکور

۱- کلیات. شکل جغرافیائی فلات ایران در دورانه‌های زمین شناسی و ادوار تاریخی - تاریخ آمدن آریانه‌ها بفلات ایران - مذهب و اخلاق آریانه‌ها - سازمان اجتماعی این قوم.

۲- تاریخ دولت‌الام و تمدن‌الامیه‌ها.

۳- مادیه‌ها - پیش از تشکیل دولت ماد - تشکیل دولت ماد بروایات مختلف شاهان ماد - ترقی و توسعه دولت ماد - انقراض این دولت - تمدن مادیه‌ها.

۴- سلسله هخامنشی.

منابع تاریخی هخامنشی - تشکیل دولت هخامنشی - کورش بزرگ و فتوحات او بروایات مختلف - خدمات کورش بتمدن - پادشاهی کمبوجیه و فتح مصر - فتنه بردیا - پادشاهی داریوش بزرگ - لشکر کشیها و فتوحات داریوش - سازمان کشوری و لشکری ایران در زمان داریوش - روابط ایران و یونان در این زمان - پادشاهی خشایارشا - لشکر کشی یونان و نتایج آن - سایر شاهنشاهان هخامنشی - روابط ایران و یونان پس از مرگ خشایارشا - ضعف دولت هخامنشی - تاریخ مقدونیه و ظهور فیلیپ پادشاهی اسکندر - حمله اسکندر بایران - جنگهای داریوش با اسکندر و علل شکستهای او - انقراض دولت هخامنشی.

۵- تمدن ایران در عصر هخامنشی. وسعت دولت هخامنشی - سازمان کشوری و لشگری - سازمان طبقاتی - مذهب و اخلاق و عادات و علوم - زبان و خط در این دوره - کشاورزی و بازرگانی و صنایع - تعریف آثار و کتیبه‌های هخامنشی از لحاظ تاریخی.

۶- دوره مقدونی و سلوکی.

پادشاهی اسکندر - فتوحات او در ایران و باختر و هند - مرگ اسکندر - صفات اسکندر - وقایع تاریخی در باره او - جانشینان اسکندر - تشکیل دولت سلوکی - اوضاع دولت سلوکی و سازمان این دولت - دولتهای آسیای صغیر - تاثیر حمله اسکندر و تسلط سلوکیها در تمدن و فرهنگ ایران.

۷- دولت اشکانیان.

منابع تاریخ اشکانیان - جغرافیای پارت - نژاد اشکانیان و تاسیس دولت اشکانی - شاهنشاهان اشکانی و فتوحات ایشان - تاریخ روابط ایران و روم در دوره اشکانیان - علل اساسی اختلافات ایران و روم - ضعف دولت اشکانی و انقراض آن - علل اساسی انقراض

این دولت - تمدن ایرانیان در زمان اشکانیان - وسعت دولت اشکانی - سازمان اداری و لشگری - سازمان طبقاتی - اخلاق و عادات و مذهب - فرهنگ در دوره اشکانی - بازرگانی و صنعت و صنایع ظریف در این دوره.

۸ - دولت ساسانی - منابع تاریخ ساسانیان - تاسیس دولت ساسانی و ظهور اردشیر بابکان بر روایات مختلف - سازمان کشوری و طبقاتی و سیاسی در زمان اردشیر شاهنشاهان بزرگ ساسانی و فتوحات - ایشان اختلافات ایران و روم در زمان ساسانیان و علل اساسی آن - زردشت - کیش مانی و تاثیر آن در تمدن و فرهنگ ایران - عیسویت در ایران و تاثیر آن در روابط ایران و روم - پادشاهی خسرو انوشیروان - سازمان کشوری و لشگری و طبقاتی ایران در زمان خسرو - علوم و ادبیات و صنایع ایران در این دوره ظهور مزدک - ضعف دولت ساسانی و علل اساسی آن - ظهور اسلام و حمله عرب بایران انقراض دولت ساسانی - علل انقراض این دولت - تمدن ایران در دوره ساسانیان - وسعت دولت ساسانی - سازمان این دولت - علوم و معارف در این دوره - خط و زبان - بازرگانی و کشاورزی و صنایع - اخلاق و عادات - مذاهب .

ب - تاریخ ایران بعد از اسلام سال دوم - درس آقای نورآذر
۱ - عربستان - وضع جغرافیائی - روابط تجاری با کشورهای همسایه - علاقه سیاسی بادیول بزرگ - دولت های قدیم عربستان - قبایل - رسوم و آداب عهد جاهلی دین قدیم اعراب .

۲ - ظهور اسلام - زندگانی پیغمبر (ص) - تغییرات حاصله از رواج دین جدید - اصول اسلامی - تمدن اسلام - خلفای راشدین - خوارج - زیدیه - شیعه
۳ - خلفای اموی - سیاست خارجی آنان - تأثیر آداب روم - مخالفت با اهل بیت - شهادت (حسین) - عبدالله بن زبیر - مختار - شعوبیه - قرامطه

۴ - غلبه تمدن ایران - نهضت های ایرانیان - ابو مسلم - دعوت عباسی - بغداد و کوفه و بصره - خلفای بزرگ عباسی - بزمکریان - انقلابات دینی ایرانیان - (خرم دینیه - به آفرید و غیره) اخذ آداب و تمدن ایران - اقتباس علوم از یونان و هند معتزله - اشاعره - صوفیه .

۵ - ظهور سلسله های مستقل در ایران - طاهریان - صفاریان - سامانیان - علویان مازندران - آل زیار - آل بویه - سیاست خاص آل بویه - غلبه بر بغداد - اوضاع آذربایجان - احوال خلافت عباسی در زمان غلبه دیالمه - خدمات عضدالدوله در آبادی

کشور ایران - غزنویان - غزوات محمود درهند - روابط مسعود با سلاجقه - عاقبت کار ابن خاندان .

۶- استقرار دولت سلجوقی - تغییر سیاست مذهبی ایران - وضع خلافت عباسی در عهد سلاجقه بزرگ - خواجه نظام الملک - اسماعیلیه - سلاجقه کرمان و شام و روم ادبیات و علوم - غلبه غز - انقراض سلاجقه - خوارزمشاهیان - قراخانیان - ارتباط این دولت با خلفا - احوال سلطان محمد و جلال الدین خوارزمشاه .

سال سوم - درس آقای نهایندی

۱- اوضاع مغولستان و چین قبل از ظهور چنگیز - کیفیت غلبه چنگیز بر قبایل و حمله او بر چین - ارتباط تجاری با ایران - موجبات حمله مغول به مغرب آسیا - مصائب وارده بر کشور ما - دامنه فتوحات چنگیز - بازگشت و فوت چنگیز - تقسیم ممالک او - روابط اولاد چنگیز با یکدیگر - آلتون اردو و قلمرو خاندان چغتای - هولاکو و ایلخانان مغول در ایران - پایان کار اسماعیلیه - خواجه نصیر و فتح بغداد - چاو - اصلاحات غازان خان - وزرای ایرانی مغول - مغول و شام و مصر - تجزیه دولت مغول .

۲- پادشاهی جلایریان و مظفریان - چوپانیان - سربداران - طغاتیان - خاندان اینچر - تمدن و علوم در عهد ایلخانان - فواید غلبه مغول در بعض امور اجتماعی و روابط کشورها - زبانهای حمله مغول - ادیان و مذاهب در عهد ایلخانان - مذهب شیعه .

۳- اوضاع ایران مقارن طلوع تیمور کورکانی - جوانی تیمور و روابط او با مغولان - بخت - یورشهای تیمور - عظمت و جلال سمرقند و هرات - اخلاق تیمور و خواص عهد او و روابط باخارجه - سلطنت شاهرخ و ابوسعید و بایقرا - علوم و صنایع در عهد تیموریان - احوال باور - تشکیل دولت در هندوستان - قراقویونلو - آق قویونلو و روابط آنان باخارجه .

۴- ظهور شاه اسماعیل - نسب صفویه - نفوذ آنان - ترویج مذهب اثنی عشری و صوفیگری - تشکیل ارتش جدید - روابط با ازبکان و عثمانیان - شاه طهماسب - شاه عباس بزرگ - ارتش منظم - کوتاه شدن دست روسای طوایف - غلبه بر پرتغالیان - روابط تجاری و سیاسی با دول اروپائی - علوم و صنایع و ابنیه عهد صفوی - بحث در سیاست شاه عباس - انحطاط صفویه - شاه سلیمان و شاه سلطانه حسین - غلبه روحانیان - فساد دربار ضعیف شدن خوی سلطنت - ملت - تنعم و آسایش .

۵- فتنه افغان - انقراض صفویه - ظهور نادرشاه - فتح هند و عراق و ترکستان

قفقاز - اوضاع ایران در زمان لشکرکشی های نادر - مقاصد سیاسی و دینی نادر
تغییر احوال نادر و قتل او .

۶- زندیه : احوال و صفات کریمخان - فتح بصره - آثار کریمخان - لیاقت
جانشینان او - اطفاعلیخان.

۷- قاجاریه: تأسیس سلطنت قاجاریه و احوال آقامحمدخان - پادشاهی فتحعلیشاه
(سیاست داخلی و خارجی - روابط ایران با روسیه، فرانسه، انگلیس، عثمانی، معاهدات
کلمستان و ترکمن چای) (تأثیرات آنها) - پادشاهی محمدشاه - نفوذ همسایگان - پادشاهی
ناصرالدین شاه - سیاست امیرکبیر - مسئله هرات - امتیازات - مقدمات مشروطه - پادشاهی
مظفرالدین شاه - آغاز مشروطیت - اوضاع ایران (داخلی و خارجی) در زمان محمد
علی میرزا - پادشاهی احمد میرزا - اثرات جنگ بین الملل در ایران.

۸ - سلسله پهلوی : اصلاحات و ترقیات اجتماعی و سیاسی و علمی کشور در
عصر شاهنشاهی پهلوی - علوم و فرهنگ در این عصر.

(۴) - تاریخ عمومی - درس آقای دکتر لطیفی

سال اول - سال دوم - سال سوم

الف - ملل مشرق و یونان و روم - سال اول :

۱- تاریخ مصر قدیم:

جغرافیای مصر قدیم - نیل و فوائد آن برای مصر - نژاد مصریان - تقسیمات
کشوری مصر - مصر پیش از تاریخ - خدایان مصری - تبس و سلسله های سوم تا دهم
عقاید و آداب و رسوم و مذهب مصریان در این دوره - دوره سلسله های منس (از سلسله
یازدهم تا پانزدهم) - حمله هیکسوسها بمصر - سلسله های هیئجدهم و نوزدهم - ستونی
اول و رامسس دوم - سلسله بیستم تا بیست و چهارم - کاهنان ناپاتا - حمله آشوریها بمصر
فتح مصر بدست آسوحبدین (آسورهادن) حمله آشور بنی پال بمصر - سلسله های
بیست و پنجم و بیست و ششم - انقراض دولت فراعنه بدست کمبوجیه - تسلط ایران بر
مصر - احوال این کشور تا انقراض دولت هخامنشی - تمدن و آثار مصری - اخلاق و
آداب و صنایع و علوم و فرهنگ مصری - سازمان طبقاتی و لشگری و کشوری - قوانین و
مذهب مصریان - مصرشناسی و کشفیات جدید.

۲- تاریخ کلمده و آشور:

ساکنین اصلی کلمده - مذاهب و خدایان کلمده - افسانه ها و عقاید قدیمه - نخستین

شاهان تاریخی کلمه - دوره اول بابل - تمدن کلدانیان و آداب و رسوم و مذهب و قوانین و سازمانهای کشوری و لشگری ایشان - صنایع و علوم و معارف کلدانی.
دولت آشور : مقدمات تشکیل این دولت - تاریخچه دولت آشور - انقراض آن بدست مادها - تمدن و آداب و رسوم و فرهنگ آشوری - قوانین و علوم و معارف و صنایع و مذهب آشوریان - آثار کلدانی و آشوری و اکتشافات اخیر - دولت دوم بابل و انقراض آن بدست کورش بزرگ.

۳ - تاریخ فنیقه:

تاریخ مهاجرنشینهای فنیقی - صور، صیدا و قرطاجنه - متصرفات فنیقیه در آسیا و افریقا و اروپا - روابط قرطاجنه و روم - تمدن و آداب و رسوم و صنایع فنیقی - خدمات فنیقیها بتمدن.

۴ - تاریخ یونان:

وضع جغرافیائی - نژاد یونانیان قدیم و تمدن ایشان - عقاید مذهبی و افسانههای یونانی - خدایان اسپارت و آتن - مهاجرنشینان یونانی - تاریخ یونان تاجنگهای ایران و یونان - جنگهای ایران و یونان - تمدن آتن - زوال قدرت آتن - جنگهای پلوپونزس - ترقی مقدونیه و ظهور فلیب - پادشاهی اسکندر و حدود متصرفات او تمدن و آداب و رسوم و ادبیات و علوم و صنایع یونانیان - اخلاق یونانیان و عقاید مذهبی ایشان - تاثیر تمدن یونانی در تمدن اروپا.

۵ - تاریخ روم:

جغرافیای ایتالیای قدیم - مقدمات تاریخ روم - مذهب و اخلاق رومیان قدیم فتوحات روم - سپاه روم - جنگهای داخلی - طرز حکومت رومیان در دوره سلطنت و جمهوری - تشکیل امپراتوری روم - روابط ایران و روم - تاریخ روم در دوره امپراتوری عیسویت و تاثیر آن در احوال سیاسی روم - تجزیه امپراتوری روم - روم غربی و شرقی - انقراض روم غربی - تمدن رومیان در دورههای مختلف - اخلاق و آداب و رسوم رومیان - علوم و ادبیات و صنایع رومی - آثار روم قدیم - تاثیر تمدن رومی در تمدن اروپا.

ب - دوره قرون وسطی - درس آقای نورآذر

سال دوم

اوضاع عمومی اروپا در آغاز دوره قرون وسطی (در اواخر قرن چهارم میلادی) تهاجم طوایف ژرمن بروم - جنگ گنها بارومیه - قیام و جنگهای آلاریک - تشکیل

دولت و بزرگت در گالی و اسپانیا - مختصری از تشکیل و تاریخ دولت روم شرقی - تهاجم و اندالها و روم و تشکیل دولت آنها در شمال، افریقا - تهاجم قبائل تورانی و اقوام زردپهست بارو و تشکیل و انقراض دولت آتیلا - انقراض دولت روم غربی و تشکیل دوات استرگ و فرانک دوره ژوستینیان بطور اختصار - ظهور اسلام و تشکیل دولت اسلام و تصادم مسلمین با عیسویان در حوزه شرقی دریای روم - پیدایش ارتداد در کلیسای اورتودوکس و تشکیل کلیسای کاتولیک مجزی از کلیسای شرقی - اوضاع اروپا بطریق اختصار از قرن نهم تا سیزدهم میلادی - بخشهای شرقی و شمالی و جنوبی اروپا در دوره قرون وسطی اروپای غربی در دوره جنگ صد ساله میان انگلستان و فرانسویان - آلمان در اواخر قرون وسطی - تشکیل دولت ترکان عثمانلو و فتوحات آنها در در بخش جنوب شرقی اروپا - مختصری از تاریخ امپراطوری مقدس روم ژرمنی - تاریخ فرانسه از قرن سیزدهم تا آخر دوره قرون وسطی - تاریخ مختصر انگلستان تا اواخر دوره قرون وسطی رنسانس ایتالیا تا آخر قرون وسطی - تحولات دوره قرون وسطی (فکر و وحدت سیاسی ضعیف و انقراض فتودال - تجزیه ملت عیسوی - تحولات سیاسی و اداری و فکری بطور کلی در اروپای غربی) - تشکیل دول اروپائی - جوامع و اوضاع آنها در اروپا در اواخر قرون وسطی - سیر تمدن در دوره قرون وسطی (فرهنگ - صنایع - طریقه - بازرگانی - انکشافات بحری - اختراعات - ترقی علوم از هر قبیل) .

ج - دوره جدید - سال سوم

اوضاع اروپا در اواخر قرن پانزدهم - تشکیلات سیاسی اروپا در اوایل دوره جدید آغاز تشکیل دولت کوچ نشین - اروپائیان اروپا در قرن شانزدهم - جنگهای ایتالیا ترقی طبقات متوسطه اروپائی - اصلاح کلیسا - شارل کنت و فیلیپ دوم - اسپانیا - انگلیس در زمان ملکه الیزابت - جنگهای داخلی در فرانسه - برقراری سلطنت مطلقه در فرانسه - جنگ سی ساله ایالات متحده در قرن هفدهم - انقلاب کرومول در انگلیس دولت فرانسه از زمان لوئی یازدهم تا لوئی چهاردهم - دوره لوئی چهاردهم - اروپای شرقی در قرن شانزدهم و هفدهم - اروپا در زمان لوئی پانزدهم - انگلیس در قرن هیجدهم فردریک دوم - ماری ترز - پتر کبیر و کاترین دوم - جنگهای قرن هیجدهم - علل و جریان و نتیجه انقلاب کبیر فرانسه - ناپلئون و دوره او - تحولات دوره جدید (سیاسی اداری و اجتماعی) فرهنگ - بسط علم و صنعت و بازرگانی - اختراعات - بسط کوچ نشینی اروپائیان - ذکر بعضی از مشاهیر نویسندگان و حکما و اربابان صنعت و سیاست

اروپائیان در دوره جدید.

د - تاریخ معاصر (این قسمت در سال دوم تدریس میشود)

۱- کنگره وین : اوضاع اروپا پس از جنگهای ناپلئون اول - اقلیت پیمان وین و تغییراتی که در مرز کشورهای مختلف اروپا روی داد . سیاست تأیران در کنگره .
۲- اتحاد مقدس و اثر آن در سیاست اروپا : پیدایش آزادی طلبی در بین ملل مختلفه اروپا - دخالت پادشاهان در طرز حکومت دول مختلفه .

۳- فرانسه پس از جنگهای ناپلئون اول : شورش ۱۸۳۰- اوضاع اقتصادی و اجتماعی و سیاسی فرانسه در این عهد- واکنش های که شورش ۱۷۳۰ در اروپا ایجاد نمود .
۴- شورش فوریه ۱۸۴۸ و واکنش آن در فرانسه ، ایتالیا ، آلمان ، طریش و هنگری .

۵- دومین امپراطور فرانسه : لوئی بناپارت- ترقی اقتصادی فرانسه-وضع احزاب در فرانسه - سیر تکامل حکومت فرانسه بطرف امپراطوری-آزادی خواه - سیاست خارجی ناپلئون ۳ : جنگ کریمه - پیمان پاریس - مسئولیت ناپلئون در اتحاد دول مختلفه آلمان - سدان.

۶- اتحاد دول مختلفه ایتالیا : پی نهم - روابط پاپ و حکومت مرکزی ایتالیا
۷- اتحاد آلمان : جنگ ۱۸۶۶ و اتحادیه آلمان شمال سیاست بیژمارک- جنگ فرانسه و آلمان در ۷۱-۱۸۷۰-تشکیل امپراطوری آلمان.

۸- سر نوشت دولت اطریش و هنگری از ۱۸۵۵ الی ۱۹۱۴ : مسئله ملت ها و نوادهای مختلفی که در این کشور سکونت داشتند .

۹- روسیه از ۱۸۵۵ تا ۱۹۱۴: اوضاع اجتماعی و اقتصادی روسیه-اصلاحات اسکندر دوم - شورش لهستان در ۱۸۶۳ - تجدید حکومت استبدادی - سیاست روسی نمودن (روسینیکاسیون)-پیدایش پیشه و هنر و گرانددان، و ستیری در روسیه و اثر آن در وضع زندگانی کارگران - شورش ۱۹۰۵ .

۱۰- انگلستان پس از ختم جنگهای ناپلئون اول و ختم سیاست بازرسی و قاچاق : اوضاع اجتماعی و اقتصادی و سیاسی انگلستان-مسئله ایرلند و کاتولیکها . شارتیست ها و طرفداران اصلاح در وضع زندگانی کارگرا - قانون غلات و اثر آن در انگلستان . سلطنت ویکتوریا .

۱۱- اوضاع شبه جزیره بالکان از ۱۸۴۵ الی ۱۷۷۰ : تغییرات مرزی

کشورهای مختلفه بالکان .

سال سوم: ۱۸۷۰-۱۹۳۹

۱- ختم جنگ فرانسه و آلمان در ۱۸۷۱ و پیمان فرانکفورت - سیاست بیزمارک و تیر در موقع مذاکرات مقدماتی پیمان - مواد مهم این پیمان - و اثراتی که در اذهان دو ملت گذاشت .

۲- فرانسه پس از ۱۸۷۱ : جمهوری سوم - مجلس ملی و قانون اساسی ۱۸۷۵ روی کار آمدن جمهوریخواهان - تشکیل و تکامل احزاب سیاسی - سیاست اقتصادی و اجتماعی - جمهوری سوم فرانسه - مسئله مستعمرات فرانسه پس از ۱۸۴۸ - تشکیل و تکمیل آنها - مراحل بسط مستعمرات فرانسه در قرن نوزدهم .

۳- انگلستان در نیمه قرن ۱۹ : سیر انگلستان بطرف حکومت دموکراسی ترقی اقتصادی و اجتماعی انگلستان - مسئله ایرلند - امپراطوری مستعمراتی انگلیس از نیمه قرن ۱۹ بعد - سیر تکامل در طرز حکومت نواحی مختلفه مستعمرات انگلستان و دمیونیونها - نهضت های ملی - اقدامات برای تشکیل امپراطوری مستقل - کنفرانس اوتارا -

۴- امپراطوری آلمان پس از ۱۸۷۱ - دوره حکومت و اقتدار بیزمارک . اهمیت سیاست بیزمارک در اروپا - سیاست داخلی و اقتصادی و اجتماعی بیزمارک نزاع بیزمارک با احزاب مختلف آلمان - کولتور کامف یا جنگ برای تمدن : مخالفت بیزمارک با حزب کاتولیک و سوسیال دمکراتها - تقارب بین او و امپراطور گیر یوم دوم - استعفای بیزمارک از صدارت - تغییراتی که پس از کارافتادن بیزمارک در سیاست خارجی و داخلی آلمان پیش آورد - حکومت گیوم دوم - بسط اقتصادی و سیاست جهانی - مسئله مستعمرات - تشکیل حزب پانژرمانیست - درانک ناخ اوستین : سیاست آلمان در شبه جزیره بالکان و خاور نزدیک .

مسئله نواحی لهستانی نشین آلمان - مسئله آلزاس و لوزن .

۵ - دول متحده آمریکا پس از جنگ سیون - اوضاع سیاسی و اقتصادی - دول متحده آمریکا - امپراطوری اتازونی و مسئله مستعمرات .

۶- خاور دور : نفوذ اروپایی ها در چین - تغییراتی که در اوضاع اجتماعی و سیاسی ژاپون در قرن نوزدهم پیش آمد - جنگ چین و ژاپون - جنگ روس و ژاپون شکست روسیه در خاور دور - اثرات آن در دنیا - پیمان پورتموث - تقویت سیاست جهانگشایی

ژاپون در خاور دور - رقابت اتازونی و ژاپون در اقیانوس کبیر - کشور چین و علل عدم استقرار حکومت ثابت در این کشور - سیر چین بطرف حکومت جمهوری - سون یانسن - سرنوشت این کشور در اوایل قرن بیستم.

۷- خاور نزدیک: امپراطوی عثمانی در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم - علل ضعف حکومت عثمانی - رقابت سیاست روسیه و اتریش در بالکان - مسئله راه آهن برلن - بغداد - خلیج فارس - حزب اتحاد و ترقی و ترکهای جوان - سلطنت عبدالحمید - شورش ۲۹۵۸ - تصرف بسنی و هرز کوبین از طرف دولت اطریش - هنگری نفوذ آلمان - امپراطوری در عثمانی.

۸- روابط بین الملل از ۱۸۷۱ تا ۱۹۰۴: بحران مسئله خاور نزدیک و کنگره برلن - اثر سیاست بیزماریک در مذاکرات کنگره برلن - علل تشکیل اتحادیه گانه و اتفاق دو گانه فرانسه و روسیه - پیمان نظامی فرانسه و روسیه و سیر تکاملی آن تا ۱۹۰۴
مسئله مصر: رقابت فرانسه و انگلیس در مصر و سودان و سایر نواحی
افریقا و آسیا - سیاست ولکاسه و اتفاق فرانسه - انگلیس (آفتانت کوردیال) نزدیک شدن روسیه و انگلیس.

۹- روابط بین الملل ۱۹۰۵ تا ۱۹۱۴: رقابت آلمان و انگلیس بر سر سیادت دریائی - تقویت نیروی دریائی دو دولت - مسیون هالدال در برلن و عدم موفقیت آن اتحادیه گانه - اتفاق سه گانه (تریپل آلیانس و تریپل آنتانت) - مسئله مراکش - و بحرانهای بی دری آن از ۱۹۰۵ - ۱۹۰۸ تا ۱۹۱۱. مسئله بالکان و سیاست خاوری امپراطوری روسیه، اتریش و هنگری - سیاست تسلیحات دول اروپا - سیر بطرف جنگ.

۱۰- روابط بین الملل از ۱۹۱۴ - ۱۹۱۸: جنگ بین الملل ۱۹۱۴ - مهمترین صحنه های عملیات جنگ و عمده ترین مراحل آن - تغییرانی که در موقعیت سیاسی دول مختلفه جهان روی داد - سیاست بین المللی در زمان جنگ ۱۹۱۴ - ۱۸: دخول آمریکا در جنگ - شورش روسیه - حکومت افراطیون - صلح با آلمان - پیمان برست لیتوفسک.

۱۱- روابط بین الملل از ۱۹۱۹ تا ۱۹۲۹: متارکه جنگ - چهارده ماده ویلسون - مذاکرات صلح و پیمانها - تغییرات زمینی که در مرز کشورهای مختلفه اروپا در نتیجه انعقاد این پیمانها بعمل آمد.

مجموع اتفاق ملل: اثر جنگ در اوضاع سیاسی و اجتماعی و اقتصادی جهان

سیر تکامل دول و طرزهای حکومت جدیدیکه در اروپا پیش آمد: شورش در آلمان جمهوری ویمار - افراطیون در ایتالیا - حکومت فاشیسم ، پیدایش دول جدید - بحران اقتصادی و مالی پس از جنگ - مسائل بین‌المللی (لوکارنو) - مسئله مراعات ورشکست شدن آلمان - بحران اقتصادی و اجتماعی و مالی رایش و عدم رضایت طبقات اجتماعی - پیدایش حکومت ناسیونال سوسیالیست - در هم شکستن معاهده ورسای^۳ تجدید - سیاست تسلیحات در اروپا - پیدایش بحران در روابط بین‌المللی .

سیر بطرف جنگ : تصرف اتریش و چکوسلاواکی از طرف آلمان - تمدن جهان در آخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم - علوم و ادبیات و هنرهای زیبای پس از برقراری رمانتیسم تا کنون - پیشه و هنر در جهان و اثرات اجتماعی (گرانداندوستری)

(۵) - تاریخ تمدن عهوه‌ی و ایران
سال دوم - سال سوم - درس آقای نهاوندی

الف - تعریف تمدن و درجات آن - تمدن مادی و معنوی - مختصری از تاریخ تمدن قدیم و دخالت هر یک از ملل قدیمه در تمدن جدید - خصایص تمدن جدید و علل ترقی آن - آزادی افکار و حرفه - تقسیم کار و تخصص - تمدن زراعتی و صنعتی - مسئله استعمار و اقسام مستعمرات - تاریخ ترقی فوق‌العاده انگلیس در قرن نوزدهم - بر روی کار آمدن ممالک اقتصادی جدید - ترقیات سریع آلمان - مقدمات جنگهای بین‌المللی نتایج این جنگها - تاریخچه مجمع اتفاق ملل و ادارات ضمیمه آن - روسیه و ایتالیا و آلمان جدید - علوم و ادبیات در قرن بیستم - مقدمات جنگهای اخیر

ب - تاریخچه آشناسدن ایران بمعارف جدید اروپائی - علل عقب ماندن ایران در قرون اخیر از تمدن - تاریخچه تاسیسات جدید در ایران (روزنامه - چاپخانه - بانک - پست و تلگراف - راه آهن - کارخانه ها - سکه و غیره) بمعارف اروپائی در ایران (مدارس - تاسیسات علمی - ترجمه کتب - فرستادن دانشجو بخارج - معلمین و مستشاران خارجی در ایران) - احوال معارف در ایران تا بعد از مشروطیت - زبان و ادبیات فارسی و تاریخ ایران - مختصری از روابط ایران با کشورهای خارجه از ابتدای مشروطیت ب بعد - تاریخچه نهضت اخیر .

(۶) - جغرافیای ایران - درس آقای نورآذر

سال دوم (سه ساعت در هفته)

سال سوم (سه ساعت در هفته)

جغرافیای طبیعی ایران: ساختمان ایران بر طبق عقاید جدید - زمین شناسی ایران آنچه تا امروز بتوسط دانشمندان مطالعه شده - تاریخ زمین شناسی دریای خزر زمین شناسی: البرز، دماوند، گیلان، مازندران، دشت گرگان، آذربایجان، کردستان الوند، حوضه های نفتی، لرستان و پشتکوه، خراسان و فارس
موقع و شکل فلات و ابعاد آن:

کوه های ایران: تقسیمات سه گانه کوه های بین ارس و سفید رود - کوه ارس باران (قراچه داغ) کوه های طالش گیلان - کوه های لاهیجان و دیلمقان و خزران - رشته اصلی البرز، دماوند، سواد کوه، فیروز کوه و هراز جریب، سمنان و شاه کوه، کوه های بین دره گرگان و تنجن، کوه های بین دره ارس و دیاله، از دره دیاله تا آب ریز پیشکوه پشتکوه، از دره آب دیز تا دالگی، از دره دالگی تا تنگه هرمز، کوه هائیکه از جبال خرتنک شروع شده بموازات ساحل دریا برشته های دیگر متصل میشود، کوه های واقعه بین سرخس و بندر گواتر، کوه های مرکزی از سیلان تا بلوچستان، کوه های منفرد اختلافات کوهها از نظر طبیعی و انسانی و اقتصادی.

رودخانه ها: صفات مختصر رودخانه های ایران، ارس، سفیدرود، ورود هائیکه صید ماهی در آن میشود، رود چالوس، رود هراز، رود تالار و دره آن، سیاه آب گرگان، اترک، واردات خلیج فارس، گاماسب، کارون، جراحی، طاب، دالکی، مند نایند، مهران، شور میناب.

دریاچه رضایه: (ارومیه) و واردات آن - حوضه دریاچه قم - واردات آن - حوضه گاوخونی - واردات آن - حوضه دریاچه دیریز و واردات آن - حوضه هامون.

دریاها و سواحل و جزایر ایران: خلیج فارس و اهمیت آن - وضع جغرافیائی خلیج فارس - سواحل و جزایر خلیج فارس بطور تفصیل - بنادر دریای عمان - دریای خزر و اهمیت آن - وضع جغرافیائی دریای خزر - سواحل آن - خلیج گرگان و مرداب پهلوی (انزلی) کویرهای ایران - آب و هوا - آب و هوای منطقه دریای خزر - آب و هوای خلیج فارس - آب و هوای نواحی مرتفع - بادهای مناطق مختلف ایران و مقایسه و هر یک از آنها از نظر طبیعی

جغرافیای سیاسی: سرحدات قدیمه و تاریخ جغرافیائی ایران - سرحدات کنونی و موقعیت ایران - علل تغییر سرحدات ایران - سرحدات شمالی و تقسیم

آب‌های سرحدی - مرزهای مشرق و قرار داد های اخیر با افغانستان - مرزهای اخیر - نژاد و خط و زبان و مذهب و اخلاق و عادات و تحولات آن از نظر جغرافیا ایلات و طوایف محل - سکنا ی قدیم و شهر نشین کردن آنها - جمعیت ایران و تقسیمات نواحی جغرافیای تاریخی هر يك از نواحی - تقسیمات جدید .

جغرافیای اقتصادی: تاریخ اقتصادی ایران - تاریخ ارتباط تجاری ایران با سایر کشورها - مبادلات - جنگلها - آفات جنگل - اصلاحات راجع باحیاء و نگاهداری و طرز استفاده از جنگلها - گیاههای ایران - گیاه های دهنی - رنگی - طبی - صمغیات گیاههای معطر - شیلات دریای خزر - خلیج فارس - مروارید - کانهای ایران - زغال سنگ - آهن - مس - سرب - نقره - فیروزه - نفت - طلا - اکسیددوفر - یاقوت - تاریخیچه کانهای ایران - کشاورزی - بهره برداری - آبیاری آب رودخانه - قنوات - طرز شخم - مطالعات علمی و فنی راجع باوضاع کشاورزی ایران - بانك های فلاحتی - بهداری و ازدیاد نفوس رعایا - اقدامات راجع باجاره داری املاك و تقسیم اراضی بر طبق نقشه اخیر دولت - تمرکز دادن قسمت های کشاورزی - گندمهای آسمانی - برنج - سیب زمینی - چغندر و توسعه آن - اقدامات اخیر دولت - درخت های میوه - خشکبار ایران و اوضاع بارزگانی آن - توتون - پنبه - تریاك - درخت تود - چای - نی شکر - گله داری و تربیب اغنام - ابریشم و توسعه آن - صنایع فلاحتی و حیوانی - صنایع مختلف ایران - صنعت گلدوزی - قالی بافی - صنایع کارخانه - صورت معاملات ایران با کشورهای خارجه - میزان محصولات کشور - عایدات کشور - اوزان - مقادیر - بانك - گمرک - مراکز بازرگانی - راهها - جاده ها و راهها - کشتی رانی و راه آهن خطوط پستی و تلگرافی - خطوط هوایی - موقعیت ایران در جهان از نظر اقتصاد.

۷) - جغرافیای عمومی و انسانی - درس آقای دکتر ورقا

سال اول (۲ ساعت در هفته)

سال دوم (۴ ساعت در هفته)

سال سوم (۴ ساعت در هفته)

الف - جغرافیای انسانی و اقتصادی

(درسه کلاس اول و دوم و سوم)

تعریف جغرافیا - مسائل موضوع جغرافیا - جغرافیای علمی - تقسیمات علم جغرافیا - بستگی جغرافیا بعلوم دیگر - طبقه بندی مسائل موضوع علم جغرافیا -

نژاد - مسکن - غذا - لباس - طرق ارتباطیه و وسایل انتقالیه - جغرافیای نباتات و حیوانات - مناطق عمده نباتی - درجات معیشت - روابط انسان و طبیعت - طرز استفاده انسان از منابع ثروتی زمین - صید و شکار - مواد خام و اولیه - مواد مولد حرارت و حرکت - مراکز عمده صنعتی - تجارت دنیا - کشورهای اقتصادی کنونی عالم - کشورهای آینده - بحران اقتصادی امروزی جهان -

سال اول تاریخ و جغرافی

ب- جغرافیای طبیعی (سال اول و دوم)

جغرافیای طبیعی شامل سه قسمت است: اول - آب و هوا و آبها - دوم جغرافیای نباتی . سوم نا همواریهای زمین .

بعلاوه از این قسمت ها جغرافیای طبیعی دارای کارهای عملی نیز میباشد که مربوط بآب و هوا و نا همواریهای زمین خواهد بود .

آب و هوا و آبها و جغرافیای نباتی

سال اول (يك ساعت در هفته)

آب و هوا تعریف آب و هوا - طرز مطالعه آب و هوا - حد متوسط - علم بچگونگی

آب و هوای کره.

اصول اولیه آب و هوا: درجه حرارت هوا - فشار هوا و بادهای - رطوبت و باران .
 اصول فرعی آب و هوا : اثر خورشید - اثر قشر هوا - اثر عرض جغرافیائی
 - اثر وضع خشکیها و آبها - اثر ناهمواریهای زمین - اثر جریانهای دریا - اثر نباتات .
 قسمت اول : درجه حرارت هوا - طرز مشاهده - طرز اندازه - تعریف خطوط
 متحدالحراره - درجه حرارت هوا - حد متوسطه سالیانه - تغییرات سالیانه درجه حرارت
 - اختلاف سالیانه - درجههای حرارت - تقسیم زمین بمناطق حرارت .

قسمت دوم : حرکات هوا - طرز مشاهده - وسایل - حرکات عمومی هوا در
 سطح کره - جریان هوا و آن نیلگون و آنتی نیلگون - طرز جریان هوا در
 منطقه گرم - طرز جریان در منطقه معتدله - طرز جریان در منطقه قطبی - بادهای
 موسمی - بادهای محلی - باد دریا و باد خشکی .

قسمت سوم : رطوبت و باران - طرز مشاهده - تقسیم جغرافیائی رطوبت در
 سطح کره - علت و طرز پیدایش باران - اقسام مختلفه ابر - باران و مقدار آن در
 نقاط مختلفه کره - حداقل و حداکثر باران در سطح کره - باران در منطقه گرم -
 در منطقه خشک - باران بحرالرومی - باران در نواحی قطبی - بارانهای موسمی .

قسمت چهارم: وضع هوا - تفاوت بین آب و هوا - مراکز مختلفه سیکلون
 و آنتی سیکلون در سطح کره نتیجه حرکت آنها - هوای اروپا - هوای آمریکا -
 چند مثال دیگر از وضع هوا در نقاط دیگر زمین .

قسمت پنجم: اقسام مختلفه آب و هوا - اهمیت موضوع - طرز تقسیم آن -
 آب و هوای گرم - فروعات آن - آب و هوای موسمی - آب و هوای معتدل - آب
 و هوای سرد - آب و هوای کویرها و صحراها - آب و هوای محلی .

آب ها

علم باحوال اقیانوسها - ناهمواریهای دریاها - حرارت و برودت اقیانوسها چه
 در سطح چه در عمق - مختصری از پنج اقیانوس .

حرکات دریا : موج - کیفیت آن - وضع آن در نقاط مختلفه دریا - جزر و مد
 دریا - علل وضع آن - جریان اقیانوسها - علت آن - طرز حرکت آن - حرکت آن

در مناطق مختلفه . اثر آن روی آب و هوا.

دریاها : تفاوت دریاها با اقیانوسها - درجه حرارت و شوری - حرکات آب دریاها
اجمالی از وضع چند دریای مشهور.

دریاچه ها : پیدایش آنها - درجه حرارت - حرکات آب در دریاچه ها .
رودخانه ها : جریان آب - چشمه ها - چاههای آب فشان - طرز جریان رود
خانه - کم آبی و پر آبی - طرز جریان در عرض سال و اجمالی از طرز جریان چند شط .
جغرافیای نباتی : اثر آب و هوا روی نباتات - نور - حرارت و برودت -
آب - باد - اثر پستی و بلندیهای زمین - مناطق عمده نباتی در سطح کره - رابطه
زمین با نباتات - جنس خاک - تقسیم بندی زمینها - تندرا - بوزل - زمینهای خاکستری
- چرنوزیوم - زمین قرمز - زمین زرد - نباتات در مناطق خشک - در اقیانوسها - نباتات
سواحل دریا - در باتلاقها - گیاهان : چمن - سب - ساوان - جنگل - اقسام مختلفه
آن - نباتات مناطق کوهستانی.

ناهمواریهای زمین

يك ساعت در هفته - سال دوم

علت پستی و بلندیهای زمین - عوامل مختلفه فرسایش
رودخانه ها : عمل رودخانه ها - حفر - وضع بستر - فرسایش روی چدار -
دره ها - رسوبات رودخانه - تشکیل جلگه ها در طول رودخانه ها - جلگه سر
چشمه - جلگه پای کوه - جلگه مصب - نتیجه حفر رودخانه - خط تعادل بستر - تعریف
سطح قاعده - تشکیل ابوانهای رسوبی در بستر رودخانه - شرایط پیدایش آنها .
اقسام مختلفه دره - مثال در پیدایش آن و تغییرات شکل آن - اسارت رود -
خانه ها - امثال مختلفه - شرایط دوره فرسایش - طرز شناسایی ناهمواری چند دوره -
اثر احجار روی ناهمواری های زمین - جغرافیای طبیعی و زمین شناسی - تاجچه اندازه
اولی تابع دومی است - جغرافیا چه تقسیم بندی از احجار میکنند - تقسیم احجار نسبت
به ناهمواریهایی که ممکن است ایجاد کنند .

ناهمواریهای زمینهای آهکی - اشکال مختلفه این ناهمواریها - دره های خشک
تیغ خاک - پرتگاهها - دره های گود - گودیهای بدون ارتباط - غار - چاه و غیره - طرز
پیدایش و تغییر شکل آنها - دوره فرسایش .

اثر حرکات مختلفه زمین و ساختمان زمین روی شکل ناهمواریها - اقسام مختلفه ساختمان زمین - ساختمان مطابق - افقی - مایل - چین خورده - شکسته - نامطابق - اشکال مختلفه ناهمواریهاییکه مخصوص آنهاست - سطح ساختمانی - سطح فرسوده - کوهستان - و غیره ناهمواریهای آتش فشانی - کوههای آتش فشان - تقسیم جغرافیائی آنان - اقسام مختلفه آتش فشانی - وضع ناهمواریهای زمینهای آتش فشانی .

تقسیم بندی و تغییرات مختلفه ناهمواریهاییکه بجهات فوق بوجود آمده اند - مختصری از تاریخچه زمین در عهدهای مختلفه زمین شناسی - اثر یخ و یخچالها روی ناهمواریهای زمین - شکل زمین در مناطق خیلی سرد - یخچالهای موجوده سطح زمین قسمت های مختلفه یخچالها - طرز حرکت آن - اثر آن روی زمین - تقسیم بندی یخچالها چند مثل از یخچالهای امروزه .

ناهمواریهای یخچالی - اشکال مختلفه آن - شکل رودخانه ها - شکل جدار شکل بستر - حوزه ها و دالانها - شکل رسوبات یخچالها - تغییرات دوره فرسایش یخچالها . ناهمواریهای صحراها و بیابانها: خصوصیات صحراها - اشکال رودخانه - عوامل مختلفه فرسایش در صحراها - تپه های شنی - ریز روان .

فرسایش سواحل دریا: طرز فرسایش - اشکال مختلفه سواحل - طبقه بندی سواحل .

(۸) - برنامه هواشناسی سال دوم - درس آقای دکتر تعلیمی

مقدمه

ارزش علم هواشناسی از لحاظ جغرافیائی و هواپیمائی و کشاورزی .

بادها: تعریف باد - اندازه گرفتن فشار آن - جدول برفورت - بادسنج با آبی مامتر - ساختمان باد - بادهای دائمی - قانون عمومی انحراف جریان عمومی هوا - بادهای موسمی - نسیمهای خشکی و دریائی - بادهای محلی - بادفهن - باد میتسترال - بادخمسین باد سیراکو - یک نظر اجمالی بحرارت - جذب حرارت آفتاب بوسیله اجسام - سرد شدن بوسیله گستردن حرارت - طبقات مختلفه هوا - معکوس شدن حرارت - انتشار حرارت روی کره زمین .

بخار آب در هوا: تبخیر - فشار بخار - نقطه شبنم - رطوبت مطلق و رطوبت نسبی - اندازه گرفتن رطوبت نسبی ژاله - ژاله یخزده - نم سنج .

مه: علت پیدایش آن - انواع و اقسام مه - حملات دود - نمایانی .

ابرها: طبقه بندی بین المللی ابرها - ده قسم از ابرهای مهم .

- پیدایش ابر و باران و برف و تگرگ - علائم بین‌المللی از برای بیان اتفاقات جوی در روی نقشه‌های اقلیمی (آب و هوا) هوای عمومی مناطق مختلفه.
- فشار و اندازه گرفتن آن - فشار سنج جیوه‌ای - فشار سنج فلزی - تصحیحات لازمه در خواندن فشار سنج - واحدهای مختلفه فشار سنج - باروگراف.
- نقشه‌های هواشناسی - آیسو یارها - سیکلنهای انواچی فشار کم - ضد سیکلنهای انواچی فشار زیاد - سیکلن‌های فرعی ناحیه بین دو سیکلن ناحیه بین دو ضد سیکلن - سیکلنهای یک به شکل عدد هفت قرار میگیرند - ایسو یارهای مستقیم عقائد قدیمه و عقاید جدیده راجع بسیکلنها حرکت سیکلنها - تعیین خط سیر آنها.
- اتفاقات مخصوص - خط اسکوالها - رگبارها - تئوری رگبارها - رعد و برق گردبادها و گردابه‌های هوایی - طوفانها .
- پیشگوئی آب و هوا بوسیله نقشه‌ها - پیشگوئی هوا بوسیله فقط یک نفر هواشناس . تغییرات باد در ارتفاعات مختلفه - تراپوسفیر و استراتوسفیر .
- (۹) - برنامه نقشه برداری و نقشه خوانی - درس آقای نهاوندی
- ۱- کلیات جغرافیائی شکل و حجم کره زمین مختصات جغرافیائی (مدارات و نصف النهارات) .
- ۲- نقشه - تعریف و تقسیم نقشه از لحاظ منظور - مقیاس نقشه - تبدیل مقیاسها بهمديگر - تقسیم‌بندی نقشها از روی مقیاس .
- ۳- آشنائی بآلات و ادوات نقشه برداری - ادوات تعیین مسافات - زنجیر نوار (و غیره) ادوات تعیین زوایای افقی (انواع قطب نماها) ادوات تعیین زوایای عمودی (کلینوش و امثال آن) - نقشه برداری مقدماتی از جاده‌ها - پیمایش و ثبت مشاهدات مساحی .
- ۴- نمایاندن برجستگی‌های زمین - ارتفاع جغرافیائی - سطح دریاه نمایاندن عوارض زمینی بوسیله هاشور - سایه روشن - متساوی‌البعدها و رنگ آمیزی .
- ۵- تعیین ارتفاع با طراز و سایر ادوات زاویه‌ای - شرح تفصیلی تئودولیت و میز نقشه برداری (تخته سه پایه)
- ۶- محاسبه اشتباهات ناشی از نواقص آلات نقشه برداری و یاسایر عوارض هوایی (اشتباهات ناشی از شکل و کرویت زمین)
- ۷- مختصری از مثلث بندی و نقشه برداری - اندازه گرفتن قاعده - محاسبه زوایا و اضلاع از روی اصول مثلثاتی استعمال تخته سه پایه و غیره برای بدست آوردن

جزئیات عوارض زمینی .

۸- نقشه برداری هوایی- تاریخچه ای از نمودار آن- اهمیت دور بین عکاسی در نقشه برداری امروز .

۹- مختصری از طرز تهیه نقشه و مشاهده نمونه ای از نقشه های مختلف ممالک خارجه .

۱۰- تصاویر جغرافیائی - تصویر کره روی سطح مماس - تصاویر قطبی - تصاویر مخروطی و قمرادی- تصاویر استوانه ای - تصاویر مختلف و معمول در اطلسهای ممالک خارجه- انتخاب تصاویر برای هر منظور جغرافیائی- قسمت عملی- کشیدن نقشه های متعدد در کلاس- آشنائی بعلامات نقشه و مقیاسهای مختلف- بزرگ کردن و کوچک کردن نقشه ها - رنگ آمیزی نقشه ها - ترسیم تصاویر جغرافیائی ده تدریس میشود.

مختصری از عملیات نقشه برداری در خارج و ترسیم نقشه از روی آن عملیات.

کلاس سوم فرانسه

ج - رشته زبان خارجه

۱) زبان فارسی

سال اول (۵ ساعت در هفته)

سال دوم (۵ ساعت در هفته)

سال سوم (۳ ساعت در هفته)

رجوع شود به صفحه ۱۱۸ - ۷ جلد دوم راهنمای دانشگاه تهران تا صفحه ۱۲۱

۲) - زبان خارجه اول

سال اول (۵ ساعت در هفته)

سال دوم (۳ ساعت در هفته)

سال سوم (۲ ساعت در هفته)

رجوع شود به صفحه از ۱۳۷ - ۷ بیعده جلد دوم راهنمای دانشگاه تهران

۳) - ادبیات فارسی زبان اول

سال دوم (چهار ساعت در هفته)

سال سوم (چهار ساعت در هفته)

رجوع شود به برنامه ادبیات فارسی که از صفحه ۱۴۷ به بعد این سالنامه چاپ شده .

۴) - زبان خارجه دوم

نظر اینکه در اغلب دبیرستانها فقط يك زبان خارجه تدریس میشود دانشجویان

و طلب تحصیل در رشته زبان خارجه در قسمت زبان دوم تقریباً همه مبتدی هستند

و زبان دوم باید از اول برای آنان تدریس شود بطوریکه طی سه سال تحصیل در

رشته زبان خارجه تاحدی بازبان دوم آشنائی پیدا کنند که بتواند از کتب و مجلات و

آثار نویسندگان معاصر استفاده کرده و قادر بمکالمه و ترجمه از آن زبان باشند. بنا

براین برنامه لااقل در حدود دوره شش ساله دبیرستانها خواهد بود و روش تدریس

باصول متد مستقیم که در دبیرستانها تدریس میگردد میباشد ولی البته چون این دانشجویان

يك زبان خارجه آشنائی دارند خیلی سریعتر زبانرا فرا میگیرند.

الف - زبان فرانسه - درس آقای سیمائی و میرفخرائی

سال اول - نیمه اول کتاب شوايزر جلد اول یا کتابی که وزارت فرهنگ برای

سال اول دبیرستانها تهیه نموده مدت پنج ساعت در هفته مکالمه و قرائت راجع بزندگان

عادی در حدود سال اول متوسطه - املاء و صرف و نحو در ضمن قرائت تدریس میشود .

نیمه دوم کتاب شوايزر جلد دوم قسمت اول یا کتاب وزارت فرهنگ برای

سال دوم دبیرستانها - مدت پنج ساعت قرائت و مکالمه در حدود سال دوم متوسطه و راجع بزنگانی عادی سه ساعت در هفته - انشاء مختصر و ساده راجع بمطالب کتاب قرائت یکساعت در هفته - املاء و صرف افعال یکساعت در هفته - صرف و نحو در ضمن مکالمه و قرائت تدریس میشود .

سال دوم - نیمه اول: کتاب دوم شوایزر قسمت دوم بما کتاب وزارت فرهنگ برای سال سوم دبیرستانها - سه ساعت در هفته : یکساعت شوایزر و دادن انشاء مختصر و تصحیح يك انشاء ، يك ساعت شوایزر و ديكنه آسانی ، يكساعت شوایزر و صرف و نحو . نیمه دوم : تكمه کتاب شوایزر (اگر در نیمه اول تمام نشده باشد) بعلاوه کتاب منتخبات فیلیپون یا کتاب منتخبات خانم سیاح : نویسندگان قرن بیستم و بعضی نویسندگان قرن نوزدهم - مدت سه ساعت در هفته : یکساعت شوایزر و صرف و نحو ، یکساعت قرائت منتخبات و املاء ، يك ساعت قرائت منتخبات و دادن يك انشاء

سال سوم - نیمه اول: کتاب فیلیپون یا خانم سیاح : نویسندگان قرن نوزدهم و هیجدهم - انشاء صرف و نحو املاء .

نیمه دوم : بقیه کتاب فیلیپون یا خانم سیاح : نویسندگان قرن هفدهم - انشاء صرف و نحو و املاء .

ب - زبان انگلیسی - درس آقای حسین زاده و دانشور

برای برنامه زبان دوم انگلیسی رجوع شود بصفحات ۱۵۲ تا ۱۵۴ - V جلد دوم رهنمای دانشگاه تهران .

تذکر - چون برنامه ساعات درس در صفحات (۱۲۶-۱۲۷) این سالنامه بچاپ رسیده و تکرار آن موردی ندارد در اینجا برای مزید اطلاع خوانندگان تنها جدول تقسیم ساعات شعبه زبان خارجه را بطوریکه در سال جاری معمول است و مواد درسی آن بین آقایان معلمین تقسیم شده یادآور می شویم :

سال اول زبان خارجه:
کلیات ادبی یکساعت در هفته بوسیله خانم تعلیمی و آقای گریست تدریس میشود

معلم انگلیسی	معلم فرانسه	عدد ساعات	دروس اختصاصی	ادبیات زبان اول
آقای فتوحی	آقای فرامرزی	۱	انشاء زبان اول	
« «	« «	۱	ترجمه «	
گریست «	« دکتر تعلیمی	۴	قرائت «	
« «	« سیمائی	۲	گرامر «	
—	—	۱	تاریخ تطور زبان اول	
—	آقای سیمائی	۱	مطالعه مقدمات ادبیات	
آقای کاکس	« فرامرزی	۲	متن ادبی	
« سیمائی	« حسین زاده	۵	زبان دوم	

سال دوم زبان خارجه:

آقای گریست	آقای سیمائی	۲	انشاء زبان اول	ادبیات زبان اول
« فتوحی	« فرامرزی	۱	ترجمه «	
« «	مادام تعلیمی و دکتر تعلیمی	۳	قرائت «	
گریست «	آقای سیمائی	۱	گرامر «	
« فتوحی	« «	۴	تاریخ ادبیات	
« وایت	مادام تعلیمی	۲	متن ادبی	
« میرفخرائی	آقای حسین زاده	۵	زبان دوم	

سال سوم زبان خارجه:

آقای گریست	خانم تعلیمی	۲	انشاء زبان اول	ادبیات زبان اول
« «	آقای فرامرزی	۱	ترجمه «	
« «	مادام تعلیمی	۲	قرائت «	
« «	آقای فرامرزی	۱	معانی و بیان	
آقای وایت	خانم تعلیمی	۴	تاریخ ادبیات	
« «	مادام تعلیمی	۲	متن ادبی	
« «	—	۱	تاریخ تطور	
« « میرفخرائی آقای فتوحی	« دکتر ورفا	۵	زبان دوم	

تبریک
به
معلمین
و
تدریس
کنندگان
در
روز
معلمین
۱۳۳۴

تذکر و اعذار

توجه خوانندگان محترم را به مطالب زیر معطوف میداریم:

۱- چون طبع سالنامه در اوائل خرداد شروع شده و در آن موقع جناب آقای دکتر اقبال استاندار وقت ورئیس دانشگاه تبریز بودند لذا از ایشان بعنوان رئیس دانشگاه نام برده شده در صورتیکه فعلاً که طبع سالنامه پایان یافته کفالت دانشگاه بعهدہ آقای دکتر تعلیمی رئیس دانشکده ادبیات محول است.

۲- چون بشرح حال بعض از آقایان معلمین محترم دسترسی کامل نبود نتوانستیم در این باره بتفصیل چیزی بنویسیم و همچنین بواسطه نبودن وسائل در تنظیم باره‌ای مطالب چنانکه باید حق مطلب ادا نشده و بدین جهت از خوانندگان محترم بوزش می‌طلبیم

۳- از دانشجویانی که با وجود مشغله تحصیل در تهیه مطالب این سالنامه بذل جهد کرده اند و همچنین از کارکنان مطبعه که در چاپ سالنامه و گراورها جدیت بخرج داده اند بدین وسیله قدردانی میشود

اداره انتشارات دانشگاه تبریز

تبریز - چاپخانه اختر شمال